

Bulletin advokacie®

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČO 66 000 777)
v agentuře **IMPAX**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (7-8,
11-12). Přetisk povolen jen se souhlasem
redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16
110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011
fax: 224 932 989
e-mail: cihlarova@cak.cz
www.cak.cz

Redakce:

Předseda redakční rady:
JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor:
JUDr. Václav Mandák, CSc.
Výkonná redaktorka:
PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce:
Jana Ponáhlá

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, dr.h.c.,
JUDr. Jiří Čisář, prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Pavel
Holec, JUDr. Ladislav Krym, prof. JUDr.
Zdeněk Kučera, DrSc., doc. JUDr. Karel
Marek, CSc., JUDr. Michal Mazanec, doc.
JUDr. Vladimír Mikule, doc. JUDr. Jiří Pipek,
CSc., JUDr. Tomáš Pohl, prof. JUDr. Naděžda
Rozeňmalová, CSc., doc. JUDr. Pavel Šámal,
Ph.D., prof. JUDr. František Zoulik, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1. Cena
výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč, zvýhodněné
roční předplatné 850 Kč kromě poštovného
a balného. Advokátům a advokátním
koncipientům se rozesílá zdarma.

Celé znění každého čísla vychází též na
internetu (**www.cak.cz**). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se
zveřejněním také na internetu.

Toto číslo vyšlo 19. června 2006 v nákladu
11 500 výtisků.

Obálka a grafická úprava:
IMPAX, spol. s r. o., Jitka Stibůrková

Fotografie na obálce Jakub Stadler.

Tisk: Grafotechna print, s. r. o., Praha

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

ÚVODNÍK

Petr Poledník: Advokacie má konečně pobočku v Brně 3

AKTUALITY

Pobočka ČAK Brno zazářila v plné kráse (icha) 6

Moravská advokátní komora a její prezidenti
v letech 1868-1948 (Stanislav Balík, Petr Poledník)..... 7

Projekt Právník roku 2006 se představil médiím (icha)..... 10

Advokáti - soudci: Co nám vadí na těch druhých
(Václav Vlk, Tomáš Mottl)..... 11

ČLÁNKY

Tomáš Pohl: Odpovědnost statutárního orgánu
obchodní společnosti za škodu 15

Filip Jirousek: Společenská odpovědnost firem (CSR):
více než nový druh PR marketingu? 20

Alexander Bělohávek: Doručování v komunitárním
a mezinárodním právu soukromém - především
v souvislosti s civilním řízením soudním a před rozhodci 24

Ondřej Čech - Veronika Nedbalová: K otázce
přípustnosti zrušení účtu v průběhu exekuce
prováděné příkázáním pohledávky z účtu 33

Simeon Popov: Osoba rozhodce 36

Bohumil Repík: Musí být řízení o přezkoumávání
zákonosti vazby podle čl. 5 odst. 4 EÚLP veřejné? 38

Pavel Pěnkava: Mezinárodní trestní soud
pro bývalou Jugoslávii 41

Stanislav Myslík - Richard Myslík:
Dodatek k článku Obchodní rejstřík po novele 44

Z JUDIKATURY

K náležitostem faxového podání v občanskoprávním řízení 45

Pojem bydliště v občanskoprávním řízení 46

Kdy lze též dobu nájemního poměru
(v daném případě ke služebnímu)
bytu považovat za dobu určitou 47

K náhradě škody (nákladů obhajoby)
při částečném zproštění obžaloby 49

Z ODBORNÉ LITERATURY

Karel Marek: Smluvní obchodní právo,
kontrakty (Petr Průcha) 53

Petr Brejcha: Judikatura Soudního dvora ES
v oblasti DPH (Radek Halíček)..... 54

Hana Pipková - Jan Malíř: Vybrané komentované rozsudky
Soudního dvora evropských společenství II. (Jaroslav Srb)..... 55

Přemysl Raban a kol.: Obchodní zákoník (Karel Marek)..... 56

Francesca Tacchi: Gli avvocati italiani
dall'Unità alla Repubblica (Stanislav Balík)..... 57

Z Bulletinu slovenskej advokacie č. 4/2006 (Květa Slavíková)..... 58

obsah

SLOUPEK KARLA ČERMÁKA

Střeliti kozla 60

Z ČESKÉ ADVOKACIE

Informace o 7. schůzi představenstva ČAK, která se konala ve dnech 11. - 12. 5. 2006 v Brně (Květa Slavíková) 61

Regionální představitelé na informačním dni v Praze (Daniela Kovářová) 63

Z kárné praxe (Jan Syka) 64

ZE ZAHRANIČÍ

Český právník v Indii (Aleš Pejchal) 66

Bezplatná právní pomoc ve Finsku (Jana Wurstová) 69

Zasedání Srbské advokátní komory (Milan Kyjovský, Petr Poledník) 70

Chorvatské právní dny 2006 (Petr Poledník) 70

ADVOKÁT A JAZYKOVÁ KULTURA

Věra Hartmannová: Odborná terminologie 71

MĚLI BYSTE VĚDĚT

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK 72

Pozvánka na setkání jihočeských a západočeských advokátů 72

III. běh konference k připravovanému návrhu občanského zákoníku (Aleš Pejchal) 73

Pozvánka na Hry české advokacie 73

Busta JUDr. Aloise Rašina na vinohradské radnici (Marta Ebllová) 74

NAKONEC

Jak (ne)udělat advokátní zkoušku (Daniela Kovářová) 75

Víte, že... (Stanislav Balík) 77

Kresba Lubomíra Lichého 78

Právníkovy poznámky z četby (Petr Hajn) 78

SHRNUTÍ 79

ZUSAMMENFASSUNG 79

INHALTSVERZEICHNIS 80

SUMMARY 80

TABLE OF CONTENTS 81

KONFERENCE IBA V PRAZE 83

Inzertní služby pro Bulletin advokacie zajišťuje agentura **IMPAX, spol. s r. o.** Objednávky inzerce zasílejte na adresu agency@impax.cz, případně volejte na tel. **606 404 953** nebo faxujte na **241 483 141**. Media kit a další informace naleznete na internetových stránkách www.impax.cz.

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu *Bulletinu advokacie*,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu cihlarova@cak.cz.

Formát zasilaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom entrem. Pokud chcete v rukopisu odsazovat první řádky odstavců, použijte funkce formátování odstavců, nikoliv tabulátory nebo mezery.

Tabulky: Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů (co sloupec, to jeden tabulátor) nebo jako tabulku. Nepoužívejte vnořené tabulky.

Poznámky pod čarou: Obsahuje-li poznámka více než jeden odstavec, použijte SHIFT+ENTER (nikoliv pouze ENTER), aby při převodu sazby zůstala poznámka pohromadě.

Obrázky a ilustrace: Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG nebo TIF. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, černobílé pak minimálně 150 dpi. Mějte, prosím, na paměti, že obrázky vložené přímo do dokumentů RTF nebo DOC ve většině případů nelze použít pro reprodukci v časopisu, stejně tak obrazové soubory ve formátech GIF, BMP apod. V sazbě také nelze použít schémata a grafy vytvořené v programu MS Word.

Grafy: Chcete-li článek ilustrovat grafem, můžete jej vytvořit v programu Microsoft Excel - v takovém případě prosím v dokumentu XLS zachovejte i zdrojová data grafu. Nejste-li si jisti, kontaktujte, prosím, redakci.

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- svoji portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

řádková inzerce

nabídka

Advokátní a daňová kancelář se sídlem v Plzni hledá právníka se znalostí v oblastech obchodního a finančního práva. Požadujeme znalosti NJ/AJ, spolehlivost, časovou flexibilitu. Nástup dle dohody. Nabídky zasílejte na sekretariat@pkmk.cz.

prostory

Zavedené advokátní kanceláře se sídlem v Praze 7 přijmou ihned advokáta(ku) do uvolněných kancelářských prostor. Tel: 233375256.

Advokacie má konečně pobočku v Brně

Konečně bylo vyslyšeno přání mnoha advokátů a advokátek z Moravy, Slezska i z míst, která přiléhají k Moravě, a v Brně byla v souladu se zákonem číslo 484/2004 Sb. zřízena pobočka České advokátní komory. Tato skutečnost je výrazem ocenění města Brna, jakož i celé generace advokátů, působících v Brně. Z vrcholných institucí justice to byla právě Česká advokátní komora, která jako jediná dosud neměla v hlavním městě soudních orgánů svoje sídlo.

Už v období mezi oběma světovými válkami přitom bylo

Brno sídlem Nejvyššího soudu, vysoké vážnosti se těšila právnická fakulta v Brně, na které působili vynikající právní vědci, jako byli prof. JUDr. František Weyr a prof. JUDr. Karel Engliš, zastánci normativní teorie. Zcela logicky pak v době po roce 1948 byla právě z těchto důvodů právnická fakulta uzavřena a jejího otevření se Brno dočkalo až v roce 1969.

Právě v Brně přitom měla až do roku 1948 sídlo také Moravská advokátní komora. K jejímu osudu lze na tomto místě jen poznamenat, že její zrušení hned v roce únorového převratu předznamenalo i následující zlikvidování brněnské právnické fakulty.

Nyní, po téměř šedesáti letech, se tak Brno opět stává sídlem advokátní stavovské organizace. A nejde jen o akt určité historické spravedlnosti, nápravy dávných křivd.

V souladu s rozvojem potřeb advokátů a s ohledem na jejich vzrůstající počet se jeví zřízení pobočky České advokátní komory v Brně velmi přínosné i z praktického hlediska. Činnost pobočky bude navazovat na dosud velmi dobře fungující přednáškovou činnost pro advokáty a advokátní koncipienty, v sídle pobočky v Kleinově paláci na Náměstí Svobody budou zasedat kárné senáty i senáty zkušební, v jejich prostorách je zřízena knihovna s právnickou odbornou literaturou pro advokáty a advokátní koncipienty. Do pobočky v Brně je soustředěna také určovací agenda pro celou republiku.

V ostatním to již zůstane na samotných příslušnících advokátního stavu, o které činnosti bude zájem. Právě podle zájmu pak lze také právě prostřednictvím pobočky

organizovat akce kulturní, sportovní i společenské, či navázat partnerské vztahy s jinými advokacemi ze sousedních, ale i ze vzdálenějších zemí. Přímou se nabízí myšlenka na budování partnerských vztahů se sousedy nám nejbližšími – se slovenskou Komorou či s některou z rakouských komor, ve Slezsku pak s advokací polskou. Rádi ale v Brně přivítáme i zástupce vzdálenějších advokací – rýsují se kontakty v jihovýchodní Evropě, v Itálii...

Jistě se nabízí otázka, zda by nebylo vhodné, aby byly v České republice zřízeny dvě advokátní komory, jedna se sídlem v Praze, druhá se sídlem v Brně. K tomu lze konstatovat, že historicky byly advokátní komory zřizovány na základě zemského uspořádání, každá země rakouského mocnářství měla svoji advokátní komoru. Zemský princip přejala i Československá republika, včetně sídel advokátních komor. V současné době je Česká republika rozdělena na kraje, nikoliv na země, a z tohoto hlediska by se zřízení dvou komor nemuselo jevit jako účelné.

Dále je zapotřebí si uvědomit, že činnost Komory je poměrně nákladnou záležitostí a jak jistě všichni víme, advokátní stav není příliš nakloněn tomu, aby byly zvýšeny příspěvky na činnost Komory – byť je k tomu třeba konstatovat, že v České republice jsou příspěvky advokátů na činnost jejich profesního sdružení jedny z nejmenších v Evropě. V zemích, které jsou podstatně ekonomicky na nižší úrovni, zejména v jihovýchodní Evropě, jsou tyto příspěvky i několikanásobně vyšší.

S ohledem na stále vzrůstající počet advokátů však nelze v budoucnu vyloučit žádná řešení. Všechny věci, jak už to v životě bývá, ale musí zcela logicky ve všech směrech dozrát.

Čas ukáže, zda zřízení pobočky České advokátní komory v Brně bylo pro advokacii, pro advokáty a vůbec celý advokátní stav přínosem. Musíme si jen všichni přát, aby se mohlo konstatovat, že to bylo šťastné řešení a že jím byla zahájena nová etapa v dějinách české advokacie.

JUDR. PETR POLEDNÍK,
MÍSTOPŘEDSEDA ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY
POVĚŘENÝ DOHLEDNEM NAD ČINNOSTÍ POBOČKY V BRNĚ

Pobočka ČAK Brno zazářila v plné kráse

Už v Bulletinu advokacie 11-12/05 jsme informovali, že byla dokončena první etapa výstavby pobočky ČAK v Brně. Fungovat začalo administrativní zázemí, zasedací místnost a kanceláře. Chybělo jen dobudovat v podkroví Kleinova paláce knihovnu a informační a vzdělávací prostory s kapacitou přibližně 50 účastníků.

Jedenáctého května letošního roku bylo ale všechno řádně dokončeno, uklizeno a připraveno k užívání. Proto mohli přijít pobočku uvítat do života vrcholní představitelé českého justičního světa, členové představenstva ČAK, zástupci sekcí a výborů ČAK a koneckonců i novináři, pro které jsme uspořádali tiskovou konferenci s cílem, aby se do povědomí odborné i laické veřejnosti na celé Moravě dostaly informace o fungování a kompetencích pobočky. Následující fotografie vás slavnostní událostí provedou:

1, 2 Čas si v předvolebním litém boji našel i ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Němec. Pobočce poblahopřál k důstojnému sídlu a vyjádřil naději, že usnadní život nejen moravským advokátům, ale i všem justičním složkám, které mají své vrcholné sídlo v Brně. Na prvním snímku ministra Němce vítají JUDr. Petr Poledník, místopředseda ČAK pověřený dohledem nad činností pobočky, a místopředseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň. Na druhém snímku ministr Němec při projevu, úplně vpravo náměstek ministra JUDr. Roman Polášek.

3, 4 Místopředseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň a ředitelka pobočky JUDr. Marie Snášelová vítají další významné hosty - nejvyšší státní zástupkyni JUDr. Renátu Veseckou a předsedu Nejvyššího správního soudu JUDr. Josefa Baxu, na dalším snímku přichází soudce Ústavního soudu JUDr. et PhDr. Stanislav Balík a předseda Krajského soudu v Brně JUDr. Jaromír Pořízek.

6 Tisková konference v seminární místnosti pobočky se těšila zájmu místních tiskových, rozhlasových i televizních médií.

5 Do Kleinova paláce na náměstí Svobody zavítala i předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Iva Brožová, která bohužel hned následující den ráno utrpěla vážná zranění při dopravní nehodě.

7 Více než 50 hostů zcela zaplnilo prostory pobočky a spíše než připravenému občerstvení se věnovali - jak jinak - diskusím na justiční témata. Na snímku (zprava doleva) JUDr. Josef Baxa, JUDr. et PhDr. Stanislav Balík a JUDr. Martin Vychopeň.

Moravská advokátní komora a její prezidenti v letech 1868-1948

(K zahájení činnosti pobočky ČAK v Brně)

Slavnostním otevřením pobočky České advokátní komory v Brně dne 11. 5. 2006 byla zahájena činnost této pobočky v souladu se zněním zákona č. 284/2004 Sb. Po 57 letech se tak do Brna znovu vrací sídlo advokátní komory, tentokrát jako pobočka České advokátní komory se sídlem v Praze. Při této příležitosti považujeme za vhodné připomenout něco z historie Moravské advokátní komory.

Zahájení činnosti pobočky České advokátní komory v Brně vyvolává jistě řadu diskusí de lege lata, v jejichž rámci jsme občas zaslechli i hlasy těch, kteří se ve zcela mylné domněnce, že před rokem 1948 existovala v českých zemích pouze jedna advokátní komora, dovolávali argumentů rádooby historickoprávních.

Cílem našeho příspěvku je proto v první řadě uvést věci z pohledu historie advokacie na pravou míru, zároveň pak hodláme této příležitosti využít k přiblížení bohaté historie moravské advokátní samosprávy a ke vzpomínce na osobnosti, jež po osmdesát let stály v čele Moravské advokátní komory.

Návrat dílčího úseku stavovské samosprávy do Brna vyvolává pochopitelně celou řadu reminiscencí. Mezi čtenáři tohoto příspěvku je nepochybně skupina těch, kteří pamatují všechny či alespoň část událostí, které ovlivnily vývoj moravského a brněnského právnictví ve druhé polovině 20. a na počátku tohoto století. Vzato chronologicky od událostí starších máme na mysli ukončení činnosti Moravské advokátní komory, zavření Právnické fakulty Masarykovy univerzity, obnovení její činnosti v rámci Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, přenesení sídla Nejvyššího soudu zpět do Brna, vznik zprvu federálního a posléze českého Ústavního soudu se sídlem v Brně, umístění sídla Veřejného ochránce práv do Brna, obnovení Nejvyššího správního soudu nově se sídlem v Brně a konečně zahájení činnosti pobočky advokátní komory v Brně. Nelze přehlédnout, že ti, kteří zahájili svá právní studia na znovuoobnovené Právnické fakultě UJEP v jejím prvním běhu a posléze se věnovali právnímu povolání v Brně, měli možnost osobně poznat řadu osobností, jež působily v moravské předúnorové advokacii či byly rodově spjaty s těmi, kteří byli významnými funkcionáři Moravské advokátní komory, popř. byli obdobně spojeni s meziválečnými univerzitními kruhy. Ukazuje se, že se lze dovolávat totalitním režimem zčásti zpřetrhané kontinuity či tradice a že existence této tradice a kontinuity zavazuje k tomu, aby na poli historie právnictví byla této problematice věnována zasloužená pozornost.

Náš příspěvek si za dané situace nečiní nárok na prvenství, pokud jde o zpracování historie Moravské advokátní komory,¹ s ohledem na rozsáhlost materie nemůže být ani syntézou, chtěli bychom toliko, aby se stal spíše popularizačním zastavením, které k tomuto tématu přivede širší okruh zájemců a badatelů.

Počátky advokátních komor v českých zemích sahají obdobně jako v Rakousku až k císařskému nařízení ze 16. srpna 1849, jímž se schvaluje provizorní advokátní řád č. 364/1849 ř. z. Zatímco rakouské komory mohly v souvislosti se 150. výro-

čím své existence vydat publikace, věnované vlastní historii,² naráží český badatel na problém, daný tím, že písemnosti vzešlé z činnosti advokátních komor v Praze, Brně či Opavě byly vesměs zlikvidovány, a tak informací přibývá od 50. let 19. století postupně spíše z dobových novin či časopisecké produkce než z archivních fondů. Období do r. 1868, kdy byl vydán advokátní řád č. 96/1868 ř. z., zůstává tak zatím v zásadě neprobádané, neboť za Bachova absolutismu byl počet advokátů díky principu numerus clausus velmi nízký a produkce novin a časopisů i díky cenzuře byla značně omezena. Pro ilustraci stojí za zopakování, že na Moravě působilo k účinnosti advokátního řádu č. 96/1868 ř. z., tj. k 1. lednu 1869 celkem pouhých 92 advokátů, z toho 25 v Brně, v r. 1850 bylo na celé Moravě pouze 35 advokátů. Jsouce si vědomi toho, že nejstarší etapy historie Moravské advokátní komory je možné zatím dotvářet pouze pomocí hypotéz, vycházejících ze znalostí tehdejší právní úpravy advokacie, a komparistiky, vycházející z popisu činnosti ostatních advokátních komor v habsburském mocnářství, upřeli jsme pozornost na úsek od konstituování svobodné advokacie do jejího zániku v tzv. lidově-demokratickém Československu.

Stanovit periodizaci vývoje Moravské advokátní komory v letech 1868 – 1948 lze podle více kritérií. Tím prvním je samozřejmě periodizace dějin státu na území Moravy ve sledovaném období. Dalším hlediskem může být národnostní složení orgánů Moravské advokátní komory, přehlédnout nelze ani personální kritérium podle osobností prezidentů.

Vzato podle etap vývoje státu na moravském území, lze nejstarší etapu rakousko-uherskou v letech 1868 – 1918 charakterizovat jako období, v němž sice byla Moravská advokátní komora jednou z významných advokátních komor v Předlitavsku, nicméně zůstávající zcela ve stínu komory vídeňské. Řečeno slovy § 2 advokátního tarifu č. 129/1890 ř. z. „první třída platí pro Vídeň a místa ve vídeňském policejním obvodu ležící; druhá třída platí pro Prahu, Brno, Lvov, Krakov, Štýrský Hradec a Terst, třetí třída pak pro všechna ostatní místa v obvodě, kde toto nařízení platí“.

Období první Československé republiky znamenalo pro Moravskou advokátní komoru zvýšení prestiže dané tím, že v Brně sídlily Nejvyšší soud a Státní soud, rozmach právního života podpořila zdejší právní fakulta i řada osobností – advokátů, kteří byli mj. prvorepublikovými ministry, poslanci, senátory atp.

Etapy druhé republiky a Protektorátu přinesly úpadek, z něhož se Moravská advokátní komora a moravská advokacie již do února 1948 nestihly zcela vzpamatovat. Organizace advokacie po r. 1948 byla pak postavena na zcela jiném principu.

Z hlediska jazykového a národnostního byla Moravská advokátní komora v letech 1869 – 1910 řízena výlučně německými prezidenty, v letech 1910 – 1928 pak po vzoru pražské advokátní komory³ a též podle vzoru daného tzv. Moravským paktem z r. 1905 s poněkud delší setrvačností než v případě Advokátní komory v Čechách střídavě prezidenty českými a německými, od r. 1929 pak naopak výlučně prezidenty českými.

V čele Moravské advokátní komory se v letech 1869 – 1948 vystřídal celkem třináct prezidentů, nejdéle sloužícími byli Rudolf šlechtic Ott (1806 – 1880) a Friedrich Klob (1836 – 1913), kteří funkci vykonávali po jedenáct let, nejkratší období pak měl František Pauk (1880 – 1957) v délce jednoho roku. Jména prezidentů a funkční období přináší následující tabulka:

Prezident	Funkční období	Jazyková příslušnost
Rudolf Ott	1869 – 1880	německá
Rafael Ulrich	1880 – 1881	německá
Karl Reissig	1881 – 1889	německá
Friedrich Klob	1889 – 1910	německá
František Hodáč	1910 – 1913	česká
Albert Löwenthal	1913 – 1915	německá
František Hodáč	1916 – 1919	česká
Heinrich Rosenberg	1920 – 1923	německá
Jan Čapek	1923 – 1925	česká
Heinrich Rosenberg	1925 – 1928	německá
Jan Čapek	1929 – 1931	česká
Hynek Bulín	1931 – 1937	česká
František Pauk	1937 – 1938	česká
Pavel Kippner	1938 – 1943	česká
Jaromír Appel	1943 – 1945	česká
Josef Slezák	1945 – 1948	česká

Biografie prezidentů Moravské advokátní komory⁴ si nepochybně zaslouží další zájem historiků. V této rozpravě se tak dále soustředíme jen na základní charakteristiky, eventuelně na některé životopisné údaje, které naznačují další zajímavé profesní, společensko-politické, kulturní či rodové vazby zmiňovaných osobností, samozřejmě bez ambic podat co nejúplnější curriculum vitae.

Prezidentské prvenství ve sledovaném období let 1869 – 1948 patří Rudolfu šlechtici Ottovi. Prezidentem Moravské advokátní komory se stal v pokročilém věku, ve funkci setrval až do své smrti.

Obdobně, jako v dalších dobových advokátních komorách v Předlitavsku, bylo i na Moravě přistupováno k opakovaným volbám prezidenta komory. Ottovými funkčními vrstevníky byli např. v Praze Friedrich Wiener (ve funkci v letech 1869 – 1881), v Opavě Vilibald Müller (ve funkci v letech 1869 – 1910), ve Vídni Karl von Haerdtl (ve funkci v letech 1865 – 1886) či v Horních Rakousích Moriz

Eigner (ve funkci v letech 1869 – 1900). Ještě jeden životopisný údaj je charakteristický, Ott byl také opakovaně voleným brněnským starostou, jistou paralelou prezidenta komory a posléze starosty Lince byl Ottovi Karl Wiser (1880 – 1889).

Účast advokátů z Moravy v politice je literaturou podrobně zpracována. V souvislosti s osobou druhého prezidenta Moravské advokátní komory Rafaela Ulricha (1813 – 1881) pak nutno poznamenat, že byl poslancem frankfurtského sněmu v r. 1848,⁵ jehož se z českých zemí účastnili pouze poslanci německé národnosti. Také Rafael Ulrich zemřel jako činný prezident Moravské advokátní komory. Není bez zajímavosti, že Ulrichův syn, Eduard Ulrich (1855 – 1904) opustil krátkou advokátní kariéru záhy po otcově smrti, věnoval se velkostatku a průmyslovému podnikání a býval v letech 1896 – 1904 přisedicím moravského zemského výboru. Tyto údaje jistě vyvolávají asociace na další advokáty, věnující se velkostatkům (včetně Jana Nepomuka Kaňky) či na dobově běžné rodové právnícké zaměření či na rodinné advokátní kanceláře provozované i v několika generacích.

Třetí v pořadí Karl Reissig (1932 – 1908) a jeho nástupce Friedrich Klob (1836 – 1913) uzavírají etapu, v níž prezidenty byli pouze advokáti německé národnosti.

Další prvenství dosáhl v r. 1910 František Hodáč (1845 – 1930) jako první prezident Moravské advokátní komory české národnosti. Pro porovnání třeba říci, že Slezská advokátní komora prezidenta české národnosti neměla nikdy, prvním prezidentem Čechem v Advokátní komoře v Království českém byl zvolen v r. 1904 František Dvorský (1846 – 1911). Zatímco v Praze trvalo střídání advokáta české a německé národnosti jen do r. 1918, na Moravě znamenalo definitivní průlom do této zásady až zvolení Hynka

Bulína (1869 – 1950) v r. 1931. František Hodáč nebyl Moravan, narodil se v Roudnici nad Labem jako syn sládky, do Brna přišel až v průběhu praxe kandidáta advokacie. Jeho zvolení prezidentem Moravské advokátní komory předcházela pověst národovce a pěstitele brněnského kulturního života. Od r. 1976 byl členem Českého čtenářského spolku, od r. 1902 předsedou studentského podpůrného spolku Brandl, v letech 1881 – 1888 byl starostou Filharmonické besedy brněnské, od r. 1896 náměstkem starosty Sokola, nemluví o členství v řadě dalších kulturních spolků.

V česko-německém období se pak František Hodáč střídal s Albertem Löwenthalem (+1926) a Heinrichem Rosenbergem. Oba tito advokáti pocházeli z německé židovské komunity, Heinrich Rosenberg praktikoval ještě za druhé republiky a dopadlo na něj vládní nařízení č. 136/1939 Sb. z. a n., o právním postavení židů ve veřejném životě.

Dvakrát byl prezidentem Moravské advokátní komory v česko-německé etapě zvolen Jan Čapek. I on patřil k účastníkům brněnského politického života, působil v samosprávě v Brně i Králově Polí, stal se i ředitelem První moravské spořitelny v Brně, věnoval se spolkovému životu. Jan Čapek otevřel kancelář v r. 1897, patřil ke generaci, jež založila Spolek českých advokátů a Časopis českých advokátů. Sám byl též předsedou spolku českých advokátů v Brně.

Třetím prezidentem české národnosti se stal v r. 1931 Hynek Bulín (1869 – 1950). Ten byl bezesporu nejvýraznější osobností v čele moravské meziválečné advokacie. Politické zkušenosti získal již v období před I. světovou válkou, v letech 1907 – 1911 byl poslancem říšské rady, v letech 1913 – 1918 poslancem Moravského zemského sněmu. Předtím, než se stal advokátem, vykonal jako jediný v této době na Moravě český soudcovskou zkoušku. V období I. světové války hájil v politických procesech před vojenskými soudy, proslul pak v období brněnského říjnového převratu v roce

1918, působil jako člen Národního výboru československého, v letech 1918 – 1919 byl poslancem revolučního Národního shromáždění. Hynek Bulín byl činný v mnoha spolcích nejrůznějšího zaměření, patřil k vynikajícím řečníkům, působil jako žurnalista a autor řady publikací, mj. Besední dům v Brně (1922), Jiskry a plameny (1930) a Čtení o dávném Brně (1948).

Bulínův syn Hynek Bulín ml. (1908 – 1996) se mimo jiné podílel v r. 1969 na obnovení brněnské právnícké fakulty, věnoval se občanskému soudnímu řízení a právním dějinám. V r. 1995 mu byl udělen doktorát honoris causa Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Hynek Bulín ml. působil krátký čas v Brně jako advokát.

aktuality

Hynka Bulína vystřídal v r. 1937 František Pauk (1880 – 1957) poté, kdy jeho předchůdce ze zdravotních důvodů odmítl kandidaturu. Ve funkci setrval pouze do listopadu 1938, kdy spolu s dalšími, s ohledem na novou situaci po mnichovských událostech, rezignoval. V období druhé republiky a Protektorátu Čechy a Morava byli prezidenty Pavel Krippner (1882 – 1947) a Jaromír Appel (1900 – 1958). Pavel Krippner byl odborným zaměřením civilista, věnoval se i mezinárodnímu právu soukromému. I on byl dlouholetým aktivním členem Spolku českých advokátů.

Osobní osudy Jaromíra Appela byly úzce spjaty s vývojem politické situace. Ačkoliv byl členem Výboru Národního souručenství, za okupace bránil zrušení kanceláří advokátů nepohodlných německému režimu, snažil se zabránit tomu, aby advokáti a kandidáti advokacie byli pracovní nasazeni. Ačkoliv ještě v r. 1949 obdržel uznání za účast na odboji, nebyl převzat do krajského sdružení advokátů, následně byl politicky perzekuován. V r. 1950 byl zařazen do tábora nucených prací, v březnu 1951 byl podmíněčně propuštěn a v r. 1969, jedenáct let po smrti, rehabilitován.

Posledním prezidentem Moravské advokátní komory se stal po osvobození Josef Slezák (1880 – 1949), který byl po

únoru 1948 postaven dokonce do čela akčního výboru Moravské advokátní komory.

Co dodat?

Moravská advokátní komora a její prezidenti, jak je patrné i z tohoto stručného exkursu, se výrazně zapsali do historie právnictví a stavovské samosprávy. Komora měla mezi komorami v Předlitavsku a později v Československu svoji nezastupitelnou úlohu. Pobočka České advokátní komory se sídlem v Brně tak měla v letech 1869 – 1948 předchůdkyni, její prezidenti byli tradičně členy Stálé delegace advokátních komor.

Úplně závěrem pro zajímavost ještě nutno doplnit, že Moravská advokátní komora v r. 1939 sídlila v Brandlově ulici č. 1, měla telefonní číslo 18621 a šekový účet č. 101 544....⁶

❖ JUDR. ET PHDR. STANISLAV BALÍK, JUDR. PETR POLEDNÍK

PRVÝ AUTOR JE SOUDCEM ÚSTAVNÍHO SOUDU ČR, DRUHÝ AUTOR JE BRNĚNSKÝM ADVOKÁTEM A MÍSTOPŘEDSEDOU ČAK, POVĚŘENÝM DOHLEDEM NAD ČINNOSTÍ POBOČKY V BRNĚ.

1 Srv. např. J. Kober: Počátky moravské advokátní komory. Vlastivědný sborník moravský, 41, 1989, str. 40-51; též Advokacie v českých zemích v letech 1848-1994, Praha 1994; J. Malíř: K roli advokátů v politice v období do roku 1918, in: S. Balík, J. Machová (eds.): Z minulosti advokacie. Sborník příspěvků z 1. konference o dějinách advokacie konané 11. 11. 2004 v Praze, Praha 2005, str. 41-60; též Advokát – Příklad JUDr. Václava Šíleného, in: L. Fasora, J. Hanuš, J. Malíř (eds.): Člověk na Moravě v 19. století, Brno 2004, str. 79-110.
2 Přehled literatury o historii advokátních komor v Rakousku přináší a dějiny těchto shrnuje P. Wrabetz: Österreichs Rechtsanwalte in Vergangenheit und Gegenwart, Wien 2002.
3 Srv. S. Balík: Česko-německé uspořádání v orgánech Advokátní komory v království Českém od počátku 20. století do r. 1918 (v tisku pro sborník referátů z konference o Moravském paktu konané v r. 2004 v Brně).

4 Biografické údaje o prezidentech Moravské advokátní komory přináší např. M. Navrátil: Almanach československých právníků, Praha 1930; J. Kober: Počátky moravské advokátní komory, passim; též Advokacie v českých zemích v letech 1848-1994, passim; Funkcionáři Moravské advokátní komory v Brně, České advokacie, 1938, str. 178. Zejména z těchto pramenů jsme vycházeli a dále je nebudeme zvláště citovat.
5 Srv. též Die Frankfurter Nationalversammlung 1848-49. Ein Handlexikon der Abgeordneten der deutschen verfassungsggebenden Reichs - Versammlung. Herausgegeben von R. Koch. Frankfurt a. Main 1989, str. 406.
6 Srv. Seznam advokátů dle stavu koncem roku 1938, Brno 1939, titulní strana.

Nový model NOTE není jenom prostorný, ale také...

... dynamický...

DEJTE PROSTOR SVÝM PŘEDSTAVÁM!

... všestranný...

... a zároveň pohodlný!

**Nyní výbava Comfort*
v hodnotě 35 000 Kč ZDARMA
NOTE 1,4 Visia Comfort*
jen za 349 900 Kč**
*manuální klimatizace a CD audiosystém
se 4 reproduktory

V čem se skrývá přitažlivost modelu NOTE?

- nadstandardní variabilní zavazadlový prostor (437 l)
- nízká spotřeba paliva (5,3 l/100 km mimo město – motor 1,4 l benzín)
- dynamické jízdní vlastnosti
- pohodlí i při dlouhých cestách
- pohodlný interiér s vynikající ergonomií
- vysoká variabilita při odkládání zavazadel
- lehká ovladatelnost a snadné řízení i v hustém provozu
- bohatá výbava již základní verze
- rozsáhlá celostátní síť servisů Nissan

Více informací u autorizovaných dealerů Nissan nebo na infolince
800 23 23 23

www.nissan.cz

SHIFT_functionality

Projekt právníkroku 2006 se představil médiím

Představit novinářům projekt Právníka roku 2006 přišli: zleva JUDr. Vladimír Jirousek, předseda ČAK, Iva Chaloupková, mluvčí ČAK, Mgr. Miroslav Chochola, předseda představenstva EPRAVO.CZ, náměstek ministra spravedlnosti JUDr. Roman Polášek, na druhém snímku pak za spolupracující Soudcovskou unii čestný prezident JUDr. Jan Vyklický (zcela vpravo), uprostřed Mgr. Martin Omelka, viceprezident Unie státních zástupců, a vlevo prezident Exekutorské komory JUDr. Juraj Podkonický. Chyběl jen zástupce Notářské komory (též ale spolupracující).

Předseda ČAK JUDr. Vladimír Jirousek při natáčení šoty pro televizi Prima.

Novináři se seznámili i s tiskovou prezentací Právníka roku a s jeho ústředním heslem: „Společně vybudujeme tradici, kterou si právníký svět zasloužil“ na přenosných plakátech.

Celojustiční soutěž Právník roku 2006, kterou spolupřádají Česká advokátní komora a společnost EPRAVO.CZ, se v květnu poprvé představila českým médiím. V nedávno otevřené vinárně GRATIA v podzemí Kaňkova paláce se dne 4. 5. 2006 novináři dozvěděli všechny podstatné informace, které vám Bulletin advokacie oznamuje už dva měsíce. Pokud chceme, aby se o soutěži dozvěděla co nejširší odborná i laická veřejnost, bez spolupráce zejména s odborným tiskem se ovšem neobejdeme.

Počet zúčastněných novinářů, kteří o soutěži ve svých periodících už informovali či tak ještě učiní, dává tušit, že vyhlášení výsledků v lednu příštího roku se stane událostí i mediální. Bude to jen dobře, neboť, jak na tiskové konferenci uvedl předseda ČAK JUDr. Vladimír Jirousek, „je to poprvé v novodobé historii české justice, kdy se všechny

právnícké profese na sebe přestávají alespoň na chvíli dívat jako na protivníky, kdy se semknou a stojí si bok po boku ve snaze vybudovat společně nádhernou tradici, kterou si právníký svět zaslouží.“

Nezapomeňte tedy ani vy, že soutěž je určena pro všechny právnícké profese a Právníkem roku 2006 se může v příslušné kategorii (naleznete jen na www.pravnikroku.cz) stát advokát, stejně dobře tak i soudce, exekutor, notář či státní zástupce - pokud dosáhne v oblasti svého působení v letošním roce pozoruhodných výsledků. Seznamte se s nominačními pokyny a dalšími organizačními záležitostmi soutěže na internetové adrese www.pravnikroku.cz. Nominujte svého kandidáta, jen na vás ostatně záleží, kdo si v lednu odnese vavříny nejvyšší. Čas běží, uzávěrka soutěže je 15. prosince 2006. Sledujte webové stránky Komory a čtěte Bulletin advokacie, průběžně se dozvíte další informace, i jak se můžete zúčastnit galavečera a slavnostního vyhlášení výsledků v TOP hotelu Praha, kde vás bude čekat také báječný kulturní program.

Advokáti-soudci: Co nám vadí na těch druhých?

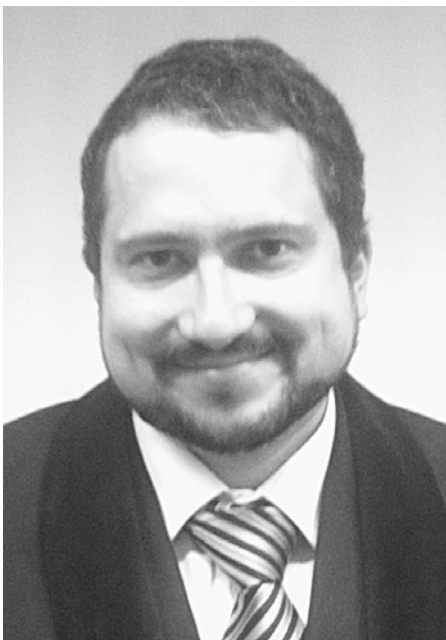
Společný projekt České advokátní komory
a Soudcovské unie ČR

Z iniciativy České advokátní komory a za pochopení a vstřícnosti Soudcovské unie ČR představujeme tento měsíc čtenářské obci časopisu **SOUDCE** a časopisu **BULLETIN ADVOKACIE** první díl seriálu, jehož smyslem je, aby se naše profese lépe poznaly, více o sobě věděly, pochopily, co která považuje u druhé za problém – v komunikaci, v organizaci práce atd. Domníváme se, že je lepší o problémech (leckdy lehce odstranitelných, pokud se o nich vůbec dozvíme) spolu otevřeně přes stránky časopisů hovořit, než se v kuloárech o sobě nelichotivě vyjadřovat...

Přečtěte si pozorně první dva příspěvky vašich kolegů. Budete-li chtít cokoli k diskusi „Advokáti – soudci“ dodat, jen to uvítáme a vaše názory z obou stran justičního světa rádi otiskneme.

♦ REDAKCE BULLETINU ADVOKACIE

Co nám soudcům vadí na advokátech?

MGR. TOMÁŠ MOTTL

Než se pokusím dát nějakou odpověď na uvedenou otázku, dovolím si trochu zlehčit předestřené téma a mírně podvkrát odbočit. Pokud bych se totiž upřel na doslovný výklad nastolené otázky (pomíjeje, že Ústavní soud právě nám soudcům aplikujícím jednoduché právo nejčastěji vytýká nesprávnost pou-

žití jazykového výkladu při interpretaci práva a přílišnou vázanost textem normy), pak bych se musel ohradit proti jejímu znění. Jednak si netroufám ani v nejmenším hovořit za nás, soudce, nýbrž toliko za mne, soudce okresního soudu v civilních agendách; a jednak považuji pojmově za nesmyslnou otázku, co mi vadí na advokátech, neboť pak musím popravdě odpovědět, že nic, stejně jako mi nevádí nic na hasičích, instalatérech, prostitutkách (abych byl trochu provokativní) a koňských handlích (abych byl naprosto nezávadný – když si vypůjčím příklad povolání podle páně Svěráka a Smoljaka naprosto neškodného za všech režimů). Na advokátech jako takových mi nevádí zhola nic, ale občas (mnohdy) mě dohřejí jejich projevy. V této souvislosti mi náhle vytanula civilistická poučka, podle níž u právního úkonu není důležitá pohnutka, nýbrž **vůle** relevantním způsobem **projevená**. Proto pro účely tohoto článku nepřikládám tudíž význam záměrům advokátů, nýbrž tolika jejich projevům, jimiž se projevují při výkonu svého povolání. Dovolte mi tedy, prosím, abych si svévolně nastolenou otázku zpřesnil takto: „*Co mi vadí jako občanskoprávnímu soudci okresního soudu na některých projevech výkonu advokátního povolání?*“

Podruhé odbočím posteskem, že se mám zde vyjadřovat dle zadání nejspíše k negativním projevům advokátů. Můj profesní život mě však zavedl do soudcovského stavu (pomínu-li dvě koncipientská léta v malé advokátní kanceláři po studiích na PF UK), takže o mnoho fundovaněji bych pražil do vlastních řad a vyzdvihl nešvary soudcovské, s nimiž se ostatně dnes a denně důvěrně setkávám, odpovídaje jako soudní funkcionář na stížnosti proti jejich (naším) postupům. To se však po mně vpravdě nežadá, a proto vzhůru na advokáty.

Zamyslím-li se zhluboka a promítnu-li si před očima to defilé advokátů, jež v mnou souzených civilních sporech vystupovalo, dojdou k prvnímu závěru (možná ukvapenému), že *přínos advokáta pro úspěšné a rychlé soudní řízení je nenahraditelný*. Věřím, že kolegové soudci mi dají za pravdu v tom, jaké peklo učení ze sporu nezastoupený účastník řízení, nejčastěji žalobce, potažmo inženýr technických věd, který přesvědčen o své pravdě a v sebedůvěře ve svůj rozum jen málo dbá právních předpisů, semele páte přes deváté a uvede nebohého soudce do změti skutkových a právních litanii; a soudce pak jen těžko nalézá nit, za níž by zatáhl a předestřenou změť rozpletl, aby ji smysluplně mohl podřadit hmotnému právu. Pak s nadějí vzhlížím k ad-

aktuality

vokátovi, jehož si účastník přivede, že vlak soudního řízení uvede do hmotně-právního kolejiště (to procesní přeci jen musí hlídat soudce sám). V této souvislosti musím velebít uvážlivého zákonodárce, který kdysi (za účinnosti původně rakouského a recipovaného československého civilního řádu soudního) našel sílu vložit do procesního předpisu nutnost advokátního zastoupení, ponechal jen malou oblast soudních řízení bez povinného advokátního zastoupení a stanovil nezbytnost zastoupení účastníka advokátem již před soudem nejnižším (okresním). A to ještě měl takové nejvyšší soudce, kteří dokázali vyslovit právní větu, že „nelze dovozovati povinnost soudu, aby stranám práva neznalým a advokáty nezastoupeným dělal právního přítele; když uvést vše, co nárok opodstatňuje nebo podporuje, je povinností strany“ (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 84 Sb. N. s. civ.). Já mám mnohdy přesně opačný pocit, že jako soudce musím být mnohdy právním přítelem účastníků, ať jsou zastoupení, či nikoliv, abychom se v řízení vůbec nějak pohnuli. Ale o tom dále.

Neschopenka jako zbraň

Takže, abych se dostal k těm projevům advokátů, jež považuji za negativní. Na prvním místě musím zmínit *nešvar nejpalcivější*, a to *nekorektnost při volbě a použití právních prostředků k uplatnění a ochraně práv a zájmů klienta* (už ponechávám stranou, nakolik je ono právo či zájem právně opodstatněno). I při vědomí toho, že advokát má dokonce zákonnou povinnost použít důsledně ve prospěch jeho klienta všechny prostředky k ochraně jeho zájmů, všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné, za nekorektní a nečestné zejména považují ty prostředky, jež v řízení působí obstrukce všeho druhu, protahují řízení, neumožňují je provést řádně a včas. Já dobře vím, že za průběh řízení vždy nese odpovědnost soudce, a případné průtahy v řízení nakonec budou přičítány jemu bez ohledu na to, kde mají příčinu, nicméně již mockrát jsem se s obstrukčním přístupem účastníka či advokáta setkal a přitom jsem seznal, že ne na všechny klacky házené soudem pod nohy má procesní předpis (o.s.ř.) účinnou odpověď. Zejména značně bezbranný zůstává soud téměř před jakoukoliv neschopenkou (lékařem vystavenou na požádání), neboť přezkoumávat důvodnost jejího vystavení zabere tolik času a energie (a výsledek se nemusí dostavit), že se vyplatí raději vyčkat, zda se do příštího jednání účastník

(advokát) přeci jen „neuzdraví“, a raději riskovat nárůst délky řízení. V tomto ohledu jsem snad nejměvňější příhodu zažil s advokátem, který svou neschopenku přinesl přímo k jednání a domáhal se při jeho začátku odročení z důvodu nemoci, a k mému dotazu, jaké povahy je jeho onemocnění a zda mu brání v jednání, když vypadá celkem svěže a konec konců přišel, mě uzemnil, že do jeho nemoci mi nic není a že mu onemocnění v jednání brání, což ví nejlíp on sám, jak mu je, a že se jen přišel ujistit, že jednání konáno nebude. To pak jsou horké chvíle, jak se v takové chvíli zachovat, zda jej nutit k jednání, být za „nelidu“ a riskovat, že se mu zhorší zdravotní stav absolvováním jednání, jehož není podle svých slov schopen, či jednat bez něj, být za „stříhouna“ a riskovat, že soud upře jeho klientovi právo na zastoupení zvoleným advokátem (což pak bude v oprávněném prostředku prezentováno jako protiústavní odepření možnosti jednat před soudem), a nebo nejednat vůbec, připustit průtahy a vysvětlit protistraně, že to je pro ni v tu chvíli asi to nejlepší? Mnohdy je velmi těžké rozeznat hranici, kdy jde o skutečnou překážku bránící účastníkovi či jeho advokátu v účasti u jednání, a kdy o obstrukci, tento předěl často není zřetelný, a procesní předpis na řešení barvitě situace zná jen černobílou odpověď. Ono se dá říci, že vůbec procesní předpis podle mého názoru i se svými pořádkovými opatřeními a různými urychlovacími nástroji, koncentracemi, fikcemi (doručení, uznání atd.), není příliš účinným nástrojem v boji s chytře zvoleným obstrukčním chováním, které v kombinaci s vhodně a často podávanými opravnými prostředky dokáže zasekat řízení na léta. A to už vůbec nehovořím o kverule v podobě neustálého a mnohdy nesmyslného napadání kdejakého procesního postupu soudu (počínaje námitkami proti protokolaci, přes podjatost soudce, přísedících a zapisovatelky, až po stížnosti předsedovi soudu či veřejnému ochránci práv). Opět musím říci, že civilní soudní řízení není stavěno na účinný boj s kverulou, a pokud ji někdo dobře ovládá, zejména tradiční chroničtí stěžovatelé, pak má soud jistotu řízení bez konce. Na tomto místě je však dlužno poznamenat, že to není zas až tak častým jevem u advokátů (i když i u nich jsem se s tím setkal), že se to spíš týká účastníků samotných.

Mrtvý brouk a mistr chaotik

Naopak jinak se to soudí, napomáhá-li advokát aktivně a účelně společnému cíli, a to skončení řízení v rozumné do-

bě a nalezení racionálního a správného rozhodnutí. Tady bych možná zmínil další projev výkonu advokátního povolání, který může mít pozitivní i negativní dopad na řízení. Jde mi o *procesní aktivitu advokáta a převzetí odpovědnosti za výsledek řízení*. Samozřejmě, klasické sporné řízení ovládané projednací zásadou přímo počítá s odpovědností účastníka za výsledek toho, jak unesl svá břemena tvrzení a důkazní, za to, jak bude zjištěn skutkový stav, nicméně stále převažuje to, že rozhodné skutečnosti stejně vyhledává soud, aby měl vůbec nějaký podklad pro rozhodnutí. Tady bych právě chtěl pranýřovat situaci, kdy *advokát ponechá na soudu zjišťování skutkového stavu*, málo aktivně se zapojí do předestírání rozhodných skutečností a provádění dokazování; proč to podstatné musí ze svědka dolovat soud, když advokát nejlépe ví, na co se zeptat a kudy zamířit k podstatě. Bohužel mám pocit, že nám z dob existence materiální pravdy zůstala zažita představa, že soud řízení provede a skutkový stav zjistí sám, ať už k tomu strany přispějí, či ne. No a vrcholem pak je stav, kdy advokát nejen že procesní aktivitu nevyvine a k objasnění skutkového stavu nepřispěje, ale dokonce jeho zjištění záměrně maří, např. tím, že odmítne soudu předložit důkaz, kterým musí (podle všech okolností) disponovat, popřípadě jej zapře, jen proto, že důkaz nemusí být příznivý jeho verzi. Takto jsem se setkal se situací, kdy advokát už jen v řízení o výši nároku (kdy základ nároku byl v neprospěch jeho klienta již pravomocně vyřešen), odepíral předložit důkazy, jimiž musel disponovat, a nutil soud k obsáhlému dokazování mnohem složitějšími prostředky, než by bylo lze z jeho jediné listiny. A pak opět soud řeší dilema, zda se uchýlovat k pořádkovým opatřením a vynuovat splnění ediční povinnosti, což nemusí ke kýženému výsledku stejně vést, či jít obtížnou a zdlouhavou cestou jiných, např. nepřímých důkazů (v mém případě znaleckých posudků)?

Další extrém představuje přístup, kdy advokát sice hýří aktivitou, hojně snáší tvrzení a důkazy, avšak nikoliv k meritu věci či dokonce mimo něj (ať už záměrně či nikoliv). To považuji za velké zlo, jehož se advokát může vůči soudu dopustit, a to když zaplevelí řízení tvrzení a důkazy, které soud, nevěda kde mu hlava stojí, slepě provádí, přičemž nakonec nikdo v soudní síni není schopen vymezit okruh skutečností rozhodných a k nim zaměřit dokazování. Na takovém neutěšeném stavu má samozřejmě lví podíl i soudce, který si dostatečně neujasní, oč v řízení jde, nicméně přeci jen soudce je ten, kdo v enormním

aktuality

množství kauz a právních věcí snadněji přehledně podstatnou informací, než advokát, soustředící se na případ svého klienta, jemuž zpracoval žalobu či konstruoval obranu. Pak každá šalba a mam, lakování černého na bílé, nepravdy a polopravdy, a bůhví čeho všeho ještě se advokát dopustí při předestírání skutkového, a co hůře, právního stavu, vede k zoufalství soudcově a opět nikdy nekončícímu řízení. Ovšem přirozeně naivní by bylo apelovat na advokáta, ať snáší tvrzení a důkazy jen k věci a ne mimo ni, a ještě třebaš i ne úplně svědčící jeho klientovi, nechť soudu předestírá jen přílehavé právní vývody a ne bludy. Na druhou stranu, jak kultivovaná však musí být např. taková Anglie, kde advokát musí seznámit soudce nejen s precedenty dopadajícími na jeho případ, ale pokud existují, i s těmi opačnými? (A třebaš přesvědčit soudce výstižnou argumentací, že ty opačné se na jeho případ neuplatní).

Největší podraz

Nu a na závěr si postesknou nad snad největší neférovostí, které jsem se od advokáta ve své praxi vůbec dočkal, a to poté, co jsem neuznal za důvodnou jeho velmi chabou a především **ničím**

nedoloženou omluvu z jednání z důvodu kolize s jiným jednáním a rozhodl jsem proti němu (jeho klientovi) věc rozsudkem pro zmeškání (nedostavil se ani jeho klient). Ten advokát nejenže svou chybu naprosto neuznal, ani později v opravných prostředcích kolizi nedoložil (resp. vyšlo najevo, že ta „kolize“ nastala v jiný den, než se konalo mé jednání), ale ještě do odvolání napsal, že jsem rozhodoval ovlivněn „vedlejšími vlivy“, ve stížnosti předsedovi soudu mě *obvinil z korupce a podjatosti*, což dovozoval jen z toho, že jsem rozsudek napsal a nechal vypravit příliš rychle (třetí den po jednání). Což o to, já mám svědomí čisté, a proto bych si s takovou stížností hlavu nelámal, ale mrzí mě takový přístup ve vztahu k jím zastupovanému účastníkovi, neboť předpokládám, že tomu už nikdo nevymluví, že jeho kauzu rozhodl podplacený nebo alespoň „vedlejšími vlivy“ ovlivněný soudce. A takový účastník pak jistě raději uvidí příčinu svého neúspěchu ve zkorumpovaném soudci než v chybě svého advokáta. Proto prosím, vážení kolegové advokáti, nezneužívejte přirozené důvěry, jež ve Vás Vaši klienti chovají, a nesvalujte bezdůvodně neúspěch jen na hlavu soudu. Možná v očích svého klienta zůstanete bez poskvrny

a soudce to jistě také přežije, ale minimálně si to zapamatuje (pokud se to tedy dozví) a aniž bych chtěl mentorovat a opírat se o přísloví, přeci jen mi to nedá dořít, že ne vždy účel světlí prostředky a čím kdo zachází, tím také schází.

Končím tam, kde jsem v podstatě začal. Ano, uvědomuji si advokátovu povinnost důsledně hájit zájmy svého klienta **zákonnými** prostředky a vím, že žádný z těch nešvarů, o nichž jsem výše mluvil, nebyl prostředkem **nezákonným**, nicméně advokát korektní ve svém přístupu k soudnímu řízení bude vždy tím, kdo nakonec sklídí ovoce svého snažení, neboť to bude on, kdo nejúčinněji uhájí práva a zájmy klienta. Neboť právě s ním se soudci bude dobře spolupracovat a společnými silami naleznou rychle ten správný cíl.

A moje zkušenost je naštěstí taková, že advokátů, přístupujících korektně ve všech ohledech k výkonu advokátního povolání, je naprostá většina a opak je spíše jen ojedinělý.

♦ AUTOR JE SOUDCEM OBVODNÍHO SOUDU PRO PRAHU 7 A JEHO MÍSTOPŘEDSEDOU PRO VĚCI OBČANSKOPRÁVNÍ.

Co nám vadí na soudech?

MGR. VÁCLAV VLK

Jsem pevně přesvědčen že advokacie je a vždy byla součástí justice nejen v širším slova smyslu, ale že soudy, státní zastupitelství, notáři a advokáti tvoří dohromady jeden nedílný celek

zvaný justice. Nejen společná historie za stovky let, ale i společně sdílené osudy a kotrmelce dějin poskytují dostatek podpory pro můj názor. Naše soužití, zdá se, v poslední době pokulhává, necháme se vláčet libovůli právních laiků pitvořících zákony (normotvorba se tomu říct rozhodně nedá) a na naši hlavu padá zaslouženě i nezaslouženě hněv veřejnosti (zločinný advokát a úplatný soudce opravdu nejsou hezkou vizitkou). Nejen já se domnívám, že nastal čas spojit své zájmy na výkonu práva a spravedlnosti. Musíme však překonat vzájemnou nedůvěru našich stavů. Nejen advokát a soudce na těch druhých nevidí mnoho dobrého, ale problémy, které u těch druhých vidíme, jim jaksi nesdělujeme.

Drahé kolegyně a kolegové,

taďy jsou některé „zdrucující“ pravdy o fungování soudu a jeho administrativy, jak je vidí obec advokátní. Mějte na paměti, možná, že to opravdu myslíte dobře, či dokonce jednáte dle příslušné vyhlášky, ale tak to na nás působí.

Vstup do budovy soudu je pro nás trapným ponížením, justiční stráž často

ani nehoukne „dobřej“ a její standardní věta je: „položte to na pás“. Navíc okolo vás procházejí neznámí lidé s igelitkami v ruce, kteří ani neukážou předepsanou legitimaci. Tak položíte mobil do zapařené košíčky na kolíčky na prádlo a přemýšlíte o rovnosti před zákonem, když kolem vás prosvítí okolo rámu státní zástupce, tedy vaše zcela rovná protistrana. Když už není soud vybaven pojízdným pásem, nastává vrchol trapnosti, prohlídka obsahu tašky. Opravdu si soudní funkcionáři myslí, že advokát propíchně kružítkem úřednici opatrovníckého/dědického oddělení detašovaného pracoviště? Tak se někteří z nás, advokátů, v roli obhájců došoupu před soudní síň a čekají. Vyvolání se svým klientem vstoupí do jednací síně, kde sedí intervenující státní zástupce a soudce. Kdepak se tam ten státní zástupce vzal? A co pak si asi říkali se soudcem, když jsem tam nebyl? Advokát není paranoidní, ale bolestně zatlačí vzpomínku na to, jak to minule (bezúspěšně) vysvětloval klientovi, že se předem opravdu nedohodli.

Kolegyně, právní zástupkyně ve věci civilní, naopak spěchá do kanceláře na-

hlédnout do spisu. Ale ouha, jednak se spisy válejí všude po zemi, není kde si je v klidu studovat, nemáme-li klidem na mysli rozvrzanou kancelářskou židli a malý konferenční stůlek.

Jenže ono je nahlížení do spisu a nahlížení do spisu. Advokáti sice musí přebírat poštu každý den, musí být na telefonu, nemoci se neomlouvají a každý si přece hravě zvládne sehnat substituci. Tak si chronicky přetížený advokát zavolá k soudu a zjistí následující drobná omezení. Polední pauza trvá dvě hodiny. Do spisu nahlížeti možno jen v pondělí či středu (i tuto perlu mají některé soudy). A nejlepší nakonec: do spisu je nutno se předem objednat. Překonáte-li tato úskalí, obdržíte procesní usnesení bez podstatných hmotněprávních konsekvencí a nevíte, co s ním. Tak zvednete telefon a zjistíte, že někteří soudci zakázali spojovatelkám spojovat účastníky či advokáty a někde to šmahem vyřešilo vedení soudu. Advokát může se soudcem o otázkách procesních mluvit dle mého soudu bez omezení a z vlastní zkušenosti vím, že takový hovor pomůže k urychlení věci častokrát víc než padesát dopisů. Navíc ti advokáti, kteří považují za slušnost na soud zavolat a omluvit se za prodlení, administrativní chybu nebo, nedej bože, po skončení věci upozornit na jiné zajímavé rozhodnutí, zkoprněle zírají na sluchátko po rozhovoru:

Spojovatelka: „*Soud.*“

Advokát: „*Dobrý den, Novák, dejte mi prosím soudkyni dr. Janu Vopičkovou.*“

Spojovatelka: „*Moment.*“

Soudní úřednice: „*Haló.*“

Advokát: „*Dobrý den, Novák, advokát, mluvím s dr. Vopičkovou?*“

Soudní úřednice: „*Ne, tam se nespojuje.*“

Copak je advokát malé dítě, aby o jeho elementární prosbě rozhodoval anonymní spojovatel?

Vrcholné číslo v tomto směru předvádějí všechny obchodní rejstříky, kam se nedá dovolat, nedá se většinou nic zjistit a co je přijatelné v Praze, neprojde v Budějovicích atd. (Nejde mi zde o právo, ale o možnost normálně se zeptat, co např. chybí předložit.)

Tak abych čtenáře nezahltl, dva poslední oříšky pro Popelku. Doručování. Je až neuvěřitelné, jakou aktivitu vyvinou soudy při doručování na adresu, kde se nezdržujete, vašim jmenovcům a v období, kdy jste zažádali o nedoručování z důvodu dovolené. Zde dám k dobru své osobní zkušenosti. Byl jsem u jednoho soudu, kam chodím běžně, též účastníkem řízení. A tak skoro rok po skončení mé věci mi začal soud doručovat jako advokátovi všechno pěkně domů. Až po pěti urgencích, telefonáty nepočítám, včetně dvou podání předsedovi soudu toho nechali a já jsem přestal stát fronty na poště. Ale křivdil bych soudům, největší kreativitu vyvinul jeden finanční úřad, který místo mě, zhruba po šesti letech zaslání písemností mého klienta – středního průmyslového podniku, z ničeho nic začal doručovat mému otci, který není advokátem ani daňovým poradcem, u příslušného úřadu nikdy nic neměl a pomalu neví ani, kde sídlí.

Na závěr odročování a nařizování jednání. I když to na první pohled tak nevypadá, většina advokátů, již z pouhého faktu, že se musí uživit, má více soudních jednání, ale také jednání u policie či na správních úřadech a těchto je povinen se v zájmu svých klientů účastnit. Dokonce většina advokátů nemá koncipienta a není na tom tak, aby si mohla dovolit luxus neomezeně platit substituty (a oni také nemusí substitute přijmout), tudíž se nám občas stane, že k soudu nemůžeme. Vám se to v jedné síni možná nezdá, ale je až absurdní, kolikrát soud ukládá povinnost zajistit si substituci nebo nařizuje soudní jednání

ve zcela stejný den, jako deset dalších soudů, policejních orgánů a stavebních úřadů. Minimálně v době existence e-mailu by mohl soud předvolat strany předběžně a zajistit si tak pokud možno vždy stoprocentní účast. Navíc většina advokátů je soudních a je schopna se s kolegou domluvit na termínu či se přizpůsobit. Co si ale má advokát myslet o přístupu soudu, který na doložená dříve nařízená celodenní jednání u jiných soudů reaguje sdělením, že si máte zajistit substituta a když mu doložíte, že ani to nejde, reaguje mlčením a jednání nechá proběhnout [přece jen malá poznámka k substitutům – substituty advokáti nevidí moc rádi a používají je jen tam, kde to jde, a to ze tří důvodů – 1) musíte je zaplatit, což je zvlášť výživné ve věcech ex offio, které se táhnou přílišně dlouhou dobu, 2) klient není spokojen a nelze se mu divit, když mu najednou u jednání defiluje někdo, koho neviděl a někdo, komu svoji důvěru primárně nedal a 3) navíc substitut většinou spis nemůže znát – pokud se vymění soudce v průběhu jednoho stupně, stojí to většinou za houby. Jak si myslíte, že je to se substitutem?]

Pokud jste dočetli až sem, nesklátil vás infarkt či vztek a máte chuť něco udělat, tak pište, kritizujte a říkejte, co si myslíte. Česká advokátní komora bere velmi vážně vztahy našich profesí a bude soustředěně toto téma sledovat. Pokud časopis Soudce dovolí, příště budu psát na téma „Advokát v tichu, advokát choleric a soudce v úžasu“.

♦ AUTOR JE ADVOKÁTEM A PŘEDSEDOU VÝBORU PRO VNĚJŠÍ VZTAHY ČAK.

Odpovědnost statutárního orgánu obchodní společnosti za škodu

JUDR. TOMÁŠ POHL

Ve své advokátní praxi jsem se několikrát setkal s rozdílným chápáním odpovědnosti statutárního orgánu obchodní společnosti za škodu. **Některé názory, prezentované zejména správci konkurzní podstaty, ukazují, že právní úprava odpovědnosti za škodu statutárního orgánu je chápána více než zjednodušeně.** Mám pocit, že některé subjekty v postavení poškozených cítí odpovědnost statutárního orgánu jako jakousi neomezenou absolutní odpovědnost, aniž by připustily, že i zde musí být splněny veškeré předpoklady, které obchodní zákoník pro přiznání práva na náhradu škody předepisuje. Uvedenému tématu jsem proto věnoval tento článek.

Postavení statutárního orgánu

Nejobecněji je vyjádřeno právní postavení statutárního orgánu v § 20 odst. 1 občanského zákoníku (dále jen o.z.), podle něhož právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány).

V případě podnikatelů, kteří jsou právnickými osobami, platí podle § 13 odst. 1 obch. zák., že právnická osoba jedná statutárním orgánem.

Jednotlivé statutární orgány u jednotlivých obchodních společností a družstva jsou určeny zákonem. Statutární orgán se podle § 35 písm. f) obch. zák. zapisuje do obchodního rejstříku s uvedením jména a bydliště nebo firmy a sídla osoby, která je v postavení statutárního orgánu.

V praxi se velice často používá namísto pojmu statutární orgán pojem statutární zástupce. Vzhledem k tomu, že jednání osoby v postavení

ILUSTRACNÍ FOTO JAKUB STADLER

statutárního orgánu je pokládáno přímo za jednání právnické osoby, nejde o zastoupení a označení tedy není správné.

... v právním vědomí veřejnosti není již delší dobu pochyb o tom, že vztah mezi společností a jejím statutárním orgánem je vztahem obchodním. V tomto vztahu má společnost postavení obdobné postavení mandanta a osoba ve funkci statutárního orgánu má postavení obdobné postavení mandatáře.

Není ovšem vyloučeno, že budoucí právní úprava se přikloní spíše k jednání statutárního orgánu jako k jednání zástupce.

Další otázkou je, zda statutárním orgánem může být pouze fyzická osoba nebo jím může být i osoba právnická.

Z textu obchodního zákoníku lze bezpečně dovodit, že statutárním orgánem právnické osoby může být rovněž právnická osoba. Například u veřejné obchodní společnosti není omezeno, kdo ze společníků bude vystupovat jako statutární orgán nebo jeho člen. Totéž se týká i komanditní společnosti. Ale i v tomto případě je jasné, že musí jménem právnické osoby v postavení statutárního orgánu jednat zase fyzická osoba, která je v postavení statutárního orgánu či jeho člena.

Na možnost statutárního orgánu v podobě právnické osoby ostatně reaguje i citované ustanovení obchodního rejstříku, kde se zapisuje nejen bydliště, ale i sídlo statutárního orgánu, tedy jednoznačně osoby právnické.

Dalším problémem je rozlišování mezi kolektivním statutárním orgánem a jednotlivým statutárním orgánem.

Například je tento problém aktuální u veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, je-li více společníků oprávněno jménem společnosti jednat, a u společnosti s ručením omezeným, která má více jednatelů. Naproti tomu u akciové společnosti a u družstva se formálně jedná o kolektivní statutární orgán.

Vzhledem k tomu, že v případě veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti a společnosti s ručením omezeným je odpovědnost jednotlivých osob upravena jako společná a nerozdílná, budeme i při četnosti těchto osob hovořit o jednotlivých osobách – jednotlivých statutárních orgánech.

Dalším problémem je jednání právnické osoby nad rozsah jejího podnikání či činnosti. V žádném případě není takovýto úkon neomezeně hodnocen jako neplatný. Právní subjektivita právnických osob, tedy i obchodních společností, není omezena jen jejich předmětem činnosti či podnikáním.

Způsobilstv právnických osob může být omezena pouze zákonem.

Z tohoto důvodu podle § 13 odst. 4 obch. zák. **v případě, že je podnikate-**

články

lem právnická osoba, je vázána vůči třetím osobám jednáním skutečným jejím statutárním orgánem nebo likvidátorem, i když překročil rozsah jejího předmětu podnikání, ledaže jde o jednání, které překračuje působnost, kterou tomuto orgánu svěřuje nebo dovoluje svěřit zákon.

Určitým problémem je, zda takovýto úkon je absolutně neplatný ve smyslu § 39 o. z., neboť se přičí zákonu. Domnívám se, že takovýto úkon absolutně neplatný je, tedy je zde stav, jako kdyby určitý úkon nebyl učiněn vůbec.

Od takového jednání je však třeba odlišovat například jednání úpadce po prohlášení konkurzu, kdy se úkony úpadce, jimiž nakládá s majetkem po prohlášení konkurzu, posuzují jako nikoli neplatné, ale jako neúčinné.

Uvedenou úpravu chápu jako úpravu zvláštní k citovaným obecným ustanovením obchodního zákoníku.

Pokud vznikne takovýto překročením zákonného oprávnění statutárního orgánu druhému účastníku škoda, bude tato škoda posuzována jako škoda způsobená neplatným právním úkonem.

Bude tedy postupováno podle § 268 obch. zák. nebo i podle § 42 o. z., pokud bude vztah hodnocen jako občanskoprávní. Poškozený se však nebude přímo obracet na konkrétní statutární orgán, který své zákonné oprávnění překročil a tedy škodu svým jednáním konkrétně způsobil, ale na právnickou osobu, v jejímž čele takovýto statutární orgán stál.

Uvedená právnická osoba by se potom hojila formou regresu na konkrétní osobě, která v rozporu se zákonem jednala.

Uvedený stav však nelze zaměňovat se situací, kdy podle zakladatelského dokumentu je zapotřebí, aby byl určitý úkon učiněn nikoli jednou osobou, ale více osobami v postavení statutárního orgánu.

Zde se nejedná o úkon učiněný v rozporu se zákonem ve smyslu § 13 odst. 4 obch. zák., ale jedná se o nedostatek jednatelského oprávnění, který není zhojitelný.

Takováto smlouva bude absolutně neplatná. Na to navazuje § 13 odst. 5 obch. zák., podle něhož omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu právnické osoby vyplývající ze stanov, společenské smlouvy či jiného obdobného dokumentu nebo z rozhodnutí orgánu právnické osoby, není možno uplatňovat vůči třetím osobám, i když byla zveřejněna.

Předchozí jednání bez jednatelského oprávnění, kdy je dohodnuto a zapsáno v obchodním rejstříku, že právnická osoba jedná nikoli prostřednictvím jedné osoby ale více osob, není **vnitřním omezením jednání sta-**

tutárního orgánu. Tím je například ujednání, že k určitým úkonům, které mají za následek závazek v určité finanční hodnotě, je zapotřebí jednání a podpisů více než jedné osoby.

Takováto ujednání jsou v zakladatelských dokumentech zcela běžná a není vyloučeno, že by byla zapsána i do obchodního rejstříku.

Ale na druhé straně by obchodní rejstřík takováto ujednání zapisovat neměl, neboť se *nejedná o způsob jednání za právnickou osobu, ale jak bylo uvedeno, jde pouze o vnitřní ujednání.*

Takovéto vnitřní ujednání nemůže být známo druhé jednající osobě a zákon ani nepředpokládá, že by jí takovéto ujednání mělo být známo.

Takto učiněný právní úkon tedy právnickou osobu zavazuje a pokud jí vznikne škoda, hojí se regresem na osobě, která takto v rozporu s ujednáním v zakladatelském dokumentu jednala. Ustanovení § 13 odst. 5 obch. zák. je obecné a obdobné ustanovení existuje i u společnosti s ručením omezeným v § 133 odst. 2 obch. zák. a u akciové společnosti v § 191 odst. 2 obch. zák. U zbylých obchodních společností a družstva se tedy bude používat obecné ustanovení § 13 odst. 5 obch. zák.

Povaha právního vztahu mezi obchodní společností a jejím statutárním orgánem

Podle § 66 odst. 2 obch. zák. se vztah mezi společností a osobou, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti a nebo společníkem při zařizování zále-

Obchodní zákoník od 1. 1. 2001 upravuje zvláštní druh smlouvy, kterou se řídí vztah mezi společností a jejím statutárním orgánem. Zákon tuto smlouvu nazývá smlouvou o výkonu funkce a její právní úprava je více než subtilní.

žitostí společnosti, řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena, nebo ze zákona nevyplývá jiné určení práv a povinností.

Myslím, že v právním vědomí veřejnosti není již delší dobu pochyb o tom, že vztah mezi společností a jejím statutárním orgánem je vztahem obchodním.

Ostatně to jednoznačně vyplývá z § 261 odst. 3 písm. f) obch. zák., kdy vztah mezi společností nebo družstvem a osobou, která je statutárním orgánem

nebo jiným orgánem nebo jeho členem, se vždy řídí obchodním zákoníkem.

Již od účinnosti obchodního zákoníku bylo v zákoně uvedeno, že se tento vztah řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě.

Jde výhradně o vztah při zařizování záležitostí společnosti osobou v postavení statutárního orgánu.

V tomto vztahu má společnost postavení obdobné postavení mandanta a osoba ve funkci statutárního orgánu má postavení obdobné postavení mandatáře.

Od 1. 1. 2001 platí, že *podpůrná účinnost mandátní smlouvy může být modifikována smlouvou o výkonu funkce nebo je tento právní vztah určen zákonem.* To znamená, že na prvním místě je právní úprava uvedená v zákoně, pokud by byla kogentní nebo v případě, kdyby vztah mezi společností a statutárním orgánem upraven nebyl či by sice upraven byl, ale určitý právní vztah by nebyl ve smluvním vztahu obsažen. V tomto případě by obchodní zákoník platil podpůrně.

Pokud by byla ustanovení smlouvy o výkonu funkce v rozporu s kogentním ustanovením obchodního zákoníku, má samozřejmě přednost obchodní zákoník a ustanovení smlouvy by bylo pokládáno za absolutně neplatné.

V praxi je však velice častý právní stav, kdy osoba v postavení statutárního orgánu má s obchodní společností či družstvem i vztah založený nejen na bázi obchodního zákoníku, ale i na jiném právním základu, nejčastěji na základě pracovní smlouvy.

Uvedený dvojí právní režim není ovšem v praxi bez problémů. Je otázkou, jak hodnotit pracovněprávní vztah mezi společníky veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti (komplementáři), který je současně založen i na základě smlouvy uzavřené podle zákoníku práce.

Vzhledem k tomu, že zákon výslovně označuje společníky veřejné obchodní společnosti i komplementáře za statutární orgány, tedy kdo se stane společníkem, je automaticky i statutárním orgánem, je druhý pracovněprávní vztah přinejmenším problematický.

Otázkou je, zda takovýto vztah hodnotit jako neplatný. Zde by přicházela v úvahu možnost aplikace § 39 o. z., tedy neplatnost pro obcházení účelu zákona.

Jiné je ovšem plnění zákonného požadavku, zejména živnostenského zákona, který vyžaduje, aby do funkce odpovědného zástupce byl ustaven především přednostní člen statutárního orgánu nebo statutární orgán.

V takovém případě je vztah mezi podnikatelem – právnickou osobou

články

a osobou vykonávající funkci odpovědného zástupce ze zákona vztahem pracovněprávním.

Souběh dvou právních režimů by neměl činit problémy u společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, popřípadě i u likvidátora těchto společností.

Zde však narážíme především na mírnější režim zákoníku práce, zejména pokud jde o odpovědnost zaměstnance za škodu, a to i zaměstnance ve vedoucí funkci. Zákoník práce limituje zásadně rozsah náhrady škody čtyř a půl násobkem průměrné měsíční mzdy zaměstnance. V takovém případě by tedy sice platil vztah řízený zákoníkem práce uzavřený mezi obchodní společností a jejím statutárním orgánem, ale odpovědnost za škodu by se řídila objektivním principem obsaženým v § 373 a násl. obč. zák. a modifikovaném v jednotlivých ustanoveních o právním postavení statutárního orgánu obchodní společnosti.

Vymezení vztahu mezi statutárním orgánem a obchodní společností jako vztahu, který se řídí podřídně mandátní smlouvou, v sobě pojmově obsahuje úplatnost výkonu funkce ve prospěch statutárního orgánu.

Součástí smluvního vztahu by tedy mělo být i ujednání o odměně za výkon funkce.

Dalším dopadem přiměřeného použití ustanovení o mandátní smlouvě je skutečnost, že osoby v postavení statutárního orgánu jsou ze zákona povinny řídit se pokyny mandanta a v souladu s jeho zájmy, které mají nebo musejí znát.

Tyto osoby jsou povinny oznámit příslušnému orgánu společnosti všechny okolnosti, které zjistily při zařizování záležitosti a jež mohou mít vliv na změnu pokynů.

Od udělených pokynů se uvedené osoby mohou odchýlit, jen je-li to v náležitě nezbytném zájmu společnosti a nemohou-li včas obdržet změnou pokynů souhlas. Ani v těchto případech se nesmějí od pokynů odchýlit, jestliže je to zakázáno smlouvou o výkonu funkce nebo příslušným orgánem společnosti.

Již zde je tedy obsažen zákonný předpoklad pro případný protiprávní úkon statutárního orgánu a jeho možnou odpovědnost za vzniklou škodu.

Obchodní zákoník od 1. 1. 2001 upravuje zvláštní druh smlouvy, kterou se řídí vztah mezi společností a jejím statutárním orgánem. Zákon tuto smlouvu nazývá smlouvou o výkonu funkce a její právní úprava je více než subtilní.

V první řadě říká obchodní zákoník, že závazek výkonu funkce je závazkem osobní povahy. To znamená, že samotný výkon funkce nemůže být tím, kdo ji vykonává, přenášen na jinou osobu.

Dále smlouva o výkonu funkce nemůže upravovat vznik a zánik právního vztahu, neboť ten je upraven zákonem a není možné odchylné ujednání ve smlouvě.

Obsahem smlouvy o výkonu funkce je tedy zvláštní úprava práv a povinností smluvních stran odchylně od obchodního zákoníku, pokud by samozřejmě takovéto ujednání bylo v rozporu s kogentními ustanoveními. Především nemůže smlouva o výkonu funkce upravit odchylně odpovědnost za škodu statutárního orgánu vůči společnosti.

Zejména zde nelze argumentovat tím, že ustanovení obchodního zákoníku o rozsahu náhrady škody není ustanovením dispozitivním. To znamená, že není přípustné například dohodnout, že určitá osoba v postavení statutárního orgánu má omezenou odpovědnost za škodu určenou určitou částkou.

Takovéto ujednání vylučuje samotný obchodní zákoník v § 194 odst. 5, kdy nemůže smlouva vymezit odpovědnost člena představenstva a přiměřeně i jednatele za škodu odchylně od zákona.

Byť se uvedené ustanovení týká především společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, měl by výklad vést k tomu, že se odchylně u náhrady škody nelze dohodnout ani mezi statutárními orgány veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti.

Základní odpověď na otázku, jakým způsobem odpovídá statutární orgán obchodní společnosti za škodu vůči společnosti, nalezneme v § 194 odst. 5 obč. zák.

Obchodní zákoník ale především neukládá, aby smlouva o výkonu funkce byla uzavřena. Je tedy vždy pouze věcí vůle obou smluvních stran, zda si pro konkrétní právní vztah takovou smlouvu uzavřou či nikoli.

Pokud se smluvní strany rozhodnou smlouvu uzavřít, má smlouva ze zákona písemnou formu pod sankcí neplatnosti při nedodržení této formy.

Na straně jedné tedy tuto smlouvu podepisuje osoba, která je do funkce již ustavena nebo může být podepsána i dříve s odkládací podmínkou, že smlouva bude účinná poté, kdy se určitá osoba podle zákona statutárním orgánem stane. Na straně druhé bude za společnost jednat a podepisovat osoba v postavení statutárního orgánu nebo osoba, která má k tomuto písemné zmocnění.

V teorii se nepřipouští, aby takovouto smlouvu podepisoval za společnost samotně prokurista, neboť nejde o zále-

žitost spojenou s provozováním podniku. Proto i prokurista by měl mít pro uvedený právní úkon písemnou plnou moc.

Specifickým způsobem řeší obchodní zákoník plnění společnosti ve prospěch osoby v postavení statutárního orgánu.

Podle § 66 odst. 3 obč. zák. jakékoli plnění společnosti ve prospěch osoby, jež je orgánem společnosti nebo jeho členem, na které neplyne právo z právního předpisu nebo z vnitřního předpisu, lze poskytnout pouze ze souhlasem valné hromady, nebo je-li přiznáno ve smlouvě o výkonu funkce.

Společnost plnění neposkytne, jestliže výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, a nebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce.

Prvním předpokladem pro to, aby takové plnění mohlo být uvedené osobě poskytnuto je, že právo vyplývá z vnitřního předpisu. Přitom zákon vůbec nedefinuje, co může a nemůže být vnitřním předpisem. Jediným vnitřním předpisem, který zákon zná, jsou stanovy společnosti s ručením omezeným. V ostatních případech by mělo být postupováno při hodnocení možnosti poskytovat plnění ze zjištění, že s takovým plněním vyslovili souhlas společníci. Přitom nebude záležet na tom, jak se bude uvedený předpis nazývat a v širším slova smyslu by takovým „vnitřním“ předpisem byla i společenská smlouva, kterou se řídí vztahy mezi společníky.

Druhým předpokladem je souhlas valné hromady, popřípadě dozorčí rady, je-li o členy představenstva akciové společnosti, kteří jsou voleni a odvoláváni dozorčí radou.

Obchodní zákoník nestanoví kvalifikované kvorum hlasů, takže ke schválení stačí prostá většina hlasů.

U veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti tato podmínka splněna být pochopitelně nemusí, ale postačí, je-li dána jejich vnitřním předpisem, tedy souhlasem společníků.

Další možností je, že uvedené plnění je obsaženo přímo ve smlouvě o výkonu funkce. I v takovém případě by měla být smlouva o výkonu funkce schválena valnou hromadou nebo písemně všemi společníky, kteří ručí za závazky společnosti neomezeně, tedy společníky veřejné obchodní společnosti a komplementáři u společnosti komanditní.

Pokud by tedy bylo takovéto plnění uvedené osobě poskytnuto, nejednalo by se o vznik škody a tedy o odpovědnost za škodu, ale jednalo by se o plnění bez právního důvodu, tedy o bezdůvodné obohacení vymezené a definované v § 451 až § 459 o. z.

články

O bezdůvodné obohacení by se jednalo ve dvou případech.

Prvním případem je, že zde existují nepříznivé hospodářské výsledky na straně společnosti a ke vzniku těchto výsledků by osoba v postavení statutárního orgánu slovy zákona „zřejmě přispěla“.

Zde nestačí pouhý pohled na výsledky hospodaření, tedy na ztrátu či zisk. Nepříznivý hospodářský výsledek se může projevit i v případě, kdy společnost dosahuje zisku, ale tento zisk se zmenšil. Naproti tomu ztráta může být způsobena účelným a efektivním investováním.

Důkaz o tom, zda určitá osoba „zřejmě přispěla“ k nepříznivým výsledkům hospodaření, je na společnosti, neboť důkazní břemeno o tom, že na druhé straně je bezdůvodné obohacení je na tom, na jehož úkor bylo bezdůvodné obohacení získáno či na jehož straně bezdůvodné obohacení vzniklo.

Druhou skutečností opravňující k vrácení plnění osobou v postavení statutárního orgánu je, že zaviněně porušila právní povinnost při výkonu funkce.

Zde se opět nepohybujeme na „poli“ odpovědnosti za škodu řízenou obchodním zákoníkem, ale posuzujeme, zda vzniklo či nevzniklo bezdůvodné obohacení.

Ale toto bezdůvodné obohacení by mělo být způsobeno zaviněním osoby v postavení statutárního orgánu. Budeme tedy zkoumat, zda se jedná o úmysl či nedbalost takové osoby.

Z hlediska důkazního však nestačí pouhé tvrzení, že zde došlo k vyplacení určitého plnění ve prospěch osoby v postavení statutárního orgánu a tato osoba cosi zavinila, ale důkazní břemeno je zde opět na společnosti.

Společnost by měla přesně prokázat co a kdy určitá osoba porušila a osoba v postavení statutárního orgánu by měla prokázat, že zde zavinění neexistovalo.

Ale v žádném případě nelze přeskočit důkazní břemeno na straně společnosti a rovnou tvrdit, že zde takové bezdůvodné obohacení nastalo.

Základní právní úprava odpovědnosti statutárního orgánu za škodu

Základní odpověď na otázku, jakým způsobem odpovídá statutární orgán obchodní společnosti za škodu vůči společnosti, nalezneme v § 194 odst. 5 obch. zák.

Uvedené ustanovení, které se vztahuje výslovně i na jednatele, ukládá členům představenstva povinnost vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře.

Zákon používá pojem, který nemá žádný zákonný obsah.

Určitým problémem je konfrontace pojmu povinnosti řádného hospodáře se speciálnějším pojmem odborné péče. Pod pojmem odborná péče se předpokládá přiměřené použití ustanovení o mandátní smlouvě.

Uvedený problém vyplývá z toho, že u mandátáře se předpokládá určitý stupeň odbornosti k tomu, aby mohl pro mandanta zařizovat určitou záležitost.

Na osobu v postavení statutárního orgánu se však nějaké zákonem stanovené odborné požadavky nekladou. Především zde nejde o požadavek na určité vzdělání, zaměření, odbornost nebo jiné další předpoklady.

Je věcí každé obchodní společnosti, koho do postavení statutárního orgánu deleguje a koho si vybere.

Podle mého soudu je to podobný problém, se kterým se setkáváme i mimo soukromé právo. Například u politika řídicího určitý resort není vždy předpokladem pro dobrý výkon funkce pouze takové vzdělání, které by umožňovalo činnost resortu z odborného hlediska pochopit.

Na prvním místě je především schopnost řídit určitý kolektiv, rozhodovat a být připraven na všechny možné eventuality, které v právních vztazích nastanou.

Podobně je tomu i u statutárního orgánu, kdy určitá osoba by měla být vybavena určitými vlastnostmi, především schopností řídit.

Jen na ní potom záleží, jaké další osoby bude k praktickému chodu určité obchodní společnosti používat.

Statutární orgán jako řádný hospodář tedy nebude odpovídat jen za to, že činnost je vykonávána odborně ve vztahu k předmětu podnikání či činnosti, ale bude odpovídat za to, jakým způsobem a kým je tato činnost prakticky vykonávána.

Dále obchodní zákoník ukládá členům představenstva *zachovávat mlčenlivost* o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu.

I zde zákon nedefinuje skutečnosti, o nichž by měl statutární orgán zachovávat mlčenlivost. Na prvním místě je to pochopitelně obchodní tajemství, pokud skutečnosti tvořící obchodní tajemství naplňují definici uvedenou v § 17 obch. zák.

Ale povinnost mlčenlivosti jde pochopitelně dál a za hranice uvedeného úzkého ustanovení zákona. **Skutečnost, zda byla či nebyla porušena mlčenlivost ze strany statutárního orgánu, nemusí vždy způsobit škodu, ale může určitý vztah ohrozit a škoda tedy pouze hrozí a nikoli vznikne.**

Ale i zde je porušení povinnosti mlčenlivosti vážným deliktem ze strany statutárního orgánu a obchodní společ-

nost by měla mít dostatečnou právní ochranu k tomu, aby dalšímu porušování mlčenlivosti zabránila.

Pokud škoda v příčinné souvislosti s porušením této zákonné povinnosti statutárního orgánu nastane, je na společnosti, aby prokázala konkrétní skutečnost, která byla statutárním orgánem třetím osobám „prozrazena“ a dále, že škoda je v příčinné souvislosti s tímto prokázaným porušením povinnosti.

Nejspornějším a nejproblematičtější ustanovením je třetí věta § 194 odst. 5 obch. zák., podle něhož v případě, kdy je sporné, zda člen představenstva jednal s péčí řádného hospodáře, nese důkazní břemeno o tom, že jednal s péčí řádného hospodáře, tento člen představenstva.

Jde tedy o přenesení důkazního břemene na potenciálního škůdce ze subjektu, který tvrdí, že je poškozený.

Právě u tohoto ustanovení bych se chtěl zastavit, neboť *podle mých poznatků je v praxi velmi zjednodušeně vykládáno.*

Podle některých názorů stačí pouze tvrdit, že například určité obchodní společnosti vznikla škoda v určité části. Podle velmi zjednodušeného názoru je potom vše přeneseno na statutární orgán, který je označen jako škůdce a je tvrzeno, že tento statutární orgán musí v rámci přeneseného důkazního břemene vyvrátit, že tvrzená újma nenastala.

Jenže ustanovení o náhradě škody, byť objektivního charakteru za splnění podmínek podle § 373 obch. zák., má určitou a neměnnou zákonitost.

Přenesení důkazního břemene na statutární orgán o tom, že jeho konkrétní jednání či opomenutí nebylo porušením povinnosti řádného hospodáře, nastává totiž až poté, kdy jsou poškozeným prokázány základní předpoklady pro přiznání práva na náhradu škody.

Poškozený tedy musí prokázat, že se jeho majetek prokazatelně zmenšil a musí tedy prokázat skutečnou škodu. Tento důkaz se může dát různým způsobem, především důkazem o tom, že společnost vynaložila určité prostředky.

Samotné vynaložení prostředků však nemůže figurovat jako škoda, ale je základem pro další dokazování.

Dalším stupněm dokazování je totiž důkaz o tom, že statutární orgán označený jako škůdce, se dopustil určitého jednání spočívající v konkrétním jednání či v konkrétním opomenutí.

Mezi tímto konkrétním jednáním a opomenutím by měla být prokázána příčinná souvislost.

Právě příčinná souvislost tvoří bezpečný základ pro to, aby se soud či jiný

články

orgán, který o škodě rozhoduje, mohl ve věci dále orientovat a rozhodnout.

Obchodní zákoník v žádném případě nestanoví nějakou fikci příčinné souvislosti či dokonce nejde tak daleko, že se příčinná souvislost předpokládá a její nedostatek by vyvracel škůdce, tedy statutární orgán.

Spojnicí mezi majetkovou újmou a konkrétním tvrzeným protiprávním úkonem tedy musí vytvořit poškozený a tedy nikoli škůdce. *Teprve poté, kdy jsou tyto mantinely pro náhradu škody nastaveny, přichází na řadu přesun důkazního břemene na statutární orgán.*

Tento statutární orgán v případě, že je prokázáno, že tvrzeným způsobem jednal, či je prokázáno tvrzené opomenutí, musí vyvracet, že toto jednání či opomenutí sice nastalo, ale pohybovalo se v rámci plnění povinnosti řádného hospodáře.

Náhrada škody patří mezi nejobtížnější instituty v právu od jeho vzniku.

Byť se obchodní zákoník snaží napomoci obchodní společností a tedy i soudům k tomu, aby tyto velmi obtížné škodní případy mohly být jednodušším způsobem rozhodovány, nelze zapomenout na to, že základy institutu náhrady škody zůstaly po staletí a podle mého soudu by měly zůstat nezměněny.

Další pomůckou poškozenému je zákonná společná a nerozdílná odpovědnost členů představenstva akciové společnosti, kteří porušili konkrétní právní povinnosti při výkonu své funkce.

Neznamená to ovšem, že je zde dána jakási „ kolektivní vina“ kolektivnímu statutárnímu orgánu. Naopak, u všech těch, kteří odpovídají ze zákona společně a nerozdílně, musí být prokázáno, že tvrzené povinnosti řádně neplnili, tedy jednali v rozporu s povinnostmi řádného hospodáře, či naopak nejednali vůbec.

Jak již bylo uvedeno, zákon výslovně zakazuje vyloučit nebo omezit odpovědnost člena představenstva za škodu. Jde o výslovně ustanovenou sankci absolutní neplatnosti takového právního úkonu.

Obchodní zákoník dále řeší vztah členů představenstva k pokynům valné hromady. Uvedený právní vztah se přiměřeně vztahuje i na vztah jednatele a valné hromady společnosti s ručením omezeným. Zákon výslovně uvádí, že představenstvo se řídí zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a stanovami (§ 194 odst. 5).

Z hlediska odpovědnosti členů představenstva (jednatele) za škodu, pak zákon stanoví, že členové představenstva (jednatele) odpovídají za škodu, kterou způsobili společnosti plněním pokynů

valné hromady, jen je-li pokyn valné hromady v rozporu s právními předpisy.

K tomu je třeba uvést, že v případě, kdy je pokyn valné hromady v rozporu se stanovami, neplatí uvedený zákonný

Obchodní zákoník v žádném případě nestanoví nějakou fikci příčinné souvislosti či dokonce nejde tak daleko, že se příčinná souvislost předpokládá a její nedostatek by vyvracel škůdce, tedy statutární orgán.

předpoklad pro odpovědnost členů představenstva za škodu.

Obchodní zákoník pak v § 194 odst. 6 pak uvádí, že členové představenstva, kteří odpovídají společnosti za škodu, ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně, jestliže odpovědný člen představenstva škodu neuhradil a věřitelé nemožou dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku společnosti pro její platební neschopnost nebo z důvodů, že společnost zastavila platby.

Zákon neříká výslovně, že by musel být nárok věřitelů uplatněn u soudu. Stejně jako v jiných případech ručení tedy postačí, aby zde existoval věrohodný doklad o tom, že se věřitel na obchodní společnost obrátil s požadavkem na úhradu konkrétní existující pohledávky.

Obchodní zákoník zde používá pojmy obsažené v zákoně o konkurzu a vyrovnání pro definici úpadku z titulu platební neschopnosti.

Neznamená to ale, že by na majetek obchodní společnosti, která dluží, musel být soudem prohlášen konkurz. Podle mého soudu plně postačuje, že zde existuje stav úpadku takto definovaný.

Zákon se nezmiňuje o dalším druhu úpadku, kterým je předlužení, ale pokládám za samozřejmé, že zde situace bude stejná. Navíc o předlužení věřitel nemůže vědět, ale o platební neschopnosti a zejména o nemožnosti dlužníka platit, se dozví z jeho reakce na výzvu k úhradě pohledávky.

Opět ale nelze vykládat uvedené ustanovení zjednodušeně. Nelze situaci vidět tak, že se věřitel obrátí na společnost, ta mu sdělí, že nemá dostatek finančních prostředků a on se automaticky obrátí na kteréhokoliv ze statutárních orgánů společnosti a vyveze je, aby jako ručitel pohledávku uhradil.

Podmínkou vzniku zákonného ručení členů představenstva (jednatele) je, aby zde existoval odpovědnostní vztah mezi společností a statutárním orgánem. Tento vztah

může být postaven najisto různým způsobem, zejména by se mohlo jednat o pravomocné rozhodnutí soudu či jiného orgánu, v němž je nalezeno právem, že určitý statutární orgán odpovídá společnosti za škodu. Samozřejmě stejnou váhu může mít i notářský či exekutorský zápis pro uznání, písemné uznání závazku člena statutárního orgánu nebo jiný věrohodný důkaz.

Pokud tomu tak není, je na věřiteli, aby existenci zákonného ručení statutárního orgánu prokázal sám. Věřitel to bude prokazovat stejnými prostředky, jakými by to prokazovala společnost, kdyby na statutárním orgánu škodu uplatňoval.

Samozřejmě zde platí stejné zásady a stejný závěr, jaký jsem uvedl ohledně náhrady škody uplatňované vůči statutárnímu orgánu, včetně výkladu přenesení důkazního břemene.

Další podmínkou je, že člen představenstva existující a prokázanou škodu společnosti neuhradil. Uvedená podmínka musí být splněna kumulativně s platební neschopností dlužníka.

Dále hranice ručící povinnosti je omezena povinností statutárního orgánu k náhradě škody, tedy zejména výší závazku k náhradě škody.

Závěr

Z uvedeného stručného rozboru je zřejmé, že odpovědnost statutárního orgánu za škodu vůči obchodní společnosti, byť byla od 1. 1. 2001 podstatným způsobem novelizována, není bez problémů. Především nelze dát věřitelům obecný recept na to, jakým způsobem se chovat, aby i prostřednictvím zákonného ručení dosáhli uspokojení svých závazků.

Vzpomeňme jen novelizační snahy týkající se zákona o konkurzu a vyrovnání, kdy podle jednoho legislativního návrhu měly mít statutární orgány zákonné ručení v případě, že úpadce – obchodní společnost nepodal včas sám na sebe návrh na prohlášení konkurzu na svůj majetek.

Stejně tak bylo vypuštěno zákonné ručení členů představenstva obsažené v § 193 obch. zák.

Nezbývá tedy než použít starodávný institut náhrady škody, byť má v obchodních vztazích podobu objektivní odpovědnosti za škodu. **V žádném případě však nelze tento institut používat zjednodušeně a v zájmu věci a v zájmu věřitele ignorovat základní předpoklady, které zde od nepaměti panují proto, aby poškození mohli být uspokojeni a aby se dostalo i možným škůdcům spravedlivého procesu.**

články

Společenská odpovědnost firem (CSR): více než nový druh PR marketingu?

FILIP JIROUSEK

Jedním z nosných témat stále se zrychlujícího procesu globalizace světového trhu, jehož potenciál fyzické expanze se stále zmenšuje, je zvyšování odpovědnosti jeho subjektů (firem) za své chování. Zdá se, že léta, která firmám všech druhů a velikostí dovolovala činit tak, aby vytvářely pouze zisk a odváděly státu daně, a to bez ohledu na veřejné zájmy, které společnosti jako celky nedokázaly jasně definovat, vymezit a ubránit, jsou pryč. Dopady průmyslové výroby na životní prostředí, problémy se strukturální nezaměstnaností, s porušováním lidských práv a účetní skandály uvnitř nadnárodních společností posledních let obrátily pozornost občanů, politiků, nevládních organizací i samotných firem k problematice zvyšování jejich společenské odpovědnosti.

Fenoménu označovaný jako *Corporate Social Responsibility* (společenská odpovědnost firem – CSR) se rychle stal frekventovaným pojmem znějícím často z úst zástupců firem i veřejného sektoru jako jeden z hlavních nástrojů zlepšení vztahu firma – stát – občan. Dosud nevyjasněnou otázkou však zůstává reálný dopad implementace CSR postupů do každodenního rozhodování a jednání firmy a jejího vztahu k zainteresovaným stranám (stakeholders). Problémem nezůstává pouze široký obsah uvedeného pojmu, ale rovněž jeho zatím veskrze dobrovolnostní charakter, který firmám na premisách vycházejících z konstrukce teorie společenské odpovědnosti firmy dovoluje zakládat své marketingové strategie, utvrzující veřejnost ve společenskou prospěšnost firemních aktivit. Stěžejní otáz-

kou tak stále zůstává, zda se CSR stane pouze novým prostředkem firemního marketingu, anebo skutečným způsobem změny chápání úlohy firmy ve společnosti a odpovědného přístupu ekonomického sektoru k budoucnosti nás všech.

Co je to společenská odpovědnost firem (CSR)

Ústřední polohou teorie společenské odpovědnosti firem je argument o účelu a poslání firmy ve společnosti, jež je v ekonomicko-filozofické rovině diskutován již od 19. století. Vývojem spjatý zejména s osobou Andrew Carnegieho se předpoklad „vlastnictví zavazuje“ dostal do povědomí či zákonodárství demokratických společenství západní Evropy i Severní Ameriky.¹ Jeho názorový protějšek ve formě postulátu vytvořeného nositelem Nobelovy ceny za ekonomii z řad průkopníků moderního ekonomického liberalismu, Miltonem Friedmanem, však tento předpoklad odmítl s poukazem, že jedinou společenskou odpovědností firmy je vytvářet zisk.² Jeho teorie tak vytvořila prostor k ospravedlnění společensky neodpovědného chování firmy, které však vzhledem k již výše uvedeným „vedlejšími účinkům“ (externality) přestalo být společensky dále únosné a v současnosti vede k oživení myšlenky baťovského odpovědného chování firmy ve společnosti, jež zosobňuje termín CSR.

Podstatou CSR se tak stává nikoliv maximalizace okamžitého zisku firmy v daném momentě, nýbrž důraz na tvorbu zisku optimálního, který by se v oblasti činnosti, jednání a rozhodování firmy projevil jako zohlednění principů udržitelného rozvoje společnosti, transparentnosti v rozhodování, finančním hospodaření a personální politice firmy, v pevném postoji k otázce dodržování lidských a občanských práv a začlenění problematiky dodržování etických norem chování nad rámec norem právních tak, aby byla firma nového typu schopna snést

označení odpovědného občana (Corporate Citizenship). Teoreticky se koncept opírá o tzv. tří „Pé“ neboli *people, planet, profit* (lidé, planeta, zisk), který označuje víceúrovňový pohled na fungování firmy s ohledem na často zmiňovanou „triple bottom line, kdy se firma soustřeďuje nejen na ekonomický růst, ale i na environmentální a sociální aspekty své činnosti“.³

V naznačeném vztahu však stále zůstává patrné dilema v dosažení rovnováhy mezi maximalizací zisku a společenskou odpovědností firmy. Z podstaty ekonomických zákonitostí současně fungujícího globálního trhu totiž vyplývá, že „globálně obchodovaná společnost prostě nemá jinou alternativu, než zvyšovat schopnost tvorby zisku, aby obstála ve srovnání s konkurencí“. Naproti tomu si však firmy začínají stále zřetelněji uvědomovat, že „společnost může být úspěšná a maximalizovat konkurenční schopnost tvorby zisku jen pokud je řízena tak, aby vybalancovala zájmy různých skupin stakeholderů“ a svůj růst opřela o „spolehlivé a efektivní právní prostředí a prosperující obce“, jichž se sama snaží stát prospěšným členem.⁴ Tzv. stakeholdery nebo zainteresovanými stranami jsou v tomto smyslu míněni všichni ti, kterých se aktivity firmy nějakým způsobem dotýkají, což při současném pojetí pojmu nadnárodní korporace může být velmi široká skupina subjektů zahrnujících obyvatele měst a vesnic regionu, v němž firma sídlí, zákazníky, akcionáře, zaměstnance, obchodní partnery, dodavatele, zástupce státní správy, zájmové skupiny, nevládní organizace, odbory a další.⁵

Z úhlu naznačeného pohledu tak vyplývá, že je v samotném zájmu firem, aby se jejich CSR aktivity neomezovaly na účelový PR marketing, ale aby se staly integrální součástí jejich denního fungování. Poněvadž se však mnohé z nich dodnes takovému přístupu k uvedené problematice brání, a to zejména s poukazem na nákladnost zavádění konkrétních CSR postupů do praxe, začíná být aktuální otázka jejich dobrovolnosti.

články

Dobrovolnost přístupu k principům CSR vs. zákonná povinnost

Z obav vyplývajících z kontroverzí týkajících se zavádění plošných standardů měření a objektivního posuzování společenské odpovědnosti firem, nákladnosti zavádění CSR postupů do rozhodování a chování firem, z možnosti nadměrného zatížení firem a justice soudními spory a ze zasahování úřadů veřejné moci do základních zákonně vyjádřených práv firmy na firemní tajemství, které firmy vnímají jako jeden z předpokladů úspěšného boje s konkurencí, se o CSR v počátku jejího vývoje diskutovalo pouze v rovině dobrovolné implementace. V perspektivě vývoje posledních tří až pěti let však dostávají principy obsažené v teorii společenské odpovědnosti firem stále jasnější obrysy vyjádřené v normativní regulaci některých států, které k tomu vede současná praktická zkušenost s tradičním pohledem na podobu a fungování firmy (a to zejména typu veřejné akciové společnosti).

V dobrovolné poloze je CSR prezentována na úrovni Evropské unie, kde je její vývoj spojen především s Manifestem podniků proti sociálnímu vyloučení z r. 1995 a následným vytvořením evropské odborné centrály pro společenskou odpovědnost firem s názvem CSR Europe někdejší předsedou komise Jacquesem Delorem. Evropský vývoj v oblasti CSR je dále poznamenán dalšími aktivitami Evropské komise, která v červnu 2001 vydává tzv. Zelenou knihu nazvanou „Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility“ a téhož roku v Aténách zahajuje CSR Business Marathon, jímž je série 14 konferencí na uvedeném téma. Konkrétní práce komise vyústila v ustavení tzv. Multi-stakeholder Forum, jehož cílem je „propagovat transparentnost a inovativnost konceptu CSR a postupné sblížení existujících (CSR) iniciativ“.⁶

Z dobrovolných iniciativ globálního charakteru věnovaných dodržování zásad odpovědného postoje firmy k problematice zaměstnanosti, dodržování lidských práv a šetrného přístupu k životnímu prostředí a iniciativ zabývajících se vytvářením návrhů globálních etických kodexů a standardů posuzování naplňování CSR principů je třeba zmínit Tripartitní deklaraci principů ILO (1977), Globální úmluvu OSN (2000), Vodítko OECD pro nadnárodní společnosti (2000), mezinárodní standardy Social Accountability (SA)

8000 a Global Reporting Principles vytvořených sdružením Global Reporting Initiative (1997).⁷

Na straně druhé a v určitém kontrastu vůči doporučujícímu charakteru činnosti vyvíjené Evropskou unií dostaly po skandálech nedávné doby souvisejících s etikou podnikání nadnárodních gigantů (např. Enron corp., WorldCom nebo Parmalat) určité jednotlivé aspekty CSR konkrétní – normativní – podobu v legislativě ekonomicky a zejména finančně vyspělých zemí světa, jakými jsou USA, Velká Británie a Francie. Důvodem pro jejich normativní vyjádření byla rostoucí profesionalizace managementů firem provázena nedostatkem právní a společenské odpovědnosti za jejich jednání.⁸ V tomto ohledu např. Francie přijala zákon požadující po společnostech, jejichž akcie jsou veřejně obchodovatelné na burze, aby každoročně nepodávaly zprávu pouze o své finanční činnosti, ale aby tuto zprávu doplnily rovněž o informace o plnění svých povinností vůči společnosti a životnímu prostředí.⁹ S ohledem na obtížnost měřitelnosti dopadů jednání firem na společnost a životní prostředí však doposud není zcela jasné, jak francouzská vláda hodlá v záležitosti no-

... stále zůstává patrné dilema v dosažení rovnováhy mezi maximalizací zisku a společenskou odpovědností firmy.

vého zákona konkrétně postupovat. Jako přímočařejší cesta se jeví legislativní způsob zvolený dvěma anglosaskými zeměmi.

S ohledem na znovuoobnovení důvěry široké americké veřejnosti ve zdravé korporativní ekonomické prostředí přijal prezident Spojených států amerických George W. Bush 30. července 2002 tzv. Sarbanes-Oxley Act, který představuje největší zásah americké federální legislativy do práva cenných papírů a řízení společností od roku 1932.¹⁰ Účelem zmíněného zákona je zvýšení přesnosti a transparentnosti účetních praktik veřejných akciových společností a zavedení osobní zákonné odpovědnosti členů představenstev a dozorčích rad za jednání společností.¹¹ Poněvadž zákon zavádí také povinnost, aby společnosti přijaly etické kodexy, které mají obsahovat ustanovení týkající se etického cho-

vání v profesionálních vztazích uvnitř firmy a v jejím chování vůči svému okolí, jeví se mimo jiné, že se otevírá cesta, jak společnosti nutit cestou zákonné regulace a soudní interpretace k novému způsobu chování zohledňujícího zájmy společnosti jako celku.¹² S ohledem na skutečnost, že Komise Spojených států pro cenné papíry a burzu (U. S. Securities and Exchange Commission – SEC) stále pracuje na připomínkovém procesu tvorby vlastních prováděcích předpisů, není zatím jasné, jak bude zákon implementován v praxi. První výsledky průzkumů mezi samotnými firmami však ukazují, že oproti prvotní nedůvěře korporativního sektoru vůči zákonu dnes většina společností hodnotí zákon pozitivně, jako prostředek zlepšení firemního řízení a zvýšení možnosti získání nových investorů.¹³

I přesto, že roku 2004 britský parlament zamítl přijetí zákona o podávání tzv. společenských zpráv (Bill for social reporting), který by po firmách vyžadoval přímé začlenění CSR praktik do firemních rozhodovacích mechanismů,¹⁴ uveřejnil ve výše uvedené souvislosti britský parlament v listopadu tohoto roku dlouho diskutovaný zákon, jehož účelem je reformovat základy britského práva společností (Company Law Reform Bill). Vedle toho, že tento zákon požaduje po společnostech úplnou transparentnost volebních postupů valných hromad a zprůhlednění provádění interního i externího auditu, zavádí rovněž přímou odpovědnost výkonných pracovníků firem hájit nejen zájmy akcionářů, ale při svém rozhodování zohlednit také zájmy zaměstnanců, spotřebitelů, dodavatelů a ochrany životního prostředí.¹⁵ Tím přímo reaguje na koncepci prosazovanou americkým právníkem Robertem C. Hinkleyem, který příčinu neodpovědného chování vedení společností identifikoval v nedostatečnosti a neefektivnosti zákonné formulace, jež předurčuje poslání konání firmy ve většině jurisdikcí světa. Problematická formulace zahrnuje povinnost vedení firmy prosazovat pouze zájmy akcionářů, zatímco ignoruje zájmy tzv. stakeholderů.¹⁶ Na tento nedostatek reaguje britská novela a snaží se jej odstranit. Otázkou do budoucna zůstává (i u zákona amerického), jak k zohledňování zájmů zainteresovaných stran přistoupí ve své činnosti samotná praxe firem a zejména soudní interpretace.

Zákonodárství České republiky problematiku společensky odpověd-

články

ného chování firem prozatím neřeší a přistupuje k ní z tradiční pozice, když uvádí, že „obchodní společnost je právnickou osobou založenou za účelem podnikání“ a podnikáním rozumí soustavnou činnost prováděnou za účelem zisku.¹⁷

CSR a moc veřejnosti

Zejména odborná veřejnost v USA věří, že klíč ke společensky odpovědnému chování firem ve svých rukou drží moc veřejná a samotní občané. Moc občanů spočívá jednak v jejich možnosti činit společensky odpovědná rozhodnutí při nákupu zboží a služeb a svá rozhodnutí tak nezakládat na pouhém momentálním maximálním finančním prospěchu, ale také zejména v jejich možnosti působit na chování firem prostřednictvím veřejných penzijních fondů. Tato skutečnost začíná být rozhodujícím faktorem, a to zejména s přihlédnutím k faktu, že jen v USA mají penzijní fondy v současnosti hodnotu 70 procent HDP.¹⁸ V této souvislosti se tak stávají rozhodující investiční silou v zemi, která je pro veřejné akciové společnosti nepostradatelná. Veřejné penzijní fondy jsou, a to nejen v USA, ze zákona povinny vyvíjet činnost výhradně k dosažení blahobytu a prosperity subjektů, které jim svěřují své finance – tedy samotných občanů. Managementy těchto fondů tak stále častěji kladou vysoké společenské nároky na firmy, do nichž investují, a tím je nutí ke společensky odpovědnému chování (viz např. SRI – Socially Responsible Investment).¹⁹

Další důležitou součástí společenského tlaku na firmy je dodržování a vyžadování CSR praktik samotnou veřejnou mocí. Zde se jedná zejména o prosazování ekologicky prospěšných projektů na úkor těch, jež sice maximalizují profit, ale životní prostředí poškozují, dále transparentnost veřejných tendrů, co nejširší začleňování názorů občanů do rozhodovacích procesů na každé správní a samosprávné úrovni, přístup veřejnosti k relevantním a úplným informacím. Jak vidět např. v případě ministra financí státu Kalifornie, Phila Angelidese,²⁰ stále důležitější se stává erudovaný, odpovědný a aktivní přístup veřejných činitelů a úředníků ke společensky odpovědné veřejné politice a v chápání budoucího vývoje lidského druhu. Stát hospodaří s nemalými finančními prostředky, jejichž prostřednictvím může sám vykonávat společensky odpovědná rozhodnutí. Nejenže

takto konat může, ale toto jednání by mu mělo být základní prerogativou.

V České republice právní rámec pro fungující společensky odpovědnou politiku státu existuje. Ve vztahu k občanovi a jeho životnímu prostředí jej tvoří zejména zák. č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, zák. č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivu koncepcí na životní prostředí, zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a zák. č. 150/2002 Sb., o soudním řádu správním. O naplňování intencí těchto zákonů v praxi, a to zejména v souladu s požadavky klade-

Otevírá se cesta, jak společnosti nutit cestou zákonné regulace a soudní interpretace k novému způsobu chování zohledňujícího zájmy společnosti jako celku.

nými na Českou republiku Aarhuskou úmluvou o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, jejíž je republika signatářem, a kterou mj. provedla Směrnice Rady Evropských společenství č. 90/313/ES, panují nemalé pochybnosti. Již provedené průzkumy ukazují na skutečnosti, že v České republice je přítomná rozsáhlá korupce ve státní sféře, přístup k informacím bývá nezákonně odpírán na základě procesních obstrukcí a nejasné soudní interpretace, soudní přezkum správních rozhodnutí je příliš pomalý a neúplný, veřejnosti je bráněno v účasti na rozhodování a právo a rozsah aktivní legitimace k zahájení soudního sporu stranou poškozenou jednáním státu nebo firmy je soudy interpretován restriktivně.²¹

Závěr

Společenská odpovědnost firem je relativně novým ekonomicko–společenským a právně–politickým trendem obsahujícím prvky etické filozofie, aplikované do každodenního rozhodování a konání ekonomických subjektů, orgánů veřejné moci a jejich vzájemných vztahů. Redefinicí společenského poslání firmy z nástroje sloužícího ke generování maximálního finančního zisku v instrument zdravého rozvoje společnosti jako celku nutí jednotlivé tržní ekonomiky světa ke změnám v tradičních přístupech.

Nikoliv však pouze na základě dobrovolnosti, ale rovněž zvyšováním subjektivních zákonných povinností výkonného managementu firem **se stávají principy šetrného přístupu k životnímu prostředí, personální a finanční politika firem, důraz na dodržování lidských práv a jiné zásady trvale udržitelného rozvoje základem moderních ekonomických vztahů.**

Ústředním tématem těchto vztahů jsou práva občanů na zdravý a důstojný život, který svým jednáním nenarušují ani firmy, ani veřejná moc, nýbrž je naopak pozitivně rozvíjí. Ekonomické vztahy a subjekty v nich se pohybující zakládají svou existenci na vztazích právních tvořených mocí veřejnou. V moci veřejnosti se tak soustřeďují možnosti, jak chování ekonomických subjektů regulovat směrem odpovědného přístupu všech zainteresovaných k přítomnosti a budoucnosti lidského pokolení. Zákonná regulace se však musí stát pouze nástrojem k prosazování každodenního odpovědného rozhodování firem, občanů a jejich zástupců, nikoliv prostředkem zneužívání. *V honbě za ztracenou důvěrou v předpoklady ekonomické svobody se tak nalezení rovnováhy mezi základními zákony tržní prosperity a regulací veřejnou mocí stane hlavním předpokladem dosažení cíle, kterým je zdravý, důstojný a svobodný život občana.*

Současný vývoj ve vyspělých ekonomikách světa naznačuje, že společenská odpovědnost firem již není pouze zbožným přáním, nýbrž prakticky využívaným přístupem, jehož neuzívání v praxi může mít pro firmy a jejich vedení velmi závažné následky v podobě ztrát zisků, ale i správních a trestních sankcí. Proto firmy, které zneužívají základních premis konceptu společenské odpovědnosti pro účelový PR marketing, riskují potíže existenčního charakteru. Jejich uvolněný přístup k problematice a příliš časté zaměňování konceptu společenské odpovědnosti firem s filantropií ukazuje jednak málo vyspělou firemní kulturu, jednak slabost orgánů veřejné moci, kterým, ať již jakékoliv důvody, brání v prosazování principiálních postojů a zájmů občanů. *Tlak vyvíjený odpovědnými segmenty společnosti však způsobuje, že společenská odpovědnost firem se jako pojem a koncept stále častěji usazuje nikoliv v PR brožurkách jednotlivých firem, ale v jejich stanovách a aktech aplikace práva státu, a tak vytváří prostor pro uplatnění jejich principů ve skutečné praxi.*

♦ AUTOR JE POLITOLOG A STUDENT PRÁV.

články

- 1 Lackovič, Ivan, „Klienti a zákazníci oceňují společenskou odpovědnost firem“, Bankovníctví.iHned.cz, 19. 8. 2004, str. 1.
- 2 Seknička, Pavel, a kol., Úvod do hospodářské etiky, ASPI Publishing s.r.o., Praha, 2001, str. 93-99.
- 3 Trnková, Jana, Společenská odpovědnost firem: kompletní průvodce tématem a závěry z průzkumu v ČR, Business Leaders Forum, únor 2004, str. 7.
- 4 Fiala, Zbyněk, „Podnikatelská etika v čase globalizace“, Ekonom.iHned.cz, 9. 6. 2005, str. 2.
- 5 Trnková, Jana, str. 9.
- 6 Trnková, Jana, str. 11.
- 7 „CSR/Corporate Social Responsibility and the Role of the Legal Profession: a Guide for European Lawyers Advising on Corporate Social Responsibility Issues (Update No. 1)“, CCBE, Brusel, duben 2005, str. 20-22.
- 8 Fiala, Zbyněk, str. 1.
- 9 Fraser, Bruce W., „Corporate Social Responsibility: many of today's stakeholders are calling for increased sustainable development. More and more companies are heeding that call, while simultaneously realizing performance gains“, Internal Auditor, únor 2005, str. 3.
- 10 McElveen, Mary, „New rules new challenges: from internal auditors to CEOs, the Sarbanes-Oxley Act is affecting employees at many levels. Learn how key requirements of the act compare to new rules proposed by the U. S. stock exchanges, Internal Auditor, prosinec 2002, str. 1.
- 11 Longnecker, Brent M., „The Sarbanes-Oxley Act: altering the fabric of American business“, USA Today (Society for the Advancement of Education), květen 2004, str. 2.
- 12 McElveen, Mary, str. 4.
- 13 „Sarbanes-Oxley Third Anniversary: By Slim Margin, Financial Executives Now Say Act is ‚More of a Net Gain to Investors‘ Than a Net Loss“, Business Wire, 29. července 2005, str. 1.
- 14 Carrell, Severin, „Hewitt to block Bill for social reporting“, The Independent on Sunday, 25. ledna 2004, str. 1.
- 15 Chong, Liz, „Corporate law shake-up offers shield to auditors“, The Times, 4. listopadu 2005, str. 1.
- 16 Hinkley, Robert C., „How corporate law inhibits social responsibility: a corporate attorney proposes a ‚Code for Corporate Citizenship‘ in state law“, Humanist, březen-duben 2002, str. 2.
- 17 Zák. č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, § 2 (1) a § 56 (1).
- 18 Fiala, Zbyněk, str. 1.
- 19 Kelly, Smith, Greenberg, „Transforming economic power: State and Local Approaches to Corporate Reform“, Demos & Business Ethics, 2005, str. 10.
- 20 Kelly, Smith, Greenberg, str. 2.
- 21 „Aarhuská úmluva v praxi: úřady ani soudy se ještě nenačily pracovat s veřejností, Zelený kruh, 26. 5. 2005, str. 1-4.

Prameny:

1. Seknička, Pavel, a kol., Úvod do hospodářské etiky, ASPI Publishing s.r.o., Praha, 2001
2. Trnková, Jana, „Společenská odpovědnost firem: kompletní průvodce tématem a závěry z průzkumu v ČR“, Business Leaders Forum, únor 2004
<http://www.blf.cz/csr/cz/vyzkum.pdf>
3. Kelly, Smith, Greenberg, „Transforming economic power: State and Local Approaches to Corporate Reform“, Demos & Business Ethics, 2005
http://www.demos.org/pubs/transforming_economic_power_hi-res.pdf
4. „CSR/Corporate Social Responsibility and the Role of the Legal Profession: a Guide for European Lawyers Advising on Corporate Social Responsibility Issues (Update No. 1)“, CCBE, Brusel, duben 2005
http://www.ccbe.org/doc/En/csr_guidelines_0405_en.pdf
5. Lackovič, Ivan, „Klienti a zákazníci oceňují společenskou odpovědnost firem“, Bankovníctví.iHned.cz, 19. 8. 2004
[http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article\[id\]=14772470&article\[area_id\]=](http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article[id]=14772470&article[area_id]=)
6. Fiala, Zbyněk, „Podnikatelská etika v čase globalizace“, Ekonom.iHned.cz, 9. 6. 2005
[http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article\[id\]=16295480&article\[area_id\]=](http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article[id]=16295480&article[area_id]=)
7. Němec, Petr, „Falešné tóny ve hře o etické podnikání“, hn.iHned.cz, 7. 3. 2005
[http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article\[id\]=15754680&article\[area_id\]=](http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article[id]=15754680&article[area_id]=)
8. Fránek, Tomáš, Macková, Martina, „Neziskové organizace tlačí na firmy“, hn.iHned.cz, 2. 2. 2005
[http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article\[id\]=22315535&article\[area_id\]=](http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article[id]=22315535&article[area_id]=)
9. Skála, Marcel, „SA 8000: nová výzva pro manažery“, modernizace.iHned.cz, 13. 1. 2005
[http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article\[id\]=15474040&article\[area_id\]=](http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article[id]=15474040&article[area_id]=)
10. „Nejlepší výroční zprávy měly ČEZ, Telecom a Škoda“, mam.cz, 8. 11. 2005
[http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article\[id\]=17164620&article\[area_id\]=](http://ihned.cz/?s1=0&s2=0&s3=0&s4=0&s5=0&s6=0&m=print&p=000000_print&article[id]=17164620&article[area_id]=)
11. „Aarhuská úmluva v praxi: úřady ani soudy se ještě nenačily pracovat s veřejností“, Zelený kruh, 26. 5. 2005
<http://www.ucastverejnosti.cz/aarhuska-umluva-v-praxi.shtml?x=236918>
12. Machálková, Jana, „Lidé ekologii řeší, firmy stále obtěžuje“, Lidové noviny, 24. listopadu 2005
13. Fraser, Bruce W., „Corporate Social Responsibility: many of today's stakeholders are calling for increased sustainable development. More and more companies are heeding that call, while simultaneously realizing performance gains“, Internal Auditor, únor 2005
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m4153/is_1_62/ai_n13821849
14. Hinkley, Robert C., „How corporate law inhibits social responsibility: a corporate attorney proposes a ‚Code for Corporate Citizenship‘ in state law“, Humanist, březen-duben 2002
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m1374/is_2_62/ai_83794483
15. Cowe, Roger, „Behave responsibly, by order of the law! – Special Report: Corporate Social Responsibility“, New Statesman, 26. května 2003
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m0FQP/is_4639_132/ai_102789841
16. Maitland, Alison, „Rise in environmental reporting“, Financial Times, 29. července 2002
http://www.econtext.co.uk/artic22/rise_in_reporting.html
17. Rueda, Marisol, Prada, Paulo, „The good-deed column: corporate social responsibility, once thought immeasurable, finally gets some metrics“, Latin Trade, květen 2005
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m0BEK/is_5_13/ai_n13759966
18. McElveen, Mary, „New rules new challenges: from internal auditors to CEOs, the Sarbanes-Oxley Act is affecting employees at many levels. Learn how key requirements of the act compare to new rules proposed by the U. S. stock exchanges, Internal Auditor, prosinec 2002
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m4153/is_6_59/ai_95572084
19. Longnecker, Brent M., „The Sarbanes-Oxley Act: altering the fabric of American business, USA Today (Society for the Advancement of Education), květen 2004
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m1272/is_2708_132/ai_n6021785
20. „Sarbanes-Oxley Third Anniversary: By Slim Margin, Financial Executives Now Say Act is ‚More of a Net Gain to Investors‘ Than a Net Loss“, Business Wire, 29. července 2005
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m0EIN/is_2005_July_29/ai_n14836836
21. Novak, Robert, „The Sarbanes-Oxley Act has created painful demands that drain“, Chicago Sun-Times, 7. dubna 2005
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_qn4155/is_20050407/ai_n13614207
22. Reason, Tim, „Are the benefits of Sarbanes-Oxley worth the costs?“, CFO: Magazine for Senior Financial Executives, květen 2005
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m3870/is_7_21/ai_n15722018
23. Carrell, Severin, „Hewitt to block Bill for social reporting“, The Independent on Sunday, 25. ledna 2004
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_qn4159/is_20040125/ai_n969068
24. Chong, Liz, „Corporate law shake-up offers shield to auditors“, The Times, 4. listopadu 2005
<http://business.timesonline.co.uk/article/0,9063-1857136,00.html>
25. Davis, Mike, „The Companies Bill: It's worth the effort – reasons to like compliance...“, Butler Group Newsletter, 15. listopadu 2004
<http://www.silicon.com/research/specialreports/compliance/0,3800003184,39125844,00.htm>
26. Wheatcroft, Patience, „Bill will put spotlight on investor voting“, The Times, 4. listopadu 2005
<http://www.timesonline.co.uk/article/0,630-1857236,00.html>
27. Searjeant, Graham, „UK needs one share, one vote“, The Times (Personal Investor), 19. listopadu 2005
<http://business.timesonline.co.uk/article/0,9556-1876968,00.html>
28. Marks, Sarah, „Directors will be told to come clean over companies' prospects“, Evening Standard (London), 5. května 2004
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_qn4153/is_20040505Pai_n12079200
29. Harrison, Michael, „Firms forced to give more information to investors“, The Independent (London), 5. května 2004
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_qn4158/is_20040505/ai_n12787577
30. Keeler, Dan, „Shaping Up“, Global Finance, červenec/srpen 2003
http://www.findarticles.com/p/articles/mi_qa3715/is_200307/ai_n9270665
31. „Draft Company Law Reform Bill puts small companies first“, Robson Rhodes LLP Newsletter, 21. dubna 2005
http://www.cambridgenetwork.co.uk/pooled/articles/BF_NEWSART/view.asp?Q=BF_NEWSART_156753
32. Zák. č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník

FINKALK 2001 - pravá ruka právníka

Téměř 30 speciálních výpočtů pro právníkou a manažerskou praxi

- Úroky a poplatky z prodlení, splátkový kalendář
- Odměny advokátů, exekutorů, likvidátorů a konkursních správců
- Finanční výpočty - úroky, akcie, směnky, hypotéky
- Daně, dávky a poplatky
- a řada dalších ...

Možnost volitelné konfigurace = optimální cena.

Některé výpočty ZDARMA jako bonus.

Lionet s.r.o.,
Korunní 18, 120 00 Praha 2
Tel.: +420 221 584 101
Mail: sluzby@lionet.cz

www.lionet.cz

články

Doručování v komunitárním a mezinárodním právu soukromém - především v souvislosti s civilním řízením soudním a před rozhodci

PROF. DR. ET. MGR. ING.
ALEXANDER J. BĚLOHLÁVEK, DR.H.C.

I. Význam doručování a mezinárodní prvek

Otázka doručování v občansko-právních a obchodněprávních věcech s mezinárodním prvkem patří k jedné ze stěžejních oblastí úpravy jak evropského civilního procesu, tak mezinárodního práva soukromého. Současně se jedná o oblast v běžné právní praxi vysoce podceňovanou v souvislosti s ochranou práv a oprávněných zájmů tuzemců, především pak s ohledem na skutečnost, že prozatím bohužel jen zcela nedostatečný podíl našich občanů a podniků je schopen posoudit význam procesního doručení ze zahraničí, není nejen vybaven odpovídajícími nutnými jazykovými předpoklady, ale nedisponuje ani dostatečnými možnostmi zajistit si vhodné procesní zastoupení a /nebo přinejmenším poradenství ohledně jakéhokoliv řízení probíhajícího v zahraničí.

Tato ve svých důsledcích pak často až tristní situace je pak o to významnější, že především tuzemští podnikatelé velmi často přistupují ve svých závazkových vztazích se zahraničními obchodními partnery na akceptaci prorogačních doložek¹ zakládajících pravomoc cizozemských justičních orgánů k projednání a rozhodnutí sporu. Tyto doložky jsou velmi často obsaženy v nejrůznějších smluvních podmínkách předkládaných tuzemským podnikům jako součást návrhů smluvní dokumentace a jsou zahraničními partnery velmi často prosazeny z důvodu jejich silnějšího postavení v rámci vyjednávání pod-

mínek závazkového vztahu mezi nimi a tuzemskými smluvními partnery.

V případě jakéhokoliv právního styku se zahraničím by tedy otázka doručování měla být jedním ze základních formálních hledisek, které musíme zvažovat, a to jak v souvislosti s doručováním soukromoprávním, tak i doručováním procesním, když předně je zapotřebí zvažovat jak národní specifika země odesílatele, tak i země příjemce, v nichž mohou platit a často platí zcela rozdílná pravidla, pokud jde o doručování, jejich formy, fikce doručení apod.², dále odpovídající mezinárodněprávní závazky státu odesílatele a státu příjemce, předmět zásluky, cíl takového doručování (zamýšlený účinek) apod. Z pohledu situací, v nichž se ocitá právní praxe, kdy je zapotřebí zvážit řešení postupu proti jakékoliv dispozici zahraničního orgánu (rozhodnutí, předvolání, výzva apod.), či jakémukoliv doručení od zahraničního subjektu vůbec, je zapotřebí otázku doručování zvažovat na jednom z prvních míst v rámci pomyslného žebříčku priorit. Lze tak totiž získat odpověď na otázku, zda doručení bylo učiněno řádně a zda s nimi tedy lze spojovat odpovídající konsekvence, jako je běh lhůt (ať již hmotněprávních, procesních nebo jiných), zda rozhodnutí nabylo právní moci, příp. zda se toto mohlo stát vykonatelným a zda tedy může být titulem pro výkon rozhodnutí a ve kterém místě apod. Problematika doručování je proto již tradičně jedním ze základních pilířů mezinárodního práva soukromého a procesního v rámci tzv. právní pomoci a ačkoliv je význam této oblasti v praxi značně podceňován, jedná se velmi často o stěžejní oblast, která může ovlivnit řešení řady otázek se vztahy s mezinárodním prvkem souvisících.

II. Doručování a evropské mezinárodní právo procesní

II.1. Nařízení Rady (ES) č. 1348/2000

Přistoupením České republiky k Evropským společenstvím, resp. vstupem do Evropské unie získala rovněž otázka me-

zinárodního práva procesního zcela nový rozměr.³ K této, jak ostatně výše naznačeno, problematika doručování již zcela tradičně patří. Ačkoliv doručování je předmětem úpravy celé řady komunitárních norem,⁴ je na prvním místě nutno zmínit především **Nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 z 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech** (dále jen „*Nařízení*“),⁵ které nabylo účinnosti 31. května 2001 a pro Českou republiku se ve vztahu k zemím EU (kromě Dánska⁶) stalo součástí národního právního řádu (byť jde o normu jiného než tuzemského původu) 1. května 2004.⁷ Nařízení má do budoucna zajistit, aby k doručování písemností mezi místně a věcně příslušnými orgány členských států docházelo přímo, byť členské státy mají možnost určit centrální místo, které bude přijímat písemnosti z členských zemí, a do těchto písemností odesílat, resp. též omezit tzv. přímé doručování, a to na dobu pěti let od účinnosti *Nařízení* s možností prodlužování takového opatření (výhrady) vždy na dalších pět let. Zásilky jsou doprovázeny předtisknutým jednotným formulářem, jehož vzor je jednou z příloh *Nařízení*, a to vyplněný buď v jazyce státu doručení nebo v jazyce, který země doručení určí jako jazyk, v němž je schopna a ochotna písemnosti přijímat (pro zásilky do ČR se tak používá formuláře v češtině, němčině nebo angličtině). Pokud k doručení nedojde do jednoho měsíce ode dne, kdy stát přijetí zásilky k doručení adresátovi potvrdí, musí být o tom odesílající stát uvědoměn. Je ovšem zapotřebí upozornit na to, že uplynutí této lhůty nemá za následek vrácení žádosti o doručení a/nebo vznik jakékoliv fikce doručení. Pro datum doručení adresátovi je rozhodné datum, k němuž se zásilka považuje za doručenou podle předpisů přijímajícího státu. *Nařízení* tak samo o sobě neřeší otázku vzniku účinku doručení.

Důležité je upozornit na to, že aplikace *Nařízení* má přednost před aplikací ujednání o doručení obsažených ve dvoustranných nebo mnohostranných smlouvách. Těmito jsou například dohody o právní pomoci, které otázku do-

články

ručování obvykle upravují, nebo například Haagská úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních z 15. listopadu 1965⁸ apod. Jedná se v podstatě o jednu z výjimek v mezinárodní právní praxi, když se vychází obvykle (ne však vždy) z toho, že přednost mají právě zejména dohody bilaterální, které jsou schopny zohlednit specifika vztahů mezi konkrétními dvěma státy. Na druhou stranu *Nařízení* je aktem komunitární legislativy, která je sice součástí národních právních řádů členských zemí a současně evropského právního řádu, nelze je však považovat za prameny národních právních řádů mezinárodního původu, kterými jsou jinak mezinárodní smlouvy, jimiž je daný stát vázán. Zmíněné jiné mezinárodněprávní závazky však ve světle předmětného *Nařízení* neztrácejí svou platnost a závaznost a v praxi se jich vždy použije, poskytují-li možnost režimu výhodnějšího a jednoduššího, než který upravuje a stanoví *Nařízení*. V případě doručování mezi členskými zeměmi EU tak vždy bude zapotřebí zvažovat nejen postup dle *Nařízení*, nýbrž zabývat se též případnou úpravou v bilaterálních smluvních vztazích mezi dotčenými zeměmi, zejména obsaženou právě ve smlouvách o právní pomoci.

Nařízení se aplikuje vždy v případě občanských a obchodních věcí, kdy musí být soudní nebo mimosoudní písemnost zaslána z jednoho členského státu do druhého za účelem doručení v druhém členském státě. Pod pojmem mimosoudní písemnosti je nutno rozumět veškeré jiné případy právní spolupráce a právní pomoci než v případě řízení soudního (ovšem ve věcech občanskoprávních a obchodních) a současně se *Nařízením* aplikuje i na případný jiný druh justiční spolupráce včetně uznávání a výkonu rozhodnutí a je tedy dána subsidiarita⁹ *Nařízení* ve vztahu k jiným normám, které jsou součástí komunitárního práva. *Nařízením* se nevztahuje na tzv. „soukromá doručování“ mimo rámec jakéhokoliv řízení a mezi soukromoprávními subjekty přímo, která sledují některý z účinků aprobovaných hmotným právem (k této otázce viz níže) právě mimo jakéhokoliv řízení před soudem či jiným státním orgánem.

Zdůraznit je ovšem nutno ustanovení čl. I odst. (2) *Nařízení*, podle kterého se úpravy nepoužije, pokud není známa adresa osoby, již má být písemnost doručena. Klade se tak otázka, zda a jakým způsobem nakládat s velmi častými situacemi, kdy nelze doručit (i v rámci aplikace předpisů o občanském soudním řízení v tuzemsku) jen proto, že se adresát od-

stěhoval, resp. že je na adrese uvedené na zásilce a známé soudu, resp. tomu z účastníků, který k řízení přistupuje aktivně, neznámý nebo jinak „nedostupný“. V takových případech je nutno vyjít nejprve z výsledku pokusu o doručení skutečně práve v režimu *Nařízení* a následně volit postupy, které pro tyto případy stanoví a předvídá příslušný procesní předpis *legis fori*.

Aplikace Nařízení má přednost před aplikací ujednání o doručení obsažených ve dvoustranných nebo mnohostranných smlouvách.

Probíhá-li takové řízení s mezinárodním prvkem v České republice, bude zapotřebí uvažovat zejména o aplikaci ustanovení § 29 odst. (3) zákona č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších změn, občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“),¹⁰ přičemž zásadně je zapotřebí vycházet z toho, s jakým účinkem a s jakými dalšími možnostmi spojuje s předmětným výsledkem pokusu o doručení realizovaným na základě *Nařízení* místní právní řád v zemi řízení, a to včetně případné fikce doručení.¹¹ V této souvislosti je ovšem zapotřebí poznamenat, že postup dle § 29 odst. (3) OSŘ¹² je aplikovatelný pouze tehdy, probíhá-li řízení s cizím prvkem v tuzemsku. Někdy se lze totiž setkat s tím, že účastník, který má na doručení protistraně konkrétního sporu zájem, je v zahraničí vyzván k tomu, aby inicioval v zemi místa posledního známého nebo očekávaného pobytu řízení, resp. rozhodnutí za účelem ustanovení opatrovníka podle místních předpisů. Takový postup však naše právo nepřipouští a pravomoc soudu ve smyslu § 29 odst. (3) OSŘ je dána pouze v sou-

vislosti s konkrétním řízením, tj. řízením probíhajícím u tuzemského soudu, když rovněž územím našeho státu je omezena teritoriální působnost citovaného předpisu.¹³ Je zapotřebí si ovšem uvědomit, že podle řady procesních systémů má doručení protistraně ve smyslu fyzické informovanosti o podání návrhu u některého soudu a o jeho obsahu odlišný, a lze říci podstatně větší význam, než je tomu dle tuzemského procesního práva. Zatímco podle našich předpisů je řízení zahájeno podáním odpovídajícího návrhu u příslušného soudu¹⁴ (někdy dokonce i u soudu nepřislušného), je odpovídající procesní důsledek (většinou však s výjimkou hmotněprávního důsledku ve vztahu k promlčecím lhůtám) zahájení řízení se vznikem příslušných procesních práv, ale i povinností, a především se vznikem povinnosti soudu věc projednat a rozhodnout, spojován právě teprve s okamžikem doručení.¹⁵

Písemnosti ve smyslu *Nařízení* a v režimu *Nařízení* se zasílají přímo mezi místy určenými jednotlivými smluvními státy (v České republice je takovým místem Ministerstvo spravedlnosti ČR, které dále zasílá konečným příjemcům prostřednictvím přijímajících subjektů, kterými jsou obvykle obecné soudy adresáta) co možná nejrychlejšími způsoby, přičemž je zapotřebí, aby všechny v ní uvedené informace byly snadno čitelné a srozumitelné.¹⁶ Naproti tomu zasílané písemnosti a dokumenty nepodléhají žádnému úřednímu ověření¹⁷ [srv. čl. 4 odst. (4)]; tato posledně zmínovaná zásada ovšem neznamená, že by listina, která je v režimu *Nařízení* doručována a která se má stát titulem pro výkon rozhodnutí jako listina veřejná, nepodléhala pro potřeby případného exekučního řízení příslušnému ověření, resp. vyššímu ověření ve smyslu § 52¹⁸ a § 62 ZMPS či ve smyslu odpovídajících mezinárodněprávních závazků České

články

republiky,¹⁹ když v případě exekučního řízení jde již o kvalitativně jiný případ, totiž o případ aplikace takové listiny v řízení podle OSŘ, na které *Nařízení* již nedopadá, a to i přesto, že se jedná o zahraniční veřejnou listinu vydanou v řízení konaném v zahraničí, v rámci kterého bylo doručováno do zahraničí (tj. i do České republiky) za pomoci úpravy obsažené v *Nařízení*.²⁰ Zcela zásadní ve smyslu *Nařízení* je úprava čl. 8, podle které přijímající subjekt (tj. centrální místo, které přijímá v režimu *Nařízení* zásilky ze zahraničí a dále je doručuje konkrétním adresátům v tuzemsku) musí vyznat adresáta o tom, že může odmítnout přijetí písemnosti, pokud je tato v jiném jazyce než v úředním jazyce přijímajícího členského státu, nebo v případě, že v daném členském státě je několik úředních jazyků, v úředním jazyce nebo v jednom z úředních jazyků, v jazyce místa doručení nebo i v jazyce odesílajícího členského státu, který adresát zná. Zcela rozporné jsou v rámci EU doposud názory ohledně toho, o jaký stupeň jazykových znalostí se jedná a počítá se s tím, že k této otázce zcela jistě přijme v budoucnu stanovisko též Evropský soudní dvůr, přičemž doposud chybí jakákoliv výkladová pravidla (*Nařízení* samo tuto otázku ani nezmiňuje) ohledně jazykových znalostí v případě, kdy je adresátem právnická osoba. Poučení musí dané doručující centrální místo učinit v úředním jazyce svého státu. Bez ohledu na jazyk, v němž je doručovaná písemnost, tak musí centrální doručovací místo adresáta se sídlem nebo bydlištěm v České republice poučit o možnosti odmítnutí přijetí zásilky v jazyce jiném než českém. Odmítnutí přijetí písemnosti z takového důvodu musí adresát (konečný příjemce zásilky) učinit výslovně.

Datem doručení písemnosti je datum, kdy je písemnost doručena podle právních předpisů přijímajícího členského státu, čímž ovšem není dotčeno právo odmítnout přijetí zásilky z důvodů uvedených v předchozím odstavci tohoto příspěvku. Pro určení data (okamžiku) doručení zásilky určené adresátu v České republice se tak datum doručení určuje podle předpisů o doručování obsažených v OSŘ.

Je ovšem zapotřebí upozornit na to, že *Nařízení* umožňuje doručování též přímo, a to poštou, tj. prostřednictvím držitelů poštovní licence,²¹ jde-li o soudní písemnosti určené pro osoby s bydlištěm v jiném členském státě.²² Česká republika v této souvislosti ovšem určila, za jakých podmínek je takové přímé doručení poštou možné. Předně se musí jednat o doručení doporučené s potvrzením o přijetí nebo obdobným dokladem²³

a doručované písemnosti jsou v češtině nebo jsou opatřeny překladem do češtiny, nebo se jedná o písemnosti v jednom z úředních jazyků doručujícího členského státu, pokud je příjemce státním příslušníkem dotčeného členského státu. V této souvislosti je nutno podotknout, že i v rámci komunitárního režimu a praxe soudů členských států dochází k řadě chyb. V České republice tak bylo možno již k dnešnímu datu zaznamenat případy, kdy bylo osobě se sídlem či bydlištěm v ČR doručeno přímo zahraničním soudem členského státu bez adekvátního překladu doručované písemnosti do českého jazyka, nebo způsobem, který neodpovídá podmínkám stanoveným Českou republikou tak, jak výše uvedeno. Tyto

EET představuje titul v případech, kdy dlužník prokazatelně nepopírá peněžitou pohledávku co do jejího druhu a výše a věřitel získal proti dlužníku buď soudní rozhodnutí, nebo jiný vykonatelný titul založený na výslovném souhlasu dlužníka.

nedostatky pak mají za následek nezpůsobilost daného doručení přivodit konsekvence, s nimiž procesní předpis *legis fori* doručení spojuje. Je zapotřebí upozornit na to, že v takovém případě nelze vydat ani rozhodnutí, které se může stát vykonatelným titulem ve smyslu *Nařízení* (ES) Evropského parlamentu a Rady č. 805/2004 z 21. dubna 2004 tak, jak o tomto bude ve stručnosti pojednáno níže. Naproti tomu nutno upozornit, že Česká republika neakceptuje možnost přímého doručování jakékoliv osoby zúčastněné na soudním řízení, pokud jde o soudní písemnosti, přímo prostřednictvím úředních činitelů, úředníků nebo jiných příslušných osob přijímajícího státu (míněno osoby ve smyslu státních orgánů nebo osob, na které stát přenesl výkon některých pravomocí státu, jakož například soudní exekutoři) ve smyslu čl. 15 *Nařízení*. Takové osoby zúčastněné na řízení probíhající v zahraničí se tak nemohou ve věcech doručování přímo obracet na české soudy, soudní exekutory či naše státní zastupitelství ve věcech doručování a takový kontakt se musí uskutečňovat výlučně prostřednictvím příslušného centrálního místa, kterým – jak bylo výše uvedeno – je v případě České republiky Ministerstvo spravedlnosti ČR. Obdobnou výhradu ovšem učinila i řada dalších zemí. Režimu *Nařízení* nepodléhají některé případy doručování dle zvláštního předpisu, obsahujícího speciální úpravu přímého styku, jako

například režim ve smyslu *Nařízení* (ES) č. 1206/2001 Rady z 28. května 2001 o spolupráci mezi soudy členských zemí v oblasti dokazování v občanských a obchodních věcech²⁴ apod.

II.2. Nařízení č. 805/2004

Jak bylo výše zmíněno, je otázka doručování nejen předmětem úpravy obsažené ve výše rozebraném *Nařízení*, nýbrž i předmětem úpravy dalších komunitárních aktů, v rámci jejichž režimu se ovšem *Nařízení* tak, jak o tomto bylo výše pojednáno, použije minimálně subsidiárně. V dané souvislosti je zapotřebí uvést především *Nařízení* (ES) Evropského parlamentu a Rady č. 805/2004 z 21. dubna 2004, které zavádí pojem *evropského exekučního titulu* (dále jen „*EET*“).²⁵ V případě *EET* se jedná o zásadní přelom v rámci evropského civilního procesního práva v souvislosti s vymáháním pohledávek a vzájemným uznáváním a výkonem rozhodnutí. Přijetí *Nařízení* (ES) č. 805/2004 o zavedení *EET* představuje zřejmě první a doposud nejvýznamnější krok při realizaci první fáze programu opatření a zásad při vzájemném uznávání soudních rozhodnutí v civilních a obchodních věcech, zahrnující odbourání *exequaturního řízení* (řízení za účelem uznání zahraničního rozhodnutí).²⁶ *EET* představuje titul v případech, kdy dlužník prokazatelně nepopírá peněžitou pohledávku²⁷ co do jejího druhu²⁸ a výše a věřitel získal proti dlužníku buď soudní rozhodnutí, nebo jiný vykonatelný titul založený na výslovném souhlasu dlužníka, jako například smír schválený soudem či ve formě adekvátní *veřejné listiny*.²⁹ V souvislosti s první skupinou titulů, které je možno nechat opatřit odpovídající doložkou *EET* (potvrzením příslušného soudu v zemi vydání daného rozhodnutí ve formě a s obsahem dle přílohy č. 1 daného komunitárního předpisu) je zapotřebí upozornit na to, že předmětné rozhodnutí může být vydáno i v případě, že se žalovaný k řízení nedostaví, nebo se nevyjádří, resp. nevyjádří se tak, že pohledávky výslovně popře. Jako *EET* tedy může být osvědčen i titul, který bychom dle naší terminologie označili jako rozsudek pro uznání. Z tohoto pohledu je možná poněkud zavádějící hovořit o nesporných pohledávkách, když tento termín (tj. termín *nesporná pohledávka*) spíše svědčí oně druhé skupině těchto titulů (*autentické listiny*), a v případě popsaných soudních rozhodnutí jde z terminologického hlediska spíše o *nezpochybněné* nebo *nerozporované pohledávky*,³⁰ přičemž dané rozhodnutí musí být vydáno v řízení odpovídajícím minimálním standardům v *Nařízení* (ES) č. 805/2004 specifikovaným. Z příslušných podmínek je

články

zapotřebí upozornit především na to, že o možnosti vydání titulu podléhajícímu režimu Nařízení (ES) č. 805/2004 musí být žalovaný výslovně poučen obvykle již v prvním sdělení, kterým je informován o zahájení řízení, většinou pak tehdy, je-li obeslán k účasti na projednání věci a/nebo vyzván k tomu, aby se k nárokům žalobce vyjádřil. Musí tedy být **řádně doručeno**. Nařízení (ES) č. 805/2004 obsahuje sice v čl. 13 a v čl. 14 vlastní ustanovení o doručování jako podmínkách minimálního standardu týkajícího se řízení,³¹ ve smyslu výslovného odkazu obsaženého v čl. 28 Nařízení (ES) č. 805/2004, jakož i ve smyslu úpravy dle čl. 1 odst. (1) Nařízení o doručování tak, jak o něm bylo pojednáno výše, se právě režim Nařízení o doručování vztahuje i na řízení o tzv. nesporných pohledávkách, včetně výhrad, které Česká republika ohledně doručování v rámci režimu Nařízení tak, jak bylo o těchto pojednáno výše, učinila. Nelze tedy doručovat bez dokladu o přijetí písemnosti (sdělení) dlužníkem ve smyslu čl. 14, zejména pak nelze doručovat pouhým vhozením zásilky (písemnosti) do poštovní schránky dlužníka (adresa) tak, jak to připouští čl. 14 odst. (1) litera c) Nařízení č. 805/2004, a jak to předpisy o civilním řízení soudním některých států připouští. Proti samotnému rozhodnutí o tom, že titul se potvrzuje jako EET, není opravný prostředek přípustný. Lze se však proti němu fakticky bránit v rámci procesní obrany předvídané předpisy o výkonu rozhodnutí státu výkonu, kde lze namítat, že nejde o EET ve smyslu Nařízení (ES) č. 805/2004, neboť ve spojení s doručovacím Nařízením nebyly splněny podmínky Nařízení, například ohledně informování a poučení dlužníka. Proto právě doručování a způsob doručování musí být konsekventně předmětem kontroly a jednoho z prvních „kontrolních“ úkonů, které učiní osoba, proti které jakýkoliv zahraniční titul směřuje, když – jak bylo rovněž výše poukázáno – trpí nemálo zásilek, doručovaných ze zahraničí v souvislosti s řízeními ve státě odesílatele probíhajícími, zcela zásadními vadami v tomto směru. Konečně často se jedná o jedinou procesní obranu, kterou může osoba, proti níž případně zahraniční rozhodnutí směřuje, použít.

II.3. Nařízení Rady (ES) č. 44/2001

V kontextu komunitárního práva je ovšem zapotřebí zohlednit i **Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 z 22. prosince 2000 o soudní příslušnosti a o uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech** (tzv. nařízení Brusel I), kdy rozhodnutí ve smyslu zde obsažené úpravy nelze podle čl. 34

odst. (2) uznat a tedy ani vykonat, nebyla-li písemnost, na základě které bylo řízení zahájeno, či jiné adekvátní sdělení doručeno v době a způsobem tak, aby se mohl účastník v řízení bránit, ledaže žalovaný nepodal proti rozhodnutí opravný prostředek, ačkoliv k tomu měl možnost.³² Chyby v doručování tak mohou být významným argumentem právě i v případě procesní obrany proti rozhodnutí, které by mohlo být vykonatelným titulem ve smyslu Nařízení (ES) č. 44/2001, avšak tyto nedostatky je nutno uplatnit již v odvolacím řízení, resp. v řízení o opravném prostředku, tj. ještě před právní mocí takového rozhodnutí,³³ přičemž výklad v převažující evropské praxi je takový, že povinný musí využít všech prostředků obrany, které mu procesní předpisy státu řízení poskytují. Odpovídající námitky proti procesní chybě učiněné při doručování samotném lze, a je ostatně nutno, uplatnit i proti chybám či nesrozumitelnostem v překladu doručované písemnosti tak, jak o tom bylo pojednáno výše v souvislosti s doručovacím Nařízením.³⁴ Povinnost vyčerpat prostředky procesní obrany v zemi místa vydání rozhodnutí tak, aby se bylo možno ve smyslu čl. 34 odst. (2) Nařízení (ES) č. 44/2001 bránit, však nelze chápat vždy neomezeně. Tak například tato povinnost (nutnost) je omezena situací, kdy podle úpravy a výkladu právního řádu státu, v němž má dojít k výkonu takového rozhodnutí, je příslušný procesní předpis právního řádu státu vydání rozhodnutí, podle něhož bylo postupováno a na základě něhož došlo k vydání rozhodnutí a/nebo toto nabylo právní moci a vykonatelnosti, v rozporu s veřejným pořádkem právě toho státu, v němž je nebo bude o výkon (exekuci) žádáno a kde tento výkon rozhodnutí bude navrhován.³⁵

III. Doručování jako součást právní pomoci ve smyslu mezinárodního práva soukromého a procesního

Pokud jde o obecná pravidla o doručování do zahraničí, pak doručování ve smyslu mezinárodního práva soukromého se považuje za součást mezinárodní právní pomoci, přičemž soudy doručují do zahraničí za pomoci mezinárodního dožádání. Jedná se o jeden z případů tzv. aktivní právní pomoci (v případě doručování do zahraničí), nebo pasivní právní pomoci (v případě doručování do ČR).³⁶ Doručování je zapotřebí provést tak, aby na straně jedné bylo doručováno v souladu s předpisy státu doručení a zároveň aby vznikly účinky předvídané v souvislosti s doručením dle tuzemského práva, resp. práva státu místa řízení (*lex fori*).³⁷ V této

souvislosti je zapotřebí zdůraznit, že předmětem úpravy mezinárodního práva soukromého, resp. předpisů o mezinárodněprávní pomoci, ať již tuzemského původu (v případě České republiky je to zákon č. 97/1963 Sb., ve znění pozdějších změn, o mezinárodním právu soukromém a procesním – dále jen „ZMPS“), či původu mezinárodního (mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána a které jsou součástí tuzemského právního řádu³⁸) jsou též zásady takové právní pomoci.

Obecnou zásadou, která ovšem není jen zásadou mezinárodního práva soukromého, nýbrž souvisí s doručováním v rámci občanského soudního řízení a vlastně doručováním v průběhu jakéhokoliv řízení před státním orgánem a orgánem soudním některého státu je, že soudy a státní orgány nejsou oprávněny doručovat přímo příjemcům na území jiného státu. Doručování v občanském soudním řízení je úkonem soudu podle OSŘ. Ačkoliv OSŘ sám otázku své teritoriální působnosti výslovně neupravuje, je zapotřebí tuto (stejně jako teritoriální působnost většiny jiných procesních předpisů) vztáhnout *a contrario* dle ustanovení § 48 ZMPS³⁹ výlučně na soudní řízení probíhající na území České republiky. Totéž pak platí o teritoriální působnosti procesních předpisů jiných států. V případě, že má být účinku některého úkonu tuzemského soudu v řízení před ním zahájeným dosaženo ve vztahu k zahraničnímu subjektu a nebo v zahraničí, je zapotřebí upozornit na to, že tuzemský soud nemá možnost použít jakýchkoliv donucovacích prostředků, příp. sankcí, tyto aplikovat nebo i jen jimi hrozit.⁴⁰ Takový postup by byl porušením suverenity státu příjemce takové zásilky.⁴¹ Doručování se tak zásadně děje prostřednictvím mezinárodní právní pomoci, kterou (neexistuje-li mezi konkrétními státy zjednodušeného režimu) zajišťuje diplomatická a konzulární služba, resp. ten ze státních orgánů, který je pověřen zastupováním státu ve vztahu k zahraničí. Takový postup je však vysoce neefektivní, pomalý a v dnešní době zcela nevyhovující a s ohledem na celou řadu bilaterálních či multilaterálních mechanismů téměř překonaný. Obecně by se totiž musely soudy či jiné orgány v rámci civilního nebo jiného řízení obracet prostřednictvím svého resortního ministerstva na ministerstvo zahraničí, které by zásilku k doručení předalo prostřednictvím příslušné diplomatické mise svému protějšku ve druhém státě, kde by bylo následně doručováno za pomoci obdobného mechanismu. Protože tento systém je plně nevyhovující, přijímaly státy nejprve na bilaterální úrovni a později též na úrovni multilaterální nejruznější zjedno-

články

dušující režimy, které jsou vždy menším nebo větším projevem přátelských vztahů s takovým jiným státem a ostatně i projevem důvěry v jeho soudní systém. Předmětné zjednodušující mechanismy byly až do poloviny minulého století téměř výlučně výsadou dvoustranných smluv o právní pomoci, které ostatně otázku doručování upravují dodnes.

S výjimkou výše popsané a analyzované komunitární úpravy je zřejmě nejvýznamnějším podkladem mezinárodní spolupráce multilaterálního základu **Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních** z 15. listopadu 1965⁴² (dále jen „*Úmluva*“), která se aplikuje tehdy, jestliže buď komunitární předpis ve vztazích se zemí EU a/nebo jiný speciální závazek České republiky, tj. některá multilaterální nebo bilaterální smlouva neupravují v souladu s předmětem své úpravy a svou věcnou působností jiný a jednodušší režim (ohledně vztahu *Nařízení* k jiným závazkům viz výše, kap. II.1. tohoto příspěvku). Úmluva především nahrazuje dřívější doručování téměř výlučně realizované konzulární cestou rychlejší a efektivnější doručováním prostřednictvím pověřeného ústředního orgánu určeného každým smluvním státem, na který se obrací přímo soudy žádající o doručení.⁴³ V souvislosti s *Úmluvou* je zapotřebí zmínit především úpravu jejího čl. 16,⁴⁴ jehož účelem je především lepší ochrana žalovaného před případným zmeškáním lhůt v případech, kdy je mu sice žaloba nebo jiné sdělení doručováno podle práva státu odesílatele, avšak ve skutečnosti mu doručeno není.⁴⁵ Až na některé výjimečné případy se i podle *Úmluvy* doručuje s překladem doručované listiny do jazyka země příjemce (do jazyka dožádaného státu).⁴⁶ *Úmluva* nahrazuje v rozsahu věcného předmětu úpravy ve vztahu k zemím, které jsou jí vázány, dřívější multilaterální mezinárodní smluvní úpravu, a to *Úmluvu* o civilním řízení z 1. března 1954,⁴⁷ která se však i nadále aplikuje tehdy, není-li některá ze stran této dřívější úmluvy smluvní stranou *Úmluvy* (tj. Haagské úmluvy z r. 1965).

Ve vztahu k zahraničí a v souvislosti se zahraničím by bylo možné upozornit i na celou řadu dalších specifíků, kterých v praxi není dbáno, resp. procesních možností, kterých se z důvodů jejich neznalosti jen zcela výjimečně využívá. Tak například soud může v případě nařizování ústního jednání nebo termínu jiného procesního úkonu, k němuž má být účastník obslán do zahraničí, z důvodů možných prodlev s takovým doručováním, k nimž velmi často dochází a tím dochází i ke značným průtahům v řízení s mezinárodním prvkem, jedním a tímžéž úkonem

nařídít i náhradní termín ústního jednání či jiného takového procesního úkonu tehdy, jestliže by se do zahraničí nepodařilo doručit včas.⁴⁸ Takový postup může soudu navrhnout též účastník. Analogický postup je ostatně možný a není neobvyklý ani v případě řízení před rozhodci. S ohledem na omezený prostor by důsledný rozbor všech specifíků řízení s mezinárodním prvkem v souvislosti s doručováním značně a nepřiměřeně překročil rámec tohoto příspěvku, a proto je nutno tento příspěvek považovat spíše za podnět k diskusi na dané téma.

S ohledem na úpravu obsaženou v ustanovení § 42 odst. (5) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, je možno a nutno režim doručování ve vztahu k zahraničí ve smyslu mezinárodního práva soukromého a procesního vztáhnout i na doručování ve správním soudnictví, a to při zohlednění odlišností dle § 42 odst. (1) až (4) téhož předpisu.⁴⁹ S ohledem na dikci čl. 1 *Úmluvy* lze ovšem *Úmluvu* aplikovat pouze na doručování ve věcech občanských a obchodních, stejně jako v případě doručování podle *Nařízení* v rámci komunitárního styku, aniž by se nutně muselo jednat o řízení soudní.

Z pohledu zvláštností některých jiných právních řádů je možno zmínit též případy, kdy například takový cizí právní řád vyžaduje, aby obsílka nebo jiná písem-

Doručování je zapotřebí provést tak, aby na straně jedné bylo doručováno v souladu s předpisy státu doručení a zároveň aby vznikly účinky předvídané v souvislosti s doručováním dle tuzemského práva, resp. práva státu místa řízení (*lex fori*).

nost byla doručena spolu s vyžádáním přísežného prohlášení o převzetí takové zásilky. Tento postup, nepřičli se tuzemskému veřejnému pořádku, je možný prostřednictvím tuzemských soudů (jde-li o doručení písemnosti v souvislosti s řízením, které by jinak věcně spadalo do pravomoci tuzemské justice ve věcech civilních), a to podle analogické aplikace ustanovení § 57 ZMPS, byť v něm obsažená úprava primárně s použitím pro tyto případy nepočítá.

Doručování ve věcech s mezinárodním prvkem, tj. doručování z a do zahraničí je možné i za pomoci diplomatických nebo konzulárních zástupců. Tuto možnost ostatně předvídá v rámci komunitárního systému evropského civilního procesu, byť jako výjimečný postup, též výše pojednávané *Nařízení* ve svém čl. 13

odst. (1), pokud některá z členských zemí proti takovému postupu neuplatní výhradu (výhradu ovšem nelze uplatnit pro případ doručování svým vlastním státním příslušníkům, nacházejícím se v zemi takové mise). Doručování prostřednictvím konzulárních nebo diplomatických misí podléhá režimu Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích z 10. června 1964,⁵⁰ jakož i režimu Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích⁵¹, stejně jako režimu příslušných bilaterálních dohod o diplomatických a konzulárních stycích, přičemž takové doručení je možné jen tehdy, jestliže adresát zásilku převezme dobrovolně a použití jakýchkoliv donucovacích prostředků je tedy vyloučeno, stejně jako nelze v takových případech ve spojení s odmítnutím převzetí zásilky aplikovat fikci doručení. Určité výjimky, jak již bylo naznačeno, platí pro doručování prostřednictvím diplomatických, resp. konzulárních misí občanům státu takové mise, kdy je sice použití jakýchkoliv donucovacích prostředků při doručení rovněž zásadně vyloučeno, neuposlechnutí výzvy k převzetí zásilky v místě sídla mise však může být v odesílající zemi spojeno právě s účinkem doručení. Z praktického hlediska je možné jen namátkou zmínit případy, kdy žena, která je občankou České republiky, byla v zahraničí oddána za příslušníka cizího státu, nabytá tímto sňatkem podle místních naturalizačních předpisů automaticky občankou manžela a z pohledu tohoto státu se stává jeho státním příslušnicí. Následně se však vrátila do České republiky a písemnosti týkající se jejího osobního statusu, jakož i jejich práv ve smyslu práva rodinného, včetně práv a povinností k nezletilým dětem, jsou jí zasílány právě cestou diplomatické, resp. konzulární mise. Odpovídající účinky doručení, s nimiž odesílající stát spojuje fikci doručení a v daném případě nepřevzetí zásilky jednak z důvodu § 33 ZMPS⁵² a jednak častěji z důvodu výhrady veřejného pořádku, sice nebudou mít většinou účinek na území České republiky, mohou však významně ovlivnit práva a povinnosti příjemce zásilky ve vztahu k osobám, nárokům a ostatně i osobnímu statutu na území odesílajícího státu. Jedná se o poměrně častý případ zejména (avšak nikoliv jen) ve vztahu k zemím arabského světa. Rozhodnutí o tom, zda zásilku takto zasílanou adresát prostřednictvím konzulární mise převezme či nikoliv, je tak vždy možno učinit teprve na základě důkladné analýzy všech procesních důsledků jak v zemi odesílatele, tak i následně v České republice, případně ve vztahu k jiným zemím při zohlednění předpisů o uznání a výkonu cizích rozhodnutí.

Se zcela specifickými případy, které jsou cizí našemu nazírání na civilní říze-

články

ní před soudy, je nutno počítat v zámoří. Tak například doručování („service“) žalob, předvolání i jakýchkoliv jiných písemností v řízení před soudy USA (totéž platí i pro řízení před rozhodci),⁵³ kde je k doručování oprávněná kterákoliv osoba starší 18 let a není účastníkem řízení, přičemž je zapotřebí dávat pozor i na služby řady podvodných společností zajišťujících takové služby a vystavujících falešná potvrzení o doručení.⁵⁴ Podle současného převažujícího výkladu pak musí být pro doručování, včetně doručování do zahraničí, zvolen takový způsob doručení, který je nejvhodnější („reasonable certain“) k zajištění doručení informace adresátu, a v případě, je-li adresátem strana žalovaná, tak, aby mu bylo garantováno právo na spravedlivý proces, tj. právo na spravedlivou obhajobu práv a oprávněných zájmů. Hojně se přitom využívá (pokud jde o metody náhradního doručení) též doručování zveřejněním obsílky či jiného sdělení apod. Zásadně sice platí, že v případě doručování do zahraničí je nutno primárně využít mechanismu sjednaného v Úmluvě a v případě, že Úmluvu aplikovat nelze, pak doručení osobní a/nebo poštou je možné jen tehdy, připouští-li ho právní řád státu příjemce, a i jinak je nutno postupovat tak, aby k doručení došlo v souladu s předpisy státu příjemce.⁵⁵ To ovšem nemění nic na zvláštích při doručování v rámci USA a/nebo do USA, jakož ani na tom, že v USA existuje celá řada variant ohledně doručování, které by byly nepřijatelné podle právních řádů kontinentální Evropy. Navíc se v praxi lze setkat i se smluvními ujednáními o tom, že povinný (dlužník) se dokonce vzdává práva na informaci o tom, že byl proti němu uplatněn nárok u soudu a zmocňuje svého věřitele, aby žalobu doručil „sám sobě“ (fakticky tedy, aby mu žaloba nebyla doručena) a již předem nárok věřitele uznává. Takový postup, aplikovatelný i v právních vztazích s mezinárodním prvkem, který je pro naše chápání civilního procesu zcela nepředstavitelný, byl dokonce opakovaně aprobován Nejvyšším soudem v USA⁵⁶ a je zapotřebí upozornit na to, že takové ujednání se velmi často (obvykle ve spojení s ujednáním o pravomoci některého amerického soudu) objevuje i ve smluvních podmínkách, které v případě závazkových vztahů předkládá americký partner a které lze považovat za více než rizikové. V takovém případě totiž zůstává možnost obrany dlužníka pouze v rámci tzv. řízení o návrhu na zrušení rozsudku (návrh „to set aside the judgment“), v němž nese ovšem důkazní břemeno navrhovatel sám (dlužník) a v němž má podstatně slabší postavení. Ještě problematičtější se pak jeví tato otázka v souvislosti s říze-

ním před rozhodci, kde by bylo nutno reflektovat zejména čl. V odst. (1) litera b) Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, jak o této bude pojednáno níže.⁵⁷ Tato otázka tak významně souvisí nejen s civilním procesem samotným, nýbrž i s hmotněprávními účinky určitého právního vztahu s cizím prvkem, zde pak s prvkem „domicilovaným“ v USA. USA jsou sice

Zatímco totiž podle našich předpisů je daný účinek ve vztahu k promlčecím lhůtám dán již podáním žaloby u příslušného soudu, není tento účinek s předmětným úkonem spojován vždy podle některých zahraničních právních řádů.

smluvním státem Úmluvy, lze-li však dosáhnout účinku doručení v civilním řízení probíhajícím v tuzemsku (v USA), dávají této možnosti americké soudy vždy přednost, což platí i v případě doručení sjednaného dle výše popsané možnosti ohledně ujednání o doručování. V souvislosti s předností, která je v řízení před americkými soudy dávána doručování v tuzemsku, je zapotřebí upozornit na to, že v případě doručování právníkům osobám je v USA možno zásadně doručovat i prostřednictvím organizačních složek zahraničních právnických osob usazených (registrovaných) v USA, včetně takových případů, kdy se jedná pouze o kancelář, reprezentanta apod. Ba co víc, doručovat je možno rovněž prostřednictvím jiné právní osoby, na které se adresát doručení pouze majetkově podílí⁵⁸ (je jejím společníkem či významným akcionářem).⁵⁹ Tato specifika co do procesní úpravy doručování mají pak zcela konsekvantně významný vliv i na ochranu hmotněprávních zájmů účastníků jakéhokoliv právního vztahu.

IV. Doručování do zahraničí v souvislosti s rozhodčím řízením

V případě, že je doručováno do a ze zahraničí v souvislosti s rozhodčím řízením, tj. ať již řízením před rozhodci *ad hoc*, nebo v souvislosti s institucionalizovaným řízením před některým stálým rozhodčím soudem, neexistují žádná zvláštní výkladová pravidla, ani podmínky, kterých by bylo nutno se nezbytně držet. Důvod spočívá v tom, že rozhodci nebo stálý rozhodčí soud jsou sice „orgánem“, nejsou však státním orgánem, resp. orgánem moci veřejné.⁶⁰ Zásadně ovšem platí, že doručení musí způsobit účinek podle procesních předpisů místa řízení (*legis fori*),

resp. podle procesních předpisů aplikovatelných na dané konkrétní řízení. Z tohoto pohledu je nutno upozornit na to, že právě s ohledem na mezinárodní prvek nelze nevidět značnou výhodu ve volnosti poskytované účastníkům řízení pokud jde o možnost dohody o postupu v řízení ve smyslu § 19 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „ZŘ“),⁶¹ v rámci které mohou sjednat též způsoby a podmínky doručování, které jsou následně způsobitelné významně (především ve sporech s mezinárodním prvkem) zrychlit a zjednodušit řízení samé.⁶² Právě v souvislosti s doručováním je ovšem zapotřebí dbát vždy toho, aby byl adresát (adresáti) úkonu o tomto informován, příp. aby měl možnost být o všech procesních úkonech (zejména pak o podání žaloby a o nařízení jednání) informován. Nesplnění této podmínky bez zavínění adresáta (tj. přestěhoval se bez udání adresy, zásilku odmítl převzít nebo tuto nepřevzal v úložní lhůtě, tj. tam, kde obvykle platí minimálně podle tuzemských předpisů fikce doručení) může být s ohledem na okolnosti důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu ve smyslu § 31 litera e) ZŘ,⁶³ resp. důvodem pro odepření uznání a výkonu rozhodčího nálezu ve smyslu čl. V odst. (1) Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.⁶⁴ Otázkou je, zda by bylo možné použít i v rozhodčím řízení některé instituty souvisící s doručováním za podpory orgánů moci veřejné, zejména soudů, ve smyslu ustanovení § 20 odst. (2) ZŘ, byť v nadpisu úpravy § 20 je předmět této úpravy označen jako „Dokazování“. Podle názoru autora tohoto příspěvku je však nutno předmětnou úpravu vykládat extenzivně a vztáhnout ji i na některé jiné procesní úkony v souvislosti s rozhodčím řízením, když § 20 odst. (2) ZŘ již hovoří obecně o procesních úkonech, které nemohou rozhodci sami provést, přičemž takový výklad je konformní i s obecně pojmávanou pomocnou funkcí soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení.⁶⁵ Za zmínku v této souvislosti stojí též úprava § 9 odst. (8) Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, podle kterého (cit.): „Žádost o doručování prostřednictvím dožádaného cizího soudu nebo orgánu nebo jiné žádosti o poskytnutí právní pomoci prostřednictvím takového soudu nebo orgánu patří do působnosti předsedy Rozhodčího soudu“.

V. Doručování s mezinárodním prvkem ve smyslu hmotného práva

V případě jakéhokoliv jiného doručování než toho, které souvisí s určitým sporem, resp. s určitým řízením, ve smyslu přísluš-

články

ných procesních předpisů *legis fori*, lze považovat za doručování soukromé, když takovým doručováním jsou zamýšleny obvykle konkrétní hmotněprávní účinky (výzva k plnění, uplatnění reklamace, výpověď smluvního vztahu či jiný úkon směřující k ukončení smluvního vztahu apod.). V této souvislosti je zapotřebí vždy zvážit především dvě hlediska, a to osobní status adresáta⁶⁶ a zemi místa, resp. teritorium doručování a následně též onen zmíněný zamýšlený účinek.

Důležité je též zvážení procesních souvislostí a ve smyslu mezinárodního práva soukromého a procesního nelze otázku rozhodného hmotného práva a otázku místa řízení a tedy i aplikovatelných procesních předpisů nikdy posuzovat odděleně. Právě otázka doručování s mezinárodním prvkem hraje významnou roli v souvislosti s uplatněním práv ve vztahu k běhu promlčecích lhůt. Zatímco totiž podle našich předpisů je daný účinek ve vztahu k promlčecím lhůtám dán již podáním žaloby u příslušného soudu, není tento účinek s předmětným úkonem spojován vždy podle některých zahraničních právních řádů, podle kterých může účinek ve vztahu k běhu promlčecích lhůt nastat teprve doručením žaloby nebo jiné informace o podání žaloby žalovanému. Tak například k přerušení běhu promlčecích lhůt podle rakouského práva dochází právě až okamžikem „*Rechtshängigkeit*“,⁶⁷ tj. teprve v momentu, kdy se žalovaný o podané žalobě doví. Nelze-li žalovanému doručit proto, že se na své adrese nezdržuje, nebo proto, že je neznámého pobytu, je zapotřebí, aby žalobce před uplynutím promlčecí lhůty navrhl soudu alespoň jmenování opatrovníka pro přijímání korespondence.⁶⁸ V této souvislosti je zapotřebí upozornit na to, že rakouské právo rozlišuje mezi opatrovníkem pro přijímání korespondence, jehož povinností je výlučně přebíráni korespondence pro opatrovaného a nečiní jeho jménem žádné úkony a není nejen oprávněn, ale ani povinen činit žádné kroky směřující k ochraně práv a oprávněných zájmů opatrovaného⁶⁹ ve smyslu § 116 rakouského civilního procesního řádu (dále jen „ZPO-A“)⁷⁰ na straně jedné a opatrovníkem, který hájí zájmy nepřítomného

účastníka, resp. účastníka, který z jiných důvodů není schopen hájit svá práva.⁷¹ V tomto směru je nerozhodné, kterému hmotnému právu jako právu rozhodnému vztah a předmět sporu podléhá, má-li být právo ať již v souladu s předpisy o mezinárodní soudní příslušnosti,⁷² v souladu s prorogační dohodou⁷³ či v souladu s rozhodčí smlouvou uplatněno v Rakousku, resp. v rozsahu teritoriální věcné příslušnosti rakouských předpisů o občanském soudním řízení, které otázku zahájení řízení s odpovídajícím účinkem upravují. Hovoříme-li o Rakousku, je vhodné zmínit, že právě Rakousko je voleno velmi často jako „neutrální“ místo pro rozhodování sporů, ať (opět velmi často) cestou rozhodčího řízení⁷⁴ nebo i u obecného rakouského soudu v rámci prorogace. Kromě toho je zapotřebí zmínit, že v Rakousku je otázka doručování upravena též zvláštním procesním předpisem, a to ve spolkovém zákonu o doručování úředních dokumentů.⁷⁵ Doručování zahraničních písemností v tuzemsku je pak v Rakousku upraveno v § 12 citovaného předpisu, podle něhož se doručuje zásadně v souladu s mezinárodními úmluvami a jen pro případy, na které se mezinárodní úmluva nevztahuje, dle tohoto předpisu. Doručení dokumentu v jiném jazyce nebo bez připojeného úředního překladu je možné jen tehdy, jestliže zásilku adresát dobrovolně přijme, přičemž platí fikce souhlasu, jestliže adresát ve lhůtě tří dnů od doručení takové písemnosti neučiní prohlášení o tom, že není ochoten zásilku převzít.

Otázka doručování však nesouvisí jen s uplatněním práv za účelem přerušení běhu promlčecích lhůt, nýbrž s jakýmkoliv projevem vůle. V tomto případě je naše hmotné právo tehdy, jestliže adresát zásilku nepřebírá a/nebo stal-li se osobou neznámého pobytu (ať již z jakéhokoliv důvodu), více méně bezzubé, pokud strany nesjednaly pro tyto případy výslovnou smluvní úpravu.⁷⁶ Není tomu však vždy v případě zahraničních právních řádů. Tak například § 132 německého občanského zákoníku⁷⁷ jako předpis hmotného práva počítá s možností doručení s účinkem hmotněprávního dodání projevu vůle do vědomostní sféry jiného účastníka

právního vztahu, resp. do jeho dispoziční sféry, doručením prostřednictvím soudního vykonavatele, a tedy s možností dosáhnout hmotněprávních účinků doručení jako v případě doručování podle odpovídající procesněprávní úpravy a za jejich pomoci, přičemž analogická aplikace předpisů o civilním řízení před soudem na hmotněprávní vztah je možná i mimo jakékoliv řízení. Jde tak o výslovnou *analogi legis* pomocí procesního předpisu v hmotněprávních vztazích,⁷⁸ která by snad mohla a dokonce i měla být předmětem zájmu naší legislativy v souvislosti s úvahami *de lege ferenda* a především v souvislosti s připravovanou rekonstrukcí našeho občanského práva hmotného. Využití tohoto postupu je tak kupříkladu možné i v případě vztahu mezi českou a německou osobou, je-li německý příjemce zásilky neznámého pobytu, resp. tento z některých důvodů zásilky pro něj určené nepřebírá, a je-li nutno dosáhnout účinku předání jakéhokoliv projevu vůle do sféry informovanosti takového adresáta, byť by se jednalo o právní fikci, přičemž v takovém případě bude pro odpovídající doručení ve smyslu § 132 a za podpůrné aplikace příslušných německých předpisů o občanském soudním řízení příslušný soud funkčně nejnižší úrovně, tj. tzv. *Amtsgericht* (na úrovni našich okresních a obvodních soudů), v rozsahu jehož místní příslušnosti měl adresát své poslední známé bydliště nebo adresu pobytu (analogicky lze vztáhnout i na osoby právnické). Podmínkou postupu podle citované úpravy však je to, aby daný vztah podléhal německému hmotnému právu jako právu rozhodnému⁷⁹ a současně aby se poslední známá adresa bydliště nebo pobytu adresáta takového úkonu nacházela v rozsahu teritoriální příslušnosti a aplikovatelnosti německého civilního procesního řádu, tj. na území Německa.⁸⁰ Ohledně běhu a přerušení běhu promlčecích lhůt ve vztahu k Rakousku bylo pojednáno v předchozím odstavci tohoto příspěvku.

♦ AUTOR JE ADVOKÁTEM V PRAZE A PROFESOREM NA KATEDŘE PRÁVA EKONOMICKÉ FAKULTY VŠB – TECHNICKÉ UNIVERZITY OSTRAVA.

1 Srv. např. Kučera, Z.: Ujednání o příslušnosti zahraničního soudu. Právní praxe v podnikání, 1997/12; Rozehnalová, N.: Prorogační smlouva z pohledu Luganské úmluvy. Evropské a mezinárodní právo, 1999/5, s. 21 - 26; Bělohávek, A.: Prorogace pravomoci soudů v majetkových sporech s mezinárodním prvkem a otázka vzájemnosti. Právní ráde, 2002/12, s. 22 - 24 a d.

2 Bělohávek, A. et Stückemann, W.: Doručování podle českého a německého práva. Daňová a hospodářská kartotéka, Praha, Linde, 2001/č. 14-15, s. B 163 - 170.

3 Rozehnalová, N., Týč, V. et Novotná, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé, Brno, 2000, s. 21 - 30; Pauknerová, M.: Mezinárodní civilní procesní právo po vstupu České republiky do EU - vybrané otázky. Právní rozhledy, 2004/9, s. 333-338.

4 S ohledem na prostor, který je možno této tematice věnovat v rámci tohoto příspěvku, je možno zabývat se pouze normami s přímou závazností pro subjekty členských států, tj. v tomto případě Nařízeními Rady (ES).

5 Svoboda, J.: Novinky v doručování písemností do členských států EU od 1. 5. 2004.

Ad Notam, 2004/4. Ze zahraniční literatury by bylo možno odkázat na celou řadu prací - jen namátkově je nutno z nejdůležitějších zmínit Meyer, J.: Europäisches Übereinkommen über die Zustellung gerichtlicher und außergerichtlicher Schriftstücke. Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts, 1997, s. 401 a n., Geimer, G.: Neuordnung des internationalen Zustellungsrechts, München, 1999 a d.

6 Naproti tomu Velká Británie a Irsko se k tomuto Nařízení připojily a jsou jimi vázány, ačkoli jim odpovídající protokol o přistoupení k Evropským společenstvím, resp. k přístupové smlouvě umožňuje výhradu ohledně aplikace některých nařízení na území jejich států. V případě Dánska se jak v souvislosti s Nařízením, tak v souvislosti s jiným důležitým nařízením, totiž Nařízením (ES) č. 44/2001 uvažuje o zvláštní smluvní úpravě mezi ES a členskými zeměmi ES na straně jedné a Dánským královstvím na straně druhé, která by aplikace Nařízení i ve vztahu k Dánsku umožnila.

7 Nařízení navazuje na jinou, dřívější iniciativu, a to v podobě Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech, která však nikdy nevstoupila v platnost.

články

- 47 Viz Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 72/1966 Sb., přičemž pro Československo vstoupila v platnost dne 11. srpna 1966.
- 48 Srv. Sběrka rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, 1987, č. 26, s. 220. Lhůty pro předvolání v případech, že je toto zasláno do ciziny, nejsou upraveny žádným obecně závazným právním předpisem. Odpovídající pravidla stanovená ministerstvem spravedlnosti však doporučují, aby v případech doručování v rámci Evropy nebylo předvolání odesíláno dříve než 4 - 8 měsíců před nařízeným termínem, v případě adresátů mimo Evropu 8 - 12 měsíců. Srv. § 12 Instrukce, viz pozn. č. 46.
- 49 Brothánková, J. et Žiškova, M.: Soudní řád správní. Praha, Linde, 2004, s. 80 - 82. Konečně na takové doručování je možno a nutno vztáhnout i Nařízení tak, jak o něm bylo pojednáno v tomto příspěvku, když tomuto přístupu plně svědčí i Informace sdělená Českou republikou podle čl. 23 Nařízení ve vztahu k čl. 2 Nařízení, v němž stanoví seznam „určených odesílajících subjektů“.
- 50 Viz Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 157/1964 Sb., když pro ČSSR nabyla úmluva účinnosti dne 25. dubna 1964 a je jí vázána od 1. ledna 2003 i Česká republika.
- 51 Viz Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 32/1969 Sb., když pro ČSSR nabyla úmluva účinnosti dne 12. dubna 1968. Srv. též Másilko, V.: Vídeňská úmluva o konzulárních stycích a právní praxe. Socialistická zákonost, 1979, s. 405 či Másilko V.: Základní čes. mezinárodní smlouvy upravující judičiální vztahy. Socialistická zákonost, 1981, s. 481.
- 52 Cit.: „(1) Je-li někdo v rozhodné době státním občanem České republiky a považuje-li ho za svého příslušníka také jiný stát, je rozhodné státní občanství české. (2) Je-li někdo v rozhodné době zároveň příslušníkem několika cizích států, rozhoduje státní příslušnost nabytá naposled. (3) Na toho, kdo v rozhodné době není příslušníkem žádného státu nebo jehož státní příslušnost nelze stanovit nebo nelze zjistit, které příslušnosti nabyt naposled, je třeba hledět, jako by byl příslušníkem toho státu, na jehož území měl v rozhodné době bydliště, a nelze-li to zjistit, na jehož území měl pobyt. Nelze-li ani to zjistit, je třeba postupovat, jako by šlo o občana České republiky.“
- 53 Srv. čl. 4 Federal Rules of Civil Procedure (USA).
- 54 Jde o tzv. „seger service“. Srv. Tuerkheimer: Service of Process in New York City: A Proposed End to Unregulator Criminality. Columbia Law Review, 1972, s. 847-872. K této otázce též viz Civil Practice Law and Rules of the State of New York, verze 1973, § 306 litera b/. Pro doručování řady písemností lze ovšem využít (zejména v případě řízení před federálními soudy) též osoby marshalla USA, který je nadán velmi podobnými pravomocemi jako policie, spadá však pod federální ministerstvo spravedlnosti.
- 55 V souladu s čl. 4 Federal Rules of Civil Procedure (USA), litera f./ odst. (2) body (A) a (B), a to zejména ve znění po reformě z r. 1993. Viz též Born, G., B.: International Civil Litigation in United States courts, 1996, s. 766 a násl. Přesto se však hovoří o jakési „justiční válce“ mezi USA a Evropou. Srv. též Fasching, H. et al.: Kommentar zu den Zivilprozeßgesetzen, 2. vyd., Wien, Mansche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2003, s. 518. Je ovšem zapotřebí upozornit na to, že USA nepovažují doručování poštou do zahraničí (byť realizované soudem) za projev orgánu vykonávajícího státní moc, nýbrž i tehdy, doručuje-li soud do zahraničí v souvislosti s konkrétním řízením, vychází se z toho, že v takovém případě soud pouze přebírá závazek doručení, který by měl jinak soukromoprávní subjekt, tj. účastník řízení v souvislosti se soukromoprávním doručováním i v případě civilního soudního řízení tak, jak bylo popsáno v tomto příspěvku. Od r. 1964 pak mají obecné soudy na úrovni District Courts na základě článku 28 United State Code Sect. 1696 právo vyřizovat dožadání zahraničních soudů a zahraničních soukromoprávních subjektů (resp. účastníků řízení probíhajících v zahraničí a v souvislosti s řízeními probíhajících v zahraničí) a doručovat konečným adresátům na území USA.
- 56 Srv. Schack, H.: Einführung in das US-amerikanische Zivilprozessrecht, 3. vyd., München, C. H. Beck, 2003, s. 37 - 38.
- 57 Srv. např. Hanák, S.: Newyorský dohovor o uznání a výkonech cudích arbitrážních rozhodnutí (výklad v soudní praxi). Právní zpravodaj československého zahraničního obchodu, 1981/1, s. 2 a násl.
- 58 Srv. čl. 4 litera h bod 1./ Federal Rules of Civil Procedure (USA).
- 59 Srv. např. Schack, H.: Der prozessuale Durchgriff im internationalen Konzern. In: K poctě Sonnescheinové, München, 2002, s. 709.
- 60 Srv. Klíma, K.: Ústavní právo. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova, Aleš Čeněk, 2002, s. 79; Pavlíček, V. et al.: Ústavní právo a státověda. 1. díl - Obecná státověda. Praha, Linde, 1998, s. 314; příp. Bělohávek, A. et Pezl, T.: Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí. Právní rozhledy, 2004/7, s. 256 - 261; Růžička, K.: K otázce právní povahy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie, 2003/5, s. 32 - 40; Pecha, R.: K právní povaze rozhodčích nálezů. Bulletin advokacie, 2003/5, s. 41 - 45; Raban, P.: K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. Bulletin advokacie, 2003/1, s. 25 - 34 a řada dalších autorů.
- 61 Obdobně i většina zahraničních předpisů o rozhodčím řízení.
- 62 Srv. např. Schelleová, I.: K průběhu rozhodčího řízení. Zpravodaj pro společnost s ručením omezeným, 1997/č. 25 - 26; Schelle, K. et Schelleová I.: Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy. Praha, Eurolex Bohemia, 2002; David, T.: Mezinárodní arbitráž a technika „Witness Conferenci“. Obchodní právo, 2004/5, s. 2-6; Haagen, P., H.: Arbitration now: Opportunities for fairness, process renewal and invigoration, Washington D. C./American Bar Association/Section of Dispute Resolution, 1999; Hlavsa, P.: Rozhodčí řízení jako druh civilního procesu. Acta Universitatis Carolinae - Iuridica, 1978/2 a d.
- 63 Rozehnalová, N.: Institut zrušení rozhodčího nálezu v mezinárodním prostředí. Časopis pro právní vědu a praxi, 1999/4, s. 348-368; Schelleová, I.: K zrušení rozhodčího nálezu soudem. Zpravodaj pro společnost s ručením omezeným, 1998/3 ad.
- 64 Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb. Pro Československo nabyla účinnosti 10. října 1959.
- 65 Srv. Mothejzíkova, J.: Úloha národních soudů - podpora nebo dohled? Evropské a mezinárodní právo, 1998/1-2, s. 43 - 55 aj.
- 66 Pauknerová, M.: Osobní statut právnických osob. Acta Universitatis Carolinae - Iuridica, 1998/1, s. 31-51, Kučera, Z., Pauknerová, M., Růžička, K. et Zunt, V.: Úvod do studia českého práva mezinárodního obchodu. 1. vyd., Plzeň/Dobrá Voda u Pelhřimova, Západočeská univerzita/Aleš Čeněk, 1997, s. 90-108 ad.
- 67 Srv. pozn. č. 15.
- 68 Srv. rozhodnutí v anotaci citované in: „e-colex“ - Fachzeitschrift für Wirtschaftsrecht, Wien, 1999, s. 151.
- 69 Institut takového opatrovníka OSŘ neupravuje, přesto však není tuzemským procesním předpisům neznámý. Tak například takového opatrovníka lze ustanovit v řízení před stálým rozhodčím soudem - Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky ve smyslu § 9 odst. (7)

- Řádu tohoto rozhodčího soudu, příp. resp. § 9 odst. (7) Řádu téhož rozhodčího soudu pro vnitrostátní spory.
- Viz např. Růžička, K.: Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Dobrá Voda u Pelhřimova, Aleš Čeněk, 2003.
- Ustanovení § 49 OSŘ, zejm. ustanovení § 49 odst. (2) OSŘ sice předjímá možnost doručování prostřednictvím zmocněnce pro přijímání korespondence, jedná se však o kvalitativně jiný institut než v případě opatrovníka pro přijímání korespondence dle § 116 rakouského civilního procesního řádu, a navíc ustanovení § 49 odst. (2) OSŘ stejně nelze aplikovat v případě, že má být doručováno do ciziny, a to i přesto, že daný institut byl právě pro tyto případy původně zamýšlen. Důvodová zpráva k z. č. 30/2002 Sb. to vysvětluje tak, že při ukládání u soudu podle § 49 odst. (2) OSŘ by takto doručená rozhodnutí pak nebylo možno v cizině vykonat (viz Winterová, A. et al.: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 1. vyd., Praha, Linde, 2003, s. 89 a d.), resp. nebylo by možno dosáhnout následných účinků takového doručení ve vztahu k zahraničí. Kromě toho tento postup nelze aplikovat ani tehdy, jestliže účastník, který žije v zahraničí, uplatní důvodné námitky proti tomuto postupu (srv. Sběrka rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, část občanskoprávní, 1987, č. 26, s. 219-220. Před novelizací § 49 odst. (2) OSŘ, které dnes vylučuje předmětný postup pro případy doručování do zahraničí, bylo toto ustanovení koncipováno pro případy mimořádných poměrů, a to zejména tehdy, jestliže právní pomoc s daným státem nepodléhá režimu některé mezinárodní smlouvy (srv. Bulletin Nejvyššího soudu, 1977, č. 5, resp. sdělení Ministerstva spravedlnosti ČSR č. 6/1981, publikované v informačním systému MS ČSR, 1981/č. 3-8.
- 70 Zákon z 01. 01. 1895, č. 113 říšského zákoníku (RGBl.) über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten, ve znění pozdějších změn.
- 71 Srv. Stohanzl, R.: Jurisdiktionsnorm und Zivilprozeßordnung. 15. vyd., Wien, Manzschche Verlags- und Universitätsbuchhaltung, 2002, s. 637-638.
- 72 Srv. např. Kučera, Z.: op. cit. viz pozn. č.; Pejšek, V.: Pravomoc českých soudů v majetkových sporech s mezinárodním prvkem. Právní rádce, 2003/12, s. 16 a násl. ad. K otázce terminologie pravomoc vs. příslušnost (zejména ve vztahu k pojetí terminu "jurisdiction" z pohledu mezinárodního práva procesního) viz např. Pauknerová, M.: Mezinárodní civilní procesní právo po vstupu České republiky do EU - vybrané otázky. Právní rozhledy, 2004/9, s. 333-338 (především pak v poznámkovém aparátu otištěném na s. 333).
- 73 Sjednání pravomoci a příslušnosti cizích soudů pro řešení sporů. Srv. např. Kučera, Z.: op. cit. sub pozn. č. 1, s. 10-12; Rozehnalová, N.: op. cit. sub pozn. č. 1; Bělohávek, A.: op. cit. sub pozn. č. 1 a d.
- 74 Ohledně rozhodčího řízení v Rakousku, výkonu rozhodčích nálezů jakož i český překlad pravidel (řádu) Mezinárodního rozhodčího soudu při Hospodářské komoře Rakouska viz např. Bělohávek, A. Zákon o rozhodčím řízení. Komentář. Praha, C. H. Beck, 2004, s. 406-422, s. 507-521.
- 75 Bundesgesetz über die Zustellung behördlicher Dokumente 200/1982 BGBl. (Spolkové sbírky zákonů Rakouska). Jak již z označení této normy samotné plyne, vztahuje se tato úprava na veškerý úřední styk, tj. jak na řízení soudní (v civilních i jiných věcech), tak na správní řízení a veškeré další a jiné doručování realizované ze strany nebo prostřednictvím státních orgánů. Z tohoto pohledu nelze říci jinak, než že se tento přístup jeví jako vysoce praktický, na rozdíl od rozdílnosti úpravy tuzemské pro jednotlivé druhy řízení, resp. úředního styku v obč.
- 76 Sjednání postupu při doručování v hmotněprávním smyslu je zejména v mezinárodním obchodním styku zcela běžné, včetně sjednání odpovídající fikce a/nebo vyvratitelné domněnky doručení a pod. Toto je samozřejmě možné a lze jednoznačně doporučit i v tuzemském právním styku, ačkoliv to řada právníků dodnes považuje za naprostou zbytečnost, ba co vic, s takovými postupy ve smluvní praxi obvykle nepočítají ani nejručnější tzv. smluvní vzory, jejichž používání bývá někdy až na hranici značného rizika.
- 77 Bürgerliches Gesetzbuch. Srv. např. Jauernig, O., et Berger, Chr. et al.: Bürgerliches Gesetzbuch, München, C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1999, s. 73-74.
- 78 Cit.: „(1) Eine Willenserklärung gilt auch dann als zugegangen, wenn sie durch Vermittlung eines Gerichtsvollziehers zugestellt worden ist. Die Zustellung erfolgt nach den Vorschriften der Zivilprozeßordnung. (2) Befindet sich der Erklärende über die Person desjenigen, welchem gegenüber die Erklärung abgegeben ist, in einer nicht auf Fahrlässigkeit beruhenden Unkenntnis oder ist der Aufenthalt dieser Person unbekannt, so kann die Zustellung nach den für die öffentliche Zustellung einer Ladung geltenden Vorschriften der Zivilprozeßordnung erfolgen. Zuständig für die Bewilligung ist im ersteren Falle das Amtsgericht, in dessen Bezirke der Erklärende seinen Wohnsitz oder in Ermangelung eines inländischen Wohnsitzes seinen Aufenthalt hat, im letzteren Fall das Amtsgericht, in dessen Bezirke die Person, welcher zuzustellen ist, den letzten Wohnsitz oder in Ermangelung eines inländischen Wohnsitzes den letzten Aufenthalt hatte.“
- 79 Srv. Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vyd., Brno, Doplněk, s. 35-40; Růžička, K.: Volba práva, in: Právo a podnikání, 1996/1, s. 11-15 a řada dalších. Zde pak bez ohledu na to, jakým způsobem bylo toto rozhodné právo určeno. V závazkových vztazích s mezinárodním prvkem je zapotřebí upozornit vedle odpovídající úpravy obsažené v ZMPS například též na úpravu dle Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, uzavřené v Římě dne 19. června 1980, k níž Česká republika spolu s dalšími „novými členskými zeměmi“ EU přistoupila 14. dubna 2004. (Ohledně Úmluvy u nás zřejmě doposud nejpodrobněji Rozehnalová, N., Týč, V. et Novotná, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé, Spisy Právnické fakulty MU Brno, řada teoretická, sv. 206, Brno, 2000, s. 71 - 160.
- V současné době se připravuje transformace této Úmluvy do podoby evropského nařízení; z dalších prací je možno uvést ohledně pojednání k některým dílčím otázkám např. Bělohávek, A.: Římská dohoda EHS o právu použitelném pro smluvní závazkové vztahy. Jurisprudence/Evropské mezinárodní právo soukromé, 2000/2, s. 4-7 ad.)
- 80 Srv. Kegel, G. et Schurig, K.: Internationales Privatrecht, 8. vyd., München, C. H. Beck, 2000, s. 199-200.

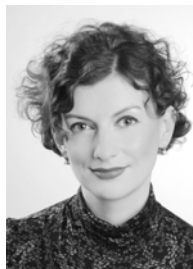
články

K otázce přípustnosti zrušení účtu v průběhu exekuce prováděné příkázáním pohledávky z účtu¹

MGR. ONDŘEJ ČECH

MGR. VERONIKA NEDBALOVÁ, LL.M.

Příkázání pohledávky z účtu povinného je dle současné právní úpravy jedním ze způsobů výkonu rozhodnutí. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád („OSŘ“) uvádí příkázání pohledávky z účtu mezi způsoby výkonu takových rozhodnutí, kterými je uloženo zaplacení peněžité částky. Základní úprava tohoto institutu je, jak naznačeno shora, obsažena v OSŘ, dílčí odchylky pak upravuje zák. č. 120/2001 Sb., exekuční řád („EŘ“). S výjimkou úpravy postižení patentů, průmyslových vzorů a ochranných známek neobsahuje EŘ ohledně provedení exekuce příkázáním pohledávky z účtu výrazné modifikace od úpravy obsažené v OSŘ a tak bude třeba použít OSŘ přiměřeně.²

V tomto článku bychom se rádi věnovali problematice, s níž jsme se setkali ve své právní praxi a která překvapivě nebyla dosud předmětem rozhodovací praxe vyšších soudů. Jedná se o otázku přípustnosti zrušení účtu povinného v průběhu exekučního řízení, které je vedeno příkázáním pohledávky z účtu povinného.³ **Otázka tedy zní, zda povinný jako majitel účtu nebo banka jako jeho správce jsou oprávněni svými úkony zrušit účet, na který je vedena exekuce.** Pro nalezení uspokojivé odpovědi je podle našeho názoru třeba zkoumat, kdo z trojice subjektů - banka, povinný, oprávněný - má v průběhu exekučního řízení výsadní postavení, tj. či práva nesmí být dotčena, resp. musí být nejvíce šetřena.

Jak shora uvedeno, není zmíněná problematika současnou judikaturou vyšších soudů řešena.⁴ Pokud je řešena na úrovni nižších soudů (což je případ naprosté většiny exekuční agendy), nejsou zpravidla odpovědi na uvedené otázky širší veřejnosti dostupné. Vzhledem k tomu, že sporadicky se vyskytující odborné názory k položeným otázkám považujeme za na-

tolik nejednotné a sporné, dovoluujeme si nabídnout vlastní pohled na dané téma.

Předmětem tohoto článku je tak zodpovězení následujících otázek:

i) Zda je peněžní ústav oprávněn zrušit účet svého klienta/povinného, na který je vedena exekuce.

ii) Zda je povinný oprávněn zrušit svůj vlastní účet, na nějž je vedena exekuce příkázáním pohledávky.

I. Obecná východiska exekučního řízení

Jak shora uvedeno, pro exekuci příkázáním pohledávky z účtu podle EŘ se přiměřeně použijí ustanovení OSŘ. Podle OSŘ soud v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu přikáže peněžnímu ústavu, aby od okamžiku, kdy mu bude usnesení doručeno, z účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství nevyplácel peněžní prostředky, neprováděl na ně započtení a ani jinak s nimi nenakládal. *Povinný tak ztrácí okamžikem, kdy je peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, právo vybrat peněžní prostředky z účtu, použít tyto prostředky k platbám nebo s nimi jinak nakládat, a to do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství.*

Ojedinele se vyskytující komentář přitom stojí na stanovisku, že právě zmíněné zákazy nemají vliv na samotnou existenci smlouvy o vedení účtu. Tyto zákazy údajně ovlivňují smluvní vztahy mezi bankou a majitelem účtu jen potud, že se jimi omezuje právo na výplatu zůstatku účtu do výše nespokojené pohledávky oprávněného.⁵ **Domníváme se však, že z principů exekučního řízení, které podrobně uvádíme níže, by bylo možno dovodit závěr opačný, tedy zákaz/nepřípustnost ukončení smlouvy o vedení účtu, ať již ze strany banky či ze strany povinného.**

Pro zodpovězení uvedených otázek je podle našeho názoru třeba vyjít z obecných zásad, na nichž spočívá exekuční řízení. Za tyto zásady lze podle našeho názoru považovat:

i) uspokojení nároku oprávněného jako základní a převažující princip exekučního řízení;

ii) povinnost třetích subjektů podřídit své jednání tomuto základnímu princi-

pu, tj. uspokojení oprávněného, byť mnohdy za cenu omezení vlastních práv;

iii) *ratio legis* platné exekuční úpravy - jedním z cílů, které má právo zprostředkovávat, je právní jistota, v tomto případě jistota, že vykonatelné rozhodnutí bude skutečně vykonáno.

Lze přitom podle našeho názoru rozlišit argumenty z pohledu právní úpravy práv a povinností peněžního ústavu a argumenty z pohledu práv a povinností povinného.

II. Dosavadní nejednotné právní názory

Mezi odpůrci možnosti zrušit účet v průběhu exekučního řízení zazníval především argument, že zrušením účtu povinným výpovědí podle § 715 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník („ObchZ“)⁶ povinný obchází ustanovení § 305 písm. b) OSŘ⁷ (dnes obdobně § 304 odst. 3 OSŘ)⁸. Na takovouto výpověď bylo třeba pohlížet jako na neplatný právní úkon. Banka by proto měla odmítnout prostředky z účtu uvolnit a měla by podat proti majiteli účtu určovací žalobu.⁹ Akceptací výpovědi by banka porušila obecnou prevenční povinnost dle § 415 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník („ObčZ“)¹⁰ a oprávněný by mohl uplatnit poddlužnickou žalobu, případně nárok na náhradu škody.¹¹

ILUSTRACNÍ FOTO JAKUB STADLER

články

Jestliže by smlouvu o běžném účtu vypověděla banka, byla by podle citovaného názoru taková výpověď rovněž v rozporu s ustanovením § 415 ObčZ a dále v rozporu s dobrými mravy. Oprávněný by mohl podat proti bance žalobu na náhradu škody.¹²

Proti uvedenému názoru byl v minulosti prezentován názor opačný, podpořený i judikátem KS v Českých Budějovicích, zveřejněným ve sbírce NS.¹³ V současné době jde de facto o jediný odborný názor, který se k uvedené problematice vyjadřuje. Je ovšem třeba uvést, že zmíněný právní názor pochází z poloviny 90. let a vychází tak ze starší úpravy exekučního řízení v OSŘ, aniž by současně mohl zohlednit úpravu obsaženou v EŘ.

Podle tohoto názoru se zákaz dispozice týká prostředků na účtu a nemůže mít vliv na samotnou existenci smlouvy o vedení běžného účtu. Tento zákaz ovlivňuje smluvní vztah banky a majitele účtu jen potud, že se jím v uvažované situaci omezuje právo povinného na výplatu zůstatku účtu, a to do výše neuspokojené pohledávky.¹⁴

III. Právní úprava exekuce příkázáním pohledávky z účtu

A. Exekuce příkázáním pohledávky z pohledu peněžního ústavu

a) Povinnosti peněžního ústavu

Exekuční příkaz směřující k vymození povinnosti příkázáním pohledávky z účtu má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle OSŘ.¹⁵ Doručení exekučního příkazu bance má za následek tzv. arrestatorium ve smyslu § 304 odst. 1 OSŘ. Banka tak nesmí ode dne doručení exekučního příkazu z účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky včetně jejího příslušenství

- i) vyplácet peněžní prostředky;
- ii) provádět na ně započtení;
- iii) ani jinak s nimi nakládat.

Zde je třeba upozornit, že povinnosti banky jsou vázány na několik relevantních časových okamžiků. Povinnost banky nevyplácet peněžní prostředky se nevztahuje pouze na prostředky nacházející se na účtu v okamžiku doručení exekučního příkazu. Tato povinnost je rozšířena i na prostředky, které dojdou na účet dodatečně, nejpozději však do šesti měsíců ode dne, kdy bylo bance doručeno vyznění o tom, že usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci.¹⁶ Pro úplnost je třeba uvést, že prostředky na účtu jsou blokovány pouze do výše vymáhané pohledávky včetně jejího příslušenství.

S ohledem na povinnosti banky jsou tedy **relevantní následující časové okamžiky:**

- i) doručení exekučního příkazu

(**arrestatorium**) - tímto okamžikem je banka povinna „zablokovat“ peněžní prostředky na účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky s příslušenstvím;

ii) **vyrozumění banky o právní moci usnesení o nařízení exekuce** - teprve nyní je banka oprávněna, resp. povinna vyplatit oprávněnému peněžní prostředky z účtu povinného; současně začíná pro banku běžet šestiměsíční „sledovací“ období ohledně dalších peněžních prostředků došlých na účet povinného, z nichž může být oprávněný případně uspokojen;

iii) **uplynutí lhůty 6 měsíců ode dne vyznění banky o právní moci usnesení o nařízení exekuce** (konec sledovacího období) – jestliže do tohoto okamžiku nedošly již další prostředky na účet povinného, exekuce zaniká.¹⁷

b) Zrušení účtu peněžním ústavem/podrobná argumentace

Dosavadní publikované názory se rozcházejí v otázce přípustnosti zrušení účtu během probíhající exekuce.

Jako **oporu pro závěry o nepřipustnosti zrušení účtu** povinného ze strany banky uvádíme následující argumentaci:

- při zániku smlouvy o zřízení účtu je banka povinna vypořádat pohledávky a závazky týkající se účtu, dále je oprávněna započítat si své pohledávky (§ 715 odst. 4 ObchZ¹⁸), poté banka účet zruší a zůstatek vyplatí majiteli (§ 715 odst. 5 ObchZ¹⁹); **uvedené kroky by však v případě nařízení exekuce na účet povinného mohly být podle našeho názoru v přímém rozporu s účinky doručení exekučního příkazu**, tj. zákazem vyplácet peněžní prostředky, provádět na ně započtení a jinak s nimi nakládat;

- **zrušením účtu by oprávněný mohl ztratit možnost uspokojení své pohledávky**, přestože mu svědčí exekuční titul, oproti tomu banka by dosáhla uspokojení svých pohledávek i bez exekučního titulu; za situace, kdy bance nesvědčí ani jakýkoliv zajišťovací instrument lze takového zvýhodnění sotva připustit;

- z § 304 odst. 1 OSŘ vyplývá pro banku zákaz „... ani jinak nenakládat“ s prostředky na účtu povinného. Bylo by možné uvažovat, že **výpověď smlouvy o zřízení účtu ze strany banky a následné zrušení účtu implicitně zahrnuje nakládání s peněžními prostředky na účtu (samozřejmě za předpokladu, že na účtu nějaké peněžní prostředky jsou)**; takové nakládání by mohlo tedy být subsumováno pod přímý zákaz citovaného ustanovení;

- **zrušení účtu by mohlo znamenat znemožnění/zmaření exekuce příkázáním pohledávky a mohlo by vést k jejímu zastavení**, neboť existen-

ce účtu je definičním znakem tohoto způsobu exekuce a *conditio sine qua non* jejího úspěšného provedení. Pokud fakticky účet neexistuje, nelze podle našeho názoru ani exekuci příkázáním pohledávky provést (o stejný případ by šlo např. tehdy, pokud by zanikla nemovitost, z jejíhož prodeje v rámci exekuce by měl být oprávněný uspokojen). I kdyby banka peněžní prostředky nevyplatila povinnému, ale „uchovala“ je pro uspokojení oprávněného na svém účtu, exekutor by zřejmě tyto prostředky v rámci exekučního příkazu nemohl postihnout s ohledem na odlišnost účtů. Vydání nového exekučního příkazu na účet banky by nepřicházelo v úvahu, neboť banka není povinným subjektem a její účet je tak v rámci exekuce nedotknutelný;

- **rozhodnutí o použití jiného způsobu výkonu rozhodnutí je výlučně v pravomoci orgánu, který výkon rozhodnutí (exekuci) nařídil**, nikoli banky, která v případě, že zrušením účtu přestane blokovat prostředky povinného, **de facto zastavuje výkon rozhodnutí (exekuci)**;²⁰

- **zruší-li banka účet, zřejmě odpadá podmínka pro blokaci prostředků**, protože není na čem tyto prostředky blokovat,²¹ tím spíše by bylo možné dovodit odpadnutí povinnosti vyplatit prostředky z účtu oprávněnému, protože neexistuje účet, ze kterého by se tak mohlo stát;

- **zásada uspokojení oprávněného jednoduše v exekučním řízení dominuje**. Zdůraznění tohoto principu se promítlo i do novely OSŘ, kterou byla zavedena šestiměsíční lhůta běžící od vyznění banky o právní moci usnesení o nařízení exekuce. Platby došlé na účet povinného v této lhůtě slouží rovněž k uspokojení oprávněného. Výpovědi a zrušením účtu je smysl tohoto ustanovení popřen; **platby, které by došly později, nebudou platby na účet povinného a jako takové by zřejmě nemohly být postíženy v rámci vydaného exekučního příkazu**, což koliduje s citovanou zásadou;

- šestiměsíční lhůta má podle našeho názoru povahu jakési ochranné a sledovací lhůty, jež zvyšuje pravděpodobnost úspěchu vymození pohledávky; **zrušení účtu by mohlo být kvalifikováno jako obcházení zákona s cílem zmařit uspokojení oprávněného**.

B. Exekuce příkázáním pohledávky z pozice povinného

a) Povinnosti majitele účtu/povinného

Stejně jako bance vznikají povinnosti v souvislosti s doručením exekučního příkazu, tak i povinný je omezen ve svých úkonech, a to i) okamžikem do-

články

ručení usnesení o nařízení exekuce a ii) okamžikem doručení exekučního příkazu. Tato omezení spočívají v zákazu následujících úkonů:

- **povinný nesmí nakládat se svým majetkem** včetně nemovitostí a majetku v SJM, s výjimkou jeho udržování a správy, běžné obchodní činnosti a uspokojování základních životních potřeb;²²

- majetek postižený exekučním příkazem nesmí povinný převést na jiného, zatížit ho nebo s ním jinak nakládat;²³

- povinný ztrácí okamžikem, kdy je bance doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (exekuční příkaz), právo vybrat peněžní prostředky účtu, použít tyto prostředky k platbám nebo s nimi jinak nakládat.²⁴

Je zřejmé, že jednotlivé zákazy se do určité míry překrývají. Provedení jakéhokoliv úkonu v rozporu se shora uvedenými zákazy je sankcionováno absolutní neplatností takového úkonu.

b) Zrušení účtu majitelem/povinným

Podle našeho názoru by **bylo možné nahlížet na právní úkon povinného spočívající ve výpovědi smlouvy o zřízení účtu jako na úkon, kterým povinný ve svém důsledku nakládá se svým majetkem** (po zrušení účtu musí zákonitě dojít k výplatě peněžních prostředků, což je podle našeho názoru možno pokládat za nakládání s majetkem), **a který je s ohledem na zákonné zákazy stížen absolutní neplatností.**

Připustíme-li totiž možnost zrušení

účtu povinného, jak to činí shora citovaný judikát Krajského soudu v Českých Budějovicích, potom je nutné dospět k závěru, že povinný má současně právo na výplatu svých finančních prostředků. *Striktně formálním výkladem je totiž nutno dovést, že jednou zrušený účet již není tím objektem, který byl exekucí postižen.* Exekuční příkaz postihující účet povinného tak vlastně v době realizace výkonu rozhodnutí směřuje proti neexistujícímu objektu. Peněžní ústav tak podle našeho názoru nemá povinnost uschovat zůstatek účtu pro oprávněného, ale byl by povinen jej vydat povinnému v souladu s právní úpravou obsaženou v ObchZ. Dochází tak ke konfliktu zákonných ustanovení, jehož řešení se jeví jako problematické. I z tohoto důvodu se domníváme, že ukončení smlouvy o vedení účtu během exekučního řízení nepřichází pojmově v úvahu.

V další argumentaci ohledně nemožnosti zrušení účtu povinným odkazujeme na podrobné zdůvodnění v části III písm. b) tohoto článku a dále na zmíněné obecné principy exekučního řízení.

IV. Závěr

Dosavadní teorie a praxe nebyly jednotné v otázce přípustnosti zrušení účtu povinného v průběhu exekučního řízení. Publikované závěry navíc vycházely z odlišné pozitivně právní úpravy. Současná judikatura uvedenou problematiku na úrovni vyšších soudů neřeší.

Platná právní úprava neobsahuje explicitní zákaz zrušení účtu postiženého

exekucí. Bylo by tedy možno argumentovat, že podle obecné zásady „*co není zakázáno, je dovoleno*“ nic nebrání ukončení smlouvy o vedení účtu a tím jeho zrušení, ať již na základě dohody či jednostranného úkonu kterékoli ze stran.

Vzhledem k tomu, že pro oblast nuceného výkonu rozhodnutí platí však poměrně striktní pravidla, domníváme se, že otázku připuštění zrušení účtu postiženého exekucí příkázáním pohledávky bude třeba zodpovědět negativně. Zákaz zrušení účtu by bylo možné dovést restriktivním výkladem relevantních zákonných ustanovení. **Zrušením účtu by dle našeho názoru byly popřeny hlavní zásady exekučního řízení, především možnost uspokojení oprávněného.**

Aniž by tím bylo dotčeno shora uvedené, autoři pro úplnost uvádějí, že dne 14. 3. 2006 byl přijat zákon č. 133/2006 Sb., kterým se mění zák. č. 99/1963 Sb. (OSŘ) a současně zák. č. 120/2001 Sb. (EŘ). Citovaná novela zavádí s účinností od 14. 5. 2006 nový způsob výkonu rozhodnutí, a to příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu.

Uvítali bychom, kdyby tento článek přispěl k rozvoji odborné diskuse nad některými problémy současné úpravy exekučního řízení a současně přispěl k jejich objasnění.

◆ PRVNÍ AUTOR JE ADVOKÁTEM V AK
PROCHÁZKA/RANDL/KUBR V PRAZE,
DRUHÝ AUTOR JE ADVOKÁTNÍM
KONCIPIENTEM TAMTĚŽ.

1 Účtem se pro účely tohoto článku rozumí běžný i vkladový účet.
2 § 52 odst. 1 EŘ: Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.
3 Pokud z textu nevyplývá jinak, jsou závěry vztahující se na exekuční řízení, tj. řízení podle exekučního řádu plně použitelné i na řízení o výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu.
4 Případ, který by mohl částečně vyřešit některé otázky zde nastíněné, je podle našich informací v současné době projednáván NS ČR. Banka v průběhu exekučního řízení zrušila účet povinného z důvodu záporného zůstatku na účtu. Případ není dosud rozhodnut, nicméně rozhodnutí lze očekávat v nejbližší době.
5 Bureš, Drápal, Krčmář, Mazanec: Občanský soudní řád, komentář – II. díl, 6. vydání. C.H.Beck, 2003, str. 1325.
6 § 715 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb.: Smlouva o běžném účtu může být majitelem účtu kdykoli písemně vypovězena, i když byla uzavřena na dobu určitou. Dnem doručení výpovědi bance smlouva o běžném účtu zaniká.
7 § 305 písm. b) OSŘ ve znění do 31. 12. 1995: K návrhu oprávněného soud rozhodne o nařízení výkonu usnesením, ve kterém a) příkáže peněžnímu ústavu, aby po tom, kdy nařízení výkonu rozhodnutí nabude právní moci, odepsal pohledávku s příslušenstvím z účtu povinného a uhradil jí po právní moci usnesení oprávněnému, b) zakáže povinnému, aby po tom, kdy mu bude doručeno nařízení výkonu rozhodnutí, nakládal s prostředky na účtu až do výše vykonatelné pohledávky a jejího příslušenství.
8 Kozel R.: Exekuce na účet. DHK, 1995, 19, B:187.
9 Tamtéž.
10 § 415 zák. č. 40/1964 Sb.: Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.
11 Kozel R.: Exekuce na účet. DHK, 1995, 19, B:187.
12 Tamtéž.
13 Rc 58/95 7 Co 866/94 KS v Českých Budějovicích: Nařízením soudním výkonem rozhodnutí odepsáním z účtu u peněžního ústavu jsou do výše vymáhané pohledávky postiženy nejen ty prostředky na účtu povinného, které tam jsou v době od doručení usnesení o nařízení výkonu do dne vyrozumění peněžního ústavu o tom, že nařízení výkonu nabylo právní moci, ale i prostředky došlé na účet později, pokud účet nebyl po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí zrušen. (pozn.: právní věta je překonána novým zněním OSŘ)
14 Bureš, J.: Výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u banky. Právní rozhledy, 1993, č. 5, str. 145.
15 § 47 odst. 3 EŘ: Exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle

občanského soudního řádu. Podle exekučního příkazu se exekuce provede po právní moci usnesení o nařízení exekuce.
16 § 306 odst. 1 OSŘ: Nařízení výkonu rozhodnutí se vztahuje až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství na pohledávku povinného z účtu ve výši, v jaké byly na účet peněžní prostředky v okamžiku, v němž bylo peněžnímu ústavu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, jakož i na pohledávku z účtu, která vznikla tím, že na účet došly peněžní prostředky dodatečně, nejpозději však do šesti měsíců ode dne, kdy bylo peněžnímu ústavu doručeno vyrozumění podle § 305; povinnost peněžního ústavu provést opravné účtování podle zvláštního zákona a ustanovení § 304a tím nejsou dotčeny.
17 § 306 odst. 2 OSŘ: Provedením (§ 307, 308, § 309a odst. 1 a 3) výkon rozhodnutí zaniká.
18 § 715 odst. 4 zák. č. 513/1991 Sb.: Zanikne-li smlouva o běžném účtu, banka bez zbytečného odkladu vypořádá pohledávky a závazky týkající se účtu, zejména provede platby uskutečněné prostřednictvím platebních karet a šeků, pokud byly použity do dne zániku smlouvy o běžném účtu, a dále je banka oprávněna si započítat své pohledávky, které má vůči majiteli účtu ze smlouvy o běžném účtu. Majitel účtu je povinen vrátit bance platební karty a tiskopisy šeků, které mu k účtu vydala.
19 § 715 odst. 5 zák. č. 513/1991 Sb.: Po vypořádání pohledávek a závazků týkajících se účtu banka účet zruší. Zůstatek peněžních prostředků zrušeného účtu banka vyplatí majiteli účtu, pokud nedal příkaz, aby jej banka převedla na jiný účet nebo vyplatila jim určeným osobám. Banka je oprávněna si započítat svou pohledávku na úplatu za převod zůstatku peněžních prostředků zrušeného účtu na jiný účet, popřípadě svou pohledávku na úhradu nákladů spojených s úschovou zůstatku peněžních prostředků, jestliže nemohl být vyplacen ani převeden na jiný účet. Banka je povinna majiteli po zrušení účtu písemně oznámit, ke kterému dni byl účet zrušen.
20 K tomu srov. M. Malik: Má banka zadržovat prostředky i po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí? Právní rozhledy, 1995, č. 5, str. 191.
21 Kozel, R.: Obchodní věci ve světle novely občanského soudního řádu. BA, 1996, č. 2, str. 8.
22 § 44 odst. 7 EŘ: Po doručení usnesení o nařízení exekuce nesmí povinný nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, výjma běžné obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb, udržování a správy majetku. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný.
23 § 47 odst. 4: Majetek, který je postižen exekučním příkazem, nesmí povinný převést na jiného, zatížit ho nebo s ním jinak nakládat. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný.
24 § 304 odst. 3 OSŘ.

články

Osoba rozhodce

MGR. SIMEON POPOV

V poslední době (cca rok) zaznamenáváme výrazný vzestup popularizace řešení majetkových sporů alternativním způsobem. Rovněž lze zjistit, že při zadání výrazu **rozhodčí řízení** nebo **rozhodčí centrum** v internetovém vyhledávači se objeví, jako po dešti, řada různých arbitrážních/rozhodčích (mediačních) center a sdružení,¹ které jsou ochotny poskytnout své služby pro usnadnění tíživé finanční situace, a tím i její vyřešení, pro všechny subjekty práva, které se na ně s důvěrou obrátí.

V článku „Rozhodčí řízení nebo soudní řízení?“ zveřejněném v Bulletinu advokacie č. 1, ročník 2006² jsem se snažil vyvolat diskusi na téma, zda zvolit cestu řešení sporu v rozhodčím řízení nebo v soudním řízení, a uvedl jsem několik pro a proti u obou řízení. Vše je věcí názorů, které se odvíjejí dle zkušeností, které si každý subjekt nastřádá po dobu své existence. **Tento článek by měl být zaměřen na postup při rozhodování, zda doopravdy zvolit alternativní řešení sporu, a v případě, že ano, čemu je nutné věnovat zvýšenou pozornost. Zaměřím se hlavně na osobu rozhodce/ců a vše kolem nich.**

Na úvod musím zdůraznit, že ideálním stavem je, když k žádnému sporu mezi smluvními stranami nedojde nebo dojde-li, měly by strany vyvinout maximální snahu věc urovnat smírně. V případě, že to nebude možné, měly by strany důkladně zvážit, komu předají spor k řešení. *V dnešní době je řešení problému soudní cestou určitou hrou o čas a tím i o peníze* (čím déle spor trvá, tím se např. zvyšují úroky z prodlení). Musím ovšem dodat, že se dle mého názoru mírně zvýšila kvalita rozhodování obecných soudů. Míru zkvalitnění rozhodování by měla zajistit mimo jiné i skutečnost, že soudcem se může stát osoba starší 30 let. Dle mého názoru by se tato hranice klidně mohla o nějaký ten rok ještě posunout, jelikož funkci soudce by měla zastávat osoba, která má v oboru dostatek zkušeností.

Tyto zkušenosti musí být letité a měly by být různorodé, tj. osoba – justiční čekatel by měla před nástupem na soud absolvovat právní praxi, příklad: v advokátní kanceláři, ve státní správě a v obchodní společnosti (např. koncipient-úředník-podnikový právník). Tímto způsobem by měl čekatel možnost nahlédnout na právo a jeho působení z různých uhlů pohledu. Tyto zkušenosti by měly napomoci nalézt rovnováhu a jistotu při nalézání práva a tím zkvalitnit samotné rozhodování ve věci.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), v platném znění, v ustanovení § 60 odst. 1 říká: Soudcem nebo přísedícím může být ustanoven státní občan České republiky (dále jen „občan“), který je způsobilý k právním úkonům a bezúhonný, jestliže jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat, v den ustanovení dosáhl věku nejméně 30 let a souhlasí se svým ustanovením za soudce nebo přísedícího a s přidělením k určitému soudu.

Samozřejmě že je rovněž důležité vzít v úvahu další faktory, ovlivňující kvalitu rozhodovacích schopností konkrétní osoby, zejména okruh v právní praxi řešených právních problémů, četnost a složitost těchto právních problémů, různorodost, míru samostatnosti při řešení těchto právních otázek, kvalitu lidí ovlivňující rozhodování (spolupracovníci, protistrany, státní orgány) apod. Zobecně řečeno, jde o míru pestrosti nabídnutých zkušeností z právní praxe.

V případě, že se někdo rozhodne pro rozhodčí řízení a obrátí se na arbitrážní/rozhodčí (mediační) centrum (použije rozhodčí doložku), měl by při výběru přehodnotit i výše uvedená kritéria, s tím rozdílem, že v případě rozhodců není podmínkou právní vysokoškolské vzdělání (viz ust. § 60 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb. ve spojení s ust. § 4 zákona č. 216/1994 Sb.).

Osoba rozhodce by měla splňovat kromě výše uvedených některých kritérií i další náležitosti. *Jaké?* Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčího nálezu, v platném znění (dále jen „ZRR“), je v odpovědích skromný (viz část druhou ustanovení § 4 a násl. zákona).

Rozhodcem může být pouze fyzická osoba. Pro výkon rozhodce v rozhodčím řízení není stanovena žádná zvláštní

kvalifikace včetně podmínky právního vzdělání. V naší právní úpravě jsou stanoveny výjimky, kdo rozhodcem být nemůže, např. soudci kteréhokoli obecného soudu. Podle ustanovení § 4 ZRR může být rozhodcem občan České republiky, který je zletilý a způsobilý k právním úkonům. Cizinec může být rozhodcem, je-li podle práva svého státu způsobilý k právním úkonům, postačí ovšem, je-li způsobilý k právním úkonům dle práva České republiky. Rozhodce rovněž musí splňovat předpoklad nestrannosti a nepodjatosti (ustanovení § 8 ZRR). Strany si nemohou za rozhodce zvolit osobu, které by byly v jakékoli míře závislé na výsledku řízení, např. právního zástupce některé ze stran, rodinného příslušníka některé ze stran, člena statutárního orgánu nebo zaměstnance některé ze stran. **Strany v každém případě nesou plné riziko výběru osoby rozhodce. To, zda je kvalifikovaný dle práva či zda spravedlivě rozhodne spor, se může, ale taky nemusí ukázat v průběhu řízení a v jeho rozhodnutích/nálezech. Je dobré se vždy informovat o kvalitách dané osoby,** a to hlavně po stránce odbornosti v dané oblasti. Kritérii pro výběr rozhodce může být samozřejmě více, dle vzdělání, pověsti, jazykových znalostí, státního občanství, příslušnosti k určité zájmové skupině apod.

Zajímavá je i úvaha, zda rozhodcem může být i bývalý soudce obecného soudu. Záleží především na jeho schopnosti rozhodovat rychle a ekonomicky a zda je ochoten věnovat podstatný čas prostudování všech podkladů vztahujících se ke sporu. V některých případech může soudce působit na strany sporu pozitivním dojmem, jelikož vyvolává podvědomé přesvědčení, že je jeho povinností rozhodnout spravedlivě, z titulu jeho dřívější funkce.³

Budeme-li se rozhodovat při výběru rozhodce, jaké vlastnosti, resp. předpoklady musí splňovat, měli bychom si položit několik základních otázek:

- a) bude se jednat o právníka nebo znalce v jiném oboru (např. stavební inženýr),
- b) jaké bude jeho dosažené vzdělání nebo dosažená akreditace,
- c) věk,
- d) míra zkušeností,
- e) půjde o osobu časově značně vytíženou nebo osobu s tzv. prázdným dířem,

články

- f) půjde o osobu v pracovním poměru nebo podnikatele,
g) ryze praktika nebo hloubavého teoretika apod.

Způsobů, jak získat potřebné informace o konkrétním rozhodci, je řada:

Knihy a články. V případě, že kandidát (budoucí rozhodce) napsal v minulosti odborné pojednání ve formě knihy nebo článku zveřejněném v odborném periodiku, může být tato skutečnost významným zdrojem informací o osobě kandidáta a tím významnou měrou ovlivnit naše rozhodování. Z publikací bude možné totiž vyčíst způsob uvažování konkrétního kandidáta nebo jeho názory na určitý okruh i neprávnických otázek. V řadě případů bude možné z publikací vyčíst i biografické fakta.

Neoficiální zdroje. Významným zdrojem informací o konkrétním kandidátovi jsou rovněž osobní zkušenosti jiných subjektů, které řešily spory v arbitrážním řízení, nebo zkušenosti jiných advokátů. V daném případě lze je doporučit vždy, kdy má dojít k rozhodnutí, kterého kandidáta si vybrat, obrátit se na subjekt nebo advokáta, který již měl možnost se s kandidátem v praxi seznámit. Dohledání takových informací by nemělo být až tak obtížné i vzhledem ke skutečnosti, že takovéto údaje jsou pravidelně uchovávány u jednotlivých subjektů nebo u advokátů, jelikož spolupráce v této úrovni často přetrvává.

Informace veřejně přístupné. Dalším zdrojem může být internet. Řada arbitrážních center nebo rozhodců má zřízené internetové stránky, na kterých prezentuje rozhodčí řízení i sebe.

Osobní jednání s kandidátem. Samozřejmě dalším stupněm, který lze jen doporučit, je osobní jednání s kandidátem, na základě kterého se lze důkladně seznámit s osobou budoucího rozhodce.⁴

Po získání potřebných informací lze následně učinit komplexní komparaci, jejímž výsledkem by měl být výběr nejvhodnějšího kandidáta pro řešení konkrétního případu. Proces výběru není důležitý jen pro výběr vhodného kandidáta, ale i pro samotné arbitrážní řízení, tj. jeho „kvalitu“. Rozhodce musí být schopen rozhodnout spor svou autoritou, vědomostmi, zkušenostmi, na základě nejlepšího svědomí a vědomí.

Podle § 7 ZRŘ má rozhodčí smlouva stanovit počet rozhodců a způsob jejich jmenování. Konečný počet rozhodců musí být vždy lichý. Nemá-li rozhodčí smlouva takové ustanovení, pak spor projednává a rozhoduje tříčlenný rozhodčí senát. *Čím je větší počet rozhodců, o to může být delší doba trvání rozhodčího řízení a může dojít i ke zvýšení nákladů.*

Lze tedy doporučit, aby počet rozhodců nebyl příliš velký, protože se následně mimo výše zmíněné finanční zátěže může stát, že se obtížněji dosáhne jednotného názoru většiny, mohou nastat problémy při svolávání rozhodců k jednání apod. Protikladem může být ovšem zajištění větší objektivity v rozhodování.

Strany si již v rozhodčí smlouvě mohou zvolit konkrétního rozhodce. To bude nejspíše praktické u sporů již existujících. U sporů, které by měly proběhnout až v budoucnu (například za několik let) může nastat určitá událost, která znemožní rozhodovat v dané věci určenému rozhodci (rozhodce zemře, ztratí způsobilost vykonávat funkci rozhodce, nebude dlouhodobě k zastížení nebo bude pobývat na neznámém místě apod.), což by mělo za následek vznik potřeby uzavřít novou rozhodčí smlouvu. Zpravidla probíhá určení rozhodců tak, že každá strana jmenuje jednoho rozhodce a ti pak jmenují třetího rozhodce – předsedajícího. Skutečnost, že některá ze stran nejmenuje rozhodce nebo jmenování rozhodci nezvolí třetího rozhodce, nemůže bránit dalšímu pokračování rozhodčího řízení. Způsob jmenování chybějícího rozhodce závisí na vůli stran, neboť ty se již v rozhodčí smlouvě mohly na takovém procesu jmenování dohodnout. Zákon dbá o právní jistotu v právních vztazích subjektů a řeší situace, kdy by mělo hrozit, že by se projednání věci v rozhodčím řízení zbytečně oddalovalo, nebo dokonce zmařilo pro nečinnost některé ze stran, pokud jde o jmenování rozhodce nebo pro případ, že se jmenování třetího rozhodce oddaluje nečinností již jmenovaných rozhodců. **Nedohodnou-li si strany způsob jmenování rozhodců, je rozhodce nebo předsedající rozhodce jmenován rozhodnutím věcně a místně příslušného soudu – § 41 a § 43 ZRŘ.** Tady bych rád vysvětlil rozdíl mezi určením a jmenováním rozhodce. O určení rozhodce jde tehdy, je-li již ve smlouvě určen nejen počet rozhodců, ale i konkrétně, kdo má být rozhodcem. Doporučoval bych, aby strana určující konkrétní osobu již od této osoby měla souhlas s jejím určením do funkce rozhodce, protože se může stát, že dotyčná osoba odmítne funkci přijmout. O jmenování jde dle mého názoru tehdy, kdy dojde sice k uzavření rozhodčí smlouvy, ale k samotnému jmenování rozhodce/ů dojde až v momentě, kdy vznikne mezi stranami spor.

Přijetí funkce rozhodce se musí uskutečnit písemně (§ 5 odst. 2 ZRŘ). Není předepsáno, jak má být vyjádřeno, postačí zpravidla jednoduché písemné sdělení, že funkci rozhodce v dané věci

dotčená osoba přijímá. Tato listina se následně založí do rozhodčího spisu. Rozhodce se může své funkce vzdát jen ze závažných důvodů nebo se souhlasem stran. Závažným důvodem může být vážné onemocnění nebo úmrtí člena rozhodcovy rodiny, dlouhodobý pobyt mimo místo konání rozhodčího řízení související s výkonem zaměstnání, živelní pohroma apod. Podle § 11 ZRŘ je již určený nebo jmenovaný rozhodce vyloučen z projednávání věci, jestliže dodečně vyjdou najevo okolnosti uvedené v § 8 ZRŘ, tj. že jde o okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti, nebo okolnosti, pro něž by byl jako rozhodce vyloučen z jiných důvodů. Rozhodce je tedy vyloučen z projednávání věci přímo ze zákona, netřeba k jeho vyloučení podnětu strany vznášející námitku podjatosti nebo odmítající takové rozhodce.

Rozhodci jsou povinni zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se v souvislosti s rozhodčím řízením dozvěděli. Týká se to hlavně poměrů stran, ať už jde o poměry osobní nebo podnikové, např. finanční, výrobní, metody řízení apod. Touto mlčenlivostí jsou vázáni vůči komukoli, tedy i vůči státním orgánům, např. orgánům Policie ČR, finančním úřadům. **Mlčenlivosti může být rozhodce zproštěn** oběma smluvními stranami. Nebude-li rozhodce zproštěn povinnosti mlčenlivosti, bude v daném případě muset rozhodnout předseda příslušného soudu, v jehož obvodu má rozhodce bydliště, a to na žádost toho, kdo požaduje, aby rozhodci bylo dovoleno vypovídat. Kdyby šlo o rozhodce, který má bydliště mimo Českou republiku, rozhodoval by o tom předseda Obvodního soudu pro Prahu 1. O tom, zda jsou zde závažné důvody pro zproštění povinnosti mlčenlivosti, rozhoduje předseda soudu dle vlastního uvážení. I když je rozhodce zproštěn mlčenlivosti, není povinen vypovídat. Rozhodce může sám požádat předsedu příslušného soudu o zproštění povinnosti mlčenlivosti.

V případě, že vyjdou najevo okolnosti uvedené v § 11 ZRŘ, je rozhodce povinen dle § 12 odst. 1 ZRŘ vzdát se funkce rozhodce. Jestliže rozhodce sám nerezignuje na svoji funkci a rozhodoval by dál a vydal by rozhodčí nález, pak by to byl důvod pro zrušení rozhodčího nálezu soudem (§ 31 ZRŘ). Jelikož strany mají zájem na tom, aby nedošlo k zrušení rozhodčího nálezu, ustanovení § 12 odst. 2 ZRŘ jim dává možnost se dohodnout o postupu při jeho vyloučení, s tím, že je jim ponechána možnost obrátit se na soud s návrhem na vyloučení rozhodce z projednávání sporu. Vzdá-li se rozhodce

články

dobrovolně své funkce nebo se strany dohodnou na vyloučení rozhodce, nebo bude soudem rozhodnuto o vyloučení rozhodce, musí být následně jmenován nový rozhodce.

Rozhodci mohou vykonávat svou činnost v konkrétním sporu i bezplatně, avšak nebude to příliš pravděpodobné, neboť např. v obchodních věcech jde často o spory složité, náročné na odbornou erudici i čas rozhodců. Rozhodci si mohou vyžádat zálohy na výlohy s řízením spojené s tím, že započnou svoji činnost teprve po úhradě odměny a zálohy na výdaje. Co se týče odměny rozhodců, kdy odměna není určena předem, odkazují na článek Mgr. Petra Pospíšila, který vyšel v Bulletinu advokacie č. 11-12, ročník 2005.⁵ (*Ten v článku upozornil na závažnou skutečnost, že vzhledem k nedostatečné právní úpravě by za těchto okolností neměl kandidát na rozhodce vůbec funkci přijmout, pokud se ovšem nerozhodne rozhodcovskou činností vykonat bezúplatně. – pozn. red.*)

Záloha na výdaje je po skončení sporu vyúčtována. Rozhodci samozřejmě v nálezů určí, která ze stran náklady rozhodčího řízení uhradí druhé straně. Výše odměny se řídí výší hodnoty sporu, jeho složitostí a konečně i osobami

rozhodců, tj. dle jejich společenského-profesního postavení. Odměna by samozřejmě měla zahrnovat veškeré výdaje, které bude mít rozhodce v řízení (telefon, jízdné, nocležné, poštovné apod.), nebo mohou být tyto výdaje stanoveny zvlášť. Je nutné počítat i s výdaji na tlumočnicka, nájmem za jednací místnost, pořizováním kopií dokumentů, ale i s výdaji na provedení určitých procesních úkonů, jež na žádost rozhodce provedl soud. Žalující straně bude vždy případný přeplatek vrácen, nebo bude nucena nedoplatek zaplatit. Náklady rozhodčího řízení nese každá strana ze svého, tj. žalobce platí odměnu a zálohu na výdaje a náklady své účasti včetně právního zastoupení, popř. zálohy na výdaje spojené s provedením důkazů, jejichž provedení navrhuje, překlady, tlumočení atd., avšak hradí je nakonec ta strana, která ve sporu podlehla, popř. jejich náhradu ukládají rozhodci podle toho, jaký měla ta která strana ve sporu úspěch. Náklady právního zastoupení v rozhodčím řízení hradí také každá strana ze svého, ovšem i zde platí, že straně, která měla úspěch ve sporu, budou přiznány i náklady právního zastoupení. Strany se i v tomto případě mohou dohodnout již v rozhodčí smlouvě, že ta,

kteřá bude mít ve sporu úspěch, má právo i na zaplacení nákladů právního zastoupení. Nutno však dodat, že jelikož je rozhodčí řízení neformální, nevzniká zde nutnost se v řízení nechat zastupovat právním zástupcem. Ve většině (obchodních) případů asi strany využijí této možnosti, a to z důvodu pocitu, že ve sporu jsou zastoupeny kvalifikovanou osobou a z důvodu úspory času.

Závěrem musím ovšem upozornit i na fakt, že příznivé preference jednotlivých rozhodců nebo rozhodčích center nemusí být vždy garantem bezvadného průběhu rozhodčího řízení.

♦ AUTOR JE PRÁVNÍKEM
V OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI.

- 1 Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České a Agrární komoře České republiky, nebo Brněnské arbitrážní centrum.
- 2 Bulletin advokacie č. 1, ročník 2006, str. 38-40.
- 3 Charles J. Moxley, Jr: Select the Ideal Arbitrator, in: Dispute Resolution Journal.
- 4 The Resume and ADR Resource Page of Francis O. Spalding, ADR Currents Vol. 2, No. 4: American Arbitration Association Fall 1997, pp. 8-13.
- 5 P. Pospíšil: O právu rozhodce na odměnu za rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení, Bulletin advokacie č. 11-12/2005, str. 43-45.

Musí být řízení o přezkoumávání zákonnosti vazby podle č. 5 odst. 4 EÚLP veřejné?

(K rozsudku ESLP Reinprecht v. Rakousko z 15. 11. 2005)

JUDR. BOHUMIL REPÍK, CSC.

Již rozsudkem z 18. 6. 1971 ve věci De Wilde et al. v. Belgie plénum Evropského soudu pro lidská práva vyslovilo, že řízení o přezkoumávání zákonnosti každého zbavení osobní svobody, především též vazby, podle čl. 5 odst. 4 EÚLP musí mít soudní charakter a obviněnému musejí být poskytnuty pro-

cesní garance, které nesmějí být výrazně nižší, než jsou ty, které poskytuje čl. 6 odst. 1 EÚLP. **Jde-li o přezkoumávání zákonnosti vazby, tj. o případ podle čl. 5 odst. 1 písm. c) EÚLP, musí se konat ústní jednání (audience, hearing),¹ obviněný musí být osobně slyšen,² musí mu být dána možnost seznámit se s těmi částmi spisu, o které se soud opírá při rozhodování o vazbě,³ musí mu být zpřístupněny návrhy a vyjádření obžaloby k vazbě, musí mu být poskytnuta možnost vyjádřit se k nim a musí mu být poskytnut potřebný čas a možnosti k přípravě.⁴**

Česká právní veřejnost byla s touto judikaturou Soudu seznámena také v odborné literatuře,⁵ zejména též v tomto časopise.⁶ Obecné soudy a do-

nedávna i Ústavní soud však čl. 5 odst. 4 EÚLP a judikaturu Soudu k tomto ustanovení, v rozporu s čl. 10 Ústavy, dlouho jednoduše ignorovaly. K průlomů do této praxe, bohužel jen částečnému a nedostatečnému, došlo teprve nálezem Ústavního soudu z 22. 3. 2005 čj. Pl. Ús 45/04, publikovaným ve Sbírce zákonů č. 239/2005 Sb. ze 17. 6. 2005, jímž bylo zrušeno ustanovení § 242 odst. 2 trestního řádu a vysloveno, že „podle čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je nutné slyšení obviněného soudem předtím, než je rozhodováno o jeho stížnosti proti usnesení státního zástupce o dalším trvání vazby”.

Nutnost respektování uvedené záruky tedy Ústavní soud omezuje jen na jednu ze situací, v nichž soud pře-

články

zkoumává zákonnost vazby. Ve svém obiter dictum výslovně uvádí, že zjištění rozporu § 242 odst. 2 tr. ř. s článkem 5 odst. 4 Úmluvy se týká jen řízení o stížnosti obviněného proti usnesení státního zástupce o dalším trvání vazby, nikoli však rozhodování soudu o žádosti obviněného o propuštění z vazby na svobodu. V rozhodnutí čj. I ÚS 596/04 ze 14. 6. 2005 pak Ústavní soud judikoval, že požadavek obviněného, aby byl osobně soudem slyšen, je odůvodněn jen tehdy, uvádí-li obviněný v žádosti konkrétní námitky, že se změnilo nebo zaniklo okolností, na kterých je založeno zbavení jeho osobní svobody. *Ústavní soud pomíjí, že judikáty štrasburského Soudu, které cituje k důvodnění svého nálezu z 22. 3. 2005, se téměř bez výjimky týkají případů, kdy obviněný podal žádost o propuštění na svobodu, že žádný se nevztahuje na situaci, kterou řešil Ústavní soud, a že žádný z citovaných ani jiných judikátů Soudu neobsahuje zmínku o výjimce z práva obviněného být svobodně slyšen při rozhodování soudu o jeho žádosti podle čl. 5 odst. 4 Úmluvy.*⁷ Nevyzpytatelné tak zůstávají cesty, jimiž se ubírá uvažování Ústavního soudu při jeho interpretaci čl. 5 odst. 4 Úmluvy a judikatury štrasburského Soudu k tomuto ustanovení. **Názor Ústavního soudu je právem kritizován.**⁸

V judikatuře štrasburského Soudu však dosud nebyla dána jednoznačná odpověď na otázku, zda jednání soudu při rozhodování o zákonnosti vazby podle čl. 5 odst. 4 EÚLP musí být veřejné či nikoliv a zda stačí jen přítomnost stran.

V některých případech přezkoumávaných Soudem nebo Komisí bylo jednání vnitrostátního soudu neveřejné (věc Dhoest v. Belgie, rozhodnutí Komise, DR, sv. 55, s. 5; věc Bezicheri v. Itálie, rozsudek Soudu z 25. 10. 1989), v jiných veřejné (věc De Wilde et al. v. Belgie, cit. shora), ale Soud se touto otázkou nezabýval. Pouze v rozsudku Neumeister v. Rakousko z 27. 6. 1968 se Soud omezil na lakonickou poznámku, že veřejnost v této oblasti, tj. při rozhodování o vazbě, neodpovídá zájmu obviněného, jak je tento zájem obecně chápán.

Teprve v rozsudku Reinprecht v. Rakousko z 15. 11. 2005 se Soud zabýval touto otázkou podrobně. Z toho ovšem nelze bez dalšího dovodit, že obviněný nemá právo na veřejné projednání otázky vazby, jestliže si to přeje.⁹

Stěžovatel namítal, že domácí soudy, které několikrát (dne 19. 5., 19. 7. a 2. 8. 2000) zamítly jeho žádost o propuštění na svobodu a nařídily pokračování vazby, jednaly sice za jeho účasti, za účasti jeho obhájce a státního zástupce, ale s vyloučením veřejnosti. Byl tak podle jeho názoru porušen čl. 5 odst. 4 a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

K čl. 5 odst. 4:

Podle stěžovatele neexistují přesvědčivé důvody, proč by řízení o zákonnosti vazby nemělo být přístupné veřejnosti.

Naproti tomu podle vlády žalovaného státu čl. 5 odst. 4 Úmluvy vyžaduje jen to, aby řízení o zákonnosti vazby bylo kontradiktorní a respektovalo princip

Soud uvádí, že ačkoliv čl. 5 odst. 4 vyžaduje slyšení (audience, hearing) při přezkoumání zákonnosti vazby, zpravidla se nevyžaduje, aby toto slyšení bylo veřejné. Nelze vyloučit, že za určitých okolností veřejné slyšení může být nutné. Soud však nespécifikuje, jaké to mohou být okolnosti a nechává tak tuto otázku otevřenou.

rovnosti zbraní. Rakouské řízení o vazbě vyhovuje těmto požadavkům. Čl. 5 odst. 4 Úmluvy nevyžaduje, aby v tomto řízení byly zachovány všechny záruky obsažené v čl. 6 odst. 1, zvláště nevyžaduje, aby řízení bylo veřejné. Je to odůvodněno různými účely těchto dvou ustanovení. Požadavek veřejnosti podle čl. 6 odst. 1 chrání strany před tajným vysluhováním spravedlnosti a upevňuje důvěru k soudům. Čl. 5 chrání jednotlivce před svévolným zbavením osobní svobody tím, že zaručuje urychlené přezkoumání jeho zákonnosti. Umožnit veřejnosti obecně přístup k jednání by ohrozilo rychlost přezkoumání.

Podle třetí strany (připuštěné podle čl. 36 odst. 2 Úmluvy) *Helsinki Foundation for Human Rights (HFHR)* čl. 5 odst. 4 obsahuje implicitně požadavek veřejnosti řízení o vazbě. Tento požadavek zabezpečuje veřejnou kontrolu, že rozhodoval nezávislý soud a že tento soud nepostupoval svévolně. Požadavek veřejnosti musí být dále poměřován významem práva na osobní svobodu. Posléze mezi čl. 5 odst. 4 a čl. 6 odst. 1 existuje úzká souvislost.

Soud nejdříve zopakoval záruky, které jsou podle jeho dosavadní judikatury obsaženy v čl. 5 odst. 4 Úmluvy:

a) Čl. 5 odst. 4 zaručuje osobě zbavené osobní svobody právo podat návrh na řízení o přezkoumání procesních a hmotněprávních podmínek zákonnosti zbavení svobody (rozsudek Brogan et al. v. Spojené království z 29. 11. 1988).

b) Ačkoliv není vždy nutné, aby v řízení podle čl. 5 odst. 4 byly poskytnuty stejné záruky, jaké vyžaduje čl. 6 při rozhodování o trestním obvinění, toto řízení musí mít soudní charakter a musí být vybaveno zárukami přiměřenými povaze

zbavení svobody (rozsudek Assenov v. Bulharsko, cit. shora, Woch v. Polsko z 19. 10. 2000, Megyeri v. Německo z 12. 5. 1992).

c) Řízení musí být kontradiktorní a musí být vždy zabezpečena „rovnost zbraní“ mezi stranami. Jde-li o zbavení osobní svobody podle čl. 5 odst. 1 písm. c), tj. jde-li o vazbu, vyžaduje se osobní slyšení (rozsudky Nikolova v. Bulharsko z 25. 3. 1999, Assenov v. Bulharsko, cit. shora, Sanchez-Reisse v. Švýcarsko, cit. shora, Kampanis v. Řecko z 13. 7. 1995).

Soud zdůrazňuje, že uvedené záruky, jmenovitě kontradiktornost řízení a rovnost zbraní, je třeba považovat za „základní záruky řízení“ o vazbě (rozsudky Sanchez-Reisse v. Švýcarsko a Kampanis v. Řecko, cit. shora). Soud dále vyžaduje, aby obviněný měl možnost podat žádost o propuštění v přiměřených intervalech (rozsudek Assenov v. Bulharsko a Bezicheri v. Itálie, cit. shora).

Zjišťuje, že zákonnost vazby stěžovatele byla přezkoumávána v krátkých intervalech.

Konstatuje, že všechny uvedené záruky, včetně záruky osobního slyšení, byly v řízení o vazbě stěžovatele rakouskými soudy respektovány.

V rozsudku nenajdeme ani stopu o tom, že by v případě opakování žádosti opřené o stejné důvody obviněný nemusel být osobně slyšen.

Soud pak přechází k otázce, zda řízení podle čl. 5 odst. 4 musí být veřejné či nikoliv. Konstatuje, že v dosavadní judikatuře nelze najít podklad pro požadavek stěžovatele, že řízení o zákonnosti vazby musí být veřejné.

Soud připouští, že mezi čl. 5 odst. 4 a čl. 6 odst. 1 Úmluvy existuje úzký

ILUSTRACNÍ FOTO JAKUB STADLER

články

vztah (rozsudky Lamy v. Belgie, cit. shora, Lanz v. Rakousko z 31. 1. 2002). Z judikatury Soudu vyplývá, že některé záruky čl. 6 se mohou uplatnit už v předsoudním stadiu řízení (rozsudek Imbroscia v. Švýcarsko z 24. 11. 1994) a že jejich nerespektování může nena-pravitelně poznamenat spravedlivý charakter řízení jako celku (rozsudek John Murray et al. v. Spojené království z 8. 2. 1996). Nic však neukazuje, že by nevěřejnost řízení o vazbě, na němž byl obviněný asistován svým obhájcem, mohla poškodit spravedlnost procesu jako celku. Ačkoliv tedy některá procesní práva aplikovaná v řízení podle čl. 5 odst. 4, jako např. právo na přístup ke spisu nebo právo na pomoc obhájce, se mohou překrývat s právy zaručenými čl. 6 (rozsudek Lamy v. Belgie, cit. shora), ze vztahu obou ustanovení nelze vyvodit závěr, že řízení podle čl. 5 odst. 4 musí být veřejné. Také účel ustanovení je rozdílný, což vysvětluje, že čl. 5 odst. 4 obsahuje flexibilnější procesní požadavky než čl. 6 a je naopak striktnější pokud jde o rychlost řízení.

Požadavek veřejnosti by však mohl mít negativní dopad na rychlost řízení. Jednání o zákonnosti vazby se v praxi často koná ve věznicích. Jak zabezpečení účinného přístupu veřejnosti na jednání ve věznici, tak doprava obviněných do soudní budovy k veřejnému jednání vyžadují opatření, která jdou proti požadavku rychlosti. Platí to zejména v případě, kdy se vyžaduje opětovné přezkoumání zákonnosti vazby v krátkých intervalech.

Na závěr Soud uvádí, že ačkoliv čl. 5 odst. 4 vyžaduje slyšení (*audience, hearing*) při přezkoumání zákonnosti vazby, zpravidla se nevyžaduje, aby toto slyšení bylo veřejné. Nelze vyloučit, že za určitých okolností veřejné slyšení může být nutné. Soud však nespecifikuje, jaké to mohou být okolnosti a nechává tak tuto otázku otevřenou.

Ještě jedna poznámka k argumentaci Soudu je vhodná. Soud neopakuje argument použitý v rozsudku Neumeister v. Rakousko, že veřejnost řízení o vazbě není v zájmu obviněného. Soud si patrně uvědomil relativnost tohoto argumentu, neboť nelze vyloučit, že obviněný bude mít naopak zájem na tom, aby řízení bylo veřejné.

K čl. 6 odst. 1 Úmluvy:

Podle stěžovatele a třetí strany (HFHR) čl. 6 odst. 1 je aplikovatelný na řízení o přezkoumávání zákonnosti vazby jak ve svém trestním, tak občanskoprávním aspektu. Řízení o vazbě je integrální součástí trestního řízení, v němž se rozhoduje o trestním obvinění. Kromě toho právo na osobní svobodu je právem občanským ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy (rozsudek Aerts v. Belgie z 30. 7. 1998).

Soud v rozsudku Neumeister v. Rakousko (cit. shora) na otázku aplikovatelnosti čl. 6 odst. 1 na řízení o zákonnosti vazby dal negativní odpověď. Pokud jde o trestní aspekt, opravné prostředky týkající se vazby nepochybně spadají do sféry trestního práva, ale čl. 6 odst. 1 výslovně omezuje právo na spravedlivý proces na rozhodování o oprávněnosti trestního obvinění, tj. na rozhodování o vině a trestu, které zřejmě nezahrnuje rozhodování o vazbě. Pokud jde o občanskoprávní aspekt, aplikovat čl. 6 odst. 1 na řízení o zákonnosti vazby z tohoto titulu by znamenalo neúměrně rozšiřovat pojem „občanské právo nebo závazek“.

Tento svůj názor Soud v komentovaném rozsudku zpřesňuje.

Pokud jde o trestní aspekt, ani pozdější judikatura nezpochybnila názor Soudu vyslovený v cit. rozsudku. **Aplikovat čl. 6 na řízení o vazbě by bylo v rozporu s výslovným zněním čl. 6 odst. 1, neboť v tomto řízení se nerozhoduje o „oprávněnosti trestního obvinění“.**¹⁰

Zůstává otázka, zda čl. 6 není aplikovatelný na řízení o vazbě proto, že právo na osobní svobodu, které je předmětem rozhodování, je „právem občanským“ ve smyslu čl. 6 odst. 1.

V rozsudcích Aerts v. Belgie (cit. shora) a dále v rozsudcích Vermeersch v. Francie z 30. 1. 2003 Soud připustil aplikovatelnost čl. 6 odst. 1 v jeho občanskoprávním aspektu na řízení, v němž byla přezkoumávána zákonnost detence duševně nemocných osob podle čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy. Podle Soudu se však tyto věci odlišují od daného případu v tom, že nešlo o vazbu, a zejména v tom, že čl. 5 odst. 4 tu nebyl aplikovatelný, neboť stěžovatelé byli již na svobodě a šlo tedy jen o dodatečné zjištění nezákonnosti detence a v případě Aerts i o náhradu škody (roz-

hodnutí Komise z 9. 12. 1988 ve věci W. v. Švédsko, DR, sv. 59, s. 158).

Daný případ však spadá do sféry trestního řízení, v němž *Úmluva v čl. 5 poskytuje ucelený systém ochrany osobní svobody jak osobě odsouzené [čl. 5 odst. 1 písm. a) Úmluvy], tak osobě ve vazbě [čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy]. V tomto posledním případě má zatčený nebo zadržovaný obviněný právo být ihned předveden před soudce a právo na přiměřené trvání vazby (čl. 5 odst. 3), jakož i právo na urychlené přezkoumání zákonnosti vazby (čl. 5 odst. 4). Naproti tomu čl. 6 obsahuje procedurální garance při rozhodování o merituu věci.*

Soud odmítá dát obecnou odpověď na otázku, zda aplikace čl. 6 v jeho občanskoprávním aspektu na řízení týkající se zbavení osobní svobody v rámci trestního řízení je kompatibilní s uvedeným systémem. Omezuje se na zkoumání vztahu mezi čl. 5 odst. 4 a čl. 6 v daném konkrétním případě. Existuje konflikt mezi čl. 5 a čl. 6 v tom směru, že čl. 5 obecně nevyžaduje, aby řízení o přezkoumání zákonnosti vazby bylo veřejné, zatímco čl. 6 vyžaduje veřejné řízení v oblasti své aplikovatelnosti. V této souvislosti Soud zdůrazňuje, že jednotlivé články Úmluvy musí být vykládány ve vzájemném souladu (rozsudek Soering v. Spojené království ze 7. 7. 1989). Bylo by proti takovému výkladu vyvodit z čl. 6 v jeho občanskoprávním aspektu méně striktní požadavky, než jsou ty, které ukládá čl. 5 odst. 4 se svým uceleným systémem ochrany v rámci trestního řízení a čl. 6 v jeho trestním aspektu. Z uvedeného vyplývá, že čl. 5 odst. 4 obsahuje speciální procesní záruky osobní svobody odlišné od záruk čl. 6 a že ustanovení čl. 5 odst. 4 je *lex specialis* ve vztahu k čl. 6.

Závěr

Z komentovaného rozsudku Soudu vyplývá, že řízení o přezkoumávání zákonnosti vazby podle čl. 5 odst. 4 Úmluvy zpravidla nemusí být veřejné.

Pouze za určitých, Soudem zatím nespecifikovaných okolností, by veřejné řízení o zákonnosti vazby mohlo být nutné.

♦ AUTOR JE BÝVALÝM SOUDCEM SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA VE ŠTRASBURKU.

1 Viz např. rozsudek Assenov v. Bulharsko z 28. 10. 1998.

2 Viz rozsudek Sanchez-Reisse v. Švýcarsko z 21. 10. 1986 a dlouhou řadu dalších rozsudků Soudu od devadesátých let minulého století.

3 Viz např. rozsudky Lamy v. Belgie z 30. 3. 1989, Lietzow v. Německo z 13. 2. 2001 aj.

4 Viz např. rozsudek Niedbala v. Polsko ze 4. 7. 2000 aj.

5 Viz např. Repik, B.: Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo, Nakl. Orac, Praha 2002, s. 231 n.

6 Viz např. Repik, B.: Některé otázky rozhodování o vazbě ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva, Bulletin advokacie 2003, 9, s. 37 n. a tam uvedené odkazy na další literaturu.

7 Jinou otázkou je možnost obviněného vzdát se práva na osobní slyšení a ještě jinou nutnost nových důvodů při podání žádosti o propuštění na svobodu před uplynutím zákonné lhůty při periodickém přezkoumávání zákonnosti vazby.

8 Viz Herczeg, J.: K právu být slyšen v řízení o přezkoumávání trvání vazby, Bulletin advokacie, 2005, 10, s. 15n.

9 Viz k tomu: Harris, D. J., O'Boyle, M., Warbrick, C.: Law of the European Convention on Human Rights, Butterworths, Londýn, 1995, s. 151, Repik, B.: op. cit. v pozn. 6, s. 38.

10 Přímé odkazy na čl. 6 zaručující právo na spravedlivý proces v naší literatuře a někdy i v judikatuře proto nejsou na místě, čl. 6 není na řízení o vazbě aplikovatelný, i když některé záruky čl. 6 vyžaduje i čl. 5 odst. 4.

články

Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávii

Základní přehled jeho vzniku, struktury a výsledků jedenáctileté činnosti

MGR. PAVEL PĚNKAVA

Letos si připomínáme 15. výročí rozpuštění největšího ozbrojeného konfliktu na evropském kontinentu po ukončení druhé světové války, který se odehrával na území bývalé Socialistické federativní republiky Jugoslávie (dále jen „Jugoslávie“).

Je to vhodný okamžik k seznámení se s institucí označovanou jako **Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávii** (The International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia – ICTY, Le Tribunal Pénal International pour l'ex Yougoslavie – TPIY), s důvody k jejímu založení, s její strukturou a úkoly, jejichž plnění bylo této instituci svěřeno, jakož i k provedení rekapitulace její dosavadní činnosti.

Založení a působnost ICTY

Svědectví o zvěrstvech páchaných na území bývalé Jugoslávie zmobilizovala světové společenství k založení instituce, jejímž úkolem bylo zejména:

- pohnat k odpovědnosti osoby odpovědné za závažné porušení mezinárodního humanitárního práva,
- poskytnout spravedlnost obětem,
- odstranit před pácháním dalších zločinů,
- přispět k usmíření a k obnově míru v bývalé Jugoslávii.

Komise expertů, zřízená v říjnu 1992 za účelem prošetření možných závažných porušení Ženevských konvencí a dalších porušení mezinárodního humanitárního práva na území bývalé Jugoslávie, vydala v únoru 1993 předběžnou zprávu potvrzující, že k těmto porušením skutečně dochází a zároveň navrhla založení mezinárodního ad hoc tribunálu.

Rada bezpečnosti OSN, jednající na základě Kapitoly VII Charty Spojených národů, jednohlasně přijala dne 25. května 1993 usnesení č. 827, kterým došlo ke zřízení instituce, jejíž plný název zní Mezinárodní soud pro stíhání osob odpovědných za závažná porušení mezinárodního humanitárního práva páchaná na území bývalé Jugoslávie od roku 1991 (The International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991). Součástí tohoto usnesení bylo přijetí základního dokumentu pro fungování této instituce, jímž je Statut soudu.

ICTY je nadán **věcnou příslušností** ke stíhání následujících zločinů:

- závažná porušení Ženevské Úmluvy 12. srpna 1949,
- porušení válečného práva a obyčejů,
- genocidium,
- zločiny proti lidskosti.

Z hlediska **místní a časové příslušnosti** je ICTY oprávněn ke stíhání shora uvedených zločinů spáchaných na území bývalé Jugoslávie v období od 1. ledna 1991.

Z hlediska **personální příslušnosti** je ICTY oprávněn vykonávat svoji činnost pouze ve vztahu k fyzickým osobám.

Budova tribunálu v Haagu.

A konečně **ve vztahu k příslušnosti národních soudů** čl. 9 Statutu hovoří o tzv. *concurrent jurisdiction*, tj. o souběžné příslušnosti národních soudů s ICTY, avšak se stanovením nadřazenosti tohoto mezinárodního soudu. Na základě ustanovení čl. 9 odst. 2 Statutu tedy může ICTY v kterémkoliv stadiu řízení formálně požádat národní soudy, aby se podřídily jeho kompetenci. Tak tomu bylo i v jednom z prvních řízení před ICTY ve věci proti obžalovanému **Duško Tadićovi**, který v době podání obžaloby pobýval v Německé spolkové republice. Historicky prvním líčením před ICTY se tak dne 8. listopadu 1994 stal přednes žádosti Prokurátora, kterou žádal Německou spolkovou republiku o podřízení se kompetenci ICTY a o vydání obžalovaného Tadiće tomuto soudu. K předání Tadiće ICTY došlo následně v dubnu 1995.

ICTY má však v návaznosti na existenci své nadřazenosti role taktéž právo rozhodnout o svěření řízení národnímu soudu, čehož v poslední době čím dál více využívá. Přenesení řízení na území, kde měly být vytýkané zločiny spáchané či kde byla stíhaná osoba zadržena, má jednak význam z hlediska zefektivnění práce ICTY, jelikož svědci a oběti nemusí podstoupit cestu do Haagu a zajištění splnění jejich svědecké povinnosti je tedy z hlediska technického mnohem jednodušší. Dále pak tento procesní postup vede ke zvýšení generální prevence na území bývalé Jugoslávie, když přenesení řízení do „domácího“ prostředí umožňuje větší účast veřejnosti a místních médií. Významný je tento postup i pro prohloubení pocitu spolupůsobení občanů států bývalé Jugoslávie na vypořádání se se svou minulostí, jakož i ve větší angažovanosti v procesu nalézání

články

spravedlnosti za zločiny spáchané na tomto území. V roce 2005 takto bylo přeneseno k národním soudům 5 řízení proti celkem 10 obžalovaným, a to do Bosny a Hercegoviny a Chorvatska.

Základní rozlišení ICTY a Mezinárodního trestního soudu

Po tomto stručném přehledu působnosti ICTY je vhodné upozornit na časté nedorozumění zejména mezi laickou veřejností, které se týká skutečnosti, že *Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávii není totožný s institucí nazvanou Mezinárodní trestní soud (The International Criminal Court, Le Cour Pénal International)*. Ač mají oba soudy své sídlo v Haagu, jde o odlišné instituce nadané odlišnými pravomocemi. Jejich bližší porovnání by přesahovalo rámec tohoto článku, nicméně s ohledem na shora uvedené vstupní informace lze konstruovat tři základní rozdíly obou institucí.

1) Způsob založení

ICTY byl, jak shora uvedeno, založen usnesením Rady bezpečnosti OSN.

ICC je institucí založenou na základě mnohostranné Úmluvy nazvané Římský statut ze dne 17. 7. 1998. Česká republika Statut přijala, avšak k dnešnímu dni jej neratifikovala.

2) Omezená působnost

ICTY bývá také někdy nazýván **ad hoc tribunál**. To znamená, že jde o instituci, která byla vytvořena právě a jen v reakci na konkrétní události, nastalé v konkrétním čase a na daném území – zde ozbrojený konflikt na území bývalé Jugoslávie počínaje rokem 1991. Statut tohoto soudu tedy výslovně označuje spodní časovou hranici působnosti rokem 1991, avšak horní hranici nechává otevřenou. V tomto směru má tento soud obdobnou povahu jako Mezinárodní trestní soud pro Rwandu (The International Criminal Tribunal for Rwanda – ICTR) s tou výjimkou, že statut rwandského tribunálu výslovně zmiňuje jak spodní, tak horní hranici své časové působnosti, a to datem od 1. ledna 1994 do 31. prosince téhož roku.

ICC pak byl naopak založen jako **tzv. stálý tribunál**, jehož funkcí není jen reakce na již spáchané zločiny a potrestání odpovědných osob, ale i určitá role preventivní, kdy již jeho samotná existence má do budoucna odstrašovat od páchaní zločinů spada-

jících do jeho působnosti. Z hlediska časové působnosti pak do jurisdikce tohoto tribunálu spadají pouze zločiny spáchané po vstupu Římského statutu v platnost, tedy počínaje 1. červencem 2002. Zpětná působnost Statutu je vyloučena.

3) Vztah k příslušnosti národních soudů

ICTY, jak uvedeno shora, je ve vztahu k příslušnosti národních soudů vybudován na principu tzv. souběžné příslušnosti.

ICC je oproti tomu vybudován na obecném principu tzv. komplementarity neboli „doplňkové příslušnosti“ s výjimkami obsaženými v Římském statutu.

Struktura ICTY

Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávii je konstruován na třech stavebních pilířích.

- 1) Soudci (the Chambers)
- 2) Úřad prokurátora (The Office of the Prosecutor)
- 3) Správa soudu (The Registry)

Správně si nyní někteří z vás kladou otázku, zda ve výčtu nechybí i 4. pilíř – obhajoba. Bohužel tomu tak není. Obhajoba je sice stranou řízení u ICTY, ale není součástí této instituce. Tato skutečnost je dodnes, dle mého názoru plně oprávněně, nelibě vnímána nejen samotnými obhájci, ale i osobami, jež jsou pro zločiny spadající do pravomoci ICTY stíhány. Základním důvodem pro tuto nelibost je pocit prolomení zásady rovnosti zbraní a spravedlivého procesu. Popis úlohy a postavení obhajoby u ICTY by vydalo na samostatný článek a autor se tomuto tématu bude věnovat v některém z příštích čísel v rámci popisu řízení před ICTY.

Soudci

Prvních 11 soudců ICTY bylo zvoleno Valným shromážděním OSN v září 1993. Po této volbě a složení přísahy zvolili soudci ze svého kruhu prvního prezidenta ICTY, kterým se stal Antonio Cassese z Itálie.

Statut ICTY rozlišuje mezi tzv. *permanent judge* (stálý soudce) a *ad litem judge* (soudce jmenovaný k rozhodování v jednotlivých konkrétních případech). Soudci obou typů jsou jmenováni Valným shromážděním OSN na funkční dobu 4 let s tím, že stálí soudci mohou být na rozdíl od soudců ad litem opětovně zvoleni. Stálí soudci nevykonávají pouze rozhodovací pravomoc, ale mají

i významnou normotvornou funkci, kterou je příprava a přijímání základních právních nástrojů fungování soudu ICTY, jako je např. procesní norma nazvaná Pravidla řízení a dokazování či normy týkající se ochrany svědků a obětí.

U ICTY působí 16 stálých soudců a maximálně 9 ad litem soudců. Soudci ICTY jsou rozděleni do tří senátů nalézacího stadia řízení (Trial Chambers) a 1 odvolacího senátu (Appeal Chamber). Každý **Senát nalézacího stadia řízení**, k němuž je přiřazen ad litem soudce, může být dále rozdělen do podsekcí složených ze tří soudců, z nichž jeden musí být vždy stálým soudcem. Dle čl. 12 odst. 2 mají tyto podsekcce stejné pravomoci i odpovědnosti jako nalézací senát samotný včetně práva vynášet rozsudky.

Odvolací senát se pak skládá ze sedmi stálých soudců. Proces ustanovování soudců do Odvolacího senátu má tu zvláštnost, že dle čl. 14 odst. 4 Statutu jsou dva členové Odvolacího senátu ICTY vybráni ze stálých soudců Mezinárodního trestního soudu pro Rwandu. Účast těchto soudců v Odvolacím senátu ICTY má přispět zejména k užší spolupráci a efektivnější výměně zkušeností z dosavadní činnosti těchto dvou průkopnických ad hoc institucí na poli mezinárodního trestního soudnictví.

Požadavek na dosažení co možná největší objektivitu řízení prostřednictvím zajištění plurality, různorodosti a plošného zastoupení právních názorů a zkušeností z různých světových právních systémů je zakotven ve stanovení maximálního počtu 1 soudce z každého státu. Prezidentem ICTY je v současnosti pan Fausto Pocar z Itálie. Česká republika měla své zastoupení u ICTY v osobě ad litem soudkyně JUDr. Ivany Janů, a to v období od 6. září 2001 do 11. září 2004.

Úřad Prokurátora

Dle čl. 16 je Prokurátor odpovědný za vyšetřování a stíhání osob odpovědných za závažné porušení mezinárodního humanitárního práva spáchaného na území bývalé Jugoslávie od 1. ledna 1991. Prokurátor jedná jako samostatný orgán ICTY nezávisle na příkazech států, mezinárodních organizací, dalších orgánů ICTY či z jiných zdrojů.

Úřad Prokurátora se skládá z Prokurátora a jeho sboru, tj. z policejních úředníků, odborníků z oblasti kriminalistiky a dalších oborů nutných k řádnému zjišťování a zajišťování důkazů, např. exhumací z masových hrobů, jakož i z právníků zastupujících obžalobu v samotném trestním řízení před ICTY.

články

Prokurátor je volen Radou bezpečnosti na základě návrhu Generálního tajemníka OSN na funkční období 4 let s možností opětovné volby. Členové jeho sboru jsou pak voleni Radou bezpečnosti na podkladě doporučení Prokurátora.

Funkci Prokurátora před ICTY vykonává od 15. září 1999 dosud Švýčarka Carla Del Ponte.

Správa soudu

Dle čl. 17 je Správa soudu odpovědná za správu a zajištění servisu ICTY. Takto stručně popsaná úloha zahrnuje zajišťování podpůrných služeb pro chod soudu a zejména pro řádný a bezproblémový průběh řízení. Služby zajišťované Správou soudu zahrnují překlad listinných důkazů, tlumočení průběhu řízení, časovou organizaci a harmonizaci jednotlivých řízení v jednacích síních, archivaci právních dokumentů a nahrávek jednotlivých řízení, organizaci programu právní pomoci ex officio pro nemajetné stíhané osoby, zajišťování pomoci a ochrany svědků, přepravu a ubytování svědků, správu vazební věznice atd.

Vedoucí Správy soudu (the Registrar) je volen Radou bezpečnosti na základě konzultace s Prezidentem ICTY na funkční období 4 let s možností opětovné volby.

Činnost ICTY

ICTY zahájil fakticky svoji činnost v roce 1994, kdy byla Prokurátorem podána první obžaloba proti **Draganu Nikoličovi**, jež byla zveřejněna 7. listopadu 1994. Svoji činnost vystavěl ICTY na základech položených Norimberským a Tokijským tribunálem. Základní poselství této instituce lze demonstrovat slovy Generálního tajemníka OSN Kofi Annana, která pronesl při své návštěvě ICTY v roce 1997 – „Beztrestnost nemůže být a nebude tolerována. Ve vzájemně propojeném a závislém světě musí zvítězit řád práva.“¹

Tím, že ICTY soustředila svoji činnost na stíhání nejen řadových pachatelů, ale i vůdčích politických či vojenských osobností států bývalé Jugoslávie, **napomohla probořit zažité představy o beztrestnosti právě těchto nejvýše postavených osob**, které se v minulosti mnohdy zaštiťovaly imunitou přiznanou národními legislativami. Čl. 7 Statutu, upravující individuální trestní odpovědnost fyzických osob, stanoví ve svém odstavci 2, že „Oficiální postavení kterékoliv obžalované osoby jako hlavy státu či vlády či jako odpovědného vládního činitele nezbavuje tuto osobu trestní odpovědnosti, ani nezmírňuje její potrestání.“ ICTY v tomto

směru drží primát, když je první institucí v historii, u které byla podána obžaloba proti úřadující hlavě státu za trestné činy, jichž se měla dopustit v době výkonu své funkce – řízení proti Slobodanu Miloševićovi.

Princip individuální trestní odpovědnosti dle představitelů ICTY napomáhá obětem snáz se vypořádat s prožitými hrůzami pojmenováním konkrétního pachatele jednotlivých trestných činů a zjištěním, že jej od potrestání neuchránilo ani jeho výsadní postavení, jež se těšil v době ozbrojeného konfliktu. Tento princip individualizace pak zároveň chrání společenství bývalé Jugoslávie jako celek před nálepkou spoludopovědnosti, jež by byla vybudována na principu kolektivní viny.

V listopadu 1996 ICTY vynáší svůj první odsuzující rozsudek ve věci proti obžalovanému **Draženu Erdemovičovi**. Tímto rozsudkem byl obžalovaný uznán vinným ze spáchání zločinu proti lidskosti, jehož se měl dopustit svoji účastí na vyvražďování místního obyvatelstva po obsazení Srebrenice. Od dob zasedání Norimberského a Tokijského tribunálu jde o historicky první odsuzující rozsudek mezinárodního tribunálu, jímž byla osoba uznána vinnou za **spáchání zločinu proti lidskosti**. Toto řízení se vyznačuje ještě jedním významným procesním aspektem. Obžalovaný Dražen Erdemovič byl totiž jediným ze všech obžalovaných před ICTY, který okamžitě na počátku řízení svoji vinu v plném rozsahu uznal, čímž si vysloužil poměrně mírný trest odnětí svobody v trvání 5 let nepodmíněně. Další obžalovaní buď trvali na své nevině od počátku až do konce řízení, či měnili svoji procesní taktiku až v průběhu řízení pod tíhou provedených důkazů.

V červnu 1997 dochází k prvnímu případu zatčení obžalovaného prostřednictvím mezinárodních sil, konkrétně UN Transitional Administration for Eastern Slavonia, a to v případě **Slavko Dokmanoviče**. Vzhledem k neznámému pobytu tohoto obžalovaného mu nebylo možné předem doručit obžalobu. Za účelem zachování řádného procesního postupu byla tedy před jeho zatčením obžaloba zveřejněna. V červenci téhož roku pak došlo k prvnímu zatčení obžalovaného **Milana Kovačeviće** silami SFOR dislokovanými v Bosně a Hercegovině.

S ohledem na nárůst případů před ICTY je v roce 1998 nejdříve zřízena druhá jednací síň a po vytvoření třetího Senátu nalézacího řízení usnesením Rady bezpečnosti OSN č. 1166 z 13. května 1998 následně zřízena i třetí jednací síň. Tento počet jednacích síní má ICTY dodnes s tím, že jedna jednací síň je v současnosti ve stadiu přestavby tak, aby mohla sloužit řízením vedeným souběžně proti několika spoluobžalovaným. V témž roce se soudní pravomoci ICTY dobrovolně vzdává první srbský státní příslušník, **Milan Simić**.

Dne 24. 5. 1999 je podána obžaloba na **Slobodana Miloševiće**, která jej viní ze spáchání závažných zločinů proti mezinárodnímu humanitárnímu právu. Dále je podána obžaloba na 4 vysoké představitele Jugoslávie za zločiny proti lidskosti a za porušení válečného práva a obyčejů v Kosovu – např. **Dragoljub Ojdanič**, **Nikola Šainović**.

V roce 2000 je mimo jiné zahájen první proces proti osobě vykonávající velitelské funkce při zvěrstvech spáchaných v Srebrenici, a to ve věci proti generálu **Radislavu Krstičovi**. V roce 2001 je v této věci vynesena první odsuzující rozsudek pro **zločin genocidia** s tím, že generálu Krstičovi je uložena trest odnětí svobody v trvání 46 let nepodmíněně. Po projednání jeho odvolání v roce 2004 je generálu Krstičovi snížen takto uložený trest na konečných 35 let. V listopadu 2000 pak Rada bezpečnosti OSN schvaluje zřízení listiny 27 soudců ad litem a rozšíření Odvolacího senátu. Téhož roku soudci ICTY formálně uznávají právo obětí zločinů na odškodnění.

V lednu 2001 se ICTY dobrovolně vzdává bývalá prezidentka Srbské republiky **Biljana Plavšičová**. Naplnění početního stavu soudců, jakož i provedení nezbytných technických a dalších příprav, umožňuje vedení tří různých řízení ve všech třech jednacích síních současně, a to od září 2001.

Počínaje lednem 2002 pak příchod dalších tří soudců ad litem umožňuje vedení až 6 různých řízení denně. V únoru 2002 je zahájen proces proti Slobodanu Miloševićovi. V říjnu téhož roku mění obžalovaná **Plavšičová** svoje původní prohlášení a v plném rozsahu doznává svoji vinu za spáchání zločinu proti lidskosti. Návdavkem pak

¹ United Nations, 1994-2004, a UNique decade/undecennie UNique, ICTY Registry.

články

vyzývá ostatní vůdčí osobnosti všech složek zapojených do konfliktu v bývalé Jugoslávii, aby přehodnotily své chování a vyvodily z něj důsledky.

Na počátku roku 2003 ICTY a Úřad vysokého komisaře pro Bosnu a Hercegovinu dojednávají založení specializovaného Senátu pro válečné zločiny, který bude nadále působit u Státního soudu Bosny a Hercegoviny a vykonávat působnost ve věci válečných zločinů. V červnu téhož roku dochází k převratu v dosavadní taktice obžalovaných ze zločinů spáchaných ve Srebrenici. Obžalovaný **Momir Nikolič** a následně i dalších 8 obžalovaných doznávají v plném rozsahu svoji vinu. Od počátku zahájení činnosti ICTY do konce roku 2005 tak doznalo svoji vinu celkem 19 obžalovaných. V červenci pak ICTY vynáší první rozsudek trestu odnětí svobody na doživotí ve věci proti **Milomiru Stakičovi**. Rozsudek se dosud nestal pravomocným a čeká se na rozhodnutí Odvolacího senátu.

Na počátku roku 2004 uzavírá obžaloba ve věci proti Slobodanu Miloševićovi svoji prvotní argumentaci a „předává slovo“ obhajobě.

Ke konci roku 2005 byla u ICTY vedena řízení proti 131 obžalovaným.

Řízení proti 88 obžalovaným byla ukončena s tím, že 41 bylo uznáno vinnými, 8 bylo zproštěno obžaloby, 4 obžalovaní byli převedeni před domácí soudy, 25 obžalob bylo vzato zpět a 10 osob zemřelo.

Z úst představitelů ICTY dnes zaznívá, že ukončení jeho základní činnosti lze očekávat v roce 2009/2010 po ukončení odvolacích řízení.

Mezi nejzásadnější přínosy činnosti a jurisprudence ICTY patří:

- výklad skutkové podstaty zločinu genocidia,
- posun ve výkladu zločinu proti lidskosti s tím, že tento může být spáchán nejen jako **součást** ozbrojeného konfliktu, ale postačí, když ke skutku došlo **v průběhu** ozbrojeného konfliktu,
- stanovení definice „zotročení a perzekuce“ jako součásti skutkové podstaty zločinu proti lidskosti,
- moderní výklad tzv. „velitelské odpovědnosti“, dle níž není podmínkou vzniku trestněprávní odpovědnosti existence striktní a formální vazby podřízenosti a nadřízenosti v rámci konkrétní vojenské jednotky.

❖ AUTOR JE ADVOKÁTEM V OSTRAVĚ.

Dodatek k článku Obchodní rejstřík po novele

Během tisku našeho článku **Obchodní rejstřík po novele**, uveřejněného v Bulletinu advokacie č. 4/2006, byl vydán zákon č. 79/2006, který je mj. novelou zákona č. 216/2005 a o.s.ř. a odstraňuje z velké míry v článku kritizované nedostatky o úpravě řízení u rejstříkových soudů tím, že **soud je nyní povinen ve lhůtě tří pracovních dnů vyzvat návrhatele k odstranění vad návrhu či k doplnění chybějících listin. Chyby v psaní a počtech a jímé zjevné nesprávnosti opraví předseda senátu i bez návrhu.**

JUDR. STANISLAV MYSLIL, CSc.,
JUDR. ING. RICHARD MYSLIL

Ružička, Srp – advokáti, v.o.s.

Mezinárodní advokátní kancelář se sídlem v centru Prahy rozšiřuje svůj tým a proto přijme:

ADVOKÁTNÍHO KONCIPIENTA / KONCIPIENTKU

POŽADUJEME:

- » **výbornou znalost angličtiny (znalost německého jazyka výhodou)**
- » **schopnost týmové práce a komunikace v mezinárodním kolektivu**
- » **vyšší pracovní nasazení a flexibilitu**
- » **profesionální vystupování**
- » **dlouhodobý zájem o práci v advokacii**

NABÍZÍME:

- » **zajímavou práci v mezinárodní právní firmě s kanceláři ve Střední Evropě**
- » **odpovídající platové ohodnocení**
- » **práci v mladém kolektivu pražské kanceláře**
- » **možnost dalšího vzdělávání a profesního růstu**

Nabídky se stručným životopisem v českém a anglickém jazyce zasílejte, prosím, faxem na číslo **221 507 111** nebo prostřednictvím e-mailu k rukám L. Kašparové (**office@ccsconsulting.cz**), případně poštou na adresu: Ružička, Srp – advokáti, v.o.s., Palác Myslbek, Ovocný Trh 8/1096, 110 00 Praha 1.

z judikatury

K náležitostem faxového podání v občanskoprávním řízení

I. Neexistuje právní povinnost dokazovat zaslání telefaxového podání jen jedním určitým způsobem, tedy potvrzením, které se vytiskne po každém jednotlivém odeslání telefaxové zprávy. Tento záznam sám o sobě neobsahuje žádnou informaci o obsahu podání, což ovšem není pro účely důkazu o zaslání faxu podstatné. Důkazní hodnota telefaxového žurnálu není zásadně odlišná od důkazní hodnoty obecnými soudy požadovaného důkazu.

II. I když z následného podání nevyplývá, že jde o originál odvolání odeslaného předtím faxem, bude ochrana právům stěžovatele i v takovém případě poskytnuta.

III. Nelze-li v soudní evidenci najít faxové podání, nemůže být účastníku řízení tato skutečnost přičítána k tíži, jsou-li pro to dostatečné důvody; je třeba vycházet z presumpce, že podání bylo podáno včas.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 1. 2006, sp. zn. I ÚS 463/03

Tímto nálezem Ústavní soud zrušil usnesení Městského soudu v Praze z 12. 6. 2003, sp. zn. 20 Co 230/2003 a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 11. 2. 2003, sp. zn. 24 C 179/2000, protože jimi byla porušena základní práva a svobody stěžovatele plynoucí z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Z odůvodnění:

Stěžovatel se domáhal zrušení shora označených usnesení obecných soudů pro jejich rozpor s čl. 36 odst. 1 LPS. V ústavní stížnosti uvedl, že dne 4. 12. 2001 mu byl doručen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. 24 C 179/2000, jímž byla zamítnuta žaloba, kterou se domáhal určení trvání nájemního vztahu. V souladu s § 42 odst. 1 OSŘ proti uvedenému rozsudku podal telefaxem odvolání, které odeslal poslední den patnáctidenní lhůty. Následující den, tj. 20. 12. 2001, zaslal originál odvolání obvodnímu soudu v souladu s § 42 odst. 3 OSŘ. Telefaxové podání odeslal osobně zástupce stěžovatele, neboť bylo již po pracovní době a byl v advokátní kanceláři sám.

Obvodní soud usnesením ze dne 4. 3. 2002 odvolání stěžovatele odmítl jako opožděné. Proti tomuto usnesení podal stěžovatel odvolání, k němuž mj. přiložil jako důkaz faxový žurnál za rok 2001, včetně všech faxů odeslaných z advokátní kanceláře zástupce stěžovatele dne 19. 12. 2001.

Na základě tohoto odvolání Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) usnesením ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 20 C 404/2002, napadené usnesení zrušil a vrátil věc obvodnímu soudu k provedení dalšího dokazování za účelem prokázání, zda odvolání bylo poslední den lhůty soudu skutečně zasláno. Stěžovatel navrhl důkaz kopií svého faxového žurnálu za rok 2001, včetně dne 19. 12. 2001, a výslechem advokáta.

Obvodní soud usnesením ze dne 11. 2. 2003 odvolání proti rozsudku ve shora označené věci opětovně odmítl s tím, že „faxový žurnál nelze považovat za důkaz o podání telefaxového podání s odvoláním.“ Navržený důkaz výslechem advokáta neprovedl a ani se k němu v usnesení nijak nevyjádřil.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel opět odvolání,

v němž mj. uvedl, že odeslání telefaxu nelze prokázat jinak než knihou faxových žurnálů, resp. výslechem advokáta, který fax odesílal. Obvodní soud si mohl přijetí telefaxového podání ověřit, protože jde o skutečnost známou soudu z jeho činnosti, kterou není třeba podle § 121 OSŘ dokazovat. Dále navrhl vypracování (nijak nespécifikovaného) znaleckého posudku.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 12. 6. 2003 sp. zn. 20 Co 230/2003, napadené usnesení potvrdil. Listina, označená jako faxový žurnál, podle toho soudu není důkazem osvědčujícím odeslání telefaxu. Tento záznam sám o sobě neobsahuje žádnou informaci o obsahu podání, navíc se ani na tomto záznamu uvedené číslo telefaxu neshoduje s číslem telefaxu Obvodního soudu pro Prahu 1. Právní zástupce stěžovatele, pokud tento fax odesílal, by mohl k věci „poskytnout pouze nepřímé informace“. Navrhovaný znalecký posudek, resp. účel jeho vypracování, nebyl nijak specifikován. Navíc k podání ze dne 20. 12. 2001 stěžovatel nepřiložil žádný průvodní dopis, z něhož by bylo patrné, že jde o doplnění podání ve smyslu § 42 odst. 3 OSŘ, ačkoliv je to v advokátní praxi běžné.

Podle stěžovatele mu obě napadená usnesení protizákonně znemožnila přístup k soudu druhé instance. Přijetí telefaxu by mělo být soudu známo z jeho činnosti, proto by se ani nemělo dokazovat. Důkaz požadovaný soudem, tj. lístek vyhotovený faxovým přístrojem bezprostředně po odeslání, nelze v dané věci předložit, ale stěžovatelem předložený telefaxový žurnál má stejnou hodnotu. Rozdíl je pouze v technickém nastavení telefaxu, protože telefax právního zástupce stěžovatele není nastaven tak, aby po každém odeslání telefaxové zprávy vytiskl potvrzení. Toto se vytiskne, až když je zaplněna celá strana.

Stěžovatel dne 4. 11. 2003 doplnil svou ústavní stížnost o aktuální informaci Českého Telecomu a telefaxových číslech Obvodního soudu pro Prahu 1. Jde o informaci zaslou e-mailovou informační službou Českého Telecomu právnímu zástupci stěžovatele dne 8. 8. 2003. Podle ní je jedním z telefaxových čísel Obvodního soudu pro Prahu 1 také číslo uvedené v telefaxovém žurnálu stěžovatele, na které byly dne 19. 12. 2001 zaslány dvě strany textu.

Ústavní soud dospěl k závěru, že v přezkoumávané věci došlo k porušení principů obsažených v Listině základních práv a svobod, které opravňují zásah Ústavního soudu.

Podle § 42 odst. 1 OSŘ je možno podání učinit též telefaxem a podle odstavce třetího téhož ustanovení, je-li písemné podání učiněno telefaxem, je třeba je ve lhůtě tří dnů doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Problematikou podání učiněných telefaxem se Ústavní soud zabýval již opakovaně. Například v nálezu sp. zn. III. ÚS 237/97 Ústavní soud upozornil, že pokud je postup stanovený § 42 odst. 3 OSŘ dodržen a soud jej nerespektuje, znemožní tak navrhovateli účinně se domáhat ochrany svého práva a porušuje tak základní právo zakotvené v čl. 36 odst. 1 a 2 LPS (Ústavní soud: Sběrka nálezů a usnesení, sv. 9, nález č. 152, Praha, roč. 1997).

Jak Ústavní soud dále dovodil, v případě, že v soudní evidenci nelze najít faxové podání, nemůže být stěžovateli, jako účastníku řízení, tato skutečnost přičítána k tíži, a je proto nutno, jsou-li pro to dostatečné důvody, vycházet z presumpce, že (s přihlédnutím k běhu lhůty a k předložení originálu) bylo podáno včas (viz nález sp. zn. III. ÚS 329/2000, Ústavní soud: Sběrka nálezů a usnesení, sv. 20, nález č. 176, Praha, ročník 2000; srov. také nález sp. zn. I. ÚS 460/97, Ústavní soud: Sběrka nálezů a usnesení, sv. 12, nález č. 114, Praha, ročník 1998).

Tyto právní závěry jsou plně aplikovatelné též v přezkoumávané věci. Ústavní soud ze spisu sp. zn. 24 C179/2000

z judikatury

Obvodního soudu pro Prahu 1 a z listin předložených stěžovatelem, zjistil:

a) z předloženého telefaxového žurnálu právního zástupce stěžovatele za rok 2001, že dne 19. 12. 2001 byl v 19.03 hod. z jeho účastnické stanice odeslán na číslo XXX telefax v délce trvání 1 minuta a 6 sekund, obsahující dvě strany a s výsledkem OK;

b) z kopie e-mailové informační služby Českého Telecomu ze dne 8. 8. 2003, že jedním z telefaxových čísel Obvodního soudu pro Prahu 1 je také číslo XXX.

Ústavní soud vyšel ze závěru, podle kterého neexistuje právní povinnost dokazovat zaslání telefaxového podání jen jedním určitým způsobem, tedy ani způsobem, jehož prokázání se domáhají obecné soudy v ústavní stížnosti napadených rozhodnutích (tedy potvrzení, které se vytiskne po každém jednotlivém odeslání telefaxové zprávy). Z telefaxového žurnálu právního zástupce stěžovatele jednoznačně vyplývá, že dne 19. 12. 2001 v 19. 03 hod. byl z jeho účastnické státnice odeslán na číslo XXX, telefax v délce trvání 1 minuta a 6 sekund, obsahující dvě strany a s výsledkem OK. Je sice pravdou, jak uvádějí obecné soudy, že tento záznam sám o sobě neobsahuje žádnou informaci o obsahu podání, což ovšem není pro účely důkazu o zaslání faxu podstatné. Důkazní hodnota telefaxového žurnálu není zásadně odlišná od důkazní hodnoty obecnými soudy požadovaného důkazu. Ústavní soud považuje za prokázáno, že stěžovatel poslal telefax na číslo, které je v informačním systému Českého Telecomu označeno jako telefaxové číslo uvedené soudu. Ústavní soud tedy uzavírá, že dokázat zaslání telefaxového podání lze i jinak, nikoli pouze jen potvrzením, které fax vytiskne po každém odeslání jednotlivé faxové zprávy.

Ústavní soud souhlasí s městským soudem v tom, že postup právního zástupce stěžovatele nesvědčí o jeho náležité procesní obezřetnosti, neboť z jeho podání ze dne 20. 12. 2001, adresovaného Obvodnímu soudu pro Prahu 1, nevyplývá, že jde o originál odvolání odeslaného předtím telefaxem. Nicméně ani v tomto případě Ústavní soud neshledal důvod odchýlit se od své judikatury uvedené výše, podle níž i v takovémto případě bude ochrana právům stěžovatele poskytnuta.

S přihlédnutím k těmto skutkovým zjištěním dospěl Ústavní soud k závěru, že oba obecné soudy v napadených usneseních nepřiznaly ochranu právům stěžovatele na soudní ochranu a dopustily se tak procesního excesu, který nabývá rozměru ústavněprávního. Z uvedeného důvodu nezbylo Ústavnímu soudu, než obě ústavní stížnosti napadaná usnesení zrušit.

♦ PRÁVNÍ VĚTA REDAKCE.

Pojem bydliště v občanskoprávním řízení

Bydlištěm fyzické osoby se rozumí obec, resp. městský obvod, v němž tato osoba bydlí s úmyslem se v něm zdržovat. V moderní společnosti lze předpokládat, že fyzická osoba se zdržuje (bydlí) na více místech, přičemž se všemi těmito místy, popř. s některými je spojen její úmysl se zde zdržovat. Obsah pojmu „bydliště“ není totožný s obsahem pojmu „trvalý pobyt“ ve smyslu předpisů správního práva o evidenci obyvatel. Zpravidla se sice tyto pojmy překrývají, ne vždy však zápis v identifikačním dokladu či v evidenci obyvatelstva o trvalém pobytu fyzické osoby bude totožný se skutečným bydlištěm. Místo, kde se fyzická osoba zdržuje, je na rozdíl od místa bydliště místem, kde se tato osoba zdržuje bez úmyslu zdržovat se tam trvale.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004

Z odůvodnění:

Podáním ze dne 9. 5. 2000 N. L. „navrhl“, aby Okresní soud v Karlových Varech „provedl“ řízení o dědictví po R. L., zemřelém dne 9. 12. 1998. Soud prvního stupně pověřil notářku, aby provedla úkony v řízení o dědictví po zůstaviteli (§ 38 OSŘ). Poté však soud prvního stupně řízení zastavil. Odvolací soud usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení potvrdil. Vycházel ze závěru, že sice dědictví po zůstaviteli „nacházející se v ČR je dle tvrzení návrhu obchodní podíl zemřelého ve společnosti I. G. s.r.o.“, avšak zůstavitel „podle údajů v obchodním rejstříku měl bydliště v Berlíně v SRN... v České republice měl pouze pobyt v Karlových Varech ... neměl tedy bydliště v České republice“, „návrh na projednání dědictví ... podal dědic N. L., který se zdržuje v USA“, a proto „k projednání dědictví není dána pravomoc soudů ČR“.

Proti usnesení odvolacího soudu podali R. L. a N. L. dovolání, jehož přípustnost dovozují z § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ. Zásadní význam rozhodnutí dovolatelé spatřují „ve výkladu ustanovení § 45 odst. 1 písm. b) z č. 97/1963 Sb. a jednotlivých právních pojmů v něm obsažených (viz např. pojem „bydliště zůstavitele“), který byl proveden odvolacím soudem v napadeném rozhodnutí“.

Vytýkají odvolacímu soudu, že jeho rozhodnutí neobsahuje žádné bližší zdůvodnění toho, proč odvolací soud považoval německou adresu zůstavitele uvedenou v obchodním rejstříku za jeho bydliště, zatímco adresu v Karlových Varech za „pouhý“ pobyt. Namítají nedostatečné zjištění skutkového stavu, neboť mají za to, že z výpisu z obchodního rejstříku nelze dovodit, že by zůstavitel neměl bydliště v ČR, a domnívají se, že soudy měly k zjištění této otázky provést další důkazy. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že o projednání dědictví nepožádala osoba, která se zde zdržuje; mají totiž za prokázané, že o projednání dědictví žádala rovněž nezl. L. S. R., dcera zemřelého, která se na území České republiky zdržuje.

Tyto námítky jsou opodstatněné.

V posuzovaném případě by pravomoc českého soudu k projednání dědictví po zůstaviteli byla dána jen tehdy, pokud by bylo prokázáno, že zůstavitel měl na území České republiky bydliště a o projednání dědictví po zůstaviteli českým soudem požádal zůstavitelův dědic, který se na území České republiky zdržuje [srov. § 45 odst. 1 písm. b) zákona č. 97/1963 Sb.].

Obsah pojmu bydliště, jak ho užívá občanský soudní řád nebo zákon č. 97/1963 Sb., není totožný s obsahem pojmu „trvalý pobyt“, kterého užívají předpisy správního práva upravující evidenci obyvatel. Zpravidla se sice tyto pojmy budou překrývat, ne vždy však zápis v identifikačním dokladu (např. v občanském průkazu nebo jiném dokladu totožnosti) či v evidenci obyvatelstva o trvalém pobytu fyzické osoby bude totožný se skutečným bydlištěm této osoby. Bydlištěm fyzické osoby se rozumí obec, resp. městský obvod, v němž tato osoba bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat. Bydlištěm je zejména místo, kde má fyzická osoba svůj byt, rodinu, popř. kde pracuje, jestliže tam také bydlí. Okolnosti dočasného charakteru, jako např. pobyt v nemocnici, výkon trestu odnětí svobody, studium, vojenská služba, nic nemění na bydlišti fyzické osoby, nejsou-li současně doprovázeny takovými okolnostmi, z nichž lze s jistotou usuzovat, že fyzická osoba se v místě původně dočasného pobytu zdržuje s úmyslem zde trvale bydlet.

V moderní společnosti lze předpokládat, že fyzická osoba se zdržuje (bydlí) na více místech, přičemž se všemi těmito

z judikatury

místa (popřípadě s některými) je spojen její úmysl se zde zdržovat trvale. Typicky jde o situace, kdy fyzická osoba pravidelně po určité období roku či jiného časového vymezení bydlí na různých místech a všem je vlastní, že tato osoba zde bydlí trvala (srov. Komentář k Občanskému soudnímu řádu 6 vydání. Praha: C. H. Beck, s. 280).

Místo, kde se fyzická osoba zdržuje, je – na rozdíl od místa bydliště – místem, kde se tato osoba zdržuje bez úmyslu zdržovat se tam trvale.

Z výše uvedeného vyplývá, že závěr odvolacího soudu o neexistenci zůstavitelova bydliště v České republice, opírající se pouze o zjištění, že zůstavitel „měl bydliště v Berlíně v SRN“, je předčasný. S ohledem na dosud zjištěné skutečnosti totiž nelze vyloučit, že zůstavitel měl, vedle bydliště ve Spolkové republice Německo, bydliště také v České republice, jak to tvrdí dovolatelé. Závěr odvolacího soudu, že zůstavitel měl v České republice pouze „pobyt“, je v tomto směru irelevantní.

♦ PRÁVNÍ VĚTA REDAKCE.

Kdy lze též dobu nájemního poměru (v daném případě ke služebnímu) bytu považovat za dobu určitou

Doba nájemního poměru, sjednaného na dobu určitou (§ 685 odst. 1, věta první obč. zák.), může být dohodnuta nejen uvedením určitého časového období (např. měsíců) jeho trvání, popř. uvedením konkrétního dne, k němuž nájemní poměr zanikne, ale i tak, že se doba trvání nájemního poměru váže na konkrétním datem neurčitelnou objektivně zjistitelnou skutečnost, z níž je možné bez pochyb zjistit, kdy nájemní poměr skončí. V době sjednání takové dohody nemusejí mít účastníci jistotu, kdy sjednaná doba uplyne; postačí, je-li jisté, že tato skutečnost nastane. Doba trvání nájemního poměru lze sjednat též kombinací určitého časového období a objektivně zjistitelné skutečnosti, od níž dohodnuté časové období počíná běžet.

Na tom, že nájem služebního bytu byl výslovně sjednán na dobu určitou, nemění nic to, že doba jeho trvání byla vymezena trváním pracovního poměru, sjednaného na dobu neurčitou.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 22. 6. 2005, sp. zn. 31 Cdo 513/2003

Citovaným rozsudkem Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek Městského soudu v Praze z 19. 9. 2002, sp. zn. 22 Co 319/2002.

Soud I. stupně uložil žalovanému vyklidit do 15 dnů od právní moci rozsudku služební byt. Vycházel ze zjištění, že žalovaný byl od 1. 11. 1992 v pracovním poměru, sjednaném na dobu neurčitou, u H. v. p., a. s., že dne 18. 12. 1997 uzavřel se svým zaměstnavatelem smlouvu o nájmu bytu a že pracovní poměr žalovaného u H. v. p., a. s., zanikl dohodou ke dni 30. 9. 2000. Dále vycházel ze zjištění, že nájemní smlouva ze dne 18. 12. 1997 obsahuje ujednání „nájem se sjednává na dobu určitou“ (článek VIII., bod 1) a „podle dohody účastníků zanikne nájem šest měsíců po skončení pracovního poměru nájemce u pronajímatele“ (článek VIII., bod 2, věta druhá). Z cit. ujednání soud I. stupně dovodil, že doba nájmu žalovaného k bytu byla sjednána na dobu určitou, když účastníci smlouvy „vyjádřili jednoznačně svou vůli sjednat nájem na

dobu určitou“ a „dostatečně určitým způsobem dohodli dobu skončení nájmu“. Skončil-li pracovní poměr žalovaného k H. v. p., a. s., ke dni 30. 9. 2000, pak jeho nájemní poměr k bytu zanikl ke dni 31. 3. 2001. Za situace, kdy žalobce podal žalobu na vyklizení ve lhůtě 30 dnů po zániku nájmu (§ 676 odst. 2 obč. zák.), shledal ji soud I. stupně důvodnou.

Odvolací soud změnil rozsudek soudu I. stupně tak, že žalobu na vyklizení bytu zamítl a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Dospěl k závěru, že v dané věci byl nájemní poměr sjednán na dobu neurčitou. S poukazem na právní názor, vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ve věci sp. zn. 2 Cdo 1574/96, od něhož neshledal důvod se v projednávané věci odchýlit, odvolací soud konstatoval, že doba trvání nájmu bytu, jež je pro závěr o nájmu bytu na dobu určitou podstatná, musí být sjednána způsobem, který nezbuzuje pochybnosti o její určitosti. Vymezení doby trvání nájmu k události, o níž není jisto, zda v budoucnu nastane, resp. kdy se tak stane, nelze považovat za určité a nezakládá nájem bytu na dobu určitou. Proto ani smlouva o nájmu, dohodnutá na dobu trvání pracovního poměru, který byl sjednán na dobu neurčitou, není nájemní smlouvou na dobu určitou, když nelze usoudit, kdy, ke kterému časovému momentu, nastane událost, k níž by měl nájem bytu zaniknout. Odvolací soud, vycházející ze zjištění o obsahu ujednání v čl. VIII. nájemní smlouvy, zaujal názor, že uvedené ujednání „naznačuje vazbu nájmu bytu na pracovní poměr žalovaného u pronajímatele, jímž nájem podmiňuje“, avšak nelze je považovat za sjednání doby nájmu ve smyslu ust. § 685 odst. 1 obč. zák., a to „právě proto, že váže skončení nájmu bytu k události, o níž není jisto (nelze s určitostí předpokládat), kdy nastane a zda vůbec v budoucnu nastane, neboť pracovní poměr mezi účastníky smlouvy byl sjednán na dobu neurčitou“. Odvolací soud uzavřel, že nájem bytu je proto třeba považovat za nájem, sjednaný na dobu neurčitou, a žalobu na vyklizení bytu za nedůvodnou.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, v němž uplatnil dovolací důvod uvedený v § 241a, odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj., že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Napadl správnost právního závěru odvolacího soudu, že nájem bytu byl sjednán na dobu neurčitou. Podle názoru dovolatele byla v nájemní smlouvě dostatečně určitě vymezena doba nájmu. Poukázal mj. na „právní názor Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2002“.

Tříčlenný senát (senát č. 26) Nejvyššího soudu, který měl podle rozvrhu práce dovolání projednat a rozhodnout o něm, postoupil věc podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, velkému senátu občanskoprávního kolegia.

Z odůvodnění:

Předmětem dovolacího přezkumu je ... posouzení otázky, zda ujednáním obsaženým ve smlouvě o nájmu bytu, podle kterého „nájem zanikne šest měsíců po skončení pracovního poměru nájemce u pronajímatele“, byl sjednán nájem na dobu určitou (§ 685 odst. 1 obč. zák.).

Nájemní vztah jako takový, tedy i nájem bytu jako jeden ze zvláště upravených případů nájemního vztahu, je pojmově vztahem dočasným (srov. Občanský zákoník, Komentář, 8. vydání 2003, C. H. Beck, str. 881, 894). Dočasnost tohoto právního vztahu však nevylučuje, aby byl sjednán i bez určení doby užívání, tj. na dobu neurčitou.

Podle § 685 odst. 1 věty první obč. zák. nájem bytu vzniká nájemní smlouvou, kterou pronajímatele přenechává nájemci za nájemné byt do užívání, a to na dobu určitou nebo bez určení doby užívání. Podle § 686 odst. 2 obč. zák. není-li doba nájmu dohodnuta, má se za to, že smlouva o nájmu byla uzavřena na dobu neurčitou.

z judikatury

Má-li být nájem bytu platně sjednán na dobu určitou, musí nájemní smlouva – vedle obecných náležitostí právních úkonů, stanovených v § 34 a násl. obč. zák., a náležitostí, vyplývajících z ustanovení § 686 odst. 1 obč. zák. – obsahovat i ujednání o době, na niž je nájem bytu sjednáván. Neurčitost (neplatnost § 37 odst. 1, § 41 obč. zák.) ujednání o době trvání nájmu má za následek, že se uplatní domněnka stanovená v § 685 odst. 2 obč. zák., tj. má se za to, že smlouva o nájmu bytu byla uzavřena na dobu neurčitou.

Některé senáty Nejvyššího soudu ve své rozhodovací praxi vyjádřily názor, že vymezení doby, na niž je nájem sjednáván, může být určeno především uvedením přesného data nebo doby stanovené podle dnů, týdnů, měsíců nebo let, jejichž uplynutím nájem bytu zanikne. Nelze vyloučit ani vymezení doby nájmu bytu uvedením účelu, k němuž byla nájemní smlouva uzavřena; to vše za předpokladu, že doba nájmu, jež je pro závěr o nájmu bytu na dobu určitou podstatná, je sjednána způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti o její určitosti. Vymezení doby trvání nájmu k události, o níž není jisto, zda v budoucnu nastane, resp. kdy se tak stane, nelze považovat za určité a nezakládá nájem bytu na dobu určitou. Proto také smlouvou o nájmu bytu, uzavřenou na dobu trvání pracovního poměru nájemce, který byl sjednán na dobu neurčitou, se nezakládá nájem na dobu určitou; nelze totiž usoudit, kdy (ke kterému časovému okamžiku) nastane právní skutečnost, k níž by měl nájem bytu zaniknout (srov. rozsudek ze dne 30. 9. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1574/96, publikovaný v časopise Soudní judikatura č. 10, ročník 1999, pod pořadovým číslem 99, na nějž odkázal v odůvodnění napadeného rozsudku odvolací soud, dále např. rozhodnutí ze dne 25. 1. 2000, sp. zn. 26 Cdo 2149/98, ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1427/99, ze dne 28. 2. 2001, sp. zn. 28 Cdo 1091/2001, ze dne 12. 3. 2002, sp. zn. 26 Cdo 555/2001, ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 26 Cdo 803/2001, a ze dne 27. 12. 2002, sp. zn. 28 Cdo 628/2002). V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2002, sp. zn. 28 Cdo 1636/2002 (na který zřejmě poukazuje dovolatel), byl vysloven názor, podle kterého „pokud by vymezení skončení účinnosti nájemního vztahu bylo určeno prostým odkazem na trvání pracovního poměru, který sám by byl uzavřen na dobu neurčitou, bylo by lze přisvědčit správnosti závěrů odvolacího soudu, podle něhož i určení doby trvání nájmu se tímto vymezením stává nájemním poměrem na dobu neurčitou (v citovaném rozsudku Nejvyššího soudu evidentně omylem uvedeno na dobu určitou). Jestliže však v nájemní smlouvě je srozumitelně a dostatečně určitě vyjádřeno, že nájemní poměr končí současně s ukončením pracovního poměru k zaměstnavateli (současně pronajímateli), jde o určení způsobu zániku práva nájmu navázaním na budoucí právní skutečnost, tkvící svými kořeny sice v jiném právním odvětví, která nicméně splňuje požadavek určitosti a srozumitelnosti data, k němuž má k zániku nájemního poměru dojít“.

V posuzovaném případě, jak to vyplývá z dovoláním nezpochybněného skutkového stavu, si účastníci ve smlouvě o nájmu bytu ze dne 18. 12. 1997 v čl. VIII. odst. 1 sjednali, že „Nájem bytu se sjednává na dobu určitou“ a v odst. 2 uvedli, že „Podle dohody účastníků zanikne nájem 6 měsíců po skončení pracovního poměru nájemce u pronajímatele“. Pracovní poměr mezi pronajímatelem (zaměstnavatelem žalovaného) a nájemcem (žalovaným) byl sjednán na dobu neurčitou a zanikl jejich dohodou ke dni 30. 9. 2000.

Doba nájemního poměru, sjednaného na dobu určitou, může být dohodnuta nejen uvedením určitého časového období (např. měsíců) jeho trvání, popř. uvedením konkrétního dne, k němuž nájemní poměr zanikne, ale i tak, že dobu tr-

vání nájemního poměru lze vázat na konkrétním datem neurčitelnou objektivně zjistitelnou skutečnost, z níž je možné bez pochyb zjistit, kdy nájemní poměr skončí, přičemž v době sjednání takovéto dohody nemusí mít účastníci jistotu, kdy takto sjednaná doba uplyne, je však jisté, že tato skutečnost nastane. Případně lze též dobu trvání nájemního poměru sjednat kombinací určitého časového období a objektivně zjistitelnou skutečností, od níž dohodnuté časové období počíná běžet.

V posuzovaném případě, jak bylo již uvedeno výše, si účastníci v čl. VIII. odst. 1 nájemní smlouvy ze dne 18. 12. 1997 ujednali, že nájem bytu se sjednává na dobu určitou. V tomto odstavci nikterak nevynechali dobu, na niž měl být nájem bytu sjednán. V odst. 2 téhož článku mj. dále sjednali, že nájem zanikne 6 měsíců po skončení pracovního poměru nájemce u pronajímatele, přičemž pracovní poměr byl sjednán na dobu neurčitou.

Podle § 35 odst. 2 obč. zákoníku právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejenom podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem. Výkladem tedy nelze učiněný projev vůle doplňovat, měnit či nahrazovat. V dané věci je nezbytné posuzovat odst. 1 a 2 čl. VIII. předmětné nájemní smlouvy v jejich vzájemné souvislosti.

Z jazykového vyjádření obsaženého v odst. 2 čl. VIII. nájemní smlouvy a v něm projevené vůle vyplývá, že účastníky předmětné smlouvy bylo určité a srozumitelně (§ 37 odst. 1 obč. zákoníku) dáno najevo, že si přejí, aby nájemní poměr zanikl šest měsíců po skončení pracovního poměru.

Z ujednání vyplývá, že skončení nájemního poměru je vázáno na skončení pracovního poměru, tedy na skutečnost, která v budoucnosti nastane (např. smrtí, odchodem do důchodu, tj. v zásadě nezávisle na vůli účastníků) nebo nastane z vůle účastníků, např. výpovědí podanou zaměstnavatelem, dohodou apod. (uvedená skutečnost – skončení pracovního poměru – tak nastane z vůle jednoho z účastníků za stanovených podmínek, event. stanoveným způsobem). Shora již bylo uvedeno, že ujednání obsažené v čl. VIII. odst. 2 nájemní smlouvy je určité a srozumitelné. Taktéž nelze dospět k závěru, že by toto ujednání svým obsahem nebo účelem odporovalo zákonu nebo jej obcházel nebo se přičilo dobrým mravům (§ 39 obč. zákoníku).

Na tom, že nájem služebního bytu byl výslovně sjednán na dobu určitou, nemění nic ani to, že doba jeho trvání byla vymezena trváním pracovního poměru sjednaného na dobu neurčitou.

Odvolací soud ve svém rozhodnutí dospěl k nesprávnému závěru, že ujednání obsažené v čl. VIII. předmětné nájemní smlouvy nelze považovat za sjednání doby nájmu ve smyslu ust. § 685 odst. 1 obč. zákoníku, tj. na dobu určitou.

Předmětná ujednání, a to jeho odst. 2, je však třeba, jak již bylo uvedeno výše, posuzovat zejména podle ust. § 35 odst. 2, § 37 odst. 1 a § 39 obč. zákoníku. Odvolací soud, jak to vyplývá z odůvodnění rozsudku, předmětné ujednání takto právně neposuzoval, a proto je jeho posouzení nesprávné, a je tak dán dovolací důvod dle ust. § 241a, odst. 2 písm. b) o.s.ř., tj. že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2 a 3 o.s.ř. rozhodl tak, že výše uvedený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

◆ ROZSUDEK ZASLAL, PRO PUBLIKAČNÍ ÚČELY UPRAVIL A PRÁVNÍ VĚTOU OPATŘIL JUDR. JAN HOLUBKOV, ADVOKÁT V PRAZE.

z judikatury

K náhradě škody (nákladů obhajoby) při částečném zproštění obžaloby

I. Nárok žalobce na náhradu škody způsobené sdělením obvinění je nárokem na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím podle ust. § 5 písm. a), § 7 a § 8 zák. č. 72/1988 Sb., založeným na odpovědnosti státu bez ohledu na zavinění. Zastavení trestního stíhání nebo zproštění obžaloby má v takovém případě stejné důsledky jako zrušení nezákonného rozhodnutí podle ust. § 8 odst. 1 cit. zák.; rozhodujícím měřítkem opodstatněnosti (zákonosti) zahájení (vedení) trestního stíhání je pozdější výsledek trestního řízení.

II. Jestliže se proti obviněnému vede trestní řízení pro více trestných činů (subjektivní kumulace) a jsou-li tyto trestné činy ve vícečinném souběhu, neznamená to, že by takto více trestných činů ztratilo svou podstatu samostatně spáchaných a žalovatelných skutků. Za takové situace je okolnost, že trestní stíhání skončilo zprošťujícím rozsudkem, třeba posuzovat ve vztahu ke každému jednotlivému skutku (trestnému činu) samostatně. Pravomocné odsouzení pro některé ze skutků, stíhaných v rámci společného řízení, nevylučuje odpovědnost státu za škodu způsobenou vedením trestního stíhání pro jiný trestný čin (samostatný skutek), jestliže u něho k odsouzení nedošlo.

III. V takovém případě soud musí po skutkové stránce rozlišit jednotlivé skutky, pro které byl žalobce trestně stíhán a jichž se týkaly úkony právní služby jeho obhájce, a to jak z hlediska časového, tak z hlediska výsledku trestního stíhání, s tím, že s výjimkou skutku, pro který byl pravomocně odsouzen, mu náleží náhrada škody odpovídající výši mimosmluvní odměny podle advokátního tarifu, upravené vzhledem ke společnému řízení, pokud právo na náhradu škody není vyloučeno podle ust. § 12 zák. č. 82/1998 Sb.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 30. listopadu 2005, sp. zn. 25 Cdo 1325/2004

Tímto rozsudkem Nejvyšší soud zrušil rozsudky Krajského soudu v Ostravě, pob. v Olomouci, a rozsudek Okresního soudu v Olomouci (bližší označení obou rozsudků viz dále) a vrátil věc Okresnímu soudu v Olomouci ve zrušeném rozsahu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 14. 1. 2003, č. j. 23 C 229/2002-52, zamítl žalobu, již se žalobce domáhal zaplacení částky 116 725 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobci bylo dne 3. 8. 1999 vyšetřovatelem Krajského úřadu vyšetřování v Olomouci sděleno obvinění pro dva trestné činy vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. a dne 23. 8. 1999 pro trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. c) tr. zák., jehož se měl dopustit dne 6. 8. 1997, trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. (trestní stíhání pro tento trestný čin bylo v přípravném řízení vyloučeno k samostatnému řízení) a trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 3 písm. c) tr. zák. Rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 31. 1.

2002, č. j. 5 T 167/2001-451, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 15. 3. 2002, č. j. 2 To 178/2002-479, byl žalobce uznán vinným ze spáchání trestného činu násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle ustanovení § 197a tr. zák. za jednání, jehož se dopustil dne 6. 8. 1997, ve zbytku, tedy pro trestné činy vydírání a zpronevěry, byl podle § 226 písm. a) tr. řádu obžaloby zproštěn, neboť nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž byl obžalovaný trestně stíhán. Soud vzal za prokázané, že žalobce na nákladech řízení spojených s obhajobou prováděnou advokátem JUDr. M. S. na základě plné moci v této trestní věci zaplatil obhájci 141 036,20 Kč: Soud dovodil, že žalobci tak vznikla škoda v důsledku trestního stíhání, jehož výsledkem bylo částečné zproštění obžaloby; sdělení obvinění i obžaloba jsou přitom rozhodnutím svého druhu, na něž se vztahuje režim zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) – dále též jen „zákon“. Přesto žalobu v dané věci nepovažoval za důvodnou, neboť zahájením trestního stíhání pro čtyři skutky v trestním řízení, ve kterém nebylo prokázáno, že se tyto skutky staly, nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu ani k vydání nezákonného rozhodnutí podle § 5 písm. a), b) zákona č. 82/1998 Sb., byť byl žalobce částečně žaloby zproštěn. Soud konstatoval, že zahájení trestního stíhání je jedním zákonem povoleným a že státní zástupce musí podat žalobu i tehdy, existují-li dvě rovnocenné skupiny důkazů vzájemně si odporující, neboť mu nepřisluší jejich závěrečné hodnocení. Za situace, kdy žalobce byl v trestním řízení obžaloby zproštěn, protože soud po zhodnocení důkazů nedospěl k závěru, že by se skutek stal, je třeba dovodit, že vyšetřovatel i státní zástupce postupovali řádně podle povinností stanovených trestním řádem a v souladu se zásadami legality a oficiality, a že tedy není splněn základní předpoklad odpovědnosti státu za škodu, tj. nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu.

K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 20. 1. 2004, č. j. 40 Co 555/2003-72, v části výroku týkající se 4% úroku z prodlení z částky 116 725 Kč od 1. 8. 2002 do zaplacení rozsudek soudu prvního stupně zrušil a v tomto rozsahu řízení zastavil, ve zbývajících částech rozsudek potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, ne zcela se však ztotožnil s jeho právními závěry. Vytkl mu především nesprávné hodnocení základního předpokladu objektivní odpovědnosti státu, kdy u škody způsobené nezákonným rozhodnutím není významné zavinění příslušného státního orgánu. Přestože sdělení obvinění má formu opatření, je třeba nárok na náhradu škody způsobené tímto opatřením posuzovat podle § 5 písm. a), § 7 a § 8 zákona č. 82/1998 Sb., jako škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím. Odvolací soud proto v obecné rovině dovodil, že zprošťující rozsudek má stejné důsledky jako zrušení nezákonného rozhodnutí podle § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., jelikož se v okamžiku vydání zprošťujícího rozsudku nevydává další rozhodnutí o zrušení opatření o sdělení obvinění. V případě částečného zproštění však ke vzniku nároku na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím nedojde, neboť ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. přiznává právo na náhradu škody pouze pro případ zrušení veškerých rozhodnutí pro nezákonnost, nikoliv pro případ, že došlo jen k částečnému naplnění dikce zákona. Jestliže tedy byl žalobce pravomocně odsouzen pouze pro skutkovou podstatu jednoho trestného činu, nelze rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 31. 1. 2002, č. j. 5 T 167/2001-451, ve spojení s rozsudkem Krajského

z judikatury

soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 15. 3. 2002, č. j. 2 To 178/2002-479, považovat za rozhodnutí, které by mělo stejné důsledky jako zrušení obou opatření o sdělení obvinění. Z tohoto důvodu tedy nebyl naplněn základní předpoklad odpovědnosti státu – objektivně chybí nezákonné rozhodnutí.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to z důvodu uvedeného v ustanovení § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. a odvolacímu soudu vytýká, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Ztotožňuje se s právní argumentací odvolacího soudu, že v případech zastavení trestního stíhání nebo zproštění obžaloby je třeba hledět na opatření o sdělení obvinění jako na zrušené nezákonné rozhodnutí (a tím je dán nárok na náhradu škody), ale nesouhlasí se závěrem, že částečné zproštění obžaloby tento nárok nezakládá. Dovojuje, že vzhledem k tomu, že všechny trestné činy, pro něž mu bylo sděleno obvinění, měly být spáchány ve vícečinném souběhu a byly z důvodu hospodárnosti projednávány ve společném řízení (i když nebylo vyloučeno, aby některé z nich byly projednány v samostatném řízení – např. skutek pod bodem 2 sdělení obvinění ze dne 23. 8. 1999 byl usnesením Okresního státního zástupce ze dne 1. 2. 2000, č. j. 2 Zt 1051/99, vyloučen k samostatnému projednávání), je vyloučení možnosti domáhat se úspěšně nároku na náhradu škody ve společném řízení v důsledku pouze částečného zproštění obžaloby výsledkem nerovného přístupu, což je v rozporu se zákonem č. 82/1998 Sb., ale i s čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, protože v okamžiku, kdy by byly skutky projednávány ve více samostatných řízeních tento nárok by zanikl. Dále namítá, že pokud by striktně vycházel z právního názoru odvolacího soudu, nebylo by možné zcela vyloučit nárok na náhradu škody, jelikož mu bylo obvinění sděleno dvěma samostatnými opatřeními a rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 31. 1. 2002, sp. zn. 5 T 167/2001, byl uznán vinným pouze pro jeden ze skutků (následně překvalifikovaný), pro nějž mu bylo sděleno obvinění dne 23. 8. 1999. Pokud tedy konstantní judikatura za nezákonné rozhodnutí považuje sdělení obvinění a za zrušující rozhodnutí zprošťující rozsudek, pak rozsudkem zmiňovaného soudu bylo zcela zrušeno sdělení obvinění ze dne 13. 8. 1999 a pouze částečně sdělení obvinění ze dne 23. 8. 1999. Podle závěru dovolatele tedy nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím – sdělením obvinění ze dne 13. 8. 1999 vznikl, neboť každé sdělení obvinění je třeba po formální stránce považovat za samostatné rozhodnutí, přičemž z ustanovení § 7 a násl. zákona č. 82/1998 Sb. nevyplývá, že by bylo třeba celé trestní řízení, které bylo zahájeno několika sděleními obvinění, posuzovat jako jeden celek a nikoliv každé sdělení obvinění či každý skutek zvlášť. Dovolatel přesto považuje tento názor za chybný, neboť by vznik nároku na náhradu škody byl ponechán libovůli orgánů činných v trestním řízení, kolika opatřeními by obvinění sdělily. Na základě těchto námitek navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Za otázku zásadního právního významu ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. považuje dovolací soud právní posouzení odpovědnosti státu za škodu, spočívající v náhradě nákladů obhajoby v trestním řízení, které bylo zahájeno sdělením obvinění pro podezření ze spáchání několika trestných činů ve vícečinném souběhu, byl-li následně obviněný (obžalovaný) pravomocně uznán vinným pouze pro jeden skutek, zatímco pro skutky zbývající byl obžaloby zproštěn. Dovolání je důvodné.

Podle § 5 zákona č. 82/1998 Sb. stát odpovídá za podmínky stanovených tímto zákonem za škodu, která byla způsobena a) rozhodnutím, jež bylo vydáno v občanském soudním řízení, ve správním řízení nebo v řízení trestním, b) nesprávným úředním postupem.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím mají účastníci řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, z něhož jim vznikla škoda.

Podle ustanovení § 8 odst. 1 zákona nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze, není-li dále stanoveno jinak, uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Rozhodnutím tohoto orgánu je soud rozhodující o náhradě škody vázán. Podle odst. 2 tohoto ustanovení nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze přiznat pouze tehdy, pokud poškozený využil možnosti podat proti nezákonnému rozhodnutí odvolání, rozklad, námitky, odpor, stížnost nebo opravný prostředek podle zvláštního předpisu (dále jen „řádny opravný prostředek“), nejde-li o případy zvláštního zřetele hodné. Byla-li škoda způsobena nezákonným rozhodnutím vykonatelným bez ohledu na právní moc, lze nárok uplatnit i tehdy, pokud rozhodnutí bylo zrušeno nebo změněno na základě řádného opravného prostředku (odst. 3).

Podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona právo na náhradu škody nemá ten,

- a) kdo si vazbu, odsouzení nebo uložení ochranného opatření zavínil sám, nebo
- b) kdo byl zproštěn obžaloby nebo bylo proti němu trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena milost anebo že trestný čin byl amnestován.

Podle odst. 2 tohoto ustanovení právo na náhradu škody dále nevznikne, pokud

- a) v řízení nebylo možno pokračovat z důvodů uvedených ve zvláštním předpisu,
- b) bylo trestní stíhání podmíněně zastaveno a nastaly účinky zastavení trestního stíhání,
- c) výrok o zastavení trestního stíhání byl součástí rozhodnutí o narovnání,
- d) trestní stíhání bylo zastaveno z důvodů uvedených ve zvláštním předpisu.

V posuzované věci, jak odvolací soud správně dovodil, je nárok žalobce na náhradu škody způsobené sdělením obvinění nárokem na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím podle ustanovení § 5 písm. a), § 7 a § 8 zákona č. 82/1998 Sb. založeným na objektivní odpovědnosti státu (bez ohledu na zavinění). Zastavení trestního stíhání nebo zproštění obžaloby má v takovém případě stejné důsledky jako zrušení nezákonného rozhodnutí podle ustanovení § 8 odst. 1 zákona (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 2. 1990, sp. zn. 1 Cz 6/90, publikovaný pod č. 35 ve Sbirce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1991, nebo rozsudek NS ČR ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1487/2001, publikovaný v Souboru rozhodnutí NS ČR, sv. 24, pod C 1813) s tím, že rozhodujícím měřítkem opodstatněnosti (zákonnosti) zahájení (vedení) trestního stíhání je pozdější výsledek trestního řízení.

Odvolacímu soudu je třeba přisvědčit, že za nezákonné není možno považovat automaticky každé zahájení trestního stíhání, které nevedlo k pravomocnému odsouzení; nelze však souhlasit s jeho závěrem, že pravomocné odsouzení pro jeden ze skutků, stíhaných v rámci společenského řízení, automaticky vylučuje odpovědnost státu za škodu, způsobenou vedením trestního stíhání pro další jednání (samostatné skutky), jestliže k odsouzení nedošlo.

z judikatury

Jestliže tedy není pochyb o tom, že nárok na náhradu škody je dán tam, kde obviněný, proti němuž bylo vedeno trestní stíhání, byl obžaloby zproštěn (není-li odpovědnost vyloučena podle § 12 zákona), je pro posouzení důvodnosti žaloby v této věci rozhodující výklad pojmu „zproštění obžaloby“ v případě tzv. vícečinného souběhu, tj. při trestním stíhání osoby pro více trestných činů, z nichž každý byl spáchán samostatným skutkem.

Podle ustanovení § 20 odst. 1 tr. řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2001 (před novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.), tj. ve znění účinném v době zahájení trestního stíhání žalobce, o všech trestných činech téhož obviněného a proti všem obviněným, jejichž trestné činy spolu souvisí, koná se společné řízení.

Podle ustanovení § 20 odst. 1 tr. řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2002, proti všem obviněným, jejichž trestné činy spolu souvisí, o všech útocích pokračujícího nebo hromadného trestného činu a o všech částech trvajících trestného činu se koná společné řízení, pokud tomu nebrání důležité důvody. O jiných trestných činech se koná společné řízení tehdy, je-li takový postup vhodný z hlediska rychlosti a hospodárnosti řízení.

V trestním řízení zásadně platí, že se zřetelem k principu hospodárnosti a rychlosti řízení podle § 2 odst. 4 část první věty za středníkem tr. řádu se všechny trestní věci, které spolu souvisí, projednávají ve společném řízení. Předpokladem projednání trestní věci ve společném řízení jsou souvislosti jak objektivní (trestné činy více osob spolu vzájemně souvisí – spolupachatelství), tak subjektivní (např. osoba je obviněna ze spáchání více trestných činů, naplněných samostatnými skutky – vícečinný souběh). Splnění podmínek pro projednání věci ve společném řízení však neznamená, že by více trestných činů spáchaných ve vícečinném souběhu ztratilo svou podstatu samostatně spáchaných a žalovatelných (stíhatelných) skutků (srov. § 258 odst. 2 tr. řádu – per analogiam, ve vztahu k oddělitelnosti výroků v případě vícečinného souběhu trestných činů), tzn. i možnost z důvodu urychlení řízení nebo z jiných důležitých důvodů vyloučit řízení o některém z trestných činů do samostatného řízení (srov. § 23 odst. 1 tr. řádu). Pojem skutek je používán v trestním řádu například v ustanoveních § 11, § 12 odst. 12, § 160 odst. 1, 5, 6, či § 176 odst. 2 a je jím míněno vymezení jednání obviněného tak, aby nemohlo dojít k jeho záměně s jednáním jiným, zejména tedy určení místa a času a jeho spáchání, způsobu jeho provedení charakterizujícího jednání pachatele a zavinění (případně pohnutky) a jím vyvolaného následku, popř. dalších okolností nezbytných pro dostatečnou individualizaci skutku.

Za této situace je ovšem okolnost, zda trestní stíhání skončilo zprošťujícím rozsudkem, třeba posuzovat ve vztahu ke každému jednotlivému skutku (trestnému činu) samostatně bez ohledu na to, že i o více skutcích téhož obviněného bylo vedeno společné trestní řízení.

Jestliže škoda, jejíž náhradu žalobce požaduje, spočívá v nákladech obhajoby v trestním řízení, je třeba rozlišit, jaká její část připadá na každý samostatný skutek. S tím ostatně koresponduje i úprava výše mimosmluvní odměny za obhajobu, obsažená v ustanovení § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), podle něž, jde-li o společné úkony při zastupování nebo obhajobě dvou nebo více osob, anebo jde-li o obhajobu v trestním řízení vedeném pro trestné činy spáchané ve vícečinném souběhu, náleží advokátovi za každou takto zastupovanou nebo obhajovanou osobu nebo za každý takto stíhaný trestný čin mimosmluvní odměna snížená o 20 procent. Jestliže se pro účely rozhodování o nákladech nutné obhajoby podle § 151 odst. 2, 3 tr. řádu výše odměny obhájce rozlišuje a strukturu-

je podle jednotlivých trestných činů ve vícečinném souběhu (jde vlastně o samostatné skutky), není důvod, aby tomu bylo jinak v případech, kdy za škodu způsobenou zahájením (vedením) trestního stíhání obviněného (obžalovaného), jehož trestní stíhání neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, odpovídá stát. Pro úplnost je třeba zmínit, že trestněprávní judikatura Nejvyššího soudu ČR zatím neřešila analogické případy při rozhodování o povinnosti odsouzeného nahradit státem vynaložené náklady podle § 152 odst. 1 písm. b) tr. řádu, nicméně v odborné literatuře se připouští, že obžalovaný, u něž jeho obhájci zaplatil náklady nutné obhajoby stát, je povinen následně nahradit státu jen tu část odměny, která se vztahuje ke skutku (trestnému činu), z jehož spáchání byl uznán vinným (srov. např. Bláha, J.: Náhrada odměny a hotových výdajů ustanoveného obhájce v trestním řízení. Bulletin advokacie, zvláštní číslo září 2000, str. 93-94).

Není proto správný závěr odvolacího soudu, že nárok na náhradu škody způsobené trestním stíháním žalobci v dané věci nenáleží; byl totiž trestně stíhán pro více samostatných skutků (trestných činů ve vícečinném souběhu) a pravomocně uznán vinným pouze ze spáchání jednoho z nich (okolnost, že jeho právní kvalifikace doznala změn, na tom nic nemění); ohledně zbývajících byl zproštěn obžaloby. Žalobce byl s výjimkou jediného skutku zproštěn obžaloby podle ustanovení § 226 písm. a) tr. ř., nejde tedy o zproštění obžaloby proto, že obžalovaný není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 písm. b) zákona, a nejedná se ani o žádný z dalších důvodů skončení trestního stíhání uvedených v ustanovení §12 odst. 1 písm. b), odst. 2 zákona, které by vylučovaly vznik nároku na náhradu škody. Jiné důvody vylučující odpovědnost státu za škodu [např. že si žalobce zavinil zahájení trestního stíhání sám ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) zákona per analogiam] tvrzeny ani prokazovány nebyly.

Soud v dalším řízení musí po skutkové stránce rozlišit jednotlivé skutky, pro které byl žalobce trestně stíhán a jichž se týkaly úkony právní pomoci jeho obhájce, a to jak z hlediska časového, tak z hlediska výsledku trestního stíhání s tím, že s výjimkou skutku, pro který byl pravomocně odsouzen (náklady obhajoby ve vztahu k tomuto skutku nese žalobce sám), mu náleží náhrada škody odpovídající výši smluvní odměny podle advokátního tarifu upravené vzhledem ke společnému řízení. V novém rozhodnutí o věci samé rozhodne soud znovu o náhradě nákladů řízení včetně dovolacího řízení (§ 243d odst. 1 o.s.ř.)

❖ ROZSUDEK ZASLAL JUDR. MILOŠ SLABÝ, ADVOKÁT
V MOHELNICI, VE VĚCI ZÚČASTNĚNÝ JAKO OBHÁJCE OBVINĚNÉHO
A ZÁSTUPCE V ŘÍZENÍ O NÁHRADU ŠKODY. PRÁVNÍ VĚTA REDAKCE.

Exekutorský úřad Sokolov, se sídlem v Lokti
Mgr. Miloš Dvořák, soudní exekutor přijme exekutorského

koncipienta/kandidáta

Vzdělání: VŠ - právnická fakulta ukončena
magisterskou státní zkouškou, odborná justiční zkouška
pro pozici kandidáta

Předpoklady: řidičský průkaz skupiny B, časová flexibilita,
komunikativnost, velmi dobrá znalost práce na PC (Word,
Excel, Internet)

Nabídka: odpovídající finanční ohodnocení,
možnost bydlení

Životopisy: e-mail: sekretariat@eusokolov.cz

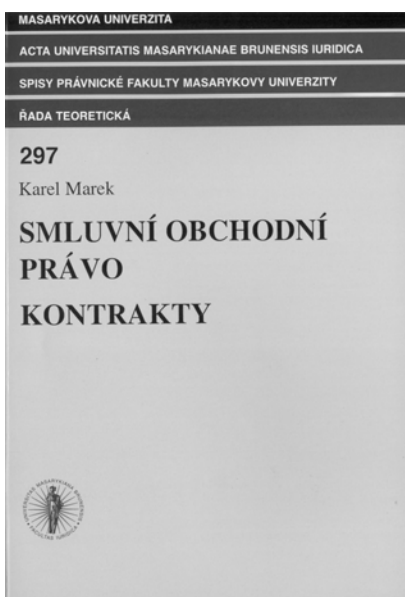
z odborné literatury

Marek, Karel:

Smluvní obchodní právo, kontrakty

Masarykova univerzita Brno, 2006, 399 stran, 450 Kč.

Problematika obchodněprávních smluvních vztahů patří v posledním období nepochybně k aktuálně sledované a diskutované oblasti. To souvisí jednak s obchodněsmluvní praxí ve smyslu aktuálně platné právní úpravy, ale dále také s legislativními pracemi na novém občanském, a ve spojení s tím i na novém obchodním zákoníku, jakož i s úvahami, jimiž jsou tyto legislativní úvahy provázány.

Daná monografie, jak je zřejmé z jejího obsahu a zaměření, vychází z dlouholeté odborné a vědecké práce jejího autora, který se pedagogicky a vědecky dlouhodobě systematicky zabývá problematikou obchodního práva, s bližším zaměřením na tzv. smluvní typy podle obchodního zákoníku. Proto ani anotovaná, či recenzovaná monografie není první takto orientovanou autorovou monografií, naopak je publikací navazující na předchozí autorovy obdobně tematicky zaměřené publikační výstupy. Krom četných jiných publikací tato monografie zřetelně nejtěsněji navazuje na autorovu knihu z roku 2001 nazvanou „Obchodněprávní smlouvy“, která byla pro značný zájem z řad zájemců z obchodněprávní praxe rychle rozebrána a opakovaně s příslušnými aktualizacemi ještě několikrát vydána. Nyní představovaná monografie je, přes svoji tematickou souvislost s autorovými předchozími publikacemi, jak svým obsahem, tak strukturou, zcela svébytným, novým samostatným autorovým

pohledem na smluvní obchodní právo, který je uvozen obecnými otázkami právní úpravy na tomto úseku.

Pro příznivý průběh obchodních případů (bez nepříznivých důsledků), jak autor také sám opodstatněně poznamenává, je úroveň obchodněprávních smluv (vedle úrovně právních předpisů, kvalitního dokladování průběhu plnění smluv, rychlostí a kvalitou rozhodovacím sporů) jedním z rozhodujících předpokladů úspěšně fungující ekonomiky podnikatelských subjektů. S vědomím této skutečnosti také autor přistoupil ke zpracování daného tématu, přičemž, jak je z obsahu i způsobu jeho zpracování zřejmé, autorovým cílem bylo vyváženým, srozumitelným a přehledným výkladem příslušných ustanovení obchodního zákoníku napomoci smluvní praxi dotčených subjektů tak, aby jejich výsledná smluvní úprava jak odpovídala zákonu, tak aby také vyhovovala oprávněným zájmům vlastních kontrahentů.

Z obsahu předmětné publikace vyplývá, že její těžiště spočívá v podrobném pojednání o smluvním obchodním právu ve smyslu jednotlivých smluvních typů dle druhé hlavy třetí části obchodního zákoníku a v rozboru jejich aktuální právní úpravy.

Nicméně celý tento rozbor, jak bylo již poznamenáno, je uvozen obecným pojednáním o obchodním smluvním právu, v němž se autor zabývá jak příslušnými východisky předmětné právní úpravy, tak také efektivností této úpravy, pojmovými otázkami a režimem pramenů a pravidel obchodního práva. Zvláštní pozornost si v tomto ohledu zaslouží pojmové otázky, kde autor s přihlédnutím k vývoji obchodněprávní úpravy na daném úseku z posledního období, a jejich relace k úpravě občanskoprávní, poukazuje na reflexi potřeby pojmových modifikací při označování jednotlivých „druhů obchodů“. To se týká zejména otázek další použitelnosti pojmu absolutní obchody v souvislosti s aktuálním zněním § 262 odst. 4 obchodního zákoníku, s navrhovanou úpravou pojmu na typové obchody či nominální obchody, jakož i pojmové modifikace obchodů podle nyní platného znění § 261 odst. 6 první věty obchodního zákoníku, jež ztratily povahu absolutních neobchodů, pro něž je navrhováno používat pojmu smíšené obchody či obchody kombinované.

Návazně na takto prezentovanou obecnou část smluvního obchodního práva autor zařadil pojednání o zadávání veřejných zakázek. Funkčnost a aktuálnost zařazené této tematiky komplexu smluvního obchodního práva je logicky předurčena tím, že zadávání veřejných

zakázek v mnoha případech předchází procesu vlastního uzavření té které příslušné obchodněprávní smlouvy.

Při rozboru aktuální právní úpravy jednotlivých smluvních typů podle druhé hlavy třetí části obchodního zákoníku autor představované monografie postupuje důsledně ve smyslu obsahové posloupnosti úpravy v tomto segmentu obchodního zákoníku, což usnadňuje jejím čtenářům příp. se souběžně pohotově orientovat ve vlastním textu obchodněprávní úpravy. Autor monografie přitom vychází z aktuálního znění obchodního zákoníku s tím, že výslovně připomíná dopady některých jeho novelizací z posledního období. Tady jde zejména o tzv. harmonizační novelu, zák. č. 370/2000 Sb. (s datem účinnosti k 1. 1. 2001), a tzv. technickou novelu, tj. zák. č. 501/2001 Sb., a to včetně přihlédnutí k jejímu zrušení Ústavním soudem, jakož i k návazně opětovnému přijetí v podstatě obdobné úpravy (s datem účinnosti k 1. 4. 2003), a to vše v rozsahu, v jakém se tyto změny týkaly, či týkají, obchodně závazkových vztahů. Při výkladech jednotlivých smluvních typů autor důsledně zohledňuje také dopad obecných ustanovení obchodních závazkových vztahů (hlava první třetí části obchodního zákoníku), případně i občanskoprávních vztahů (§ 1 odst. 2 obchodního zákoníku), včetně doporučení pro příslušnou aplikaci ve smluvní praxi. Vlastní autorův výklad je přitom obohacován o poznatky z odborné literatury v četných zdůvodňujících odkazech v textu, které se mj. výrazněji vztahují k problematice již zmíněné tzv. harmonizační novely.

V rámci rozboru a výkladu jednotlivých smluvních typů (kupní smlouva, smlouva o prodeji podniku a smlouva o nájmu podniku, leasingová smlouva, smlouva o koupi najaté věci, smlouva o úvěru, licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví, smlouva o uložení věci a smlouva o skladování, smlouva o dílo, smlouva mandátní a smlouva komisionářská, smlouva o kontrolní činnosti, smlouvy k přepravě, smlouva o zprostředkování a smlouva o obchodním zastoupení, smlouva o tichém společenství, smlouvy bankovních služeb) autor věnuje mimořádnou pozornost zejména smluvnímu typu smlouvy o dílo (srov. kap. 9 – str. 201 až 254), jejíž úprava, jak známo, je v obchodním zákoníku koncipována velmi rámcově. Zcela oprávněně pak autor provádí kvalifikovaný rozbor aplikace tohoto smluvního typu v rámci přípravy a realizace investiční výstavby (tj. realizace staveb). Komplexní zpracování této složité problematiky, které je svým celkovým obsahem a pojetím v odborné

z odborné literatury

literatuře ojedinělé, je nutno považovat za značný přínos jak pro teorii, tak i pro praxi.

Zvláštní poznámku si mj. zaslouhuje i výklad smlouvy o koupi najaté věci, ve spojení s nímž se autor také zabývá řešením problematiky leasingové smlouvy, která jako typ není v obchodním zákoníku upravena, avšak leasingové operace typu tzv. finančního leasingu vykazují v zahraničí i u nás v rámci zabezpečování rozsáhlých investičních potřeb vzrůstající rozvoj. Velmi cenné a instruktivní jsou také rozborů nového typu smlouvy o nájmu podniku, který přinesla již novelizace k 1. 1. 2001, včetně výkladu (podstatně doplňujícího) smlouvy o obchodním zastoupení.

Při rozboru jednotlivých smluvních typů, tak jak jsou předmětem legislativní úpravy v části třetí, hlavě druhé obchodního zákoníku, autor klade důraz zejména na praktické potřeby jejich výkladu pro uzavírání předmětných smluv, přičemž nepomíjí ani otázky jejich společenské efektivnosti. Ve spojení s tím je obdobně pozitivně třeba vnímat i to, že na četných místech publikace aktuálně odkazuje na nutnost respektování zásad poctivého obchodního styku (srov. kogentní ustanovení § 265 obchodního zákoníku) při zakládání i realizaci smluvních vztahů.

Pro obsahovou stránku celé publikace je charakteristické, že je zpracována na vysoké odborné úrovni a přitom je současně podána s pochopením potřeb praxe a jím odpovídající srozumitelností. Přesvědčivost podání zpracované problematiky je opřena o fundované autorovy znalosti příslušně orientované odborné literatury (včetně vybraných pramenů zahraničních), o prakticky „encyklopedické“ autorovo zvládnutí související právní úpravy a stejně tak i o zcela zřetelnou schopnost porozumět potřebám praxe a nabídnout jí příslušné návody k řešení v úvahu se nabízejících problémů, a to mj. i ve stylu pravidla „lepší špatný smír, nežli dobrý spor“. Pozorný čtenář na dané publikaci ocení nejen sumu utříděných informací vysvětlující a hodnotící povahy, ale nepochybně i příslušné kritické poznámky autora a zejména pak korektní odbornou argumentaci, která tyto poznámky provází. Obsahově lze, myslím, představovanou publikaci označit jako informačně bohatou, názorově i argumentačně cennou, s příslušnou věcnou návazností otázek zpracovávaného tématu, přičemž je třeba zdůraznit, že psána je stylem, jenž jistě čtenáře zaujme.

Autor přitom pro snazší pochopení této poměrně značně složitě problematiky svůj výklad doplnil zpřehledňujícími schématy.

Z formálně technického hlediska je potom na dané publikaci pozitivní to, že je vybavena věcným rejstříkem, který umožňuje snadnou a pohotovou orientaci čtenářů pro potřeby hledání návodu k řešení jednotlivých aktuálních otázek.

Celkový pohled na představovanou publikaci tak ukazuje, že se autorovi podařilo v příslušných souvislostech postihnout podstatné momenty pohledu na podstatu a obsah aktuálního stavu našeho smluvního obchodního práva. Vedle toho se autor v poznámkách závěrem také vyjadřuje k potřebám a možnostem budoucí právní úpravy na tomto úseku, a to ve zcela konkrétních souvislostech nově připravované komplexní občanskoprávní a na ni navazující obchodněprávní úpravy.

Tato publikace formuluje či koncipuje účelná a srozumitelná doporučení pro aplikaci zákonných ustanovení ve smluvní praxi. V tomto směru je danou publikaci možno také považovat a označit za zdařilé dílo, způsobilé vybavit smluvní strany obchodněprávních vztahů potřebnými informacemi pro kvalifikovanou, právně souladnou přípravu, a současně i pro obdobně aspirující realizaci příslušných obchodněprávních smluv. Proto ji lze plně doporučit k využití nejen pro studijní účely, ale stejně tak i pro praktické využití širokou podnikatelskou praxí.

♦ DOC. JUDR. PETR PRŮCHA, CSC.

Brejcha, Petr:

Judikatura Soudního dvora ES v oblasti DPH

CENTURY CZ, Praha 2006,
450 stran, 560 Kč,
www.centurycz.com

Poslední knižní práce Petra Brejchy je výjimečným počinem na u nás zatím málo zoraném poli evropského daňového práva. Téměř dva roky po vstupu České republiky do Evropské unie doposud neexistuje ucelená česká literatura zabývající se rozhodnutími Evropského soudního dvora jako jednoho z pramenů práva Společného systému daně z přidané hodnoty u nás. Zájemci o tuto problematiku jsou tak při výkladu komunitárního práva daně z přidané hodnoty odkázáni pouze na původní cizojazyčné texty rozhodnutí Evropského soudního dvora a zahraniční literaturu.

Judikatura Soudního dvora ES v oblasti DPH

Petr Brejcha

Autor práce, známý odborník v oblasti daně z přidané hodnoty a jejích komunitárních aspektů především, touto knihou navazuje na svou předcházející publikaci „DPH v Evropském společenství – Nový zákon o DPH platný po vstupu ČR do ES“, která z hlediska načasování svého vydání velmi vhodně doprovázela vstup České republiky do Evropské unie a s tím související implementaci evropského Společného systému daně z přidané hodnoty u nás. S odstupem téměř dvou let se nyní autor, obdobně jako v předcházející publikaci, snaží odborné veřejnosti přiblížit komunitární výklad problematiky DPH, v tomto případě ovšem z pohledu orgánu k tomu nejpovolanějšího – Evropského soudního dvora.

Autor si vytyčil nelehký cíl – zmapovat kompletní judikaturu Evropského soudního dvora v oblasti daně z přidané hodnoty do 31. ledna 2006. Vycházející z rozsáhlé obsahové předlohy analyzoval jednotlivé rozsudky Evropského soudního dvora v řízení o předběžné otázce a v řízení na základě žaloby podané Komisí ES ve věci výkladu komunitárního režimu DPH. Cílem bylo umožnit čtenáři úsporným způsobem pochopení jednotlivě řešených případů a přiblížit mu způsob, jakým Evropský soudní dvůr nahlíží na danou problematiku. Tato úspornost je zejména založena na autorově systematické volbě důležitých výkladových tendencí Soudu, vycházející jak z chronologického sledu řešených případů, jež se zabývají příslušnou oblastí problematiky DPH, tak z relevance následných doplňujících a upřesňujících výkladů Soudu k předmětné oblasti. Schéma řazení rozsudků odpovídá jednotlivým článkům a ustanovením Šesté směrnice Rady 77/388/EHS o Společném systému daně z přidané hodnoty. Příslušný

z odborné literatury

rozsudek je zpravidla přiřazen konkrétnímu ustanovení směrnice, které je co do obsahu případu rozhodující.

Kniha Petra Brejchy je určena nejen pro advokáty a daňové poradce, ale též pro pracovníky daňové správy a soudce. Vzhledem k precedenční povaze rozhodnutí Evropského soudního dvora je znalost jeho judikatury k otázce výkladu Šesté směrnice naprosto nezbytná ke správné aplikaci českého zákona o DPH. Publikace umožňuje rychlý, jednoduchý a strukturovaný přístup právě ke klíčovým rozhodnutím Evropského soudního dvora, které mohou sehrát důležitou roli při obhajobě práv českých poplatníků ve sporech se správci daně. Kniha zároveň zajímavým způsobem ilustruje, nakolik se český zákonodárce od úpravy od Šesté směrnice a jejího výkladu Evropským soudním dvorem odchyluje.

Příkladem zřejmého rozporu českého zákona s Šestou směrnicí může být možnost opravy odběratelem nesprávně odvedené daně v případech služby, kterou mu poskytuje dodavatel z jiného členského státu. Příslušná ustanovení tuzemského zákona odporují jednomu z principů Společného systému DPH, a to principu neutrality této daně, jež je Soudem v relevantních souvislostech vždy zdůrazňován. Tento základní princip fungování celého komunitárního systému DPH, tedy obecná neutralita odvodu daně a nároku na její vrácení u podnikatelů (se specificky upravenými výjimkami kupříkladu pro poskytovatele finančních služeb), je zcela legitimně očekáván i našimi plátcí daně. V našem zákoně tento princip zcela jistě nenajdeme, a právě zde může být jasný názor Evropského soudního dvora podanou rukou advokátovi při ochraně legitimních zájmů jeho klientů. Ostatně vzpomeňme si na časté pokusy českých finančních úřadů podmiňovat i v běžných tržních vztazích nárok na odpočet daně u odběratele ověřením jejího odvodu u dodavatele (jehož daňovou morálku odběratel samozřejmě nemůže nijak ovlivnit), a to přesto, že odběratel daň dodavateli fyzicky zaplatil spolu s cenou přijatého plnění, a legitimně očekává její vrácení. Tento přístup zcela jistě v souladu s komunitárním právem není, jak publikace Petra Brejchy názorně dokládá ustálenou a velmi přesvědčivou judikaturou Evropského soudního dvora. Autor ostatně do své knihy stihl zařadit i další klíčové a velmi ilustrativní rozhodnutí Soudu z ledna letošního roku v případě Optigen (str. 90).

Na závěr nelze knihu Petra Brejchy Judikatura Soudního dvora ES v oblasti DPH kolegům advokátům zabývající se daňovým právem než vřele do-

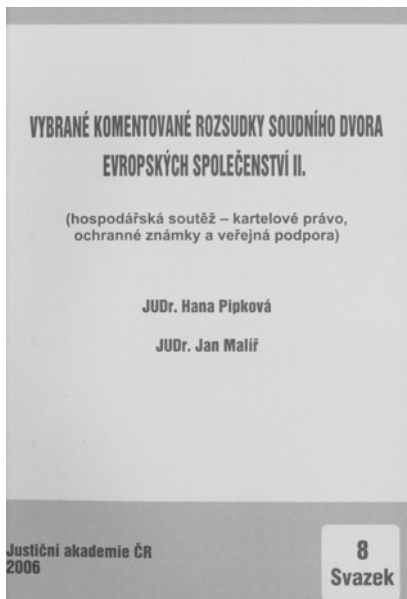
poručit. Autorovi nelze zaručit, že tato kniha nahradí věcně rozečtenou detektivku na jejich nočním stolku, v kanceláři by jim ovšem určitě chybět neměla.

Knihu lze zakoupit u vydavatele a dáte u těchto distributorů: Praha – Linde Praha, a. s., Opletalova 35, 115 51 Praha 1, tel./fax: 224 211 073, e-mail: obchod@linde.cz; Brno – Knihkupectví Academia, Náměstí Svobody 13, 602 00 Brno; Olomouc – Linde Praha, a. s., Právnícké knihkupectví Olomouc, budova B Právnícké fakulty UP, tř. 17. listopadu 8, 771 11 Olomouc; Ústí nad Labem – Prodej odborné literatury, BVM SERVICE II, s. r. o., Moskevská 38, 400 01 Ústí nad Labem; Slovenská republika – Knihkupectví Elita, Klínčova 35, 821 08 Bratislava.

❖ MGR. ING. RADEK HALÍČEK,
ADVOKÁT V PRAZE

Pipková, Hana – Malíř, Jan:

Vybrané komentované rozsudky Soudního dvora Evropských společenství II.

Domácí odborné veřejnosti se péčí Justiční akademie ČR dostává další kvalitní zdroj komentované evropské judikatury autorů JUDr. Hany Pipkové, soudkyně Městského soudu v Praze, a JUDr. Jana Malíře, pracovníka Ústavu státu a práva Akademie věd. Organicky tak autoři i vydavatel navazují na první díl z roku 2004, tehdy pře-

devším zaměřený na oblast institucionálního práva EU.

První část publikace, obsahující celkem devět judikátů, o jejichž pojednání se podělili oba autoři, **se zbývá komunitárním právem hospodářské soutěže**. V oddíle věnovaném zakázaným dohodám, sdružení podniků a jednání ve shodě jsou komentovány judikáty, mající dosah pro celou oblast tohoto odvětví práva (věci „Höfner“,¹ „Kerpen“,² spojené věci lucemburských pivovarů³). Kladem této části práce je i širší srovnání dříve platného systému aplikace soutěžního práva a nového, uplatňovaného po 1. květnu 2004, jakož i poukázání na složitosti některých aspektů, kterým budou čelit vnitrostátní soudy při rozhodování konkrétních sporných věcí. Zařazením judikátu ve věci „Courage v Crehan“⁴ je poukázáno na problematiku porušení pravidel hospodářské soutěže a jeho důsledků v oblasti náhrady škody, kdy soud poprvé jednoznačně stanovil, že komunitární právo zakládá odpovědnost za škodu podniku, který porušil přímo aplikovatelná pravidla soutěže a poprvé rozšířil takovou odpovědnost na vztahy mezi jednotlivci, tj. vztahy horizontální. Vhodným způsobem pro soudní praxi jsou též vyzdvíženy jednotlivé aspekty uplatňování principu vnitrostátní procesní autonomie členských států, včetně přístupu k hodnocení míry zavinění subjektů, jakož i některé základní zásady, pokud jde o české právo.

Druhá část recenzované publikace je věnována **právu na ochranu průmyslového a obchodního vlastnictví – ochranným známkám**, v níž je zařazeno a komentováno celkem třináct rozhodnutí. V obecném úvodu zkušená autorka poukazuje na styčné body mezi právem obchodního a průmyslového vlastnictví, právem soutěžním a na ochranu spotřebitelů. Upozorněním na protikladnost mezi teritorialitou, resp. působností vnitrostátního práva a principy volného pohybu zboží a služeb, jsou následně osvětleny základní zásady a prameny úpravy v primárním i sekundárním právu Společenství a role Evropského soudního dvora, který judikaturou nastavil limity ochrany a formuloval teorii vyčerpání práv. Stranou pozornosti nezůstaly ani mezinárodní smluvní instrumenty v rámci WIPO a WTO, ani tuzemská právní úprava, včetně aspektů procesních.

Do reprezentativního vzorku rozhodnutí jsou zařazeny např. oba případy „HAG“,⁵ tak i věc „IHT“,⁶ potvrzující změnu přístupu Evropského soudního dvora k této problematice. Blíže komentována je rovněž zajímavá problematika v souvislosti s přebalová-

z odborné literatury

ním výrobků,⁷ jakož i s barvami a jejich kombinací⁸ či slovního spojení⁹ jako ochranných známek. Opomenut nezůstal ani jeden z aktuálních judikátů z celé série složitých známkoprávních sporů, vedených mezi Budějovickým Budvarem, národní podnik, a Anheuser-Busch Inc.¹⁰

Třetí a závěrečná část publikace, čítající deset judikátů, je věnována aspektům práva veřejných podpor. Klasické judikáty prvního oddílu slouží nejen k podání výkladu pojmu veřejné podpory a dohledu nad ní, ale i k akcentu na nikoliv bezvýjimečnou povahu zákazu udělování veřejných podpor (věc „Boussac“¹¹), k seznámení s rezervovaným postojem Evropského soudního dvora k automatické aplikaci zásady „de minimis“ (věc „Tubmeuse“¹²) či k rozboru procesního režimu tzv. stávajících podpor, základních prvků mechanismu dohledu nad nimi či rozsahu povinnosti členských států v tomto ohledu (věc „Namur“¹³).

Druhý oddíl pojednává o aplikaci práva veřejných podpor vnitrostátními soudy. Na příslušných judikátech autor dokumentuje vymezení úlohy vnitrostátních soudů, odepření přímého účinku čl. 87 odst. 1 SES a možné povahy veřejných podpor jako současně zakázaného omezení volného pohybu nebo diskriminačních daní (věc „Capolongo“¹⁴). Poukázáno je i na syntetizující roli některých rozhodnutí (věc „SFEI“¹⁵) či upozorněno, že i konstrukce daně může být posouzena jako veřejná podpora, byť obecně daně a systémy zdanění nejsou obvykle považovány za tato opatření (věc „Streekgewest“¹⁶). Aspektům vracení neslučitelných podpor a obnovy původního stavu se autor podrobně věnuje v judikátu ve věci „Alcan“.¹⁷

Celkem třicet dva judikátů publikace „Vybrané komentované rozsudky Soudního dvora Evropských společenství II.“ autorů JUDr. Hany Pípkové a JUDr. Jana Malíře je pojednáno náležitým odborným způsobem, s autorským komentářem obohaceným nejen o upozornění na související předchozí rozhodnutí obou evropských soudů a jejich základní principy, ale i o pohled z pozic českého práva, což zvyšuje její praktický význam. Přínosné z tohoto hlediska je i zařazení výběrové bibliografie.

Z vlastní profesní zkušenosti oceňuji zpracování problematiky veřejných podpor, které díky výrazné politické povaze, vícerozměrnosti a přesahu do různých oblastí aktivit a právních vztahů, k snahám států a jejich některých vlád zasahovat zvýšeně do podnikatelského prostředí s sebou nese narušení základních principů SES, nestandardních ře-

šení a upřednostňování kroků, neslučitelných se společným trhem a chováním soukromého investora.

Prestíž dodává publikaci předmluva JUDr. Pavla Teličky k obecně-politickému významu soutěžní politiky a JUDr. Jakuba Camrdu, Ph.D., k právním aspektům provázanosti komunitární a vnitrostátní úrovně práva.

Publikace není v distribuční síti. Je ale možné si ji vypůjčit v knihovně ČAK v Praze a též u všech regionálních představitelů.

♦ JUDR. JAROSLAV SRB
ADVOKÁT, PRAHA

- 1 C-41/90 Klaus Höfner a Fritz Elser v. Macrotron GmbH.
- 2 319/82 Société de Vente de Ciments et Bétons de l'Est SA v. Kerpen & Kerpen GmbH und Co.KG.
- 3 T-49 až T-51/02 Brasserie nationale SA, Brasserie Jules Simon et Cie SCS, Brasserie Battin SNC v. Komise ES.
- 4 C-453/99 Courage Ltd v. Bernard Crehan a Bernard Crehan v. Courage Ltd a další.
- 5 192/73 van Zuylen frères v. HAG AG („HAG I“); C-10/89 SA CNL-SUCAL NV v. HAG GF AG („HAG II“).
- 6 C-9/93 Internationale Heiztechnik GmbH., Uwe Danzinger v. IDEAL-Standard GmbH, WABCO Standard GmbH.
- 7 1/81 Pfizer Inc. v. Eurim-Pharm GmbH.
- 8 C-49/02 Heidelberger Bauchemie GmbH.
- 9 C-64/02 P OHIM v. Erpo Möbelwerk GmbH.
- 10 C-245/02.
- 11 C-301/87 Francouzská republika v. Komise ES.
- 12 C-142/87 Belgické království v. Komise ES.
- 13 C-44/93 Namur-Les Assurances du Crédit SA v. Office National du Ducroire et l'Etat Belge.
- 14 77/72 Carmine Capolongo v. Azienda Agricola Maya.
- 15 C-39/94 Syndicat français de l'Express international (SFEI) a další v. La Poste a další.
- 16 C-174/02 Streekgewest Westelijk Noord-Brabant v. Staatssecretaris van Financiën.
- 17 C-24/95 Land Rheinland-Pfalz v. Alcan Deutschland GmbH.

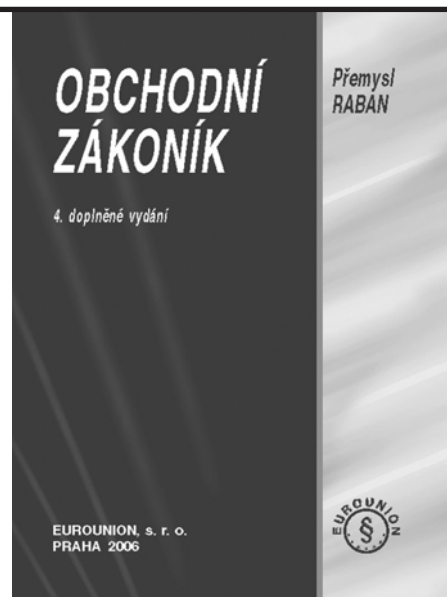
Raban, Přemysl a kol.:

Obchodní zákoník

4. doplněné vydání, EUROUNION, Praha 2006, 751 stran, cena 630 Kč.

Odborné veřejnosti se dostává do rukou 4. doplněné vydání nadepsané publikace.

Doc. JUDr. Přemysl Raban, CSc., je široce znám jako významná osobnost, autor a spoluautor knih, studií a řady odborných článků. Je významným rozhodcem Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR a funkcionářem tohoto soudu. Je též docentem Právnické fakulty ZČU v Plzni a kromě jiného – v neposlední řadě – je též renomovaným advokátem. Protože jde o dílo rozsáhlé, podílel se na tvorbě 4. vydání kolektiv spolupracovníků, tvořený koncipiery advokátní kance-

láře i studenty a doktorandy Právnické fakulty ZČU v Plzni. Revizi pro 4. vydání prováděl, kromě vedoucího týmu (tj. kromě doc. Rabana) Mgr. Milan Černý, JUDr. Eva Hlaváčková, JUDr. David Kodera, JUDr. Mojmír Mamojka jun., JUDr. Markéta Martinovská, Petra Miková, JUDr. Michaela Sigmundová, PhDr. Jan Šubrt a Mgr. Pavla Tloušťová.

Je to již patnáct let, co se naši čtenáři mohli seznámit s prvním vydáním stejnojmenné publikace reagujícím na nové znění obchodního zákoníku. Pod vedením doc. P. Rabana vznikla tato kniha v advokátní kanceláři působící jako „Advokátní kancelář Raban – Hanák“. Dílo tehdy obsahovalo text ustanovení obchodního zákoníku s poznámkovým aparátem a bylo vydáno ještě dříve, než byl vůbec obchodní zákoník publikován ve Sbírce zákonů.

Současné čtvrté vydání vychází z právního stavu k 31. 12. 2005. Předkládané znění – kromě textu zákona – je opatřeno výňatky z důvodových zpráv, a to jak původního znění zákona, tak i některých důležitých novel a vysvětlujícími odkazy na nejdůležitější znění zákona, případně dalších právních předpisů.

Autoři v úvodu uvádějí, že si nečiní nárok na vyčerpávající úplnost odkazů, neboť kritérium důležitosti je subjektivní a teprve (dosud sporá) rozhodovací praxe prokáže význam souvislostí v rámci daného právního vztahu.

Jak uvádí doc. Raban, Evropa je ovládnána partikulárními zákonnými a jinými kulturně politickými systémy a centrální moc teprve připravuje půdu, kdy tyto „rozhádané indiánské kmeny donutí uzнат svrchovanou moc bezvýhradně“.

„Může se stát, že sjednotíme-li v této chvíli obchodní soukromé právo do jednotného celku... Evropa přijme opět nějaký typ evropského obchodního zákoníku, jenž postupně přijmou veškeré

z odborné literatury

státy, jak se již několikrát při sjednocování vzájemně si kulturně blízkých avšak samostatných zemí stalo, viz např. Německo a ADHGB, USA apod. Tím by došlo opět k vytvoření a vydělení obchodní materie z celkového práva soukromého (byť by to bylo totéž) a jevově vznikne opět kodifikované právo obchodní. Podle charakteru práva, ovládaného direktivními příkazy a zákazy a kogentními úpravami, jež se k nám v této době z unie importuje, bych však hádal, že to bude obchodní právo s výrazně veřejnoprávním charakterem, tedy spíše zavržené právo hospodářské či ekonomické¹. Je ovšem možné, že k přijetí „evropského obchodního zákoníku“ nedojde.

Přestože po připravované rekodifikaci soukromého práva má dojít k výrazné redukci dnešních obchodních závazkových vztahů, není dnešní publikace zaměřena jen na obecná ustanovení a na obchodní společnosti, ale odpovídající pozornost je věnována (věnuje se všem ustanovením obchodního zákoníku) i smluvnímu obchodnímu právu (III. částí obchodního zákoníku). To je pochopitelné, neboť k vydání nového občanského zákoníku a obchodního zákoníku může dojít až za několik let (i když je to neustále avizováno) a je tedy nutno vycházet z platného znění obchodního zákoníku. Ostatně ani po rekodifikaci „obchodní závazky“ nikam nezmizí, ale „přesunou se“ do občanského zákoníku (pochopitelně po kritickém posouzení jednotlivých úprav).

Efektivitě podnikatelských činností zřejmě napomůže odstraňování všech duplicit (např. u smluv obstaravatelského typu). Současně bychom však neměli přejít do opaku, a proto doporučujeme v obchodním zákoníku ponechat smluvní typy, jejichž realizace je obvyklá v podnikatelské sféře.

Při tvorbě zvláštní části závazkových vztahů pro občanský zákoník je třeba zvažovat každý smluvní typ, zda je vhodné, aby byl upraven obecně (v občanském zákoníku), zda ho vůbec potřebujeme upravit, případně zvážit, zda naopak nedošlo k takovému rozšíření v uzavíraní určitých nepojmenovaných smluv, že by měl být alespoň rámcově smluvní typ (typy) upraven nový, a to i když to bude obtížné, či zda konkrétní smluvní typ má svoje místo v obchodním zákoníku. U vědomí výše uvedeného se řadíme k těm, kteří se domnívají, že je vhodné s novým občanským zákoníkem připravovat nový obchodní zákoník souběžně. Ke konkrétním dílčím řešením je přitom vhodné analyzovat dosavadní stav.

Je zřejmé, že při typologii obchodních závazkových vztahů¹ vychází doc. Raban z klasického pojetí.

Vychází z toho, že v ustanovení § 261 a 262 zákon vymezuje tzv. „relativní obchody“ (odst. 1 a 2), „absolutní obchody“ (odst. 3) a tzv. „fakultativní obchody“ (§ 262 obchodního zákoníku). K pojmu absolutní obchody odkazuje na důvodovou zprávu k zákonu č. 370/2000 Sb. – Upravená písmena b) a d) rozšiřují výčet tzv. absolutních obchodů, tj. závazkových vztahů, které se vždy řídí obchodním zákoníkem, i na vztahy vznikající mezi společnostmi a členy jejich statutárních a jiných orgánů nebo mezi družstvem a členy jeho statutárních nebo jiných orgánů, a to z toho důvodu, že podle ustanovení § 66 odst. 2 se tyto vztahy přiměřeně řídí ustanoveními o smlouvě mandátní. Z důvodu ochrany věřitelů je odpovědnost členů těchto orgánů konstruována jako objektivní obchodněprávní odpovědnost. Za absolutní obchody se budou považovat i smlouva o nájmu podniku, zástavní právo k obchodnímu podílu a vztahy mezi zakladateli a správcem vkladu.

K diskusi vybízí znění § 262 odst. 4, které stanoví, že ve vztazích podle § 261 nebo podřízených obchodnímu zákoníku dohodou podle odstavce 1, se použije, nevyplývá-li z tohoto zákona nebo ze zvláštních právních předpisů něco jiného, ustanovení této části na obě strany; ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. Smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku a na její společné závazky se použijí ustanovení občanského zákoníku.

V této souvislosti poukazuje publikace především na ustanovení § 52 až 57 o spotřebitelských smlouvách, formulace „jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele“ je však zřejmě širší (v § 262 odst. 4) a lze uvažovat i o tom, že se např. na koupi zboží může zřejmě vztahovat i zákonná záruka podle občanského zákoníku, pokud si ji smluvní strany podle obchodního zákoníku nesjednají.

Ustanovení § 262 odst. 4 poskytuje jednak ochranu nepodnikatelům – občanům, ale např. i krajům, které na krajských úřadech zaměstnávají více než 500 odborných zaměstnanců, disponují miliardovým majetkem a miliardovým ročním rozpočtem. Slovenský obchodní zákoník ustanovení s tímto obsahem nemá.

Velice cenné je, že se doc. Raban pokouší vyjmenovat – k ustanovení § 263 odst. 2 – ta ustanovení obchodního zákoníku, kde je pro úkon stanovená kogentní písemná forma. Každý výčet však bude zřejmě jen demonstrativní, a to např. vzhledem k tomu, že ukládá-li např. obchodní zákoník sepsání zápisu, lze z toho zřejmě též písemnou formu dovodit.

Při poznámkách k obsahu recenzovaného díla se pochopitelně nemůžeme věnovat všem otázkám. Ty si bude uživatel zjišťovat při každodenním používání.

Můžeme však říci, že mezi literaturou vydávanou k obchodnímu zákoníku má recenzovaná práce svoje místo.

Zřejmě jen autoři takových či obdobných děl dokáží docenit erudovanost a neobyčejnou pracnost potřebnou k provedení těchto prací. My můžeme tvůrcům recenzovaného díla vyslovit jen svoje upřímné poděkování a popřát tvůrčí iniciativu pro další aktualizovaná a doplněná vydání.

♦ DOC. JUDR. KAREL MAREK, CSc.

¹ K tomu viz mj. Marek, K.: Smluvní obchodní právo, Kontrakty, MU Brno, 1. vydání, 2006, 406 stran, viz www.law.muni.cz

Tacchi, Francesca:

Gli avvocati italiani dall'Unità alla Repubblica

Bologna, Societa editrice il Mulino 2002, 597 stran.

Italská historička Francesca Tacchi se dlouhodobě věnuje dějinám svobodných povolání a historii fašismu. Obě tyto specializace pak mohla ideálně využít při psaní anotované publikace.

z odborné literatury

V úvodu knihy autorka rekapituluje průběh diskuse o charakteru svobodných povolání, jež probíhá v Itálii v intenzivní míře od r. 1998. Práce tak má být příspěvkem do této diskuse mj. proto, že italské profesní komory čelí námitkám o jejich monopolním postavení na trhu, dále proto, že základ platné právní úpravy advokacie vychází z nařízení z listopadu 1933, tedy z fašistického období, a konečně i proto, že o obdobný sociologicko-právní pohled na advokátskou profesi se pokouší i vědecká produkce v Německu a Francii.

Historii italské advokacie Francesca Tacchi zpracovala pro dvě etapy, a to od sjednocení Itálie v r. 1861 do nástupu fašismu r. 1922 a pro období mussolini-ovské Itálie.

Italská advokacie vstoupila do 19. století v podstatě ve středověké podobě. Vliv v počátečním období měl nepochybně francouzský model, vycházející z napoleonské ordonance z r. 1810 a jejich změn v r. 1830. Sjednocená Itálie se musela předně vypořádat s rozdíly v právních řádech dříve samostatných italských států. Zatímco hlavní kodifikace byly vydány již v r. 1866, o právní úpravě advokacie a prokuratury (ve smyslu poručnictví pře) se v zákonodárném sboru dlouze diskutovalo. Osnovy zákona přinášeli nezřídka advokáti, kteří i v jiných oblastech zákonodárství měli v té době velký vliv. S návrhem zřídit Řád advokátů (Ordine degli avvocati) přišel ostatně ještě před sjednocením ministr Cavourovy vlády Giovanni De Foresta v r. 1857. Advokát Giovanni De Falco pak z piemontského vzoru v r. 1866 vycházel. Pojetí advokacie jím bylo vnímáno tak, že advokát „svým vědecko-teoretickým a intelektuálním zaměřením“ přísluší do „velké republiky vědy“.

Výsledkem mnoholeté diskuse byl zákon o advokátech a prokurátorech z r. 1874, o rok později jej následoval zákon o notářích. Přestože zákon přinesl unifikovanou a do jisté míry centralizovanou úpravu, jeho aplikace narážela zprvu na obtíže dané tradičními rozdíly pojetí advokacie v jednotlivých oblastech Italského království.

V partii o advokátech v liberálním státu autorka přináší řadu zajímavých statistických údajů. Plyne z nich, že advokacie byla v Itálii již tehdy velmi početná, v r. 1881 bylo zapsáno 17 649 advokátů, v Neapoli např. působilo v r. 1891 1590 advokátů, v Campanii r. 1881 připadl jeden advokát na 1000 obyvatel. Autorka se dále zabývá dělením advokátů na tradiční generální praktiky a specialisty zejména v oboru bankovníctví a obchodního práva.

V kapitole o profesní identitě dobové advokacie Francesca Tacchi seznamuje

čtenáře s produkcí spisů o advokátské etice a zabývá se aktivitami advokátů v politice. Vedle tradičních aktivit v zákonodárném sboru jsou mj. zmiňováni advokáti - svobodní zednáři. Samostatnou tematikou je úsilí žen o přístup k advokacii, začínající přibližně na přelomu 19. a 20. století, formálně završené přijetím právní úpravy v r. 1919, která zrovnoprávnila ženy ve všech profesích, v advokacii však s minimálním faktickým dopadem. V Miláně tak např. v r. 1941 ze 1701 zapsaných bylo pouze 11 advokátek.

Velmi podrobně je popsán osud italské advokacie v období fašismu. Advokáti stáli v období jeho zrodu v početných skupinách jak na straně Mussoliniho, tak proti němu. Snaha o začlenění italských advokátů do mechanismu korporativního státu začala v podstatě již od prosince 1919 vznikem Italské konfederace duševní práce (Confederazione italiana del lavoro intellettuale). V době pochodu na Řím byl aktivním fašistou např. advokát Dino Grandi.

Advokáti se prosadili v parlamentu, posléze ve Velké fašistické radě i Národní radě korporací. V r. 1927 byl vydán nový statut Národního fašistického syndikátu advokátů a prokurátorů (Sindacato nazionale fascista degli avvocati e dei procuratori), dne 27. listopadu 1933 bylo pod č. 1578 vydáno nařízení o advokátských profesích (Ordinamento delle professioni di avvocato), platné - jak bylo již řečeno - s novelami dodnes. V r. 1933 se dostalo advokátům „cti“ nosit černou košili „na právnických a profesních slavnostech, při nichž nosívali tógu.“

Kniha, vycházející z bohatého archivního materiálu a dlouhodobého studia tištěných pramenů, je psána čtivou formou a jak se sluší pro práci o advokátech, u nichž je tato vlastnost rovněž předpokládána, bohatým jazykem.

♦ JUDR. PHDR. STANISLAV BALÍK

Z Bulletinu slovenskej advokácie č. 4/2006

Operovali ho v celkovej anestezii, sotva se probudil, požádala ho sestra, aby okamžitě podepsal nějaký dokument, asi dotazník. Bránil se a odvolával na oblužení, sestra pak na povinnost uloženou jí nějakým mamelukem z ministerstva zdravotnictví. Bylo mu tak špatně, že jí raději vyhověl a nepřečtený papír podepsal, ač sám ex cathedra jako advokát vždy poučoval klienty: „Dejte si pozor, co podepisujete, nepodepisujte nic naslepo! Jestliže to uděláte, nedivte se násled-

kům!“ Summa summarum, zdravotní sestra přitom nepotřebovala ani dvě minuty, aby přiměla advokáta porušit zásadu, kterou hlásal celý život.

V úvodníku **O uhundranom, otravnom advokátovi-pacientovi** se poděluje advokát **JUDr. Alexander Fuchs**, citovaným přídomkem též podepsaný, o nabytou zkušenost se slovenským zdravotnictvím a svůj příspěvek uzavírá: „Podstatou příběhu je vlastně poznání, že povědomí některých zdravotníků o části jejich profesionální etiky je přinejmenším mizivé. Nejenže bez problémů přinutí obluženého pacienta podepsat papír naslepo, ale navíc v tom ani nic špatného nevidí. A k dovršení všeho nemají ani potřebu se omluvit. Další velká moudrost z těch, které mám ve zvyku na počkání zdarma rozdávat, zní: Hloupost je trestným činem, za který pachatel musí zaplatit.“

Čtvrté číslo Bulletinu obsahuje stejný počet zajímavých článků. **JUDr. Patrik Príbelský** z Trnavy se v analytické studii **Trestnosť nezpůsobilého pokusu** zabývá základními otázkami nezpůsobilého pokusu jako jedné z vývojových stadií trestného činu. Táže se např., zda se tento druh konání má vůbec považovat za trestný, resp. zda každý druh nezpůsobilého pokusu je automaticky trestný. Otázky analyzuje jednak s pomocí historické komparace, jednak srovnáním této problematiky s úpravou zahraniční. Nakonec rozebírá trestnost jednotlivých druhů nezpůsobilého pokusu podle nově přijatého **Trestného zákona č. 300/2005 Z. z.** s účinností od 1. ledna 2006.

Advokátka **JUDr. Andrea Tomlainová** napsala článek **Osvedčenie podpisov na zmluve o prevode ob-**

z odborné literatury

chodného podielu a jej platnosť a účinnosť, v němž řeší otázku vlivu nedostatku osvědčení podpisů na smlouvě o převodu obchodního podílu na její platnost a účinnost, která není v *Obchodnom zákonníku* výslovně upravena. Nakonec dospívá k závěru, že osvědčení podpisů účastníků smlouvy o převodu obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným není podmínkou její platnosti, ale je podmínkou účinnosti této smlouvy mezi smluvními stranami, jakož i podmínkou účinnosti převodu obchodního podílu vůči společnosti s ručením omezeným.

Mgr. Marek Dubovec, LL.M., sepsal příspěvek **Centrum hlavných záujmov dlžníka v judikatúre súdov európskych krajín**, který se zabývá problematikou vymezení „centra zájmů dlužníka“ v Nařízení EU o konkurzním řízení a judikatúre evropských soudů.

Posledním odborným článkem je **Obsah vyrozumění obhájcu o konaní vyšetrovacích úkonov v trestnej veci** autora **JUDr. Jána Gerega**, advokáta z Bratislavy. Vyšetřovatel nemůže při vykonávání procesních úkonů postupovat tak, že obviněnému

znemožňuje uplatnění práv zakotvených v § 34 *Trestného poriadku* (zákon č. 301/2005 Z. z.). Totéž platí i o právu obhajoby. Odepření reálné možnosti uplatňovat právo obviněného také prostřednictvím jeho obhájce – především práva být přítomen při vyšetřovacích úkonech, neoznamováním nejvýznamnějších procesních úkonů – je v rozporu s principy právního státu a právem obviněného na spravedlivý proces.

♦ JUDr. KVĚTA SLAVÍKOVÁ

Předseda krajského soudu v Ústí nad Labem rozhodnutím z 25. 4. 2006 vyhlašuje výběrové řízení na kandidáty na funkci soudců

- pro Okresní soud v České Lípě (3 místa)
- pro Okresní soud v Chomutově (1 místo)
- pro Okresní soud v Liberci (2 místa)
- pro Okresní soud v Litoměřicích (2 místa)
- pro Okresní soud v Mostě (2 místa)
- pro Okresní soud v Ústí nad Labem (3 místa)

Předpoklady pro výkon funkce soudce okresního soudu:

- státní občanství České republiky
- způsobilost k právním úkonům
- bezúhonnost
- zkušenosti a morální vlastnosti dávající záruku, že bude svou funkci řádně zastávat
- věk nejméně 30 let
- souhlas se svým jmenováním soudcem/soudkyní a přidělením k určitému soudu
- dosažení vysokoškolského vzdělání získaného řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice
- složení odborné justiční zkoušky, advokátní zkoušky, závěrečné zkoušky právního čekatele, notářské zkoušky nebo odborné exekutorské zkoušky, anebo výkon funkce soudce Ústavního soudu alespoň po dobu 2 let
- předpoklady stanovené zákonem č. 451/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů

K přihlášce k účasti ve výběrovém řízení uchazeč/ka přiloží:

- motivační dopis s uvedením úseku, na němž by uchazeč měl zájem v případě svého jmenování soudcem působit
- prohlášení podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů (vyjádřit souhlas se shromažďováním a zpracováváním osobních údajů v souvislosti s výběrem kandidátů pro funkci, a to v rozsahu nezbytném pro průběh tohoto výběrového řízení, a vyjádření souhlasu s tím, že po skončení výběrového řízení budou listiny obsahující osobní údaje vydány pouze na písemnou žádost)
- čestné prohlášení o státním občanství
- vlastnoručně psaný strukturovaný životopis
- ověřenou kopii dokladu o dosaženém vysokoškolském

vzdělání získaném řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice (vysvědčení o státní zkoušce + diplom), popř. o získání akademického titulu a o dosažení vědeckých nebo vědecko-pedagogických hodností a o dalším odborném vzdělání

- ověřenou kopii dokladu o složení odborné justiční zkoušky nebo jiné zkoušky jí na roveň postavené
- prohlášení o jazykových znalostech
- přehled dosavadní odborné praxe a odborné publikační a pedagogické činnosti
- výpis z rejstříku trestů ne starší než dva měsíce
- potvrzení o zdravotním stavu
- kandidát/ka narozený/á před 1. 12. 1971 lustrační osvědčení **vydané po 30. červnu 2001** (ověřená kopie) + prohlášení k lustračnímu osvědčení podle § 4 odst. 3, 4, § 2 odst. 1 písm. d) – h) zákona č. 451/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Lhůta pro přihlášení do výběrového řízení je stanovena do 31. července 2006.

V uvedené lhůtě je nutné doručit přihlášku se všemi požadovanými podklady personálnímu útvaru Krajského soudu v Ústí nad Labem, Národního odboje 1274, 400 92 Ústí nad Labem.

Poté se skuteční výběrovou komisí jmenovanou předsedou krajského soudu osobní pohovory s uchazeči, kteří ve stanovené lhůtě předloží všechny uvedené podklady. O výsledku výběrového řízení rozhodne předseda krajského soudu s přihlédnutím k výsledkům osobních pohovorů.

Termíny pohovorů budou sděleny dodatečně.

O výsledku výběrového řízení bude uchazečům doručeno písemné oznámení.

V Ústí nad Labem dne 25. dubna 2006

**předseda krajského soudu
JUDr. Milan Kohoutek**

Střeliti kozla

Můj děd měl blízko k myšlívosti, a rčení střeliti kozla patřilo tudíž k jeho nejoblíbenějším. Používal je ve všech způsobech, osobách, čís-

lech i časech při každé příležitosti, takže jsem se co malý chlapec vždycky divil, že ve vsi, kde děda bydlel, vůbec ještě přežila nějaká kozí populace, neboť metaforický ráz výroku mi v tom útlém věku ještě nebyl zcela srozumitelný. Až právnícké pozitivistické vzdělání mi umožnilo pochopit, že střeliti kozla znamená učinit nesprávné rozhodnutí, případně správné rozhodnutí vadně vykonat. A teprve teď, v době postmoderní, kdy se střelení kozla označuje za lidské selhání, působení lidského faktoru a tak všelijak podobně, chápu, že střeliti kozla není jen tak, nýbrž že se pro to musí zřídit vyšetřovací komise a před tou že je třeba všechno zatlouct, neboť chybovatí již není jako dříve lidské, nýbrž nelidské a tudíž přísného trestu hodné. Výjimky platí pro případy, jako je havárie raketoplánu nebo výbuch atomové elektrárny, kde se stále ještě uznává, že se chybička mohla vloudit, ale obyčejní střelení kozlové jsou na pováženou.

Nedívám se tedy, že zatloukání, a to i preventivní, se stalo součástí naší národní povahy, a rád vzpomínám na jednoho nikoliv už mladého kolegu, který ve společnosti vždy preventivně prohlášoval, že za celý život neprohrál ani jeden spor, což jsme mu my, filozofičtější založení advokáti, i věřili. Neboť co jest to prohrát? Jini ho ovšem napomínali, ať nekecá, a poslali ho do neslušných míst s tím, že každý někdy střelí kozla.

Celý ten dlouhý úvod nás má vést k vážným úvahám nad tím, zda evropská kontinentální advokacie jako instituce občas také nevystřelila bez rozvahy vedle; a zda teď, když kozel střelen na palouku leží, nehledá vlníka v policejním nebo dokonce totalitním státu, místo aby řekla mea culpa, errare humanum est, ne všechno se podařilo tak, jak mělo. Jmými slovy, pokusíme se podle slibu navázat na své nedávné zamýšlení nad erozí a korozi. Teze zněla v podstatě tak, že za jistou krizi advokacie nenese odpovědnost tajemná eroze právního státu, nýbrž z větší části

neschopnost samotné advokacie své tradiční hodnoty uchovat nebo promyšleně a opatrně transformovat. Je zajímavé pozorovat, jak jeden zdánlivě bezvýznamný, ale nevratný krok, vyvolává další a další kroky, až z tradiční stavby nezůstane kámen na kameni.

Vše začalo u soutěže mezi advokáty, která bývala ještě v době po druhé světové válce převážně regionální a přísně stanovsky regulovaná (mluvíme o kontinentální Evropě). Tlaky samotných advokátů na nacionalizaci a později globalizaci soutěže vedly k oslabení regionálních komor ve prospěch celostátních a pak i nadnárodních advokátních útvarů a k odstranění různých soutěžních omezení.

Zostření konkurence přineslo diferenciaci uvnitř stavu. Mocné advokátní firmy vytlačily z celých sektorů trhu drobné advokátní podnikatele. Ti se pod hrozbou ztráty práce začali domáhat proměny komor z orgánů správy povolání na spolky pro podporu drobného podnikání. Namnoze uspěli, ale komory ztratily v očích neadvokátní podnikatelské veřejnosti i státu svůj lesk; byl zpochybněn jejich nárok na povinnou registraci nebo licencování všech advokátů. Ke kritikům povinného členství se přidali i sami advokáti a od komor požadovali už nejen podnikatelskou podporu, ale i ochranu pro své někdy podivné soutěžní praktiky. Komory se cítily ohroženy ve své existenci a začaly se chovat populisticky. To jim vyneslo zvenčí obvinění, že nejsou schopny udržet uvnitř své profese kázeň. Tu začaly ve zvýšené míře vynucovat státní orgány, samozřejmě, že svými prostředky.

Připočteme-li k tomu úsilí advokátního i neadvokátního kapitálu investovat do další koncentrace právních služeb a docílení zisku srovnatelného s jinými sektory národního hospodářství, pochopíme, že na konci této cesty nemůže být žádný rozdíl mezi peněžním ústavem a advokátní kanceláří. Stejně právní formy společností, stejní zaměstnavatelé a zaměstnanci, stejné bankovní-advokátní tajemství a ochrana osobních údajů, žádná etická pravidla, zato však srovnatelné zisky a srovnatelný přínos pro státní rozpočet. Aby se tohle každému státu líbilo, na to nemusí být ani policejní, ani totalitní. Ono se to totiž hlavně líbí nám; a jestli někdo

pláče, tak pláče nad hrobem, který si sami dobrovolně kopeme.

Já nepláču, a realisticky беру na vědomí kde jsme, jak jsme se tam octli, a co tam vlastně děláme. Určitě nestojíme nad vlastním hrobem a nečekáme na ránu do týlu. Máme pořád ještě své hodnoty, které nepotřebují nic jiného, než je pořádně vyleštit a pak se jich držet. Jde o poctivost při výkonu advokacie a o důstojnost advokátního povolání. Řečeno lidově, advokáti nesmějí dělat ostudu; a když ji udělají, musí proti tomu umět jejich samospráva statečně zakročit. Od toho se pak odvíjí pohled veřejnosti na nezávislost advokacie, na povinnost mlčenlivosti a na všechny ty hodnoty, o nichž se nám zdá, že jsou bůhvíjakým ohroženy.

No a i když už občas v populistickém honu za ziskem nějakého toho kozla střelíme, snažme se to přejít tichým povzděchem, že errare humanum est. Ani ten můj rakousko-uherský děda si kozí rohy v parádní seknici nevyvážoval, nechlubil se, že jde o paroží statného šestnáctáka, a neděkoval si za mistrnou ránu. Advokacie není politická strana, natož ta či ona vláda. A tak by se tedy měla podle toho poctivě a důstojně chovat.

Laskavý advokátní čtenář si už, doufejme, z celého toho povídání vybere to, co má, neboť jest k tomu kvalifikován.

❖ KVĚTEN 2006
KAREL ČERMÁK

Informace o jednání 7. schůze představenstva České advokátní komory, která se konala ve dnech 11.-12. 5. 2006 v Brně

Jednání dne 11. 5. 2006

Jednání prvního dne 7. schůze představenstva ČAK, které se zabývalo pozastavením výkonu advokacie podle § 9 odst. 2 písm. a) ZA, zahájil a vedl ze nepřítomného předsedu Komory JUDr. Jirouska místopředseda JUDr. Račok.

Jednání dne 12. 5. 2006

Jednání druhého dne 7. schůze představenstva ČAK zahájil a vedl místopředseda JUDr. Vychopeň.

Kontrola úkolů

Jednání pokračovalo kontrolou zápisu z dubnové schůze představenstva. JUDr. M. Snášelová z pobočky Brno sdělila, že *daňová smlouva mezi ČAK a MZK* byla v souladu s rozhodnutím představenstva podepsána. PhDr. Chaloupková oznámila, že v BA č. 4 a na webových stránkách ČAK byl zveřejněn materiál týkající se *daňového režimu příjmu plynoucích zaměstnaným advokátům v advokacii*. JUDr. Vychopeň informoval o návštěvě *delegace Japonské advokátní komory*, k níž přítomní obdrželi podrobnou písemnou zprávu.

V rámci tohoto bodu programu byl většinou přítomných hlasů schválen *návrh JUDr. Kyjovského na doplnění čl. 3 (před odstavcem uvozeným slovy „na základě vymezené diskuse“) zápisu z jednání 6. schůze představenstva*, dodatkem tohoto znění:

„JUDr. Kyjovský uvádí, že teprve nyní, v souvislosti s výkladem dr. L. Snášelové a předložením dokumentů z jednání s Generali Pojišťovnou, je většinou členů představenstva zřejmé, že poslední usnesení představenstva z března fakticky znamená zvyšování pojistných limitů pro advokáty, aniž by toto bylo podrobena důsledné kritické debatě v advokátní obci. Proto by se spíše přikláněl pro zrušení celého usnesení a přijetí nového po důkladném projednání věci.“

JUDr. Krym doplnil, že Generali Pojišťovna předložila dodatek k Rámcové pojistné smlouvě a představenstvo poté bez další diskuse rozhodlo o tom, že jednání o dodatku bude předmětem jednání představenstva v červnu 2006.

JUDr. Smejkal sdělil, že proběhlo výběrové řízení na místo knihovnice v pobočce Brno a bylo rozhodnuto, že od 1. 7. 2006 nastoupí do pozice *knihovnice Mgr. Lenka Danilšín*.

Legislativa

Za omluveného dr. Račoka vystoupil tajemník dr. Krym s informací, že práce na *návruhu usnesení k pojštění* zatím nepokračují, neboť jsou závislé na výsledku projednávání Dodatku k pojistné smlouvě; navrhl proto, aby se touto záležitostí zabývalo představenstvo v září 2006. JUDr. Pejchal sdělil, že JUDr. Patera zpracoval *návrh novely etického kodexu*, který bude předložen k připomínkám sekci soukromého práva, sekci legislativní a sekci duševního vlastnictví. JUDr. Mikš spolu s JUDr. Sykou požádali, aby návrh byl předložen k připomínkám také kontrolní radě a kárné komisi, čemuž bylo vyhověno.

JUDr. Vychopeň informoval představenstvo o *usnesení vlády ČR ze dne 22. 3. 2006 č. 284, jímž se mj. ukládá předsedovi ÚHOS předložit analýzu nezbytnosti omezení hospodářské soutěže v sektoru svobodných povolání v ČR*, která vyplývají jak z platné legislativy, tak interních profesních norem. V této souvislosti uvedl *rozhodnutí protimonopolního úřadu SR ze dne 22. 12. 2005, který uložil SAK pokutu ve výši 50 tis. Sk* proto, že advokátními předpisy byly omezeny možnosti advokátů propagovat služby jak z hlediska formy, tak i obsahu, což mělo negativní vliv na intenzitu soutěže na vymezeném relevantním trhu. Legislativní odbor ČAK k tomuto rozhodnutí zpracoval analýzu, podle níž ČAK obdobný problém nemá, neboť změnou stavovského předpisu, který umožnil reklamu advokátům, toto omezení bylo odstraněno a české stavovské předpisy jsou v tomto ohledu zcela v relaci s názory a stanovisky CCBE. JUDr. Krym také zmínil, že návrh novely etického kodexu, který je v současné době projednáván, tuto problematiku rovněž řeší.

JUDr. Kyjovský komentoval svůj *návrh pravidel pro tvorbu stavovských předpisů ČAK*, přičemž uvedl, že přijetí takového předpisu je nezbytně nutné, neboť představenstvo často rozhoduje v pozici, kdy je již k dispozici paragrafované znění, a nemá možnost dříve jednat o věcném záměru (v politickém smyslu) takového rozhodnutí. JUDr. Krym tlumočil stanovisko nepřítomného předsedy JUDr. Jirouska, který úpravu pravidel pro přijímání stavovských předpisů považuje za užitečnou a navrhuje, aby proces přijímání předpisů probíhal ve dvou kolech. V prvním bude diskutován věcný záměr, zveřejňovaný případně i na webových stránkách, ve druhém kole pak diskutováno paragrafované znění, které by bylo určeno pro finální rozhodnutí. Za užitečné by považoval také upravit stav „legislativní nouze“, tzn. stav naléhavé potřeby okamžitě přijmout rozhodnutí. Představenstvo po diskusi pověřilo tajemníka dr. Kryma, aby ve spolupráci s dr. Kyjovským, dr. Paterou a dr. Všečekou připravili a předložili představenstvu návrh pravidel pro tvorbu stavovských předpisů ČAK pro jednání představenstva v červnu 2006.

z české advokacie

Pravidla financování regionů

JUDr. Krym informoval představenstvo, že zásady pravidel pro hospodaření regionů byly již projednávány a přijaty. V současné době zbývají ke schválení pouze dva materiály, a to **principy pro nároky regionálních představitelů** (dále jen „RP“) vůči Komoře a **principy jednání RP v hospodářských věcech**. Pokud jde o nároky RP vůči Komoře, byly již upraveny usnesením sněmu ČAK č. 7/1999 *Věstníku*, představenstvo tedy nemá pravomoc rozhodnutí sněmu měnit. Tajemník ČAK pouze vydal **metodický pokyn k účtování náhrad spojených s výkonem funkcí v orgánech ČAK**, který je výkladem tohoto stavovského předpisu. Pokud jde o **principy jednání RP v hospodářských věcech**, tajemník uvedl, že nejde o pravidla, která by musela být schvalována představenstvem, jde spíše o přenesení části kompetencí aparátu ČAK na RP, a v tomto smyslu bude přijato opatření předsedy ČAK. Tato pravidla budou ještě s RP projednána na informačním dnu 23. 5. 2006.

Po delší diskusi na toto téma se předsedající schůze otázal na návrhy ke schválení rozhodnutí představenstva. JUDr. Kyjovský učinil návrh, aby principy hospodaření regionů byly rozeslány členům představenstva a aby nebyly závazně vydány před tím, než proběhne zasedání příštího představenstva, aby tak případně představenstvo mohlo zaujmout stanoviska k otázkám, které příp. nepatří do výlučné kompetence aparátu Komory. Tento návrh dr. Kyjovského však představenstvo hlasováním zamítlo.

Informace odboru mezinárodních vztahů

Ass. Jur. Trmalová upozornila, že materiály k tomuto bodu jednání byly členům představenstva rozeslány a některé z nich mohou být bez dalšího odeslány do CCBE, pokud k nim představenstvo nepodá námítky. V daném případě se jedná o **dotazník o Evropské soudní síti a Evropském právu**. Přítomní pak podiskutovali o proceduře připomínkování materiálů, načež ass. Jur. Trmalová požádala členy představenstva o sdělení **stanoviska k návrhu UIA k zásadním principům pro advokátní profesi**.

Dále pak informovala členy představenstva o pracích probíhajících na **komparativní studii týkající se označení advokáta při výkonu jeho činnosti v jednotlivých evropských zemích** a uvedla, že většina advokací implementovala evropské předpisy o evropském advokátovi (evropské směrnice), přičemž úprava označení advokátů v těchto předpisech je velmi přísná. Výjimky se obvykle týkají zahraničních advokátních kanceláří. Vyjádřila přesvědčení, že při aplikaci těchto předpisů v ČR nedochází k diskriminaci českých advokátů vůči evropským, problémy by případně mohly nastat u vztahů k zahraničním advokátům.

Ass. jur. Trmalová se také dotázala, jakým způsobem postupovat v případě **zájemců o stáže v Indii**. Po krátké diskusi všemi členy představenstva shodně konstatováno, že ČAK bude vystupovat pouze jako zprostředkovatel informací a v žádném případě nebere na sebe odpovědnost ani žádné finanční a odpovědnostní závazky.

Po diskusi představenstvo projednalo také **stanovisko ČAK k optimalizaci chodu ESLP** na základě písemného materiálu předloženého dr. Pejchalem. Z diskuse vyplynuly dva návrhy, a to jednak a) přiklonit se k povinnému zastoupení advokátem s výhradou toho, že toto stanovisko platí pouze tehdy, bude-li v ČR vyřešen problém hrazení nákladů za právní pomoc poskytovanou sociálně potřebným; b) povinné zastoupení bez jakýchkoliv výhrad.

Předsedající schůze pak dal hlasovat o **návrhu na přijetí stanoviska, které podporuje povinné zastoupení advokátem s výhradou vyřešení problematiky bezplatné právní pomoci státem**; návrh byl přijat. Představenstvo pak uložilo předsedovi, aby v přímě-

řeně vhodné době informoval o závěrech stanoviska k tomuto bodu ministra spravedlnosti a především ministra zahraničních věcí, materiál připraví odbor mezinárodních vztahů.

Různé

Rozhodnutím představenstva byl JUDr. Patera nominován pro spolupráci s **pracovní skupinou OECD proti podplácení** (žádost MSp ČR). Představenstvo též sdělilo, že obdrželo **poděkování klienta advokátce JUDr. Gabriele Tüttlové, č. osv. 10837**, za obhajobu v trestní věci s mezinárodním prvkem. JUDr. Kovářová přednesla **návrh, aby vydání duplikátu osvědčení o vykonání advokátní zkoušky (i jiných listin) bylo zpoplatněno částkou 100 Kč**, který byl jednomyslně schválen a uloženo legislativnímu odboru zpracovat příslušnou novelu citovaného usnesení.

Náměty členů představenstva

JUDr. Žižlavský informoval o soutěži **„Křišťálový obraz soudnictví“**, vyhlášené Evropskou komisí pro efektivitu justice (CEPEJ), a po krátkém seznámení s podstatou projektu navrhl, aby byla vyvinuta iniciativa směřující k zahájení pravidelných schůzek zástupců všech právnických profesí, které se podílejí na rozhodovací praxi konkrétních soudů (vedle soudců jde o advokáty a státní zástupce, soudní exekutory a notáře), a to vždy k 25. 10. běžného roku, který je evropským dnem civilní justice. Doporučil obrátit se nejprve na MS v Praze a OS pro Prahu 1 z pozice předsedy ČAK za asistence dr. Pejchala, dr. Žižlavského a dr. Würstové. Cílem je odstartovat zde „pilotní projekt“. JUDr. Papež doplnil, aby projekt byl projednán i na informačním dnu regionů. Návrh byl jednomyslně schválen.

JUDr. Pejchal informoval představenstvo o **navštěvě pana Maheshe Tiwariho, právníka Horní komory Indického parlamentu, která se uskuteční dne 21. 6. 2006 v 15.00 hod. v zasedací místnosti 1. patra ČAK**. JUDr. Pejchal členy představenstva na toto setkání pozval. Pozvánka bude umístěna také na webu s poznámkou, že je určena pro advokáty ovládající anglický jazyk.

JUDr. Mrázek předložil představenstvu **výkladové stanovisko Generali Pojišťovny** vypracované na žádost jeho advokátní kanceláře a poukázal na nejasnost stanoviska pojišťovny při řešení pojistných událostí, které vznikly při aplikaci komunitárního, mezinárodního apod. práva. Nato dr. Krym požádal představenstvo o souhlas vyzvat pojišťovnu k jednoznačnému výkladovému stanovisku v této oblasti a seznámit s ním představenstvo, což představenstvo hlasováním schválilo.

❖ PŘIPRAVILA JUDR. KVĚTA SLAVÍKOVÁ

specializující se na oblast obchodního, občanského, konkurzního a silničního práva

přijme ihned
ADVOKÁTA/KU

s následujícími požadavky:

- výborná znalost AJ
- samostatnost
- schopnost vést projekty
- komunikativnost
- předchozí zkušenosti vítány

Nabídky se strukturovaným životopisem zasílejte e-mailem na m.kronbergerova@jehnevodak.cz, faxem: 222 230 052, případně kontaktujte sl. Kronbergerovou na tel. čísle: 222 232 061-2

Regionální představitelé na informačním dni v Praze

Dne 23. května 2006 proběhl v Praze ve Vzdělávacím a školicím středisku v Paláci Dunaj **Informační den o aktuálních otázkách advokacie**. Na tuto akci se sjeli regionální představitelé ČAK, jejich zástupci a více než 50 advokátů ze všech regionů, aby si vyslechli informaci o novele zákona o advokacii a jejím dopadu na praktický život advokátů a advokátních kanceláří. Jednání se dále zúčastnili členové představenstva ČAK, předsedové kontrolní rady a kárné komise ČAK, zástupci odborných výborů a sekcí ČAK i vedoucí všech odborů oddělení kanceláře ČAK, kteří byli připraveni zodpovídat případné dotazy ze strany advokátů.

Předseda ČAK informuje

V úvodu vystoupil předseda České advokátní komory **JUDr. Vladimír Jirousek**, který přivítal přítomné a zahájil tak tradici pravidelných setkání s advokáty a informačních dnů o aktuálních otázkách advokacie. Poté spolu s předsedou Výboru regionálních představitelů ČAK **JUDr. Petrem Mrázkem** slavnostně předal **jednotlivým regionálním představitelům ČAK a jejich zástupcům v regionech jmenovací dekry** pro další činnost v regionech. Pokračoval stručnou informací o dokončení reorganizace aparátu ČAK a o aktuálním vydání zvláštního čísla Bulletinu advokacie - Sbírký kárných rozhodnutí ČAK za období let 2004 – 2005.

Zmínil se rovněž o **aktuálním legislativním vývoji**, zejména o procesu přijímání novely zákona o advokacii, provedené zákonem č. 79/2006 Sb. Shrnuje, že nejvýznamnější změnou bylo zavedení institutu zaměstnaného advokáta, což byl úkol uložený představenstvu posledním sněmem ČAK konaným v loňském roce. Předseda se dále dotkl problematiky pojištění, resp. jednání, která v současné době probíhají o dodatku k pojistné smlouvě. Na půdě mediace informoval o vlastní cestě, kterou advokacie v zájmu advokátů nastoupila. Rozsáhlou pasáž věnoval rekodifikaci soukromého práva. Tohoto procesu se ČAK aktivně účastní vysíláním zástupců na konferenci o rekodifikaci soukromého práva, která probíhá v Olomouci, i účastí odborníků z řad advokátů v legislativní komisi Ministerstva spravedlnosti. Velké debaty se zatím nejednoznačným výsledkem se vedou o zrušení či zachování intabulačního principu u smluvní agendy.

Dále předseda ČAK informoval o oficiálním **otevření pobočky ČAK v Brně** i tamního vzdělávacího centra pro advokáty i koncipienty. Dalším logickým krokem je vybavení obou vzdělávacích center vzájemně propojenou audiovizuální technikou, která by měla umožnit telekonference a přenášení přednášek a seminářů z jednoho centra do druhého. Česká advokátní komora se stává významným partnerem a bývá často oslovována firmami s rozličnými nabídkami. Posledním příkladem je nabídka společnosti CODEXIS, jejíž systém právních předpisů a judikatury byl předváděn v kinosále Paláce Dunaj. Předseda ČAK se zmínil rovněž o **velkém úspěchu Vzdělávacího a školicího centra v Paláci Dunaj, které za rok jeho činnosti navštívilo na 2000 advokátů a 4000 koncipientů**.

JUDr. Jirousek přítomné informoval o velkých plánovaných akcích, kterými budou ve dnech 19. a 20. října 2006 mezinárodní **Konference o nezávislosti advokacie** za účasti všech složek justice, a dne 19. 1. 2007 slavnostní vyhlášení celojustiční soutěže **Právník roku 2006**.

Praktický dopad novely zákona o advokacii

Místopředseda ČAK pro legislativu **JUDr. Michal Račok** informoval přítomné o **praktickém dopadu novely zákona o advokacii**, zejména o přechodu institutu přidruženého advokáta na zaměstnaného advokáta. Zmínil se dále o ručení i pojištění a o důvodu odmítnutí advokátní společnosti s jediným zakladatelem. Spolu s JUDr. Jiřím Paterou, vedoucím legislativního odboru ČAK, se dále JUDr. Račok věnoval problematice domovních prohlídek a praktickým příkladům i odpovědím na dotazy z pléna.

Výbor odborné pomoci, kárná a kontrolní agenda

Dalším diskutujícím byl **JUDr. Tomáš Sokol**, předseda Výboru pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů ČAK, který přítomným **vysvětlil důvody vzniku výboru i postup** v případě, kdy se advokát bude cítit šikanován nebo neprávem obviňován státními orgány. Výbor zatím prověřuje první případ, který vykazuje všechny znaky činnosti, pro kterou byl zřízen.

z české advokacie

Následovalo vystoupení předsedy kontrolní rady ČAK **JUDr. Jana Mikše**, který přítomné informoval o **aktuálních otázkách činnosti kontrolní rady**. V současné době se tento orgán zabývá zejména daňovou problematikou ve vztahu k novele zákona o advokacii a také ověřovacími knihami poté, co novelou zákona provedenou v tomto případě bez vědomí a souhlasu ČAK byla rozšířena pravomoc advokátů i na ověřování podpisů na cizích listinách.

Dopolední část programu zakončil svým vystoupením předseda kárné komise ČAK **JUDr. Bohuslav Sedlatý**, který informoval o **novinkách v kárném řízení**. Nejvýznamnějšími změnami provedenými novelou zákona o advokacii je zavedení institutu kárného příkazu a vyřešení problému opakovaných omluv kárně obviněných advokátů z jednání kárných senátů. Ze své pozice pak JUDr. Sedlatý doporučil využívání institutu mediace i u kárných řízení. Závěrem osvětlil problematiku námitek podjatosti, které se v kárném řízení řeší ve shodě s obecnými právními předpisy, tzn. lze je akceptovat jen v případě poměru k věci nebo k účastníkům.

Informace tajemníka ČAK

V odpolední části jednání vystoupil tajemník ČAK **JUDr. Ladislav Krym** a informoval přítomné o **struktuře kanceláře ČAK i o jednotlivých pověřených osobách**, na které se mohou advokáti obracet s dotazy a žádostmi. Přiblížil, jakým způsobem probíhá vyřizování žádostí o stanoviska k jednotlivým advokátním problémům, odlišil přítomnou činnost ČAK jako orgánu veřejné správy od činnosti stávkové. Uvedl příklady nejčastějších a v poslední době zodpoví-

daných dotazů. Z odpovědí například vyplynulo, že není etické, aby advokát postoupil svou palmární pohledávku třetí osobě. Podkladem pro tento závěr je povinnost mlčenlivosti, neboť spolu s postupovanou pohledávkou by advokát musel třetí osobě poskytnout i další informace o dlužníkovi, které povinnost mlčenlivosti pokrývá. Podobně častým dotazem bývá zproštění mlčenlivost ve sporech ze smluvní agendy. Pokud advokát sepisuje smlouvu, v níž není výslovně stanoveno, že smlouvu sepsal jako právní zástupce jedné strany, pak je vázán mlčenlivostí vůči všem stranám a v případě potřeby jej také všechny smluvní strany musejí zprostit mlčenlivosti. V oblasti daňové doporučil advokátům adresovat dotazy na případné porušení nebo prolomení povinnosti mlčenlivosti k rukám kontrolní rady.

Daně, závěr a pozdní oběd

Posledním diskutujícím byl **Ing. Aleš Cechel** ze společnosti White and Case, která spolupracuje s představenstvem ČAK v oblasti daňové problematiky. Informace se týkala zejména změny klasifikace spolupracujícího advokáta na zaměstnaného advokáta a tato problematika vyvolala velkou diskusi ze strany účastníků.

Celodenní program ukončil předseda ČAK **JUDr. Vladimír Jirousek** informací o otevření kavárny a restaurace **Gratia** v přízemí a suterénu Kaňkova paláce v Praze, kam také všechny účastníky pozval na pozdní oběd.

♦ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ,

VEDOUcí ODBORU VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ ČAK.

Z kárné praxe

Jde o závažné porušení povinností advokáta, zapsaného do seznamu advokátů podle § 5a zákona č. 85/96 Sb., v platném znění, a tedy oprávněného poskytovat právní služby pouze v oblasti práva státu, v němž získal oprávnění k poskytování právních služeb, a v oblasti práva mezinárodního, jestliže poskytuje právní služby v oblasti práva jiného státu, než ve kterém získal oprávnění, konkrétně v oblasti práva ČR.

Rozhodnutí senátu kárné komise ČAK ze dne 2. 3. 2006, sp. zn. K 105/05

Mgr. K. M., advokát, byl uznán vinným, že dne 11. 10. 2004 převzal obhajobu A. V. v jeho trestní věci vedené na Policii ČR Praha 1 SKPV Praha 1 pod ČTS: ORI-2289/500K-1-2004, kterou prováděl až do 12. 4. 2005, kdy byl usnesením Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 12. 4. 2005, č. j. 43 Nt 4014/2005 z obhajování A. V. vyloučen, ač byl zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou jako advokát ve smyslu dříve platného § 5, odst. 2, 3 zákona č. 85/96 Sb., nyní dle § 5a zákona č. 85/96 Sb. v platném znění, tedy

- poskytoval právní službu v oblasti, ve které nebyl právní službu oprávněn poskytovat,
- při výkonu advokacie nechránil práva a oprávněné zájmy svého klienta,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu povinnost všeobecně pocti-

vým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu, čímž porušil povinnosti advokáta uložené mu v § 5a odst. 2, § 16 odst. 1 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s článkem 4 odst. 1 Pravidel profesionální etiky, a tedy i povinnosti uložené mu v § 3 odst. 1 zákona o advokacii.

Za to se mu ukládá podle ust. § 32 odst. 3 písm. c) kárné opatření

- pokuta ve výši 5000 Kč.

Zároveň bylo kárně obviněnému uloženo nahradit České advokátní komoře náklady kárného řízení v částce 3000 Kč.

Z odůvodnění:

Na kárně obviněného byla podána předsedou Kontrolní rady ČAK kárná žaloba pro skutek uvedený ve výrokové části tohoto rozhodnutí. Kárný senát ze stížnostního spisu zjistil, že na postup kárně obviněného podala stížnost státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1.

z české advokacie

Bylo zjištěno, že kárně obviněný převzal obhajobu v trestní věci obviněného A. V. pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů dle §187 odst. 1, odst. 2 písm. a) trest. zákona. Vzhledem k tomu, že šlo o případ nutné obhajoby, zvolil si obviněný na plnou moc obhájcem kárně obviněného.

Dále bylo zjištěno, že kárně obviněný byl zapsán do seznamu advokátů jako „zahraniční advokát“ ve smyslu dříve platného § 5 odst. 2, 3 zákona o advokacii, nyní podle § 5a zákona o advokacii, a je tudíž oprávněn poskytovat právní služby na území České republiky pouze v oblasti práva státu, v němž získal oprávnění k poskytování právních služeb, a v oblasti práva mezinárodního.

Kárně obviněný se ke skutku, který mu byl kárnou žalobou kladen za vinu, při jednání vyjádřil tak, že neměl zájem nikoho poškodit, že pouze převzal obhajobu svého krajana. Dále na svou obhajobu uvedl, že obhajobu může vykonávat, a to proto, že se jednalo o obhajobu cizího státního příslušníka a v tom že spatřoval mezinárodní prvek. Dále kárně obviněný v plném rozsahu odkázal na své písemná vyjádření ke kárné žalobě.

Kárný senát konstatoval k důkazu obsah stížnostního spisu, byly přečteny listiny ve spisu založené, a to stížnost Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 ze dne 8. 4. 2005, protokol sepsaný soudcem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 11. 10. 2004, ze kterého vyplývá, že kárně obviněný činil úkony obhajoby v trestní věci obviněného A. V., plná moc ze dne 11. 10. 2004, kterou obviněný A. V. zplnomocnil kárně obviněného k zastupování, a zejména usnesení soudce Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 12. 4. 2005

o vyloučení kárně obviněného z obhajování v trestní věci z důvodu, že kárně obviněný je veden v seznamu advokátů jako tzv. „zahraniční advokát“.

Kárný senát při rozhodování o vině a trestu dospěl jednoznačně k závěru, že stížnost státního zastupitelství byla důvodná a že kárně obviněný závažně porušil své povinnosti advokáta, když poskytoval právní služby v oblasti trestního práva, ve které nebyl oprávněn právní služby poskytovat, a porušil tak svou povinnost v § 5a odst. 2 zákona o advokacii.

Kárný senát zejména vycházel ze skutečnosti, že následky tohoto jednání, které spočívaly v nutnosti opakování vyšetřovacích úkonů a tedy i prodloužení doby vyšetřování, jsou závažné. Kárně obviněný tedy porušil i povinnosti uložené mu v § 3 odst. 1 zákona o advokacii a dále povinnosti vyplývající z § 16 odst. 1 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 Pravidel profesionální etiky advokátů České republiky.

Jako kárné opatření, přiměřené ke všem okolnostem případu, bylo kárně obviněnému uloženo podle § 32 odst. 2 písm. c) zákona o advokacii uhradit pokutu ve výši 5000 Kč. Kárně obviněný je advokátem, který nebyl dosud kárně stíhán, a dále bylo přihlédnuto k jeho osobním poměrům.

Rozhodnutí je pravomocné.

❖ PŘIPRAVIL JUDR. JAN SYKA,

VEDOUcí ODDĚLENÍ PRO VĚCI KÁRNĚ ČAK.

ŽIŽKA & PARTNERS

ATTORNEYS AT LAW

Přijme advokáty a advokátní koncipienty

Nabízíme:

- * zajímavou práci v mezinárodním kolektivu
- * individuální finanční ohodnocení
- * možnost osobního růstu
- * příjemné pracovní prostředí

Požadujeme:

- * vysokou úroveň odborných znalostí
- * výbornou znalost angličtiny (další jazyk výhodou)
- * schopnost týmové práce v mezinárodním kolektivu
- * vysoké pracovní nasazení, flexibilitu
- * znalost práce na PC

V případě zájmu zašlete svůj životopis v českém a anglickém jazyce na adresu:

Žižka & Partners
Na Příkopě 15
110 00 Praha 1
e-mail: monika.prochazkova@zlk.cz

ze zahraničí

Český právník v Indii

Autor článku v rozhovoru se dvěma právníky Parlamentu Srí Lanky – panem W.M.P.D. Silvou z oddělení zákonů a paní Ruvani Haquarachchi z legislativního oddělení.

Proč Indie?

Když jsem krátce po svém návratu z Indie slíbil redakci Bulletinu advokacie, že napíši o této zemi úvahu z pohledu právníka, netušil jsem, že se mi tento slib stane tak trochu noční můrou. V Indii jsem s manželkou (a především díky jí, neboť jsem ji doprovázel při účasti na mezinárodním semináři o legislativě, pořádaném indickým parlamentem) pobýval něco přes dva měsíce. Dobu nesmírně krátkou na to, aby člověk pochopil alespoň něco, natož vše podstatné o zemi velikosti Evropy, s miliardou obyvatel a kulturou utvářející se po tisíciletí zcela jiným způsobem, než tomu je v české kotlině. Tvářit se, že během několika týdnů se ze mne stal odborník, jenž bravurně srovnává pasáže z indické ústavy s hindským právem, by byla záležitost velmi směšná. A na kvality Hanzelky a Zikmunda v oboru cestovatelském také nemám. Prvotní nadšení z právních i zeměpisných objevů opadlo a chladná hlava velí buď mlčet anebo mnoho let pilně studovat. Ani jedno by se v redakci nelíbilo a navíc já nejsem povaha úplně chladná. Kus srdce jsem v Indii zanechal, protože v této fascinující zemi to ani jinak nejde. Pokusím se vypovědět proč.

Základní informace

Základní informace o Indii zní, že je to federativní republika složená z dvaceti pěti států a sedmi teritorií. Celková její rozloha činí 3 287 263 km.² Úředními jazyky federace jsou jazyk Hindi a angličtina, ale ústava také oficiálně uznává sedmáct regionálních jazyků. Nářečí, značně odlišných a používaných, je však více než stovka.

Řeklo by se, že Indové si ve své ústavě vzali vzor z Anglie, neboť je jako svoji nedávnou koloniální državu nejvíce ovlivnila, ale ta žádnou psanou ústavu nemá. Jako podklad tedy posloužila především ústava německá, o které však velmi dobře víme, že ji po druhé světové válce v podstatě napsali Američané. A tak tu starou dobrou Anglii přece jenom máme, byť notně přes ruku.

Z indické ústavy (přijaté Ústavodárným shromážděním dne 26. listopadu 1949, účinné od 26. ledna 1950) se můžeme dozvědět, že jde o republiku zcela suverénní (pro Indy nesmírně důležitý fakt po mnoha letech britské nadvlády), socialistickou, sekulární a demokratickou. Všechny tyto přívlastky z pohledu Evropana mají však fakticky odlišný obsah, než na jaký jsme zvyklí.

Suverénní Indie si z dob své podřízenosti Spojenému království zachovala nejenom angličtinu, ale i spousty prvků anglosaského právního systému. Vztahy se všemi zeměmi Commonwealthu si udržuje vysoce nadstandardní. Běžně jsou k vidění mapy s vyznačením zemí Commonwealthu jak v učebnách škol, tak i v kancelářích parlamentních úředníků.

Indická republika se sice hlásí k socialismu, ale představa přehuštěné sociální sítě, na jakou jsme zvyklí z Evropy, by byla naprosto iluzorní. Vedle sebe zde působí jak státní instituce a státní podniky, tak ryze soukromé společnosti. Mezi nimi žije obrovské množství lidí bez většího vztahu k soukromému či státnímu majetku, neboť nemají zhora nic a kromě toho, co najdou či vyžebrají, jim také nic neusnadňuje jejich životní úděl. Zajímavě tuto situaci charakterizoval jeden z přednášejících v „Labour Institut“, jenž po své přednášce o pracovněprávních vztazích v Indii v kuloárech k mému dotazu upřesňoval poměry velmi originálně, leč samozřejmě pravdivě. Jsou rozlišováni pracovníci tzv. formální a neformální. Ti formální jsou především zaměstnanci státní a zaměstnanci velkých, poněkud zahraničních společností. Tito zaměstnanci mají pracovní smlouvu, tedy i zaručenou mzdu a odvádějí daně. Všichni ostatní jsou neformálními zaměstnanci. Ti první tvoří něco málo přes dvacet procent praceschopného obyvatelstva. Všichni ostatní téměř osmdesát procent. Odbory neexistují.

Sekulární Indie nabízí obrovskou škálu náboženství. Hinduismus sice převládá, ale svoje chrámy zde mají postaveny i sikhové a buddhisté, mešity muslimové a kostely křesťané. Náboženské skupiny působí mezi sebou obvykle mírumilovně, ale bohužel i zde čas od času dochází k atentátům nebo násilnostem s náboženským podtextem.

Demokracie je v Indii velice důležitým pojmem. Mnohokrát jsem slyšel z úst nejenom právnických či státně úřednických, že v Indii se nachází největší demokracie na světě s dlouholetou tradicí. Pokud bychom demokratičnost této republiky sledovali jenom z pohledu volebního práva a formálního dodržování demokratických principů, pak nezbude, než souhlasit. Skutečná svoboda jednotlivce má však samozřejmě jiné dimenze a obzvláště indické ženy i v jednadvacátém století denně pocítují dědictví po tisíciletí vytvářeného kastovního společenského systému.

Základní práva a základní povinnosti

Ústava obsahuje jak základní práva, tak základní povinnosti. K základním právům a svobodám, obdobně jako v evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod i naší Listině základních práv a svobod, patří rovnost před zákonem, svoboda slova a projevu (včetně svobody tisku), svoboda shromažďovací a sdružovací, svoboda pohybu a volby pobytu na území Indie, právo svobodné volby povolání či podnikání, svoboda náboženského vyznání atd.

Zajímavější pro nás jistě budou základní povinnosti obsažené v indické ústavě, které mají všichni obyvatelé Indie. Nalezneme mezi nimi povinnost řídit se ústavou, respektovat její ideály i ústavní instituce, včetně národní vlajky a národní hymny, ochraňovat a následovat vznešené ideály, které podnítily národní zápas o svobodu, podporovat a chránit suverenitu, jednotu a celistvost Indie, bránit svoji zemi. Povinností je však také podpora harmonie a společného ducha bratrství mezi lidem Indie, přesahujícího náboženskou, jazykovou, regionální či dílčí různorodost, opuštění praktik vedoucích ke snižování důstojnosti žen, zhodnocování a ochrana bohatého dědictví složitě indické kultury, ochrana a rozvoj přírodního prostředí – lesů, jezer, řek, včetně přirozeného života v divočině s povinností mít slitování s žijícími stvořeními. Dále pak následuje povinnost rozvíjet vědecké metody, humanismus a duch bádání a přetváření, zabezpečovat veřejný majetek, zřeknout se násilí, snažit se o to nejlepší ve všech oblastech individuálních i kolektivních činností, tak, aby se národ neustále pozdvihoval k vyšším stupňům úsilí a výkonu.

ze zahraničí

1/1 bar. inz. Právník roku

ze zahraničí

Jestliže základní práva v mnohém souzní především s obsahem lidských práv uvedených v evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, pak základní povinnosti obsažené v indické ústavě tvoří podivuhodnou směsici. Přes zjevně demokratické prvky lze vysledovat stopy socialismu, vlastenectví až nacionalismu a v neposlední řadě i hinduistického vlivu. Právě tento zajímavý výčet základních povinností má nesmírně vysokou vypovídací hodnotu o indickém státě jako takovém.

Hindské právo

Takováto Ústava připouští i umožňuje v některých oblastech použití čistě náboženského práva, kterým je právo hindské. Jeho základem je „dharma“, což je výraz, jak jsem se dozvěděl z indických komentářů, nepřeložitelný do jakéhokoli jazyka. Trochu nám pro právní orientaci pomůže úvod k „The Hindu Marriage Act“ (1955), kde se mimo jiné říká, že výběr životního partnera, (se kterým hodlám uzavřít sňatek podle tohoto hindského právního předpisu), je omezen toliko jeho a mojí „dharmou“ (v závorce je uvedeno anglické „religion“, tedy náboženství) a „jati“ (v závorce uveden anglický výraz „caste“, čili kasta). Hindské právo je možné používat především v otázkách osobního stavu. Výhodná je pro násinec skutečnost, že i tyto právní předpisy jsou, kromě nádherného hindského písma, vydávány i v angličtině. Obsahově je však jejich pochopezení pro člověka, jenž nevyrostl pod vlivem hindské filozofie a náboženství, nesmírně obtížné, ne-li nemožné.

Indický parlament – Sansad Bhawan

Indický parlament (Sansad Bhawan) sídlí v Dillí v budově kruhového tvaru (postavené podle návrhu britského architekta Edwina Lutyense z r. 1911). Sansad Bhawan má dvě komory, horní se v hindštině říká Rajya Sabha, v anglické verzi indické ústavy Council of States, a má dvě stě padesát členů. Dolní komora se hindsky nazývá Lok Sabha, anglicky House of the People a čítá více než dvakrát tolik členů, přesně pět set čtyřicet pět zvolených a jmenovaných poslanců.

Indičtí členové parlamentu rozhodně nechodí do zaměstnání, kde mají vytvářet zákony své země, zdaleka tak dlouho, jako jejich angličtí či američtí kolegové. Jsou to svým způsobem nováčci po obdobích vlád maharádžů či anglických místokráľů. Proto jim sekretariáty Rayja Sabha a Lok Sabha udělaly takové přehledné příručky, které jsem měl možnost pročitat, kde se dozvíte vše podstatné o práci v obou komorách. Kam si sednout, jaké výrazy jsou obvyklými a přesnými termíny pro průběh jednání, či jaká je etiketa, když se na ně přichází podívat prezident.

Při pohledu na počty členů indického parlamentu se nabízí zajímavé srovnání. Jedna miliarda indických obyvatel má svých sedm set devadesát pět vyslanců v parlamentu, deset milionů Čechů a Moravanů jich do každého volebního období vysílá dvě stě osmdesát jedna. Co to znamená? Jenom takovou maličkost. Že asi na dva miliony Indů připadá jeden člen Lok Sabha a každý člen Rayja Sabha zastupuje přibližně čtyři miliony indických obyvatel. Jeden náš poslanec ve sněmovně představuje pouhopouhých padesát tisíc českých voličů a senátor zhruba dvakrát tolik, tedy sto tisíc. Že by ta naše demokracie byla vyvedena v té nejluxusnější formě, anebo se řídíme heslem, co Čech to poslanec?

Den nezávislosti (Republic Day)

Dne 26. ledna slaví moderní Indie, která je, jak jste již asi poznali, takovou zvláštní demokracií, svůj největší svátek, Den nezávislosti (ale také se mu říká Republic Day). Přípravy na oslavu tohoto svátku (Indové neobyčejně rádi však slaví cokoliv a kdykoli) trvají několik týdnů předem a několik týdnů se také skoro o ničem jiném v Dillí a okolí nemluví. Ještě než

jsme odjžděli do Indie, byla moje manželka tajemníkem Indického velvyslanectví v Praze několikrát upozorněna, že má veliké štěstí, pakliže bude v době oslavy v Dillí a že si samozřejmě nesmí cokoli z tohoto dne nechat ujít.

Vše se odehrává na široké třídě zvané Rajpath, která začíná u prezidentského paláce a končí u India Gate s War Memorial Arch, což je obdoba Vítězného oblouku v Paříži. Široká asfaltka je lemována trávnicí a vodními bazény. Před 26. lednem na trávnicích vyrostou tribuny a ve slavném dni je zde hlava na hlavě, byť je účast možná jen na vstupenky, ne zrovna levné. Přehlídka silně připomíná naše předlistopadové první máje a vojenské přehlídky na devátého května, včetně vojenských šiků a krojovaných tanečníků. Barevné uniformy a velbloudi vedle moderní vojenské techniky, starobylé výrazové tance, střídající se s doslova artistickými kousky. Všemuh přehlíží prezident, vláda, členové parlamentu i zahraniční diplomaté.

Proč tuto zdánlivě nepravdivou skutečnost zmiňuji? Pro porozumění indické společnosti je toto poznání nesmírně důležité. Stejně jako návštěva slumů nejchudších či paláců bývalých maharádžů.

Indičtí právníci a advokáti

Podařilo se mi hovořit s mnoha právníky, pracujícími v obou komorách parlamentu, strávit mnoho hodin v parlamentní knihovně i navštívit parlament himálajského indického státu Himachal Pradesh v jeho hlavním městě Shimla. Také se zúčastnit jednání Supreme Court v Dillí. Kromě indických právníků jsem se setkal i s právníky z Bangladéše, Srí Lanky, Malediv, Malajsie a dalších zemí. Byly to zajímavé a obohacující rozhovory, nejzajímavější však byla samozřejmě setkání s kolegy indickými advokáty.

Setkal jsem se s představiteli dvou významných indických advokátních komor. Především se členy Supreme Court Bar Association of India, v čele s prezidentem, nesmírně milým panem Pravinem H. Parekhem. Hned při první schůzce nás s manželkou postavil před holý fakt, že musíme pro členy jejich komory udělat přednášku o českém právním řádu. A tak jsme po týdnu předstupovali asi před dvě stě indických kolegů, oblečených v pracovním, tedy v talárech, ve velké knihovně Supreme Court a snažili se jim přiblížit něco málo o našem soudnictví, advokacii i parlamentu. Velice živě se diskutovalo o všem možném, padla i otázka, zda naši advokáti nosí taláry, kolik obvykle činí naše palomáre, proč máme Nejvyšší soud a Ústavní soud a jaký je mezi nimi rozdíl atd. Předběžně jsem s panem Parekhem podepsal projekt o spolupráci s Českou advokátní komorou, jenž by, aby mohl být realizován, musel být dovršen uzavřením smlouvy signované naším předsedou a prezidentem již novým, neboť panu Parekhovi skončilo v dubnu funkční období.

V čele druhé indické advokátní komory Supreme Court Advocates-on-Record Association of India, s jejímiž představiteli jsem se společně s manželkou setkal, stojí pan Rupinder Singh Suri. Nosí krásný turban, je mu něco přes padesát, čili je asi o patnáct až dvacet let mladší než pan Parekh. Řídí svoji kancelář, čítající čtyřicet právníků, nesmírně energicky a s přirozenou autoritou. I s vedením této komory jsme měli velice příjemné setkání v budově Supreme Court, zakončené podpisem obdobného projektu o spolupráci, která by se však mohla rozvíjet v kontaktu přímo s panem Suri, jehož funkční období ještě naplněno není.

Snad se mi podařilo alespoň trochu vyhovět přání redakce Bulletinu advokacie a tímto nesmělým pokusem dát nahlédnout do indické společnosti okem právníka. Že jde o pohled jenom letmý je nábíledni, třeba však bude pro někoho inspirací, aby provedl sondu daleko hlubší. Stojí to za to.

♦ JUDR. ALEŠ PEJCHAL

AUTOR JE ADVOKÁTEM V PRAZE A ČLEMEM PŘEDSTAVENSTVA ČAK.

ze zahraničí

Bezplatná právní pomoc ve Finsku

Nebývá častým pravidlem, aby sama advokacie, ze svých vlastních nestátních, advokátních prostředků, významně přispívala k těm, které na státní systémy poskytují či mají poskytovat státy. Navíc, stále častější řešení sporných i nesporných záležitostí přes hranice států vyvolává potřebu důkladnější informace o tom, jaký je systém bezplatné právní pomoci jinde, jaká práva mají občané, popř. cizí státní příslušníci v tom kterém státě a jaká je úloha advokátů a advokacie jako systému.

Všechny členské státy EU jsou také členskými státy Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, která ve svém článku 6 odst. 1 a řadě doporučení a judikátů Evropského soudu lidských práv klade nekompromisní požadavek na státy (nikoliv na advokáty či advokacie), aby garantovaly, zorganizovaly a financovaly systém bezplatné právní pomoci.

Tentokrát jde o Finsko – členský stát EU, ale zároveň i jeden z 46 členských států Rady Evropy, tedy i zmíněné Úmluvy.

Ve Finsku nemají advokáti monopol na zastupování před soudy. Každý může před soudem zastupovat sám sebe v kterékoliv věci. Jestliže jde o osobu, která není právně způsobilá, např. je mladistvá, je prohlášena za nespovědnou aj., je jí určen opatrovník. Jinými slovy, soud nemůže kohokoliv nutit, aby se dal zastupovat, ať advokátem, nebo právníkem.

V civilních věcech mohou být služby zajištěny advokátem (registrovaným u Finské advokátní komory), nebo jakoukoliv osobou s právním vzděláním, která je bezúhonná a obecně vhodná a schopná určitou věc zvládnout, není úplatná a nebyla u ní omezena právní způsobilost. Kromě toho advokátní nebo právní služby mohou být poskytovány přímým potomkem nebo nástupcem jedné ze stran sporu, sourozencem strany a manželem či manželkou jedné ze stran, i když tyto osoby nemají právní vzdělání.

V určitých typech případů je možné, že neprávnik, který nemá žádný vztah k některé ze stran, poskytne služby advokáta či právníka, jestliže je bezúhonný a celkově vhodný a schopný v určité věci, dosáhl 18 let, není úplatný a nebyla mu omezena právní způsobilost. Tyto typy případů jsou:

- případy vztahující se k přijetí určité sumy, navrácení majetku (vlastnictví) nebo rušení jeho užívání nebo vyklizení, navrhovatel prohlašuje, že podle jeho názoru není případ sporný, nebo
- jde o nespornou petiční věc, nebo
- věc registrační, a nebo
- věc projednávanou pozemkovým soudem (Land Rights Court).

Je pravidlem, že každá ze stran odpovídá za úhradu odměny toho advokáta či poradce, kterého si zvolila. Strana, která ve sporu uspěla, zpravidla neplatí náklady svého advokáta – to je na straně, která spor prohrála. Nicméně, i na straně „vítěze“ zůstává druhotná odpovědnost za úhradu advokátních nákladů pro případ, že se strana, která spor prohrála, ukáže být insolventní.

Osoby se středními či nízkými příjmy mají nárok na bezplatnou právní pomoc, tj. na služby advokáta či právníka zcela bezplatně nebo za částečnou úhradu. Ve Finsku existují právní zástupci, placení státem, kteří bezplatnou právní pomoc poskytují jako státní zaměstnanci, stejně jako ji poskytují advokáti. V obou případech to musí být „advokáti“, nebo musí mít přinejmenším Master's degree v právu. Státní bezplatná právní pomoc není k dispozici pro minoritní právní záležitosti. Pokud osoba, která státní bezplatnou právní pomoc obdržela, spor prohraje, nezabývá ji to odpovědností za úhradu nákladů vítězné straně.

Obecně se bezplatná právní pomoc ve Finsku řídí zákonem o bezplatné právní pomoci (Legal aid act), který zřídil úřady pro její poskytování a tři vládní stupně (degrese): jeden o právní pomoci, druhý o kritériích bezplatné právní pomoci a třetí o státních úřadech bezplatné právní pomoci. Bezplatná právní pomoc je administrována zmíněnými úřady a rozhodnutími soudů. Vláda a parlament jsou velmi oddány myšlence bezplatné právní pomoci, když jejím prostřednictvím dochází k posílení myšlenky Finska jako uceleného státu blahobytu.

Obojí – státní i soukromí advokáti – mají obecně pozitivní názor na tento způsob státní bezplatné právní pomoci. Domnívají se, že jde o velmi prospěšný postoj vůči společnosti. Sdílejí ho i soukromé advokátní firmy. Zákon, který nabyl účinnosti v r. 2002, má podle jejich názoru pozitivní vliv na názor veřejnosti, jak je bezplatná právní pomoc organizována. *Finská politika je v tomto směru, ve srovnání s řadou jiných členských států EU, velmi velkomyslná a neobvyklá.* Úřady bezplatné právní pomoci se zdají být efektivní a profesně nezávislé, vyloučily ideologické konflikty a vysoké sazby – ostatně, totéž tvrdí i Velká Británie o své síti úřadů bezplatné právní pomoci.

V tomto krátkém příspěvku jsem se nepokoušela zkoumat odlišnosti bezplatné právní pomoci ve věcech civilních, správních a trestních. Ze souvislosti je zřejmé, že **za existence státních úřadů bezplatné právní pomoci nemusí Finská advokátní komora sama nijak organizovat a financovat separátní či duplicitní systém.**

♦ JUDR. JANA WURSTOVÁ

AUTORKA PŮSOBÍ V ODBORU VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ ČAK.

Geodetický servis Praha, s.r.o. hledá partnera

na spolupráci při sepisování smluv
pro ČEZ Distribuce, a.s.
o zřízení věcného břemene
kabelových tras v celkovém objemu
cca 850 ks/rok
v oblasti Říčany u Prahy

nabídky zasílejte na e-mail: klugar@gspraha.cz
základní informace na tel.: 274 012 383

Hostivařská 210/29, 102 00 Praha 10
tel.: 274 012 380 • fax: 274 012 381
gspraha@gspraha.cz
www.gspraha.cz

Společnost Geodetický servis Praha, s.r.o. je certifikována dle
mezinárodních norem ISO 9001:2000 (číslo certifikátu: 184586)

ze zahraničí

Zasedání Srbské advokátní komory

Na snímku zástupci české a slovenské advokacie na zasedání v Bělehradě – zleva doprava: dr. Lehotský, Mgr. Popovec (SAK), dr. Kyjovský, dr. Poledník (ČAK)

Ve dnech 3. - 4. 3. 2006 se v Bělehradu konalo zasedání Srbské advokátní komory na téma „zahraniční činnost advokátů a spolupráce se zahraničními advokáty“, spojené s oslavami 144. výročí vzniku komory.

Konference se kromě srbských představitelů (Zoran **Stojkovič**, ministr „pravdy“, tj. spravedlnosti), předsedy Nejvyššího soudu Vida **Petroviče** a prezidenta Srbské advokátní komory Vladimira **Šešliji** zúčastnili rovněž zástupci advokátních komor ze všech zemí bývalé Jugoslávie vyjma Chorvatska a bosenskochorvatské federace v Bosně. Přítomni byli rovněž zástupci některých jiných zahraničních advokátních komor, nově zvolený viceprezident Evropské rady advokátních komor (CCBE) Peter Köves z Budapešti a rovněž zástupce Arabské unie advokátů.

Z historických důvodů však mají v Srbsku čeští a slovenští advokáti i firmy jakýsi přirozený bonus a na každém kroku bylo možné vnímat přání, aby se Češi za Srby v Bruselu více přimluvili. Celkově Bělehrad připomíná česká města v letech 1990 až 1992, tedy probouzející se výhonky soukromé iniciativy mezi jinak všeobecným šlendriánem a „čekáním na Godota“.

Přes původně vyšší mezinárodní ambice se jednalo především o „vnitrojugoslávských“ problémech, kdy v důsledku

válečných událostí ještě dodnes neexistuje reciprocita při možném zastupování klientů mimo území vlastní země. Toto se projevilo i opakovanou absencí zástupců chorvatské advokacie v Bělehradu; recipročně srbsští advokáti nejezdí do Záhřebu. Představitel CCBE musel zažehnavat protesty Srbské advokátní komory, které se nelíbilo, že ještě před referendem v Černé Hoře o možné nezávislosti a rozpadu srbskočernohorské federace byla Černohorská advokátní komora přijata za člena - pozorovatele CCBE.

Obecně mají srbsští advokáti výrazný zájem na zapojení do evropského integračního procesu, avšak pocit zahořklosti i mezi těmito advokáty přetrvává. Např. byla široce diskutována neobjektivnost mezinárodního soudu v Haagu, který výběrem úřední řeči angličtiny či francouzštiny znemožňuje prostým obžalovaným řádně se hájit.

Vyhlídková jízda po Bělehradu se soustředila zejména na vybombardované objekty v roce 1999 a stadion Partizanu Bělehrad, kde se přítomní Češi a Slováci nemohli shodnout, zda historický titul mistra Evropy byl získán na tomto stadionu, či na nedalekém stadionu Červené Hvězdy.

♦ JUDR. MILAN KYJOVSKÝ, JUDR. PETR POLEDNÍK

Chorvatské právní dny 2006

Ve dnech 9. a 10. března 2006 se v Záhřebu konaly tradičně již XXIV. chorvatské právní dny. Hlavním tématem byl letos „Statut zahraničních advokátů a advokátních kanceláří v zemích Evropské unie.“ S referáty na toto téma vystoupili německý advokát a prezident Karlovarských právnických dnů Friedrich Graf von Westphalen, neapolský advokát Eugenio Cricri, slovinský advokát Konrad Plauštajner a záhřebský advokát Ognjen Frangeš. Pohledy referátů na volné usazování advokátů se značně lišily, zejména proevropský pohled F. von Westphalena a euroskeptický Eugenia Cricriho. V diskusi vystoupil též JUDr. Stanislav Balík, soudce Ústavního soudu České republiky, který se tohoto setkání účastnil na osobní pozvání předsedy Chorvatské advokátní komory Ranka Pelicariće. Popsal vývoj právní úpravy v ČR v letech 1996 až 2006 i realie České republiky a naznačil, že je zbytečné, aby se chorvatská advokacie obávala dalšího vývoje.

Setkání se účastnila řada zástupců zahraničních advokacií, mj. druhý místopředseda CCBE Peter Köves, početná delegace německá včetně prezidenta Saské advokátní komory Güntera Kröbera, místopředsedkyně Slovenské advokátní komory Darina Michalková, místopředseda Polské advokátní komory Wojciech Hermeliński aj.

Kulturní a společenský rámeček setkání tvořil 9. března koncert - písňový recitál vynikající chorvatské sopranistky Marije Kuhar (klavírní doprovod Ivan Batoš) a vystoupení jazzového tria ve složení Neven Frangeš, Elvis Stanić a Mario Mavrin v Národním domě. Následujícího dne se uskutečnil galavečer v hotelu Westin.

Českou advokátní komoru zastupoval

♦ JUDR. PETR POLEDNÍK,

ADVOKÁT V BRNĚ A MÍSTOPŘEDSEDA PŘEDSTAVENSTVA ČAK.

advokát a jazyková kultura

Další díl našeho cyklu, věnovaný jazyku, se zabývá tím, co „dělá právníka právníkem“ – tedy odbornými výrazy a jejich používáním.

Odborná terminologie

DR. ET MGR. VĚRA HARTMANNOVÁ

Každý advokát (ale i soudce, státní zástupce či notář) denně pracuje s odborným jazykem, s odborným návoslovím, s termíny. **Termíny** jsou lexikální prostředky odborného stylu, jsou to pojmenování v systému každého vědního oboru. Vyznačují se především přesností, jednoznačností a ustáleností významu. Soubor těchto termínů pak nazýváme **terminologie**.

Každá vědní disciplína užívá svou odbornou terminologii, do které zasahuje terminologie základního vědního oboru, ale i věd příbuzných. Právní jazyk je tedy ovlivněn slovní zásobou právní vědy, ale i všemi dalšími příbuznými disciplínami.

Slova (a sousloví), která tvoří základ terminologie právního jazyka, jsou z nemalé části vytvořena ze slov latinských. Tento původ je zcela jasný, a to vzhledem k základům našeho právního řádu, které nacházíme v římském právu. Např. *kauzální nexus*, *dispoziční norma*, *konsignát*, *in natura*, *inominátní smlouva*, *nultní akt*.

Podobně jako odborná terminologie obecně, tak i právní jazyk čerpá také ze slov řeckého původu, např. *hypotéza*, *azyl*, *hypotéka*. V současné době se slovní zásoba vědních oborů obohacuje převážně o výrazy anglického původu, ani právní jazyk není výjimkou, např. *leasing*, *franšíza*, *factoring*, *forfaiting*.

Kromě slov přejatých obsahuje terminologie právního jazyka i celou řadu pojmů, které mají svůj původ v běžné české slovní zásobě, ale právní jazyk těmto pojmům dává obvykle nový význam, popř. původní význam mírně pozměňuje. Např. *právní skutečnost*, *právnícká osoba*, *trestněprávní odpovědnost*, *vyvratitelná domněnka*, *právní omyl*, *tíseň*.

Termín by měl splňovat následující požadavky. Mělo by se jednat o **slovo jednoznačné**, měl by označovat pouze jeden vědecký pojem, objekt. Dále **by vedle sebe neměl mít synonyma** a **neměl by být expresivní**. Tato poslední podmínka musí být zachována bezvýhradně, ostatní dvě s výjimkami.

Každý pisatel musí při tvorbě právního textu s použitím odborných termínů dodržovat několik základních zásad. Především musí dbát na to, aby termín použil ve vhodném kontextu a ve správném významu. Nebezpečí nesprávné interpretace musí autor předem vyloučit. Ke komplikaci může dojít např. u tzv. **mnohovýznamových slov**, např. *hypotéza* – jako předpoklad, domněnka, nebo jako část právní normy.

Pokud je speciální termín málo užíván, je vhodné jej např. v závorce (nejlépe při prvním užití) vysvětlit. Pokud existují paralelně termíny původu cizího a domácího, měli bychom důkladně zvážit vhodnost užití jednoho z nich, a to vzhledem ke kontextu, k hojnosti užívání, vzhledem k tomu, zda některý z nich není jemně významově odlišný, zda adresátem právního textu je právník atd. **Snažme se odolat pokušení užívat nadbytek slov cizího původu**. Hodnota našeho textu se tím rozhodně nesníží, snad jen v očích lidí méně vzdělaných.

Dalším důležitým pravidlem je také **nutnost rozlišování termínů a výrazů pouze pracovních**, které jsou užívány v profesní mluvě, často slangu. Posledně uvedená slova bychom měli užít jen při vnitřní komunikaci v rámci uzavřené profesní organizace.

Každé užití odborného termínu by mělo být funkční. Zvýšenou pozornost musíme věnovat především jejich užití v textech přímo adresovaných laikům – neprávnikům. V těchto případech je nebezpečí nepochopení textu vysoké, a proto užití termínů, především cizího původu, musí mít své výraz-

né opodstatnění. V textech určených neprávnikům se tedy úzce odborným termínům raději vyhneme. Laikům jistě budou činit problémy pojmy: *inominátní*, *originární*, *osoby převědné* atd. (Pozn.: Naše zkušenosti s nadměrným užíváním výrazů cizího původu máme především s oblastí správního práva – stále více se uplatňuje zásada „čím více – tím lépe“, popř. „čím méně srozumitelné – tím lepší – «vyšší» jazykový styl“). Tato tendence se nám zdá být znepokojivá.)

Na závěr bychom ještě chtěli připomenout, že užití termínů cizího původu předpokládá také samozřejmě jejich dobrou znalost (významovou i pravopisnou). **Není vůbec výjimečné, že se v právních textech objevují nesprávné tvary výrazů a spojení**, např. *terciální sféra* (správně *terciární*), *aktuální situace* (správně *aktuální*), *fúze* (správně *fúze*), *antidatovat* (správně *antedatovat*).

Vzhledem k tomu, že problematika psaní slov přejatých je nesmírně široká a komplikovaná (také v souvislosti se změnami pravopisu a k Dodatku k Pravidlům českého pravopisu), a to jak v psaní *s* a *z* v těchto slovech, tak i v psaní délek samohlásek, rozebereme podrobněji tuto oblast v některém z pokračování našeho jazykového seriálu.

❖ PŘÍSPĚVEK NAPSALA PRÁVNÍČKA
A AUTORKA JAZYKOVÝCH PUBLIKACÍ.

KAREL FIALA
a d v o k á t n í k a n c e l á ř

V Jámě 1, 110 00 Praha 1 ■ tel.: +420 225 341 414 ■ fax: +420 225 341 415
e-mail: office@fiala-ak.cz ■ www.fiala-ak.cz ■ č. reg. ČAK: 127
IČ: 49367854 ■ DIČ: CZ5805210499 ■ číslo účtu: 271842810207/100

Dovoluji si oznámit, že s účinností ode dne 27. dubna 2006 jsem byl zapsán na listinu rozhodců Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

JUDr. Karel Fiala
advokát

měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v Paláci Dunaj

• ve čtvrtek 14. září 2006

Náhrada škody a zadostiučinění

Nové tendence při uplatňování náhrady škody na zdraví – vyhláška o odškodňování bolesti a ZSU č. 440/2001 Sb. – zadostiučinění ve smyslu ustanovení § 13 obč. zákona – procesní postupy u uplatňování náhrady škody z různých škodných událostí – specifická řízení při uplatňování nároků na náhradu škody způsobené postupem contra lege artis ve zdravotnictví

Lektor: JUDr. Marie Cilínková, advokátka, JUDr. Klára Kořínková, advokátka

Číslo semináře: 41049

Poplatek za seminář: 550 Kč

Uzávěrka přihlášek: 4. září 2006

• ve čtvrtek 21. září 2006

Obhajoba trestných činů s drogovou problematikou

Výklad problematiky – nejčastější problémy – aktuální judikatura – použitelnost odpoledních

Lektor: JUDr. Jan Špeta, soudce Krajského soudu v Plzni, JUDr. Věra Brázdová, státní zástupkyně KSZ v Plzni

Číslo semináře: 41050

Poplatek za seminář: 550 Kč

Uzávěrka přihlášek: 11. září 2006

Všechny semináře probíhají v Paláci Dunaj, Národní 10 (vchod z Voršílské ul. č. 14), obvykle od 9 do 16 hod. s polední pauzou od 12 do 13 hod. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách, a zašlou ji e-mailem na adresu: seminare@cak.cz, a poukážou příslušný účastnický poplatek (včetně 19 % DPH) na účet č. 12432011/0100, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: desetimístné číslo složené z pětimístného čísla semináře (viz výše) a registračního pětimístného čísla osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka

(např. 4101000312). Doklad o úhradě vezměte s sebou, fakturu obdržíte při prezenci. Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován. Žádáme účastníky o včasný příchod, pozdní příchody ruší lektory i posluchače. 15 minut po začátku přednášky je již vstup do sálu omezen.

Účastníci semináře si mohou zakoupit zlatý špendlík s logem ČAK za částku 850 Kč.

Bližší informace s podrobnějším program naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese v levém menu nazvaném **Vzdělávací akce**. Telefonické informace: Markéta Andrlíková, tel. 224 951 778. Těšíme se na setkání s vámi.

♦ JUDR. DANIELA KOVÁŘOVÁ, VEDOUcí ODBORU VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ ČAK

Na druhé pololetí roku 2006 připravujeme následující semináře:

V Praze v Paláci Dunaj:

3. 10. Rekonstrukce insolvenčního práva
5. 10. Rétorika a komunikační dovednosti
12. 10. Stavební zákon po novele
17. 10. Obhajoba hospodářských trestných činů
26. 10. Přezkum příslušnosti národním soudem
2. 11. Věcná práva a věcná břemena
9. 11. Aktuální otázky trestní obhajoby, trestné činy v dopravě
16. 11. Daňová a pracovníprávní problematika advokátů, pojištění
23. 11. Ústavní stížnosti a jejich souběh s dovoláním
30. 11. Zákoník práce po novele
7. 12. Podílové spoluvlastnictví a SJM

V Brně:

říjen: Evropský soud pro lidská práva, řízení
listopad: Obchodní společnosti

V datech i názvech přednášek a seminářů může dojít ke změně, proto doporučujeme sledovat následující čísla Bulletinu advokacie a internetové stránky ČAK.

♦ JUDR. DANIELA KOVÁŘOVÁ, VEDOUcí ODBORU VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ ČAK

Pozvání na setkání jihočeských a západočeských advokátů

Regionální představitelé ČAK pro Jihočeský a Západočeský region JUDr. František Smejkal a JUDr. Julie Šindelářová si Vás dovoluují pozvat

na společensko-sportovní setkání jihočeských a západočeských advokátů,

které se uskuteční **ve čtvrtek 7. a pátek 8. září 2006** v rekreačním zařízení AMU v Poněšicích u Hluboké nad Vltavou.

Z programu:

čtvrtek:

exkurze v Budějovickém Budvaru, utkání v kopané mezi Jihočechy a Západočechy v Bavorovicích, společenský večer

pátek:

zápas ve volejbalu mezi Jihočechy a Západočechy. Po dohodě možnost společné či individuální návštěvy zámku

Hluboká nad Vltavou a Jaderné elektrárny Temelín, nabídka individuálních sportů – tenis, plavání.

Podrobnosti včetně programu a místa naleznete na www.cak.cz v levém menu dole Sport a společenské akce. Přihlášky zasílejte regionálnímu představiteli Jihočeského regionu **JUDr. Františku Smejkalovi** na adresu smejkal@vol.cz, nebo poštou na adresu JUDr. František Smejkal, advokát, Klavíková 18, 370 04 České Budějovice, tel. a fax 387427884, mobil 605269903 **do 30. 6. 2006**. Zájemci o zařazení do sportovního družstva západní Čechy nechtě kontaktují **JUDr. Julii Šindelářovou** (tel. 377 321 490, 603 253 034, e-mail: julie.sindelarova@worldonline.cz).

Současně s přihláškou poukažte účastnický poplatek v částce **1000 Kč** na úhradu stravování a pitného režimu na **účet č. 430260240/2700**, kde var. symbolem je číslo advokáta nebo koncipienta podle seznamu advokátů. Ostatní náklady spojené s dopravou a ubytováním budou hrazeny z prostředků regionů ČAK.

S pozdravem

JUDR. FRANTIŠEK SMEJKAL, JUDR. JULIE ŠINDELÁŘOVÁ
A JUDR. DANIELA KOVÁŘOVÁ (ČAK)

měli byste vědět

III. běh konference k připravovanému návrhu občanského zákoníku

Ve dnech 23. až 24. března 2006 se konal na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci již III. běh konference k připravovanému návrhu občanského zákoníku. Na rozdíl od dvou předchozích běhů byl tento díl monotematický a zabýval se otázkou pojetí věcných práv v návrhu nové zákonné úpravy, když důraz byl především kladen na oblast převodu vlastnického práva k nemovité věci, zástavní právo, právo stavby a věcná břemena.

Konference byla zahájena děkanem pořadající Právnické fakulty Univerzity Palackého panem JUDr. Mag. iur. Michalem Malackou, Ph.D., jenž mohl uvítat řadu významných hostů nejen z české, ale i zahraniční právnické obce. Kromě vedoucího kolektivu, jenž návrh občanského zákoníku připravuje, pana prof. Karla Eliáše z Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, je zapotřebí zmínit pana prof. Davida J. Bransona z Georgetown University, Washington D. C., pana prof. Dr. Iur. Willibalda Posche z Karl-Franzens-Universität v Grazu a v neposlední řadě paní Dr. Elianu Morandi z Notářské komory Itálie.

Česká advokátní komora byla zastoupena členem představenstva ČAK a předsedou sekce soukromého práva JUDr. Alešem Pejchalem, místopředsedou sekce soukromého práva a regionálním zmocněncem pro Středočeský kraj JUDr. Romanem Premusem, náhradníky představenstva ČAK a členy sekce soukromého práva JUDr. Davidem Uhlířem a JUDr. Michalem Žižlavským a tajemníkem Komory JUDr. Ladislavem Krymem, jenž je rovněž členem sekce soukromého práva.

V rámci přípravy tohoto běhu konference byly pořadatelem vyzvány Notářská komora ČR a Česká advokátní komora, aby zaujaly stanovisko k otázce převodu vlastnického práva k nemovité věci. Za Notářskou komoru ČR přednesl stanovisko její viceprezident JUDr. Miloslav Jindřich, za Českou advokátní komoru JUDr. Aleš Pejchal. Obě komory se shodly v tom, že zlepšení situace, pokud jde o kvalitu a rychlost smluv o převodu vlastnického práva k nemovité věci, může přinést po-

vinnost sepisu těchto listin k tomu oprávněnými osobami, jimiž by byly ze zákona notáři a advokáti. Rovněž se shodly, že tento notářský, resp. advokátský přímus by situaci zlepšil jak v případě, kdy by k nabytí vlastnického práva docházelo již samotným uzavřením smlouvy o převodu vlastnického práva, či jako doposud, teprve vkladem do katastru nemovitostí.

Převod vlastnického práva k nemovité věci byl ústředním bodem přednesu dvou zahraničních účastníků konference. Pořadatelem byly záměrně pozváni přednášející ze zemí, které představují dva odlišné systémy převodu vlastnického práva k nemovité věci. Rakousko, reprezentované prof. Poschem, představuje tradiční zemi s intabulačním principem, naopak italský systém, velice přehledně popsany dr. Morandi, je založen na převodu vlastnického práva k nemovité věci uzavřením smlouvy. Je nepochybné, že oba systémy jsou životaschopné a lze používat jeden či druhý. Širokou veřejnost, a to nejen právnickou, pravděpodobně nejvíce zaujme zjištění, že v Itálii změna vlastnického práva k nemovité věci, deklarovaná v příslušném rejstříku, je otázkou několika minut po samotném podpisu smlouvy, naopak Rakousko je na tom, co do rychlosti, obdobně jako Česká republika. Dle vyjádření prof. Posche příslušný knihovní soud v průměru provede změnu zápisu v pozemkových knihách do šesti měsíců od podpisu předmětné smlouvy jejími účastníky.

Jak již bylo naznačeno, otázka převodu vlastnického práva k nemovité věci byla nejdůležitějším tématem konference a na její vyřešení v rámci nového občanského zákoníku čeká celý realitní trh. Přes podobná stanoviska obou komor, jež v této oblasti poskytují ze zákona právní službu, však nelze předbíhat, jak bude znít finální úprava v návrhu připravovaného občanského zákoníku. Stejně tak zůstává otázkou, kdy a s ohledem na letošní volební rok i jaká vláda se bude konečným zněním návrhu občanského zákoníku zabývat a v jaké podobě bude předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

❖ JUDR. ALEŠ PEJCHAL,
PŘEDSEDA SEKCE PRO SOUKROMÉ PRAVO ČAK

Pozvánka na Hry české advokacie

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

Česká advokátní komora pokračuje v organizaci úspěšné společenské sportovní akce a dovoluje si Vás a Vaše rodinné příslušníky co nejrůzněji pozvat na

9. ročník Her české advokacie zaměřený na sport, relaxaci a společenské setkání.

Místo konání: Areál střediska vrcholového sportu v přírodním prostředí anglického parku města Nymburk, který bude vyhrazen v daném termínu pouze advokátům. V případě nepříznivého počasí se mohou všechny sportovní akce uskutečnit v prostorných halách.

Doba konání: od 6. 10. 2006 (pátek), příjezd od 16. 00 do 22. 00 hodiny
do 8. 10. 2006 (neděle), odjezd do 12. hodiny

Účast: Advokátky, advokáti, pracovníci advokacie a rodinní příslušníci v předpokládaném počtu kolem 230 osob (ubytovací kapacita).

Program sportovních soutěží: Mezi jednotlivými regiony bude organizována soutěž ve volejbalu smíšených družstev, basketbalu dle zájmu a kopané dle zájmu.

Pro usnadnění a urychlení organizace by organizátoři uvítali, aby účastníci již přihlašovali celá družstva nebo si je vytvořili hned po příjezdu na místě samém.

Kromě toho je možnost individuálního sportování ve stolním tenisu, tenisu, nohejbalu, minigolfu, atletice, plavání a posilování se saunou a soláriem.

Budou vítáni i ti, kteří chtějí pouze své přátele povzbudit a budou mít zájem o prohlídku areálu města Nymburka, přičemž mohou využít krytého plaveckého bazénu, sauny, solária a relaxačního centra.

K dispozici je restaurace, večer s tancem a živou hudbou.

Ubytování: Hotelového typu v jedno- až třílůžkových pokojích se sprchou a toaletou.

Náklady: Účastnický poplatek za osobu činí 1300 Kč (děti do 12 let 650 Kč) a zahrnuje ubytování, snídaně, obědy, večeře a nájem sportovního areálu.

Přihlášky: S ohledem na omezenou kapacitu na straně jedné a na nezbytnost naplnit požadovanou účast 230 osobami na straně druhé, prosíme o zaslání závazných přihlášek na adresu:

Česká advokátní komora, Národní 16, 110 00 Praha 1

nejpozději do 15. září - spolu se zaplacením účastnického poplatku na účet č. 12432011/0100, variabilní symbol 2006, konstantní symbol 308.

Odhlášení: Zašlete písemně na adresu ČAK. Pokud bude odhlášení doručeno nejpozději do 2 dnů před odjezdem účastnický poplatek se v plné výši vrací. Po tomto termínu již není možné (vzhledem k rezervaci pokojů a nemožnosti je znovu obsadit) účastnický poplatek vrátit.

V termínu po 25. září 2006 Komora Vaši přihlášku písemně potvrdí s podrobnější informací. V případě, že by plánovaná akce byla odvolána pro nedostatečný zájem, bude Vám účastnický poplatek vrácen.

❖ JUDR. LADISLAV KRYM, TAJEMNÍK ČAK

měli byste vědět

Busta JUDr. Aloise Rašína na vinohradské radnici

(zamyšlení nad výročím významného českého politika a právníka)

Vinohradská radnice uctila 83. výročí úmrtí **JUDr. Aloise Rašína** (16. 10. 1867–18. 2. 1923) navýsost důstojně. V budově Úřadu městské části Praha 2 byla krátce po 18. únoru umístěna jeho busta, která byla v podvečer dne 7. března za účasti starosty **Mgr. Michala Basche**, vnučky JUDr. Rašína paní **Jany Rašínové** a rady hostů slavnostně odhalena. Bustu pro tuto příležitost zhotovil z bronzu ak. sochař **Jan Bartoš**. Dílo věrohodně vystihuje Rašínovu energičnost, hrdost i jeho smysl pro přísný racionalismus.

Zamysleme se krátce nad osobností jednoho z nevýznamnějších politiků Československé republiky.

„Do osmdesáti let budu dělat politiku a pak budu psát paměti,“ říkával JUDr. Rašín. Toto své předsevzetí naplňoval měrou vskutku vrchovatou až do posledních okamžiků svého života: do raních hodin dne pátého ledna roku 1923, kdy na něj vystřelil devatenáctiletý anarchista Josef Šoupal, když vycházel ze svého domu v Žitné ulici č. 10. Následkem atentátu Alois Rašín zemřel v necelých 56 letech dne 18. února 1923. Od mládí se JUDr. Rašín zajímal

o politiku. Do politického života se zapojil jako aktivní mladoček. V období zvláště před 1. světovou válkou patřil k protagonistům této strany a podílel se na vypracování jejího národohospodářského programu. V procesu s Omladinou (r. 1894) byl jako mladý advokátní koncipient obžalován za své veřejné vystoupení proti vládě a císaři a odsouzen. Při své obhajobě se projevil jako obratný, nadaný právník, který svými argumenty způsobil obžalobě nemalé problémy.

Počátkem 20. století si v Praze založil vlastní advokátní kancelář. Profesi advokáta zvládal s vynikajícím přehledem a odborností.

Tyto vlastnosti byly ostatně pro JUDr. A. Rašína charakteristické. Úspěšně je uplatňoval i ve své žurnalistické práci v Národních listech, kde spolu s Jaroslavem Preissem řídil národohospodářskou rubriku. JUDr. Rašín se vě-

občané byli v roce 1916 odsouzeni k trestu smrti provazem a ke ztrátě akademických titulů. Po smrti císaře František Josefa I. byl trest novým císařem Karlem II. zmírněn na žalář.

V den převratu 28. října 1918 byl dr. Rašín členem představenstva Národního výboru. Byl autorem prvního základního zákona československého státu, který napsal v noci z 27. na 28. října 1918. V letech 1918-1919 a v letech 1922-1923 působil v československé vládě jako ministr financí.

Z titulu své funkce se zasadil o stabilizaci československé ekonomiky, díky jeho finanční politice se česká koruna

1 Nově odhalená Rašínova busta.
2 Autor busty, sochař Jan Bartoš (vlevo) se starostou Prahy 2 Michalem Baschem.
3 Rašínova vnučka Jana.

FOTOGRAFIE JSOU PŘEVZATY Z NOVIN PRAHY 2

noval i publikační činnosti. Příkladem uveďme brožuru České státní právo, kterou vydal jako advokátní koncipient v roce 1891, spis Parlamentní politika a taktika (r. 1912); nejznámější je jeho publikace Můj finanční plán z roku 1920. Jako aktivního účastníka protihabsburského odboje JUDr. Rašína velmi oceňoval T. G. Masaryk. Jeho práci charakterizoval jako výbornou a neúmornou. Odsouzení dr. Rašína a dr. Kramáře za odbojovou činnost v procesu konaném ve Vídni v roce 1915 hodnotil T. G. Masaryk i jako výrazný podíl na našem osvobození: „Dále přispěli k osvobození všichni ti nevojenští občané, kteří vojenským terorem rakouským byli doma trestáni na hrdle, kteří byli za trest odsuzováni (dr. Kramář, dr. Rašín), a žalářování, zbavení majetku a všelijak trápení.“ Připomeňme, že oba zmínění nevojenští

stala ve své době jednou z nejsilnějších měn v Evropě.

Jako člen vlády byl JUDr. Rašín odborníkem na svém místě. Byl jednou ze silných osobností, kterými se T. G. Masaryk obkloplil při řízení státu.

♦ JUDR. MARTA EHLOVÁ,
ADVOKÁTKA V PRAZE

Jak (ne) udělat advokátní zkoušku

Plně chápu osudovost onoho rozhodnutí. Advokátní zkoušku je třeba složit, aby bylo možno stát se advokátem, což je nezbytný předpoklad pro stavovské zařazení se. Jak je obecně známo, **advokát** je vždy přinejmenším milionář, vystupuje v dobře padnoucím obleku v zajímavých televizních programech a vyslovuje se k významným otázkám dneška v tištěných periodikách. Má mladou milenku či movitého milence, prognózu kariérního postupu a děti na soukromých školách, mramorem obloženou kancelář v centru Prahy a pobočku ve Štrasburku, lukrativní klientelu nezahrnující klienty ustanovené ex offio a spoustu času na odpolední zápsy v tenisu nebo golfu či měsíční dovolenou na ostrovech v Karibiku. Chápu, že po takovém životě všichni touží a k cíli jim chybí jen jediný krůček – **ÚSPĚŠNĚ SLOŽIT ADVOKÁTNÍ ZKOUŠKU**.

V úvodu si nejprve probereme osoby a obsazení tohoto absurdního dramatu, když na definici pojmu advokát jsme se shodli v předchozím odstavci: nešťastníka, který má zkoušku před sebou, budeme propříštně nazývat aspirantem na advokáta (zkratka **AA**), byť ne z každého **AA** se někdy stane (jednoduché) **A**.

AA je (zletilý) absolvent právnické fakulty s plnou způsobilostí k právním úkonům, kterého vidina Karibiku a spol. spolu se školitelem (definice níže) nutí bez ohledu na zletilost apod. vařit kávu, dělat poslička, omlouvat školitele, běhat s návrhy na katastr, vyvedávat věci z čistírny, venčit psa či kočárek nebo celé tři roky upravovat tři odstavce ve smlouvě o založení akciovky. Cílem **AA** je stát se advokátem, byť není možné, aby ho dosáhli všichni. Předně by to znamenalo degradaci cíle a zkušebních komisařů a pak – přece nemůžeme být milionáři všichni. Vždyť už nyní nás je asi 12 000 a při tomto počtu nám brzy hrozí místo Karibiku fronta na úřadu práce. Tuto (v mých očích zcela reálnou) budoucnost však nejspíš shledávají **AA** dalekou utopií, neboť jejich počet narůstá řadou geometrickou (100 nových **AA** měsíčně!!) a je omezen jen přijímacím řízením na právnických fakultách (v této výjimečně souvislosti díky za ně).

Školitel je podle zákona o advokacii a stavovského předpisu zaměstnavatel advokátního koncipienta, plně zodpovědný za jeho profesní i lidský růst a ne-

přející se nic jiného, než aby z jeho učedníka vyrostl jemu kvalitnější advokát, který mu posléze odvede klienty i jejich peníze do mramorových kanceláří a na Karibik. Pokud **AA** trvá na výplatě odměny, pak z pohledu školitele se její optimální výše pohybuje ve spodní polovině minimální mzdy. Z pohledu **AA** je školitel otrokářem, který po dobu tří let (definice níže) bezostyšně tyje z jeho snu o Karibiku, nehledí na pracovní dobu ani jiná omezení daná zákoníkem práce, o jehož existenci mnohdy nemá potuchy, a nežádka si nechává od **AA** za ona příkoří platit. Poučky o advokacii trusí v množství menším než malém a výhradně v podobě „**ČAK** pro nás nic nedělá“ a „douch se to sám“. Výjimečně lze nalézt školitele typu **Ideál**. Takový školitel považuje hodiny strávené diskusemi s koncipienty za nejlepší část dvacetihodinového pracovního dne, rád opravuje jejich vtipná písemná dílka plná invence, nadšeně a kdykoli se s nimi dělí o všechny své bohaté znalosti i praktické zkušenosti ze všech oblastí práva a zejména stavovských předpisů a etických pravidel a posléze – uzraje-li čas – doprovází své svěřence až k advokátním zkouškám, u nichž je rozechvělejší než oni sami.

Třiletá koncipientská praxe je podle České advokátní komory (dále „**ČAK**“) významné období, v jehož průběhu se má **AA** vzdělat na advokáta, k čemuž mu slouží kvalitně lektorsky obsazená a tematicky zajímavá školení, která **ČAK** mateřsky a zdarma pro **AA** poskytuje. Podle názoru školitele (nikoli typu **Ideál**) jde naopak o trestuhodně krátké období, v jehož průběhu je mu prakticky bezplatně zapůjčen jeden otrok na 26 hodin denně. Protože však školitel musí platit za svého koncipienta do nově nepochopitelně zřízeného fondu vzdělávání, považuje za spravedlivé, aby mu koncipient tyto finanční prostředky nahradil. Z pohledu **AA**, který nemá to štěstí, že jeho školitelem je typ **Ideál**, jde o nekonečné období plné bezpráví páchaném školitelem a příkoří ze strany **ČAK** zhoršované povinnou účastí na bezobsažených seminářích, z nichž ty nejzbytečnější jsou z problematiky advokacie.

Advokátní zkoušky jsou podle zákona o advokacii a zkušebního řádu vyvrcholením vzdělávacího procesu a významným mezníkem, který jediný ukáže, zda **AA** může být vypuštěn mezi klienty. Z pohledu **AA** jde naopak

o bezvýznamnou formalitu, jejíž skutečný vliv **ČAK**, školitelé a zejména zkušební komisaři trestuhodně zveličují. Než se definitivně prokáže, že konání jakékoli zkoušky je v rozporu s evropskou judikaturou a Listinou základních práv a svobod, měla by se zkouška co nejvíce ulehčit, například připuštěním taháků, poradců, kamarádů na telefonu, tipováním 50:50 a minimálně vydáním závazných zkušebních otázek a správných odpovědí s podrobným jmenným seznamem zkušebních komisařů a uvedením toho, co který zkouší.

Zkušební komisař (ZK) je osoba mající za úkol prověřit praktické i teoretické znalosti a dovednosti **AA** a domnívající se, že o daném oboru práva alespoň v minulosti něco věděl (pravdou je, že díky advokátní zkoušce se mnozí **ZK** dovědí spoustu zajímavých informací z ostatních oborů práva, které by jim jinak zůstaly skryty). Ve skutečnosti je **ZK** rád, podaří-li se mu ve zdraví a bez infarktu myokardu přežít další tři dny advokátních zkoušek (**AZ**), aniž by zkolaboval, rozbřečel se, rozčilil, upil či zdrogoval. Věřte, že není většího umění než dovést k úspěšnému složení zkoušky adepta, který nic neumí.

Zkušební komisaře lze rozdělit na následující poddruhy, přičemž označení vždy nemusí korespondovat s povoláním **ZK**:

a) učitel: vyžaduje definice, čísla právních předpisů a ustanovení, užívá cizí termíny a teoretická pozadí. Umí správně formulovat otázku, a pokud **AA** nezabere, zkouší ji přeformulovat. **AA** se od něj dočká i posouzení jeho odpovědi, takže ihned v průběhu zkoušky ví, že jeho odpovědi jsou nesprávné. U tohoto **ZK** může poučený **AA** uplatnit své znalosti jednotlivých škol a teoretiků.

b) soudce: vyžaduje znalost judikatury a procesních předpisů. Zajímá jej obsazenost soudů, kompetence, úzkostlivě přesná terminologie a formulace petitů. Někdy položí dotaz, jemuž nerozumí žádný další člen zkušební komise. Specialitou tohoto typu **ZK** je v takovém případě několik minut trávící a nikým nepřerušované hluboké ticho, spolehlivě deptající již tak nejistou psychickou rovnováhu **AA**.

c) advokát: pokládá praktické otázky, které (zejména z trestního práva) spolehlivě odrovnají adepta s praxí ve výlučně obchodní kanceláři. Pokud **AA** nereaguje, snaží se mu tento typ **ZK** po-

www.valnehromady.cz

VALNEHROMADY.CZ
INTERNETOVÝ DENÍK

Jednoduché, rychlé a levné zveřejnění
oznámení o konání valné hromady
akciové společnosti a všech dalších
typů firemních oznámení.

Objednávky a dotazy posílejte
na oznameni@valnehromady.cz

moci stylem „Tak si představte tento případ: přijde za vámi klient a ...“. V teorii nebývá příliš silný, proto je možno u něj uspět s taktikou: „V posledním čísle Oxford Law News jsem četl...“ nebo „na internetu jsem teď viděl...“.

Z mého pohledu zkušební komisaře lze jednotlivé AA naopak rozdělit do následujících základních druhů, byť v praxi je možno se setkat i s jejich variacemi:

a) Vzorná studentka: tento druh se vyskytuje prakticky vždy v provedení „žena“. Mívá decentní kostým s vhodnou délkou sukně, vlasy upraveny, minimální naličení. Vzorná studentka zná teoretické odpovědi na všechny otázky, hledí zpřímá, zřetelně artikuluje a hovoří správně česky. Rukopis má čitelný bez pravopisných chyb. Judikaturu evropských soudů cituje včetně celoxového čísla. Zkušebními komisaři bývá nezřídka přerušována („Vidím, že tohle umíte“), byť jí mrzí, že nemůže vyjmenovat všech čtyřicet důvodů dovolání. Zkoušku vždy udělá, mnohdy s hodnocením „výtečně“, byť prakticky položený dotaz musí převést na definice pojmů.

b) Tipař: obvykle se takto neprojevuje ve všech předmětech, neb se řídí taktikou: „Tři (myšleno předměty) se naučím teď a dva příště“. Pozorně sleduje způsob kladení otázky i reakce

ZK a z nich se snaží odvodit správnou odpověď. Hojně si pomáhá případnými znalostmi jiných odvětví práva, což mu umožňuje špatnou odpověď komentovat slovy: „To jsem si spletl se zákoníkem práce“.

c) Tiskový mluvčí: nejčastěji se vyskytuje v provedení „muž“. Na každou otázku zná jinou než právní odpověď, velmi často používá formulace „To je zajímavá otázka“ nebo „O tomto problému jsem v poslední době četl“. Je velmi familiérní, u zkoušky se chová srdečně, často se směje, bez ohledu na nervozitu vypjatého okamžiku je schopen vtipu a ke zkušebnímu komisařům přistupuje jako rovný k rovnému (čímž ovšem v onom okamžiku není). Zkoušku udělá jen tehdy, pokud u komisařů převáží rozum nad antipatií, anebo pokud by měl být čtvrtým vyhozeným v pořadí, což i u těch nejsilnějších povah ZK vyvolá hlubokou depresi.

d) Úředník: bez jiskry života a sex-appealu. Odpovědi jsou sice formálně správné, ale nikoli advokátní. Projevu tichého a nervózního, chybí zápal boje a nadšení pro věc. Vyskytuje se v provedení „muž“ i „žena“, obvykle má za sebou jinou právní praxi a žádá o její uznání s tím, že „advokacii dožene za jeden večer“. Výborný typ pro státní správu. Pokud zkoušku (mnohdy na druhý pokus) neudělá, dostane se mu poučení, aby zkusil štěstí právě tam.

e) Advokát: vyskytuje se zřídka a výlučně v provedení „muž“. V teorii není nejsilnější, ale s praktickým problémem si vždy dokáže poradit. Co neví, odvodí nebo citem správně odhadne. Advokátní etikou byl odkojen, zbylé dohnal diskusemi se školitelem, který byl v těchto ojedinělých případech mužem (či ženou) na svém místě. Byť zkušební komisaři vždy odhalí, že na žádnou otázku neodpověděl zcela správně, zkouška s ním je příjemná, neboť takovýto AA se v praxi neztratí a zkoušku zvládne vždy na první pokus.

f) Ženskou variantou typu advokát je lovkyně: velmi svůdná, vždy výstřih

(v průběhu zkoušky a v potížích se zvětšující), koketní držení těla. Víceméně umí, v opačném případě nebudí dojem tipaře, ale dámy v nesnázech. S ohledem na zastoupení mužů ve zkušebních komisích (přibližně 85 %) obvykle zkoušku udělá, byť nikoli s výsledkem „výtečně“.

Rady, jak nejpravděpodobněji neudělat zkoušku

(podobnost se skutečnými příhodami zcela zřejmá):

1. *Obcházejte známé zkušební komisaře a ptejte se, zda se za vás nemohou u členů vaší komise přimluvit.*
2. *Zkušební komisaře, kteří tvoří vaši komisi, hlasitě a před ostatními oslovujte takto: Vy mě máte zkoušet, tak já se za vámi zastavím v kanceláři.*
3. *V písemné části zkoušky se velmi cení, obohatíte-li práci o pravopisné chyby, neboť každý ZK je rád opravuje. Štábní kultura je vedlejší, hodí se zapomenout na rozdíl mezi sp. zn. a č. j., odlišnosti trestní a civilistické terminologie jsou zanedbatelné.*
4. *Vhodné oblečení: minisukně velikosti kapesníku, průhledná halenka či šaty, značný výstřih, výrazný make-up či parfém. Pro muže je vhodné zapomenout na kravatu či zvolit rifle.*
5. *V průběhu ústní části zkoušky pouze šeptejte, chovejte se stydlivě až upejpavě, oči stále upřené do klína, velmi vhodné je sundat si sako.*
6. *Každý ZK uvítá odlišný názor, z něhož slevit by bylo bezzásadové.*
7. *Perlami jsou pak zejména následující formulace:*

„Já jsem vaši otázku pochopil jinak!“

„My jsme to tak v kanceláři udělali a prošlo to!“

„Až to budu potřebovat, tak si to najdu v zákoně!“

„Obhajoba ex offa? Něčemu takovému se nikdy věnovat nebudu!“

„Myslím, že to komora s tou etikou přehání!“

„Momentik, podívám se do úzetka.“

„Odpověď na vaši otázku neznám, ale mohl bych si jít zakouřit?“

Bez ohledu na výše uvedené nakonec většina AA advokátní zkoušku minimálně na třetí pokus složí, mnozí rozhodnutí, že je jejich zkouškou poslední. A před nimi už jen ten mramor a Karibik. Tak držím palce – advokacii, nám i vám.

♦ JUDR. DANIELA KOVÁŘOVÁ

AUTORKA JE ADVOKÁTKA A ČLENKA ZKUŠEBNÍ KOMISE PRO OBOR TRESTNÍ PRÁVO A OBHAJOBU.

nakonec

Víte, že...

• od r. 1985 je udělována Mezinárodní cena lidských práv Ludovica Trarieux (Prix International des Droits de l'Homme – Ludovic Trarieux)? Ludovic Trarieux (1840-1904) byl advokátem v Bordeaux a Paříži, francouzským ministrem spravedlnosti, v r. 1898 pak zakladatelem a prvním předsedou Ligy práv člověka a občana (Ligue des Droits de l'Homme et des Citoyen). Trarieux proslul i svým vystoupením ve prospěch Dreyfuse. Prvou cenu lidských práv obdržel v r. 1985 Nelson Mandela, v r. 2005 byl laureátem advokát původem z Dominikánské republiky, od r. 1977 žijící v Brazílii, Henri Burin des Roziers. Tento advokát působící v Comissão Pastoral da Terra vystupuje neohroženě ve prospěch zaměstnanců a bezzemků proti zájmům latifundistů v brazilském státě Para, přestože je na žádost Brazílské advokátní komory jako předpokládaný cíl útoku nájemných vrahů pod stálou policejní kontrolou. Cena byla předána 27. října 2005 v sídle Pařížské advokátní komory.

• český malíř František Ženišek portretoval řadu významných právníků? Na výstavě ve Valdštejnské jízdárně tak bylo

možné obdivovat jak portréty univerzitních profesorů Antonína Randy (1886) a Josefa Stupeckého (1910), tak i portréty dvou pražských primátorů z řad advokacie – Tomáše Černého (1886) a Jindřicha Šolce (1891).

• čínský zákon o advokátech má pouhých 53 článků? Tento právní předpis byl přijat 15. května 1996 s účinností od 1. ledna 1997. Je rozdělen do sedmi hlav (obecná ustanovení, podmínky pro výkon advokátní praxe, advokátní firmy, podnikání, práva a povinnosti advokátů, advokátní komory, právní pomoc, odpovědnost advokátů a přechodná ustanovení). V Čínské lidové republice není nárok na přístup k povolání pro případ splnění zákonných podmínek. Žádost o vydání povolení k výkonu advokacie může podat osoba s právnickým vzděláním ukončeným unifikovanou státní zkouškou, která vykonala rok praxe v advokátní firmě a je osobou dobrého charakteru a chování. O vydání oprávnění rozhoduje ministerstvo spravedlnosti. Kdo neobdrží oprávnění, nemůže poskytovat právní pomoc. Jediným možným způsobem je výkon advokacie v advokátní firmě, jež může být státní, družstevní nebo advokáty jako společníky založenou právní osobou. Vrcholem soustavy advokátské samosprá-

vy je podle zákona z r. 1996 Ústřední čínská advokátní komora.

• mezi 44 vězni z řad italských karbonářů a příslušníků hnutí Mladá Itálie vykonávajícími trest na Špilberku byli také advokáti? Jako první z nich sem přišel v r. 1822 Constantino Munari, který zde strávil dvanáct let, následoval Gaetano Castilia (vězněn v letech 1824-1835). V letech 1835-1838 byli v Brně vězněni doktoři práv Filippo Gaenzati, Giacomo Poli a Pietro Strada.

• prvním děkanem (decan) Advokátní komory v Bukurešti byl v r. 1865 zvolen Aristide Pascal? Bukureštský rodák (nar. 1827) vystudoval práva a získal doktorát v Paříži. Po návratu do vlasti se stal advokátem, děkanem bukureštské komory pak byl opakovaně volen v letech 1865-1876. Aristide Pascal byl zároveň profesorem občanského práva na Právnické fakultě v Bukurešti, jejímž se stal rovněž děkanem. Během života byl také senátorem a vydavatelem novin (Luptatorul, Tara). Zemřel 22. prosince 1900. Medailonek tohoto významného představitele rumunské advokacie v druhé polovině 19. století přineslo prvé číslo obnovené řady advokátských novin Jurnalul Baroului București, vydané v květnu 2005.

❖ STANISLAV BALÍK

advokátní
kancelář
polverini
strnad

Česko-italská advokátní kancelář Polverini, Strnad se sídlem v Praze 1, zaměřená zejména na oblast práva nemovitostí a farmaceutického práva přijme

ADVOKÁTKU/ADVOKÁTA
nebo
ADVOKÁTNÍ KONCIPIENTKU/KONCIPIENTA

Požadujeme:

- loajalitu
- spolehlivost a pečlivost
- flexibilitu a vysoké pracovní nasazení
- výbornou znalost AJ nebo NJ (znalost italštiny není podmínkou) a velmi dobré odborné znalosti

Nabízíme:

- zajímavou a samostatnou práci v české kanceláři se zahraniční účastí
- možnost profesního růstu
- individuální přístup
- tomu odpovídající zajímavé finanční ohodnocení se zaručeným růstem

Strukturovaný životopis zasílejte na adresu: info@ak-ps.cz, příp. faxem 224 217 486.

HLAVU VZDÍRU, I KDYBYCHOM PROHRÁLI, O NAŠÍ
KAUZE SE BUDE JEŠTĚ DLOUHO PSÁT.

Právníkovy poznámky z četby

V Lidových novinách jako první hledám rubriku Poslední slovo a zejména příspěvky Josefa Klímy, které se často dotýkají právních jevů. Dne 11. 2. 2006 tam psal o jedné obecní vyhlášce, podle níž psi nemají rušit své okolí bezdůvodným poštekáváním a majitelé jsou jim v tom povinni zabránit patřičným výcvikem nebo jinak. Pokud oni či jejich psi neposlechnou, hrozí majitelům pokuta padesát tisíc korun. Autor fejetonu se pak pomocí příkladů ptá, kdy že je psí poštekávání důvodné a kdy nikoliv a srovnává i s jinými zdroji hluku. Dodal bych, že vysokými pokutami se těžko překáží přírodnímu puzení, zvláště když pokutovanými a puzenými nejsou titíž. Připomínám si také jiný příklad se psí nezdobou, kterého jsem si kdysi povšiml v německém městečku. U zeleného pažitů před rodinným domkem bylo umístěno dobře čitelné upozornění: „Zde není obecní latrina pro vaše psí miláčky“. Dal jsem se do hovoru s majitelem domu a on mi tvrdil, že tento satirický způsob sebeobrany se ukázal být účinnější než všechna obecní nařízení, která stejně nikdo nevnucuje.

„Ať se vám v Americe stane cokoliv, i kdybyste se sami rozpřáhli a vši silou se bouchli do nosu, vždycky se najdou experti, kteří vám vysvětlí, kdo za to může. Rozhodně to nebudete vy.“ (Pekárková, I.: Šest miliard Amerik, Nakladatelství Petrov 2005, s. 205). Ochtu napsat posudek druhu „jeho objednatelé hlas“ (podle vzoru „his master's voice“) neprojevují ovšem jenom znalci zámořští. Snad i proto se u nás začíná rozvíjet praxe, kdy již sám náznak možného sporu vede k tomu, aby se finančně zdatný subjekt obracel se žádostí o stanovisko na více expertů (zejména těch tak zvaně renomovaných) a blokoval si jejich hlas pro sebe.

Jednu z nejroztomilejších úvah o vztahu mezi státními zásahy a soukromou iniciativou jsem našel v knize Davida S. Landese „Bohatství a bída národů“, přeložila Emilie Harantová, vydalo nakladatelství BB/art, Praha 2004. Autor tam (kolem strany 499) tvrdí, že státní intervence se podobá jisté malé dívence. Ta prý když byla hodná, byla velmi, velmi hodná; a když zlobila, byla příšerná. (Mimochodem, kdo si často nepomyslel totéž o vlastním dí-

těti?) Autor také dokazuje, že státem poskytovaná činnost je někdy účelnější než „neviditelná ruka trhu“. Uvádí následující příklad: „V osmanském Turecku byl boj proti požárům v rukou soukromých společností, které přikvačily, když se rozezněl poplach. Soupeřily mezi sebou a dojednávaly si cenu s majiteli domů na místě. Zatímco jednání postupovala, plameny šlehaly čím dál výše a sazby ve hře se zmenšovaly nebo zvětšovaly. Sousedé měli zájem na přispění do míšku. Mezi lakotou a chamtivostí se leckterý dům změnil v moře plamenů.“

Snad bychom si i tuto historickou zkušenost měli připomínat, když budeme uvažovat o tom, v kterých oblastech máme některé činnosti (včetně prevence škod a výkonu práva) svěřit soukromým subjektům.

Navíc i ryze privátní jednání o záležitostech méně hořlavých (nebo hořlavých v jiném slova smyslu) mnohdy oscilují mezi chamtivostí a lakotou tak dlouho, až se propase pravá příležitost k dohodě a ztrácejí obě strany.

◆ PROF. PETR HAJN

shrnutí 6/2006

Tomáš Pohl:
Odpovědnost statutárního orgánu obchodní společnosti za škodu

Uvedené téma je aktuální zejména od 1. 1. 2001, kdy novelou obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. byla zpřísněna odpovědnost statutárního orgánu, zejména člena představenstva akciové společnosti a jednatele společnosti s ručením omezeným. Autor nejprve rozebírá právní postavení statutárního orgánu, který současně definuje. V této souvislosti se zabývá i dopady překročení rozsahu působnosti právnické osoby, v jejímž čele a jejímž jménem jedná statutární orgán. Dále článek analyzuje povahu právního vztahu mezi obchodní společností a jejím statutárním orgánem; v praxi dochází k řadě nepřesností a nesprávnému výkladu. Autor se pak zabývá i ukázkou smlouvy o výkonu funkce, která je uzavírána mezi společností a jejím statutárním orgánem a jejíž stručné vymezení je obsaženo rovněž v novele obchodního zákoníku s účinností od 1. 1. 2001. Konečně se autor věnuje samotné právní úpravě odpovědnosti statutárního orgánu za škodu a analyzuje jednotlivé ustanovení obchodního zákoníku, z nich se odpovědnost statutárního orgánu za škodu odvíjí. Základním smyslem článku je postihnout otázku dokazování při uplatňování práva z odpovědnosti za škodu obchodní společnosti vůči statutárnímu orgánu. Poukazuje na některé nesprávné a zjednodušené výklady v praxi, zejména na nesprávný výklad přesunu důkazního břemene, spočívajícího v důkazu statutárního orgánu o tom, že jednal s péčí řádného hospodáře. Uvedený pojem rozebírá a dochází k závěru, že i v těchto případech je třeba přísně postupovat podle schématu odpovědnosti za škodu ve smyslu § 373 obch. zák., který sice upravuje objektivní odpovědnost, ale pro přiznání práva na náhradu škody musí být splněny veškeré zákonné předpoklady.

Filip Jirousek:
Síťová odpovědnost firem (CSR): více než nový druh PR marketingu?

Ve svém eseji se jeho autor zamýšlí nad podstatnými rysy fenoménu, tak těsně spojeného s již dnes tak populární globalizací. Snaží se postihnout jeho kořeny a poslední vývoj dávající jeho teoretické náplni konkrétní – a sice legislativní – rozměr. Zjišťuje, že ekonomicky vyspělé země světa již dnes zahrnují společenskou odpovědnost firem mezi závažná témata určující ekonomický i společenský vývoj moderní společnosti. V tomto světle vyzvuje, že se ve společenské odpovědnosti firem rodí nová oblast právního poradenství, s níž by měl být advokát dneška dobře seznámen.

Alexander Bělohávek:
Doručování v komunitárním a mezinárodním právu soukromém – především v souvislosti s civilním řízením soudním a před rozhodčí

Doručování patří k velmi významným oblastem mezinárodního právní pomoci jako součást předmětu úpravy mezinárodního práva soukromého a procesního a jde o oblast právní praxe často podceňovanou. Právě vady v doručování mohou být velmi významným argumentem proti titulům vydaným v řízení v zahraničí.

V rámci ČR platí především nařízení (ES) č. 1348/2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností, především prostřednictvím centrálních míst členských států, výjimečně však i přímo, ve vztahu k ČR pak tehdy, jde-li o doručení s dodejkou a je-li doručováno s překladem listiny. Otázka doručování je zcela esenciální též v souvislosti s tzv. evropským exekucním titulem dle Nařízení (ES) č. 805/2004 v rámci dodržení tzv. minimálních procesních standardů. Mimo komunitární prostor se aplikuje především Úmluva o doručování z r. 1965, v rámci které ovšem Česká republika neakceptuje přímé doručování prostřednictvím pošty, a rovněž doručování prostřednictvím diplomatických zástupců a konzulárních úředníků je omezeno pouze na občany země místa vydání doručované písemnosti.

Ondřej Čech – Veronika Nedbalová:
K otázce přípustnosti zrušení účtu v průběhu exekuce prováděné příkázáním pohledávky z účtu

V příspěvku se autoři zabývají problematikou přípustnosti zrušení účtu v průběhu exekuce vedené na účet povinného. Článek rozebírá situaci z pohledu povinného jako majitele účtu a rovněž z pohledu peněžního ústavu jakožto správce účtu. Přestože platná právní úprava neobsahuje výslovný zákaz zrušení účtu postíženého exekucí, kloní se autoři k závěru, že výklad podporující přípustnost zrušení účtu nelze akceptovat, neboť by šlo o porušení principů exekucního řízení.

Simeon Popov:
Osoba rozhodce

Článek je zaměřen na jednu z fází rozhodování o alternativním řešení sporu, konkrétně na fázi výběru osoby rozhodce. Na rozdíl od soudního řízení si mohou strany vybrat osobu, která spor v rozhodčím řízení rozhodne. Samozřejmě na jednu stranu svým rozhodnutím berou na sebe riziko špatného výběru, na druhou stranu ovšem mají možnost si vybrat osobu vysoce kvalifikovanou. Osoba rozhodce je klíčovým faktorem v rozhodčím řízení, stejně jako soudce v soudním řízení.

Bohumil Repík:
Musí být řízení o přezkoumávání zákonnosti vazby podle čl. 5 odst. 4 EU veřejné?

Autor komentuje rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Reinprecht v. Rakousko, v němž Soud řeší otázku, zda řízení o přezkoumávání zákonnosti vazby podle čl. 5 odst. 4 Úmluvy musí být veřejné či nikoliv.

Rekapituluje dosavadní judikaturu Soudu týkající se procesních záruk, které musí být obviněnému poskytnuty v řízení podle čl. 5 odst. 4, včetně záruky osobního slýšení obviněného v tomto řízení. Poukazuje na to, že praxe obecných soudů ani Ústavního soudu nejsou zcela v souladu s touto judikaturou. Na otázku, zda řízení o vazbě musí být veřejné, dává Soud negativní odpověď. Pouze za určitých okolností, které však Soud nespécifikoval, by toto řízení mělo být veřejné.

Pavel Pěnkava:
Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávii

Autor podává základní přehled o vzniku soudu, jeho strukturu a výsledcích jeho jedenáctileté činnosti. Upozorňuje na primární rozdíly mezi tímto soudem a stálým Mezinárodním trestním soudem. V závěru podtrhuje zásadní přínos soudu pro obor mezinárodního trestního práva, společně s odkazem na některá konkrétní rozhodnutí soudu.

Tomáš Pohl:
Schadenshaftung eines Statutarorgans einer Handelsgesellschaft

Dieses Thema ist insbesondere seit dem 1. 1. 2001 aktuell, als durch die Novelle des Handelsgesetzbuches, durch das Gesetz Nr. 370/2000Smlg die Haftung eines Statutarorgans, insbesondere eines Vorstandsmitglieds, einer Aktiengesellschaft und des Geschäftsführer einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung, strenger formuliert wurde. Der Autor beschäftigt sich zunächst mit der rechtlichen Stellung des Statutarorgans, das er gleichzeitig definiert. In diesem Zusammenhang beschäftigt er sich ebenfalls mit den Auswirkungen der Überschreitung der Kompetenzen einer juristischen Person, die von einem Statutarorgan geleitet wird und das in ihrem Namen handelt. Weiterhin analysiert der Artikel die Rechtsnatur des Rechtsverhältnisses zwischen einer Handelsgesellschaft und ihrem Statutarorgan. In der Praxis kommt es bei der Auslegung zu einer Reihe von Ungenauigkeiten und Unrichtigkeiten. Der Autor beschäftigt sich nachfolgend auch mit dem Beispiel eines Vertrages über die Ausführung einer Position, der zwischen der Gesellschaft und ihrem Statutarorgan abgeschlossen wird und dessen Kurzcharakteristik ebenfalls in der Novelle des Handelsgesetzbuches mit Wirksamkeit vom 1. 1. 2001 enthalten ist. Schliesslich behandelt der Autor die konkreten Rechtsbestimmungen über die Schadenshaftung des Statutarorgans und analysiert einzelne Bestimmungen des Handelsgesetzbuches, aus denen sich die Schadenshaftung des Statutarorgans ergibt. Grundlegender Sinn und Zweck des Artikels, ist es, die Beweisfrage bei der Geltendmachung eines Anspruchs auf Schadensersatz der Handelsgesellschaft gegenüber dem Statutarorgan zu klären. Der Artikel erwähnt einige falsch oder vereinfacht ausgelegte Beispiele aus der Praxis, insbesondere die falsche Auslegung des Beweislastübergangs, wobei sich die Beweislast darauf bezieht, dass das Statutarorgan beweist, dass es mit ordnungsgemäßer Sorgfalt gehandelt hat. Der angeführte Begriff erläutert und kommt zu dem Schluss, dass es auch in diesen Fällen nötig ist, entsprechend dem Schema der Schadenshaftung im Sinne von § 373 des Handelsgesetzbuches vorzugehen, der zwar die objektive Haftung regelt, aber für das Bestehen eines Anspruches auf Schadenshaftung müssen sämtliche gesetzliche Voraussetzungen erfüllt sein.

Filip Jirousek:
Gesellschaftliche Haftung von Unternehmen (CSR): mehr als nur eine Art von PR Marketing?

In seiner Abhandlung beschäftigt sich der Autor mit den Grundzügen eines Phänomens, das eng mit der heute bereits

populären Globalisierung zusammenhängt. Er bemüht sich seine Wurzeln und seine letzte Entwicklung, die seinem theoretischen Inhalt ein konkretes - und zwar legislatives - Ausmass gibt, zu erfassen. Er stellt fest, dass wirtschaftlich fortgeschrittene Staaten heute bereits die gesellschaftliche Haftung von Unternehmen zwischen ernstzunehmende Themen einreihen, die die wirtschaftliche und gesellschaftliche Entwicklung der modernen Gesellschaft bestimmen. Hiervon leitet er ab, dass im Rahmen der gesellschaftlichen Haftung von Unternehmen ein neues Rechtsberatungsgebiet entsteht, mit dem der Rechtsanwalt heute gut vertraut sein sollte.

Alexander Bělohávek:
Die Zustellung im Europarecht und im Internationalen Privatrecht – vor allem im Zusammenhang mit dem Zivil- und dem Schiedsgerichtsverfahren

Die Zustellung gehört zu den bedeutenden Gebieten der Internationalen Rechtshilfe als Bereich des Internationalen Privat- und Prozessrechts und es geht dabei um ein häufig unterschätztes Rechtsgebiet. Gerade Fehler bei der Zustellung können ein bedeutendes Argument gegen im Ausland erworbene Titel sein. Im Rahmen der Tschechischen Republik gilt vor allem die Verordnung (EG) Nr. 1348/2000 über die Zustellung von gerichtlichen und aussergerichtlichen Schriftsätzen, insbesondere mittels zentraler Stellen der Mitgliedsstaaten, ausnahmsweise aber auch direkt, im Bezug auf die Tschechische Republik dann, wenn es um eine Zustellung mit Rückschein geht und falls auch die Übersetzung des Dokuments zugestellt wird. Die Zustellungsfrage ist eine sehr wesentliche Frage, und zwar auch im Zusammenhang mit dem sog. Europäischen Vollstreckungstitel gemäss der Verordnung (ES) Nr. 805/2004 im Rahmen der Einhaltung der sog. minimalen Prozessstandards. Ausserhalb der Europäischen Union wird vor allem das Zustellungsabkommen aus dem Jahre 1965 angewandt, im Rahmen dessen allerdings die Tschechische Republik keine direkte Zustellung durch die Post akzeptiert. Gleichzeitig ist die Zustellung mittels von diplomatischen Vertretern und Konsularbeamten nur auf Bürger der Länder beschränkt, in denen das zustellende Dokument ausgestellt wurde.

Ondřej Čech – Veronika Nedbalová:
Zur Frage der Zulässigkeit der Auflösung eines Kontos im Verlauf einer Zwangsvollstreckung einer Forderung aus dem Konto

Die Autoren befassen sich in dem Beitrag mit der Problematik der Zulässigkeit der Auflösung eines Kontos im Verlauf einer Zwangsvollstreckung hinsichtlich des Kontos des Verpflichteten. Die Folgerungen kann man analog auf den Vollzug der Entscheidung anwenden. Der Artikel beschreibt die Situation aus dem Blickwinkel des Verpflichteten als Besitzer des Kontos und gleichzeitig aus dem Blickwinkel des Geldinstituts, das von der Zwangsvollstreckung betroffen ist. Obwohl die geltende rechtliche Regelung nicht das direkte Verbot der Auflösung des von der Zwangsvollstreckung betroffenen Kontos regelt, neigen die Autoren zu dem Schluss, dass eine Auslegung, die die Zulässigkeit der Auflösung des Kontos unterstützt, nicht akzeptabel sei, da es dabei um die Verletzung von Prinzipien des Zwangsvollstreckungsverfahrens gehen würde.

Simeon Popov:
Die Person des Schiedsrichters

Dieser Artikel ist auf eine der Entscheidungsphasen bei aussergerichtlicher Streitbeilegung gerichtet, und zwar auf die Phase der Auswahl des Schiedsrichters. Im Unterschied zum Gerichtsverfahren können sich die Parteien die Person, die den Rechtsstreit im Schiedsgerichtsverfahren entscheiden wird, aussuchen. Selbstverständlich übernehmen die Parteien auf der einen Seite das Risiko einer schlechten Auswahl, auf der anderen Seite haben sie allerdings die Möglichkeit, sich eine hochqualifizierte Person auszusuchen. Die Person des Schiedsrichters ist der Schlüsselfaktor im Schiedsgerichtsverfahren, genauso wie es die Person des Richters im Gerichtsverfahren ist.

Bohumil Repík:
Muss das Verfahren zur Überprüfung der Gesetzmässigkeit der Untersuchungshaft gem. Art. 5 Abs. 4 der Konvention zum Schutze der Menschenrechte und Grundfreiheiten öffentlich sein?

Der Autor kommentiert die Entscheidung des Gerichtshofs für Menschenrechte in der Sache Reinprecht v. Österreich, in der das Gericht die Frage behandelt, ob das Verfahren zur Überprüfung der Gesetzmässigkeit der Untersuchungshaft gem. Art.

inhaltsverzeichnis / zusammenfassung 6/2006

LEITARTIKEL	
Petr Poledník: Die Rechtsanwaltschaft hat endlich ihre Filiale in Brunn	3
AKTUELLES	
Die Filiale der Tschechischen Rechtsanwaltskammer zeigte sich von Ihrer schönsten Seite (icha)	6
Die Mährische Rechtsanwaltskammer und Ihre Präsidenten in den Jahren 1868-1948 (Stanislav Balík, Petr Poledník)	7
Das Projekt „Jurist des Jahres 2006“ hat sich den Medien vorgestellt (icha)	10
Rechtsanwälte und Richter: Was stört uns aneinander? (Václav Vlk, Tomáš Mottl)	11
ARTIKEL	
Tomáš Pohl: Schadenshaftung eines Statutarorgans einer Handelsgesellschaft	15
Filip Jirousek: Gesellschaftliche Haftung von Unternehmen (CSR): mehr als nur eine neue Art von PR marketing?	20
Alexander Bělohávek: Die Zustellung im Europarecht und im Internationalen Privatrecht – vor allem im Zusammenhang mit dem Zivil- und dem Schiedsgerichtsverfahren	24
Ondřej Čech – Veronika Nedbalová: Zur Frage der Zulässigkeit der Auflösung eines Kontos im Verlauf einer Zwangsvollstreckung einer Forderung aus dem Konto	33
Simeon Popov: Die Person des Schiedsrichters	36
Bohumil Repik: Muss das Verfahren zur Überprüfung der Gesetzmässigkeit der Untersuchungshaft gem. Art. 5 Abs. 4 der Konvention zum Schutze der Menschenrechte und Grundfreiheiten öffentlich sein?	38
Pavel Pěnkava: Der Internationale Strafgerichtshof für das ehemalige Jugoslawien	41
Stanislav Myslíl – Richard Myslíl: Zusatz zum Artikel über das Handelsregister nach der Novelle	44
AUS DER RECHTSPRECHUNG	
Zur Erfordernissen der Einreichung von Schriftsätzen per Fax im Zivilverfahren	45
Begriff des Wohnsitzes im Zivilverfahren	46
Wann kann auch die Dauer des Mietverhältnisses über eine (im gegebenen Fall Dienst-)Wohnung als bestimmte Zeitdauer angesehen werden?	47
Literaturaufzeichnungen eines Rechtsanwalts (Petr Hajn)	78
.....	49
AUS DER FACHLITERATUR	
Karel Marek: Handelsvertragsrecht, Verträge (Petr Průcha)	53
Petr Břejcha: EuGH Rechtsprechung über MwSt (Radek Haliček)	54
Hana Pipková – Jan Malíř: Ausgewählte kommentierte Entscheidungen des EuGH II (Jaroslav Srb)	55
Prěmysl Raban und Kollegen: Das Handelsgesetzbuch (Karel Marek)	56
Francesca Tacchi: Gli avvocati italiani dall'Unità alla Repubblica (Stanislav Balík)	57
Aus dem Bulletin der Slovakischen Rechtsanwaltschaft Nr. 4/2006 (Květa Slavíková)	58
KOLUMMNE VON KAREL ČERMÁK	
Bockschiessen	60
AUS DER TSCHECHISCHEN RECHTSANWALTSCHAFT	
Information von der 7. Vorstandssitzung der Tschechischen Rechtsanwaltskammer vom 11. - 12. 5. 2006 in Brunn (Květa Slavíková)	61
Regionalvertreter am Info-Tag in Prag (Daniela Kovářová)	63
Aus der Disziplinarpraxis (Jan Syka)	64
AUS DEM AUSLAND	
Tschechischer Jurist in Indien (Aleš Pejchal)	66
Prozesskostenhilfe in Finnland (Jana Wurstová)	69
Anwaltstag der Serbischen Rechtsanwaltskammer (Milan Kyjovský, Petr Poledník)	70
Kroatische Juristentage 2006 (Petr Poledník)	70
DER RECHTSANWALT UND DIE SPRACHKULTUR	
Věra Hartmannová: Fachterminologie	71
WAS SIE WISSEN SOLLTEN	
Vorlesungen und Seminare für Rechtsanwälte und Konzipienten in den Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	72
Einladung zum Treffen der südböhmischen und nordböhmischen Rechtsanwälte	72
III. Runde der Konferenz zu dem sich in Vorbereitung befindlichen	73
Einladung zu den Tschechischen Rechtsanwaltessepielen	73
Entwurf des bürgerlichen Gesetzbuches (Aleš Pejchal)	73
Büste von JUDr. Alois Rašín auf dem Rathaus in Vinohrady (Marta Eblová)	74
ZUM SCHLUSS	
Wie besteht man die Anwaltsprüfung (nicht) (Daniela Kovářová)	75
Wussten Sie, dass...(Stanislav Balík)	77
Zeichnung von Lubomír Lichý	78
Literaturaufzeichnungen eines Rechtsanwalts (Petr Hajn)	78
ZUSAMMENFASSUNG	79
INHALTSVERZEICHNIS	80
SUMMARY	80
TABLE OF CONTENTS	81
DIE IBA KONFERENZ IN PRAG	83

5 Abs. 4 der Konvention zum Schutze der Menschenrechte und Grundfreiheiten öffentlich sein muss oder nicht. Er rekapituliert die bisherige Rechtsprechung des Gerichtshofs bezüglich Prozessgarantien, die dem Beschuldigten im Verfahren gem. Art. 5 Abs. 4 gewährt werden müssen, insbesondere der Garantie des Anspruchs auf eigene Aussage des Beschuldigten in diesem Verfahren. Er macht darauf aufmerksam, dass die Praxis der ordentlichen Gerichte und auch des Verfassungsgerichts nicht gänzlich im Einklang mit dieser Rechtsprechung sind. Auf die Frage, ob das Verfahren bezüglich der Untersuchungshaft öffentlich sein muss, gibt das Gericht eine negative Antwort. Lediglich unter bestimmten Bedingungen, die das Gericht allerdings nicht näher spezifiziert hat, sollte das Verfahren öffentlich sein.

Pavel Pěnkava: Der Internationale Strafgerichtshof für das ehemalige Jugoslawien

Der Autor gibt einen grundsätzlichen Überblick über die Entstehung des Gerichts, dessen Struktur und über die Ergebnisse seiner elfjährigen Praxis. Er macht auf die primären Unterschieden zwischen diesem Gericht und dem Internationalen Straftribunal aufmerksam. Abschliessend unterstreicht er den grundsätzlichen Beitrag des Gerichts für das Gebiet des internationalen Strafrechts, zusammen mit einem Verweis auf einige konkrete Entscheidungen des Gerichts.

Tomáš Pohl: Liability of a Trading Company's Statutory Body for Damages

The above topic has become a current issue from January 1, 2001 when the liability of a statutory body, especially a member of the board of directors of a joint stock company and an executive of a limited liability company was toughened up by an amendment of the Commercial Code in the form of the Act No. 370/2000 Coll. First, the author analyses the status of a statutory body which he defines at the same time. In relation to this, the author also deals with the impact of exceeding the scope of activity of a legal entity headed by the statutory body that also acts on behalf of the legal entity. The article further analyses the nature of the legal relationship between the trading company and its statutory body; many inaccuracies and incorrect interpretations appear in practice. The author then presents an example of a contract on discharge of office made by the company and its statutory body, the brief definition of which is a part of the amendment to the Commercial Code valid from January 1, 2001. At the end, the author deals with the legal regulations of the statutory body's liability for damages and analyses the individual provisions of the Commercial Code governing the statutory body's liability for damages. The basic purpose of the article is to cover the issue of evidence when exercising the right of liability for damages by the company against the statutory body. The author points out some incorrect and simplified interpretations in practice, especially the incorrect interpretation of transfer of the burden of proof in terms of the statutory body's evidence that the body acted as careful manager. The above term is the analysed with the conclusion that even in such cases it is necessary to strictly follow the scheme of liability for damages under § 373 of the Commercial Code, which regulates objective liability, but all the legal preconditions must be fulfilled in order for the right for compensations to be conferred.

Filip Jirousek: Company's Social Responsibility (CSR): More Than a New Kind of PR Marketing?

The author deals with the relevant features of the phenomenon closely related to the popular globalisation in his essay. He attempts to track its roots and the recent development giving a specific – legislative dimension to its theoretical content. He identifies that the economically developed countries include companies' social responsibility in the group of important topics dictating the economic as well as social development of a modern society. In the light of this, the author concludes that a new area of legal consulting is being born which the lawyer of today should be well acquainted with.

Alexander Bělohávek: Service of documents in Communitarian Law and International Private Law – Especially in Relation to Civil Court Proceedings and Civil Arbitration

Service of documents is an important area of international legal aid as a part of the subject of regulation of internati-

contents / summary 6/2006**EDITORIAL**

Petr Poledník: Czech Advocacy Finally Has an Office in Brno	3
---	---

NEWS

CBA Brno Office Glared Brightly (icha)	6
Moravian Bar Association and Its Presidents in 1868-1948 (Stanislav Balík, Petr Poledník)	7
Media Presentation of the Lawyer of the Year 2006 Project (icha)	10
Lawyers – Judges: What We Don't Like about Each Other (Václav Vlk, Tomáš Mottl)	11

ARTICLES

Tomáš Pohl: Liability of a Trading Company's Statutory Body for Damages	15
Filip Jirousek: Company's Social Responsibility (CSR): More Than a New Kind of PR Marketing?	20
Alexander Bělohávek: Service of documents in Communitarian Law and International Private Law – Especially in Relation to Civil Court Proceedings and Civil Arbitration	24
Ondřej Čech – Veronika Nedbalová: The Admissibility of the Termination of an Bank Account in the Course of Dstraint Based on Account Debt Order	33
Simeon Popov: The Person of an Arbiter	36
Bohumil Repík: Do the Proceedings about the Revision of the Legality of Imprisonment under section 5 paragraph 4 of the ECHR Have To Be Public?	38
Pavel Pěnkava: International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia	41
Stanislav Myslík – Richard Myslík: Supplement to the Article about the Commercial Register upon Amendment	44

JUDICATURE

On the Properties of Fax Filing in Civil Proceedings	45
Definition of Residence in Civil Proceedings	46
When the Period of an Contractual Relationship Concerning the Rent of an Apartment (in the Given Case an Apartment for Work Purposes) Can Be Considered a Definite Period	47
On Compensations (Lawyer's Cost) in the Case of Partial Acquittal	49

LITERATURE

Karel Marek: Contractual Commercial Law, Contracts (Petr Průcha)	53
Petr Brejcha: Judicature of the European Court of Justice concerning VAT (Radek Haliček)	54
Hana Pipková – Jan Malíř: Ausgewählte kommentierte Entscheidungen des EuGH II (Jaroslav Srb)	55
Přemysl Raban & co.: Commercial Code (Karel Marek)	56
Francesca Tacchi: Gli avvocati italiani dall' Unità alla Repubblica (Stanislav Balík) From the Bulletin of the Slovakian Bar Association No. 4/2006 (Květa Slavíková)	57
From the Bulletin of the Slovakian Bar Association No. 4/2006 (Květa Slavíková)	58

COLUMN BY KAREL ČERMÁK

Shooting a Goat	60
-----------------------	----

CZECH ADVOCACY

Information on 7th Meeting of CBA Board of Directors Held in Brno on May 11 – 12, 2006 (Květa Slavíková)	61
Regional Representatives at the Information Day in Prague (Daniela Kovářová)	63
Disciplinary Practices (Jan Syka)	64

FROM ABROAD

A Czech Lawyer in India (Aleš Pejchal)	66
Free Legal Aid in Finland (Jana Wurstová)	69
Meeting of the Serbian Bar Association (Milan Kyjovský, Petr Poledník)	70
Croatian Lawyers' Days 2006 (Petr Poledník)	70

LAWYERS AND LANGUAGE

Věra Hartmannová: Terminology	71
-------------------------------------	----

YOU SHOULD KNOW

Lectures and Seminars for Lawyers and Legal Trainees in CBA Training Centres	72
Invitation to the meeting of Lawyers of South and West Bohemia	72
III. Round of the Conference on the Concept of the Civil Code (Aleš Pejchal)	73
Invitation to Czech Advocacy Games	73
Best of JUDr. Alois Rašín on the Town Hall of Vinohrady (Marta Ebllová)	74

AT THE END

How (Not) To Pass the Bar Exam (Daniela Kovářová)	75
Do You Know That ... (Stanislav Balík)	77
Drawing by Lubomír Lichý	78
A Lawyer's Reading Notes (Petr Hajn)	78

ZUSAMMENFASSUNG	79
-----------------------	----

INHALTSVERZEICHNIS	80
--------------------------	----

SUMMARY	80
---------------	----

TABLE OF CONTENTS	81
-------------------------	----

IBA CONFERENCE IN PRAGUE	83
--------------------------------	----

onal private law and procedural law and this area is often neglected in legal practice. Blemishes in service of documents may represent a relevant argument against titles issued in foreign proceedings. The area is governed within the Czech Republic mainly by regulation (EC) No. 1348/2000 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matter, especially via central authorities of the member countries, exceptionally also directly and in relation to the Czech Republic in case of service with a service receipt and if delivered with the translation of the document. The issue of service of documents is absolutely essential also in relation to the so-called European Enforcement Order under regulation (EC) No. 805/2004 within adhering to the so-called minimum process standards. The Convention on service abroad on judicial and extrajudicial documents in civil and commercial matters of 1965 is used outside the EU, but within this arrangement the Czech Republic does not accept direct service via post and service via diplomatic representatives, while service via consular officials is limited to citizens of the countries where the delivered document was originated.

**Ondřej Čech – Veronika Nedbalová:
The Admissibility of the Termination of
a Bank Account in the Course of
Dstraint Based on a Account Debt
Order**

The authors deal with the topic of admissibility of account termination in the course of dstraint of the account of the obliged person. The conclusions may be applied analogically to the execution of the verdict. The article analyses the situation from the point of view of the obliged person as the owner of the account and from the perspective of the financial institution as the administrator of the account. Although the current legislation does not include an explicit prohibition of termination of an account subject to dstraint, the authors tend to conclude the interpretation supporting admissibility of account termination may not be accepted as this would represent a breach of the principles of dstraint proceedings.

**Simeon Popov:
The Person of Arbiter**

The article focuses on one of the phases of deciding on an alternative solution of a quarrel, specifically the phase of selecting the arbiter. Unlike in case of proceedings at law, the parties may select the person to decide their quarrel in arbitration proceedings. On one side, their decision naturally involves the risk of wrong selection, but on the other side they may select a highly qualified person. The arbiter is a key factor of arbitration, similarly to a judge in proceedings at law.

**Bohumil Repík:
Do the Proceedings about the Revision
of the Legality of Imprisonment under
section 5 paragraph 4 of the ECHR Have
To Be Public?**

The author comments on the judgement of the European Court of Human Rights in the case of Reinprecht v. Austria, where the court deals with the question whether the proceedings of revision of imprisonment legality under section 5 paragraph 4 of the Convention have to be public or not. The author sums up the present judicature of the Court regarding process guarantees that must be granted to the accused under section 5 paragraph 4, including the guarantee of personal hearing of the accused in the proceedings. He points out the practice of neither general courts, nor the Constitutional Court complies with the judicature. The Court gives a negative answer to the question whether the imprisonment proceedings have to be public. The proceedings should only be public under certain circumstances, but the Court did not specify such circumstances.

**Pavel Pěnkava:
International Criminal Court for the
Former Yugoslavia**

The author provides basic information concerning establishment of the court, its structure and results of its 11-year activity. He points out the primary differences between this court and the International Criminal Court and he concludes by emphasising the significant contribution of the court to the international criminal law and referring to some particular verdicts made by the court.

výroční konference IBA

Za výroční konferencí International Bar Association 25. - 30. září 2005 Praha

[7]

OBSAH

**Evropský soud pro lidská práva pro advokáty
specializující se na obchodní právo 84**

Mediace v národním právu 85

Foto Jakub Stadler

výroční konference IBA

Vážení čtenáři,

v minulém čísle Bulletinu advokacie jsme sice avizovali, že seriál příspěvků z loňské výroční konference International Bar Association v tomto čísle skončí. Ale nebude tomu tak, redakce obdržela ještě několik příspěvků, takže se s „IBA rubrikou“ setkáte naposledy až v čísle 7-8/06. Domníváme se, že stálo opravdu za to zveřejnit názory všech advokátů, kteří se konference aktivně zúčastnili a kteří se rozhodli podělit se s vámi, čtenáři Bulletinu advokacie, o své dojmy a nově nabyté poznatky.

(DOKONČENÍ PŘÍŠTĚ - TENTOKRÁT DOOPRAVDY)

Sekce: Evropské fórum

Evropský soud pro lidská práva pro advokáty specializující se na obchodní právo

MGR. MARTINA BURACHOVIČOVÁ

Naskytla se mi vzácná příležitost zúčastnit se v rámci Výroční konference IBA v Praze přednášky na téma uvedené v nadpisu tohoto článku, jejímiž předsedajícími byli Emilio Cardenas, bývalý reprezentant Argentiny při OSN, bývalý prezident IBA, předsedající Institutu lidských práv IBA; a Elisabet Fura-Sandström, soudkyně Evropského soudu pro lidská práva.

Po krátkém úvodu a představení jednotlivých přednášejících panem Cardenasem se jako první ujala slova soudkyně Fura-Sandström. Poukázala na skutečnost, že okruh lidských práv chráněných Evropskou úmluvou o lidských právech a základních svobodách není konečný a již od okamžiku svého vzniku se neustále vyvíjel, což je patrné i z několikaleté novelizace Úmluvy formou jednotlivých protokolů. Katalog chráněných lidských práv je živý dokument, který zrcadlí vývoj celé společnosti, jež prokazatelně prošla od padesátých let dvacátého století značnými ekonomickými a sociálními změnami. V době vzniku Úmluvy nebylo například myslitelné zabývat se v rámci lidských práv tématy jako je internet, bioetika, diskriminace z důvodu sexuální orientace, znečištění ovzduší atd. I v souvislosti s nárůstem počtu členských států o země postkomunistické se vyskytly nové skutečnosti (restituční nároky), se kterými se musel ESLP vypořádat v rámci své judikatury.

Hlavní otázkou, na kterou se soudkyně Fura-Sandström pokoušela odpovědět, a která jako ústřední linie vedla celým seminářem, byla otázka, zda i obchodní společnosti jakožto právnické osoby mají právo domáhat se u ESLP ochrany svých „lidských“ práv dle Úmluvy. Odpověď na tuto otázku nebyla jednoznačná. ESLP se již několika takovými případy zabýval a vždy záleželo na konkrétních okolnostech případu, přičemž kladně posoudil stížnost, jež se týkala čl. 14 Úmluvy, který zakotvuje zákaz diskriminace.

Dalším přednášejícím byl Patrick Doris, londýnský advokát, který ve svém krátkém projevu nejprve hovořil obecně o vývoji

lidských práv ve smyslu uvedeném výše, přičemž uvedl, že „každá generace má své problémy a z toho i vyplývající kauzy“. Dále poukázal na britský model ochrany práv, ve kterém má soud každé instance za povinnost mít na zřeteli a hájit lidská práva. Navrhl, aby byla všem státním orgánům uložena povinnost mít při svém rozhodování na zřeteli Úmluvu a rozhodovat s vědomím co největší opatrnosti a přiměřenosti při zásahu do lidských práv.

Německá advokátka Birgit Spieshofer se zaměřila především na analýzu role ESLP v mezinárodní obchodní spolupráci a na odpovědnost osob za dodržování pravidel při ní. Rozdělila lidská práva na práva klasická, jako je právo na život, svobodu, svobodu myšlení, nediskriminaci, a na práva odvozená, jako je právo na práci nebo na zdravé životní prostředí. V této souvislosti připomněla současnou všeobecnou tendenci k rozšiřování katalogu lidských práv. Tento trend však odsoudila s odůvodněním, že rozšiřování lidských práv o další odvozená práva by vedlo pouze k nárůstu počtu stížností a k větší „džungli“ na poli judikatury ESLP. Dr. Spieshofer není zásadně proti rozšíření lidských práv o nová a aktuální témata, cestu by však spíše spatřovala v liberálnější interpretaci těch původních. Proč zavádět právo na zdravé životní prostředí, když právo na život dle čl. 2 Úmluvy již samo o sobě obsahuje povinnost každého neubližovat druhým, a to i nepřímou cestou znečišťování ovzduší.

Dále poukázala na jedinečnost ESLP, jelikož je jedinou institucí svého druhu, která dává jednotlivcům možnost domáhat se ochrany svých práv. Srovnala Úmluvu s Chartou sociálních práv, která obsahuje širší katalog odvozených práv, již se však mohou osoby dovolávat pouze prostřednictvím kolektivních žalob a bez účinných sankcí za její porušení. Dále upozornila na omezenou regionální platnost Úmluvy.

V souvislosti s čl. 11 Úmluvy (svoboda shromažďování a sdružování) promluvila o případě James & Webster, ve kterém tato nadnárodní společnost nutila své zaměstnance ke vstupu do firemní organizace.

Po krátké pauze na občerstvení vystoupil se svým zajímavým, avšak téměř se tématu semináře nedotýkajícím příspěvkem profesor práva Jagelonské univerzity v Krakově, Andrzej Marion Swiatkowski. Ve svém příspěvku se věnoval pouze Evropské sociální chartě z roku 1961. Detailně vysvětlil okolnosti vzniku a podpisu Protokolu z roku 1995, který zakotvuje možnost podávat kolektivní žaloby na ochranu práv vyplývajících ze Sociální charty, proti státům, jež jsou jejími signatáři. Tento protokol, jež vstoupil v platnost roku 1998, ratifikovalo

zatím pouze 15 členských států ze 46-ti. Česká republika mez nimi není. Ochrany práv dle Sociální charty se mohou ve veřejném zájmu domáhat pouze mezinárodní organizace uznané Evropskou komisí pro sociální práva, Evropský sociální výbor Rady Evropy, zaměstnanecké organizace a obchodní komory a ostatní lokální organizace, ty však pouze se souhlasem státu. Tento souhlas udělilo zatím pouze Finsko.

Dále pohovořil o přípustnosti kolektivní žaloby a o okruhu žalovatelných práv. Obecně popsal procesní postup a formální požadavky na žalobu. Zaujala mě zejména skutečnost, že kolektivní žaloba může být podána bez předchozího vyčerpání opravných prostředků v tom kterém státě. Poukázal na fakt, že největší počet žalob podala Francie. Kolektivní žaloby dle Protokolu Sociální charty mohou být podávány pouze proti jednotlivým členským státům a jejich organizačním složkám. Bylo by myslitelné, rozšířit tento okruh pasivně legitimovaných subjektů i na mezinárodní organizace a obchodní společnosti? Nevýhodou je, že o žalobách rozhoduje Sociální výbor, který není soudním sborem a jeho rozhodnutí je tedy pouze quasi-soudním rozhodnutím, bez možnosti uložení účinných sankcí.

Jako poslední se dostal ke slovu americký advokát James Rayis, který posluchače seznámil s úpravou ochrany lidských práv v USA. Konstatoval, že ve Spojených státech není systém ochrany lidských práv zdaleka tak rozvinut jako v Evropě, chybí širší povědomí a odborná literatura o nich. Problémem je i různost terminologie, přičemž pokud by byl někdo v USA tazán, zda praktikuje lidská práva, mohl by být touto otázkou vyveden z míry, právě pro nepochopení tohoto pojmu.

Závěrem byl dán prostor publiku k pokládání otázek přednášejícím. V této diskusi byla několikrát zmiňována a kritizována délka řízení před ESLP, přičemž tazatel z Litvy se ptal, zda by nebylo možné požadovat urychlení řízení v případech nepříznivého zdravotního stavu stěžovatele. Soudkyně Fura-Sandström obecně odpověděla, že již samotné posouzení této skutečnosti by zabralo spoustu času, a odmítla jakoukoliv zodpovědnost ESLP za škodu způsobenou délkou řízení.

Ačkoliv příspěvky všech přednášejících byly zajímavé a dotýkaly se aktuálních témat, přesto jen velmi málo času bylo věnováno hledání odpovědi na otázku předdeslanou v názvu tohoto semináře, tj. role práva obchodních společností před ESLP. Hovořilo se spíše obecně o vývoji lidských práv a byla vznesena spousta nových otázek, na jejichž odpovědi si budeme muset ještě nějaký čas počkat. ■

výroční konference IBA

Sekce: Panelová diskuse

Mediace v národním právu

JUDR. VÍT HORÁČEK, PH.D.

V rámci panelu o mediaci na konferenci IBA 2005 v Praze jsme se zabývali srovnáním mediace podle různých jurisdikcí a oblastí. Cílem diskuse bylo srovnat, zda a jakým způsobem mediace funguje a může fungovat nejen z hlediska tradičního pojetí civilního či anglosaského práva, ale také s přihlédnutím k tradicím jednotlivých zemí.

Z velmi živé diskuse a poměrně velkého ohlasu publika bych rád vybral několik základních myšlenek.

Důvěrnost

Obecně se dá konstatovat, že mediace je v celém světě důvěrná. Jsou místa (např. některé státy USA), kde je mediace důvěrná jen pro mediátora, avšak strany mohou probíhající mediaci veřejně komentovat a veřejně sdělovat informace. Domnívám se, že by smlouva o mediaci s mediátorem a protistranou měla obsahovat klauzuli o důvěrnosti mediace, a to dokonce i pod sankcí smluvní pokuty za její porušení.

Právní předpisy a etická pravidla mediátorů

Je zajímavé, jak se v jednotlivých jurisdikcích přistupuje k roli mediátora a úpravě jeho práv a povinností. Domnívám se, že se většinou jedná o doporučená pravidla řízení mediace a doporučená pravidla chování mediátorů. Existují jurisdikce (zvláště v trestní a civilní mediaci), kde jsou pravidla striktní a všichni účastníci (zejména tedy soudní orgány) jsou povinni předpisy respektovat. Pokud jde o obchodní mediaci, jedná se spíše o doporučená pravidla nebo zvyklosti, které jsou předávány v rámci určitých školení, pod hlavičkou asociací mediátorů apod. Z výše uvedeného je možné vyvodit, že v případě komerční mediace bude nutné domluvit maximum pravidel ve smlouvě o mediaci anebo na nějaká pravidla (byť mezinárodní) odkázat.

Přerušování soudního či rozhodčího řízení

Jednou z mnoha otázek ve světě mediace je otázka, zda v případě smířčího řízení, kdy se strany setkávají a pokouší se věc narovnat, má být řízení přerušeno (např. rozhodčí nebo civilní řízení soudní). Názory na tyto otázky se liší, nicméně praktici se přiklánějí k tomu, aby to byly samy strany (zejména dominus litis), které navrhnou v arbitráži nebo civilním řízení přerušování řízení, anebo se chovají tak, aby bylo řízení ve věci samé po určitou dobu pozdrženo, byť bez formálního přerušování. Na druhou stranu z vlastní zkušenosti vím, že ve smířčím řízení velmi pomáhá hrozba řízení rozhodčího nebo civilního, kde jsou si strany vědomy běhu času, a mají tedy představu, že musí ve věci konat tak, aby smířčí řízení/mediace proběhla řádně a včas.

Přerušování běhu promlčecí doby

Podáním žalobního návrhu v rozhodčím řízení nebo žaloby v řízení civilním se přerušuje běh promlčecí doby. U mediace tomu tak obvykle není. Toto je třeba mít v průběhu mediace na mysli a v případě neúspěchu uplatnit právo žalobou řádně a včas, jinak se v souladu s národním právním řádem promlčí.

Účast na mediálním jednání

Ani zde není ve většině jurisdikcí přesně stanoveno, kdo se mediálního jednání musí či naopak nesmí zúčastnit. Záleží na zúčastněných stranách, zda v první fázi vyšlou pouze své právní a účetní zástupce (což bývá obvyklé), anebo zda se jednání zúčastní již i manažeři společnosti. Vzhledem ke svým zkušenostem v oblasti mediace se domnívám, že je správné, aby v závěrečných fázích jednání byly vždy přítomny osoby, které jsou za sporné strany oprávněny jednat a podepisovat. Když se totiž mediace chýlí ke konci, je třeba využít situace a pokud možno trvat na okamžitém provedení zápisu o dosažených výsledcích, a to jak do základu nároku, tak i celkově o nároku. V několika případech se nám již při mediálních stalo, že přestože v rámci mediace zástupci stran vystupovali poměrně rázně a jednoznačně, poté, co se vrátili zpět do svých kanceláří a přednesli návrhy vrcholovému vedení sporných stran, věc se prudce změnila k neprospěchu všech zúčastněných osob.

Lhůta pro vyřízení mediace

S politování musím konstatovat, že nejsou určeny lhůty pro vyřízení a průběh mediace. Z mých zkušeností vyplývá, že je prospěšné, aby ve smlouvě o mediaci byla stanovena lhůta, do kdy nejpozději musí být věc vyřešena. Nastávají bohužel situace, kdy jedna

ze stran různými způsoby řízení protahuje, a to z důvodu získání nějaké výhody, ať již oprávněně či neoprávněně (viz promlčení). Jsem však přesvědčen, že většina mediátorů má s tímto procesem zkušenosti a snaží se věc dokončit rozumně a včas tak, aby se řízení neprotahovalo. Na druhou stranu nelze vyloučit existenci mediátorů, kteří (zvláště mají-li sjednanou hodinovou odměnu) nemají velký zájem na rychlém skončení věci a tolerují – často zbytečně – dohadování stran o nepodstatných záležitostech. Ze zkušeností v rámci mediace nejen v České republice, ale i v cizině můžeme dovodit, že má-li být mediace úspěšná, měla by být v hodnotově nevýznamném sporu (cca několika stovek tisíc až milionů korun) skončena nejpozději do tří měsíců. V případech opravdu zásadních, komplikovaných či hodnotově významných sporů ve výši desítek až stovek milionů korun a více lze očekávat, že efektivní mediace by neměla přesáhnout šest měsíců.

Výsledky mediace a její efektivnost

Při poradě našeho panelu pro diskusi v rámci konference IBA 2005 jsme s překvapením zjistili, že zatímco v jiných popsanych otázkách mediace se téměř všichni shodujeme, v otázkách efektivnosti a výsledcích mediace se jednotlivé jurisdikce velmi rozcházejí. Kladu si otázku, zda to není národností, přístupem k právu a jeho respektováním. Z naší diskuse vyplynulo, že zatímco například ve střeoevropských a jihoamerických zemích je efektivnost mediace kolem 30%, v zemích, kde je přirozený respekt k právu mnohem větší – jako například angloamerický svět, tzn. Anglie, Wales (ale do jisté míry i Skotsko, které má civilní systém) a Spojené státy americké, je úspěšnost mediace kolem 70%. Jak jsem nedávno zmiňoval v jiném svém komentáři k rozhodčímu řízení, jsem přesvědčen, že v zemích střední Evropy je to z toho důvodu, že jsme se jako společnost ještě nenaučili respektovat civilní řízení, natož řízení rozhodčí. Uvědomíme-li si, že mediace je speciálním druhem řešení sporů, které vlastně nekončí vykonatelným rozhodnutím, nýbrž dohodou stran a poté uzavřením smlouvy v podobě vykonatelného notářského zápisu či jiného vykonatelného úředního dokumentu (viz jiné jurisdikce), nelze pak zřejmě očekávat, že v rámci mediace budou strany rozhodnutí respektovat a podle něj se zařídí.

Ze všech výše uvedených skutečností vyplývá, že mediace je velmi zajímavým oborem řešení sporů. Bude však zřejmě záležet na všech subjektech v české společnosti, a to zejména v obchodních vztazích, aby byla více respektována a pomohla při řešení často malicherných sporů. ■

